KOMISÁR PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Správa o činnosti
komisára pre osoby so zdravotným postihnutím
za rok 2017

podľa § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Národnej rade Slovenskej republiky
predkladá:

JUDr. Zuzana Stavrovská
komisárka
pre osoby so zdravotným postihnutím

Bratislava, marec 2018

KOMISÁR PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Materiál na rokovanie
Národnej rady Slovenskej republiky

911

Správa o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2017

podľa § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov

---

Návrh uznesenia:

Národná rada Slovenskej republiky
berie na vedomie
Správu o činnosti komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím za rok 2017

Predkladá:
JUDr. Zuzana Stavrovská v. r.
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Bratislava, marec 2018

KOMISÁR PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Správa o činnosti
komisára pre osoby so zdravotným postihnutím
za rok 2017

podľa § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov

---

V súlade s ustanovením § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

predkladám

Národnej rade Slovenskej republiky Správu o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2017, v ktorej uvádzam svoje poznatky z činnosti o dodržiavaní práv osôb so zdravotným postihnutím a svoje návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

JUDr. Zuzana Stavrovská v. r.
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Bratislava, marec 2018

Vážené dámy,
Vážení páni,

rok 2017 bol pre Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím rokom výrazného posunu. Mám na mysli predovšetkým finálne personálne a materiálno-technické dobudovanie Úradu komisára, ale aj výrazný pokrok v oblasti transparentnosti našej práce, interných nastavení procesov, postupov a riešenia podnetov podávateľov.

Ako človek, ktorý takmer celý svoj profesionálny život prežil pri riešení problémov ľudí so zdravotným postihnutím, môžem potvrdiť obrovskú komplexnosť problematiky, ktorú Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pokrýva.

Mojim cieľom na začiatku bolo postaviť a rozbehnúť Úrad komisára, ktorý bude slúžiť ako vzor vo svojej transparentnosti, ktorý bude vyvíjať aktivity na zvýšenie prístupnosti a zlepšenie podmienok života ľudí so zdravotným postihnutím a zároveň, ktorý bude príležitosťou pre zamestnancov Úradu komisára, aby preukázali svoju profesionalitu a s úradom rástli a skvalitňovali poskytované služby.

Dovoľujem si Vám predložiť správu o činnosti za rok 2017. Táto správa obsahuje poznatky, zistenia a odporúčania komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím za celý predchádzajúci kalendárny rok. Sú v nej zachytené najvýraznejšie príbehy ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí svojou nezlomnou vôľou častokrát zvádzajú každodenný, ale aj niekoľkoročný zápas o zabezpečenie si primeranej životnej úrovne a svojho miesta v spoločnosti.

Dovoľte, aby som sa poďakovala všetkým, s ktorými som v roku 2017 spolupracovala a tiež aj tým, ktorí sa na mňa s dôverou obrátili. Táto dôvera ma zaväzuje a hoci si uvedomujem, že cesta, po ktorej so svojimi kolegami kráčam je dlhá a náročná, pevne verím, že spolu ideme správnym smerom.

JUDr. Zuzana Stavrovská v. r.
komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

OBSAH

1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE 12

1.1 Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím 12

1.2 Pôsobnosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím 13

1.3 Kľúčové oblasti činnosti 15

1.4 Štatistické informácie o činnosti 19

2 PREŠETROVANIE PODNETOV 24

2.1 Služby zamestnanosti a kompenzácie 24

2.1.1 Štatistické informácie o činnosti 24

2.1.2 Východisková právna úprava 28

2.1.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov 30

PRÍBEH PRVÝ NEPLATNOSŤ SKONČENIA PRACOVNÉHO POMERU 31

PRÍBEH DRUHÝ NELEGÁLNA PRÁCA A NEVYPLÁCANIE MZDY ZA VYKONANÚ PRÁCU 34

PRÍBEH TRETÍ PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OSOBNÚ ASISTENCIU PRE ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM 39

PRÍBEH ŠTVRTÝ ŠTVORROČNÉ KONANIE O PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU 41

PRÍBEH PIATY PREFEROVANIE PRÍSPEVKU NA OPATROVANIE PRED PODPOROU SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA 43

PRÍBEH ŠIESTY POBERANIE PEŇAŽNÉHO PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU V ZAHRANIČÍ 44

PRÍBEH SIEDMY DISKRIMINÁCIA Z DÔVODU VEKU PRI PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU 45

PRÍBEH ÔSMY DISKRIMINÁCIA Z DÔVODU VEKU PRI PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA KÚPU OSOBNÉHO MOTOROVÉHO VOZIDLA 48

PRÍBEH DEVIATY PREHODNOCOVANIE ODKÁZANOSTI NA INDIVIDUÁLNU PREPRAVU OSOBNÝM MOTOROVÝM VOZIDLOM 50

2.1.4 Návrhy a odporúčania 54

2.1.5 Príklady dobrej praxe 56

2.2 Občianskoprávna a rodinná agenda 58

2.2.1 Štatistické informácie o činnosti 58

2.2.2 Východisková právna úprava 61

2.2.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov 63

PRÍBEH DESIATY NEPRIMERANÁ DĹŽKA SÚDNEHO KONANIA 66

PRÍBEH JEDENÁSTY ABSURDNÉ ROZHODNUTIE O ZÁSAHU DO SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY 66

PRÍBEH DVANÁSTY POZBAVENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY NA NÁVRH SYNA 67

PRÍBEH TRINÁSTY OCHRANNÉ LIEČENIE NAMIESTO KONANIA O SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY ... 68
PRÍBEH ŠTRNÁSTY OBMEDZENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY – NEVYHNUTNOSŤ ALEBO PRAX ... 69
PRÍBEH PÄTNÁSTY OBMEDZENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY AKO OCHRANA PRED KVERULANTSTVOM ... 70
PRÍBEH ŠESŤNÁSTY STRIEDAVÁ STAROSTLIVOSŤ O DIEŤA S AUTIZMOM ... 72
PRÍBEH SEDEMNÁSTY PRIZNANIE PRÍSPEVKU NA ROZVEDENÚ MANŽELKU PO UPLYNUTÍ PIATICH ROKOV OD ROZVODU MANŽELSTVA ... 73
PRÍBEH OSEMNÁSTY POSTUP MATRIČNÉHO ÚRADU VO VECI URČENIA OTCOVSTVA ... 74
2.2.4 Návrhy a odporúčania ... 75
2.2.5 Príklady dobrej praxe ... 76
2.3 Zdravotníctvo a sociálne poistenie ... 79
2.3.1 Štatistické informácie o činnosti ... 79
2.3.2 Východisková právna úprava ... 82
2.3.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov ... 83
PRÍBEH DEVÄTNÁSTY POISTNÉ PLNENIE ZA TELESNÉ POŠKODENIE ... 84
PRÍBEH DVADSIATY NESCHVÁLENIE INVALIDNÉHO VOZÍKA ... 85
PRÍBEH DVADSIATY PRVÝ NESCHVÁLENIE KÚPEĽNEJ STAROSTLIVOSTI ... 86
PRÍBEH DVADSIATY DRUHÝ NEPRIZNANIE INVALIDNÉHO DÔCHODKU ... 87
PRÍBEH DVADSIATY TRETÍ SIROTSKÝ DÔCHODOK ... 88
PRÍBEH DVADSIATY ŠTVRTÝ NESPRÁVNE ZÁVERY ODBORNÉHO POSUDKU POSUDKOVÉHO LEKÁRA SOCIÁLNEHO POISTENIA ... 89
PRÍBEH DVADSIATY PIATY DISKRIMINÁCIA NA ZÁKLADE ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA ... 90
2.3.4 Návrhy a odporúčania ... 91
2.3.5 Príklady dobrej praxe ... 92
2.4 Bezbariérová prístupnosť ... 93
2.4.1 Štatistické informácie o činnosti ... 93
2.4.2 Východisková právna úprava ... 96
2.4.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov ... 97
PRÍBEH DVADSIATY ŠIESTY VOZÍČKAR UVÄZNENÝ VO SVOJOM BYTE ... 100
PRÍBEH DVADSIATY SIEDMY ODMIETNUTIE VSTUPU S VODIACIM PSOM ... **102**
PRÍBEH DVADSIATY ÔSMY NEPRÍSTUPNOSŤ SAMOOBSLUŽNÝCH AUTOMATOV NA KÚPU CESTOVNÝCH LÍSTKOV ... **103**
PRÍBEH DVADSIATY DEVIATY SPOPLATNENIE VYHRADENÝCH PARKOVACÍCH MIEST ... **105**
PRÍBEH TRIDSIATY POSTUP PRI POVOLENÍ A VYHRADENÍ PARKOVACIEHO MIESTA ... **108**
PRÍBEH TRIDSIATY PRVÝ NEROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE PRI URČOVANÍ VYHRADENÉHO PARKOVACIEHO MIESTA ... **111**

PRÍBEH TRIDSIATY DRUHÝ NEOBNOVENIE NÁJMU BYTU A VYPRATANIE BYTU 113
PRÍBEH TRIDSIATY TRETÍ ZLÉ ZAOBCHÁDZANIE ZO STRANY RODINNÝCH PRÍSLUŠNÍKOV 116
PRÍBEH TRIDSIATY ŠTVRTÝ ZAISTENIE A VZATIE DO VÄZBY OSOBY S AUTIZMOM 120
2.4.4 Návrhy a odporúčania 121
2.4.5 Príklady dobrej praxe 123
2.5 Sociálne služby a vzdelávanie 125
2.5.1 Štatistické informácie o činnosti 125
2.5.2 Východisková právna úprava 128
2.5.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov 130
PRÍBEH TRIDSIATY PIATY ZABEZPEČENIE SOCIÁLNEJ SLUŽBY PRE MALOLETÉ DETI 130
PRÍBEH TRIDSIATY ŠIESTY ZVEREJŇOVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV 132
PRÍBEH TRIDSIATY SIEDMY ZODPOVEDNOSŤ POSKYTOVATEĽA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB ZA ŠKODU 134
PRÍBEH TRIDSIATY ÔSMY POSKYTOVANIE SOCIÁLNEJ SLUŽBY POMOCOU DONÁŠKY STRAVY 135
PRÍBEH TRIDSIATY DEVIATY INDIVIDUÁLNY PRÍSTUP KU KLIENTOVI S AUTIZMOM 136
PRÍBEH ŠTYRIDSIATY NEPOSKYTOVANIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PODĽA ZMLUVY 137
PRÍBEH ŠTYRIDSIATY PRVÝ ZABEZPEČENIE ZDRAVOTNÍCKYCH ÚKONOV A ÚKONOV SEBAOBSLUHY POČAS POBYTU DIEŤAŤA V ŠKOLSKOM ZARIADENÍ 140
2.5.4 Návrhy a odporúčania 141
2.5.5 Príklady dobrej praxe 143
3 PORADENSTVO 144
4 AKTIVITY V OBLASTI LEGISLATÍVY 146
4.1 Podania doručené v roku 2017 v oblasti návrhov na zmenu legislatívy 146
4.2 Účasť v pracovných skupinách 147
4.3 Uplatňovanie pripomienok v rámci medzirezortného pripomienkového konania cez portál SLOV-LEX 150
5 MONITOROVANIE DODRŽIAVANIA PRÁV OSÔB SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM 153
5.1 Informácia o monitoringu v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a v ústavoch na výkon väzby 153
5.2 Informácia o monitoringoch v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou 156
6 SPOLUPRÁCA 162
6.1 Výjazdové dni komisárky 162
6.2 Účasť na konferenciách, seminároch a diskusiách 163

6.3 Spolupráca s inštitúciami pôsobiacimi v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím 163
6.4 Spolupráca s orgánmi štátnej a verejnej správy 165
6.5 Spolupráca s akademickou obcou 166
6.6 Spolupráca s mimovládnymi organizáciami a ich členmi 166
6.7 Médiá a komunikácia s verejnosťou 167
6.8 Medzinárodná spolupráca 168
7 TÍM KOMISÁRKY 170
7.1 Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím 170
7.2 Organizačná štruktúra a personálne obsadenie úradu komisára 171
7.3 Zhodnotenie pôsobnosti komisárky v číslach 173
7.4 Vzdelávanie zamestnancov 177
7.5 Rozpočet a jeho čerpanie 178

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Porovnanie počtu prijatých podnetov podľa rokov 2016/2017 ..... **19**
Graf 2 Porovnanie celkom **19**
Graf 3 Porovnanie počtu ukončených podnetov podľa rokov 2016/2017 ..... **20**
Graf 4 Porovnanie celkom **20**
Graf 5 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **21**
Graf 6 Spôsob podania podnetov v r. 2017 ..... **21**
Graf 7 Stav prijatých podnetov v r. 2017 ..... **21**
Graf 8 Spôsob ukončenia podnetov prijatých v r. 2017 ..... **22**
Graf 9 Dôvod odloženia podnetov prijatých v r. 2017 ..... **22**
Graf 10 Počet podnetov prijatých v r. 2017 podľa referátov **23**
Graf 11 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **23**
Graf 12 Porovnanie počtu prijatých podnetov **24**
Graf 13 Porovnanie počtu ukončených podnetov **24**
Graf 14 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **25**
Graf 15 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **25**
Graf 16 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb **26**
Graf 17 Porovnanie počtu prijatých podnetov **58**
Graf 18 Porovnanie počtu ukončených podnetov **58**
Graf 19 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **59**

Graf 20 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **59**
Graf 21 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb **60**
Graf 22 Porovnanie počtu prijatých podnetov **79**
Graf 23 Porovnanie počtu ukončených podnetov **79**
Graf 24 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **80**
Graf 25 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **80**
Graf 26 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb **81**
Graf 27 Porovnanie počtu prijatých podnetov **93**
Graf 28 Porovnanie počtu ukončených podnetov **93**
Graf 29 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **94**
Graf 30 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **94**
Graf 31 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb **95**
Graf 32 Porovnanie počtu prijatých podnetov **125**
Graf 33 Porovnanie počtu ukončených podnetov **125**
Graf 34 Typ podnetov prijatých v r. 2017 ..... **126**
Graf 35 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017 ..... **126**
Graf 36 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb **127**
Graf 37 Porovnanie celkom **173**

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Porovnanie celkom **19**
Tabuľka 2 Porovnanie celkom **20**
Tabuľka 3 Špecifikácia úradov práce a počet prešetrovaných podnetov v r. 2017 ..... **27**
Tabuľka 4 Zoznam DSS navštívených v r. 2017 ..... **158**
Tabuľka 5 Pracovné pozície zamestnancov Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím **172**
Tabuľka 6 Porovnanie celkom **173**
Tabuľka 7 Opatrenia uložené na nápravu **174**
Tabuľka 8 Výška poskytnutej a skutočne čerpanej dotácie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v r. 2017 ..... **179**
Tabuľka 9 Detaily k čerpaniu dotácie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím k 31. 12. 2017 ..... **179**

1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

1.1 Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím je špecializovaný orgán ustanovený na ochranu ľudských práv osôb so zdravotným vykonávajúci svoju pôsobnosť nezávisle od iných orgánov štátnej a verejnej moci. Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím sa podieľa na ochrane práv podporou a presadzovaním práv osobitne zaručených týmto skupinám medzinárodnými dohovormi. Nezávislosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím okrem iného spočíva aj v tom, že orgány verejnej moci nemôžu zasiahnuť do výkonu jeho pôsobností a oprávnení.

Prijatím **zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a o komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej aj ako „Zákon o komisárovi“), ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2015 bol v Slovenskej republike vytvorený základ fungovania nezávislej inštitúcie na zabezpečenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím v súlade s Parížskymi princípmi (prijatými rezolúciou Valného zhromaždenia OSN číslo 48/134 z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv). Slovenská republika tak splnila záväzok, ktorý jej vyplýval z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím Článku 33 ods. 2 - Vykonávanie dohovoru na vnútroštátnej úrovni. Uvedený článok tohto dohovoru požaduje od štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, aby vytvoril nezávislý mechanizmus na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. **Dohovor je pre Slovenskú republiku záväzný od 25. júna 2010.**

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom v oblasti ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím, ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika. Publikovaný je v Zbierke zákonov pod **č. 317/2010 Z. z.** (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z. – Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím). **Opčný protokol** k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím je publikovaný v Zbierke zákonov pod. **č. 318/2010** Z. z. (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 318/2010 Z. z. – Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím)**.**
Podľa Zákona o komisárovi, funkcia komisára pre osoby so zdravotným postihnutím je funkcia verejná. Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím je nezávislý orgán, ktorý svoju **pôsobnosť** vykonáva **oddelene od iných orgánov**, ktorým osobitný predpis ustanovuje kompetencie v oblasti ochrany ľudských práv. Funkčné obdobie komisára pre osoby so zdravotným postihnutím je 6 rokov.

Do funkcie komisára pre osoby so zdravotným postihnutím som bola zvolená poslancami Národnej rady Slovenskej republiky dňa 2. decembra 2015 (ďalej aj ako „komisárka“). Funkciu komisárky vykonávam od nasledujúceho dňa po voľbe, t. j. od 3. decembra 2015. Nakoľko ide o historicky prvú komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike, dňom zvolenia mojej osoby do funkcie komisárky som začala pripravovať všetky podmienky na to, aby mohol Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej aj ako „Úrad komisára“) začať vykonávať svoju činnosť čo najskôr, a tak plniť úlohy komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím je právnická osoba zriadená Zákonom o komisárovi, ktorá sa nezapisuje do obchodného registra a ktorej štatutárnym orgánom je komisár pre osoby so zdravotným postihnutím. Sídlo Úradu komisára v Bratislave bolo určené Zákonom o komisárovi. Do úloh Úradu komisára patria úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré plnia zamestnanci Úradu komisára. K tomu, aby mohol Úrad komisára vykonávať činnosť bolo potrebné v prvom rade nájsť vhodné kancelárske priestory, ktoré by boli predovšetkým stavebne bezbariérovo dostupné pre osoby so zdravotným postihnutím. Spustenie činnosti Úradu komisára si vyžadovalo množstvo administratívnych úkonov, personálne obsadenie, zabezpečenie materiálno-technického vybavenia, vydanie interných smerníc, vybudovanie webovej stránky a informačného systému.

Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím som začala vykonávať svoju pôsobnosť dňom 1. marca 2016, nakoľko v tento deň začal vykonávať činnosť aj Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Dňom 1. marca 2016 som ako komisárka splnila za tri mesiace podmienku uvedenú v § 30 ods. 2 Zákona o komisárovi, podľa ktorého prvýkrát zvolený komisár po nadobudnutí účinnosti Zákona o komisárovi, je povinný začať výkon svojej pôsobnosti najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zvolenia.

1.2 Pôsobnosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

Pôsobnosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, podmienky výkonu tejto funkcie a zriadenie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím upravuje Zákon o komisárovi.

Pôsobnosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa vzťahuje len na subjekty, ktoré v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím pôsobia, alebo ktorých činnosť sa môže práv osôb so zdravotným postihnutím dotýkať.

Konkrétne podľa ustanovenia § 9 Zákona o komisárovi ide o nasledovné subjekty:

1. orgány verejnej správy, ktorými sú na účely tohto zákona **orgány štátnej správy**, **orgány územnej samosprávy**, **právnické osoby ako aj fyzické osoby, ktoré podľa osobitného predpisu zasahujú do práv a povinností fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy,**
2. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia neuvedené v predchádzajúcom bode 1.

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím však **nemá právomoc zasahovať** do **súkromných vzťahov**. Pôsobnosť komisára sa **nevzťahuje** ani na **výkon právomocí národnej rady, prezidenta, vlády, ústavného súdu, prokuratúry, súdu, najvyššieho kontrolného úradu, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, spravodajských služieb a na výkon právomocí policajta, ktorý je orgánom činným v trestnom konaní**, to neplatí, ak ide o právomoci, ktoré tieto orgány vykonávajú ako orgány verejnej správy.

Ustanovenie § 10 Zákona o komisárovi vymedzuje rozsiahlu pôsobnosť komisára pri posudzovaní a monitorovaní práv osôb so zdravotným postihnutím, presadzovaní ich záujmov v spoločnosti, organizovaní aktivít na podporu dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím a na zvyšovanie povedomia o ich právach. Komisár má právo požadovať od povinných subjektov údaje a informácie za účelom posúdenia dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím, tiež na účely monitorovania dodržiavania týchto práv. Tiež je oprávnený požadovať k výsledkom posúdenia stanoviská a vyžadovať prijatie opatrení, ak výsledkom posúdenia alebo monitorovania bolo zistené porušenie či ohrozenie práva osoby so zdravotným postihnutím, a môže navrhovať prostriedky nápravy týmto subjektom. Komisár je oprávnený požadovať od subjektov kópie spisovej dokumentácie, vrátane kópií dokladov, obrazových i zvukových záznamov.

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím je oprávnený hovoriť s osobou so zdravotným postihnutím aj bez prítomnosti tretích osôb, ak je táto v mieste, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, detencia, ochranné alebo ústavné liečenie, alebo aj v mieste, kde sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie alebo predbežné opatrenie.

Na komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa **môže každý obrátiť** vo veci **porušovania alebo ohrozovania práv osôb so zdravotným postihnutím**. Podmienkou je, že podnet smeruje na ochranu práv osoby so zdravotným postihnutím, a to bez ohľadu na vek tejto osoby.

Fyzická osoba, ktorá **nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu** alebo ktorá bola **pozbavená spôsobilosti na právne úkony**, sa môže **obrátiť na komisára priamo** alebo prostredníctvom inej osoby bez vedomia svojho zákonného zástupcu.

Dieťa so zdravotným postihnutím má právo obrátiť sa na komisára samo alebo prostredníctvom inej osoby aj bez vedomia svojich rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo zverené do starostlivosti.

Pri styku s komisárom môže každý používať svoj materinský jazyk a komunikovať vo forme pre neho prístupnej.

Podnet komisárovi možno podať písomne, ústne do zápisnice, telefaxom alebo elektronickými prostriedkami. Podnet je možné podať prostredníctvom webového portálu komisára www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk (www.komisar.sk), cez hlavnú stránku a tlačidlo „**podať podnet**“ alebo cez emailovú adresu sekretariat@komisar.sk

1.3 Kľúčové oblasti činnosti

V súlade s § 10 Zákona o komisárovi som v priebehu roka 2017 najmä:

a) posudzovala na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím,
b) monitorovala dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím a presadzovala ich záujmy v spoločnosti,
c) spolupracovala s osobami so zdravotným postihnutím priamo ale aj prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím,
d) konzultovala s osobami so zdravotným postihnutím veci, ktoré sa ich týkajú; skúmala ich názory a podporovala zvyšovanie povedomia o právach osôb so zdravotným postihnutím v spoločnosti,
e) spolupracovala so zahraničnými a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím,
f) vydávala stanoviská vo veciach dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím,
g) podávala vyjadrenia k podnetom, ktoré som posudzovala vo veci dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím,
h) navrhovala prostriedky nápravy podľa výsledkov posúdenia podnetov; navštevovala osoby so zdravotným postihnutím, ktorých porušovanie práv som na základe podnetov posudzovala.

Pri výkone činnosti komisárky som k osobám so zdravotným postihnutím pristupovala individuálne, aby mali zabezpečené práva a prístupy ku všetkým zložkám spoločenského života na rovnakom základe s ostatnými, bez akejkoľvek diskriminácie. Podnety som posudzovala z pohľadu ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, ktoré osobám so zdravotným postihnutím garantuje zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (ďalej aj ako „Ústava SR“), a ktoré sú im garantované v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím. V súlade s uvedeným som svoju činnosť a činnosť zamestnancov Úradu komisára rozdelila do nasledovných **kľúčových oblastí**:

1) **Oblasť služieb zamestnanosti a kompenzácií**. V tejto oblasti som posudzovala a zisťovala najmä plnenie záväzkov Slovenskej republiky, ktoré vyplývajú z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktoré súvisia s právom osôb so zdravotným postihnutím na zamestnanie a s poskytovaním peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, ako napr. *Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia, Článok 6 Ženy so zdravotným postihnutím, Článok 9 Prístupnosť, Článok 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, Článok 20 Osobná mobilita, Článok 21 Sloboda prejavu a presvedčenia a prístupu k informáciám, Článok 22 Rešpektovanie súkromia, Článok 26 Habilitácia a rehabilitácia, Článok 27 Práca a zamestnanosť, Článok 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana.*
2) **Oblasť zdravotníctva a sociálneho poistenia**. V tejto oblasti som posudzovala a zisťovala plnenie záväzkov Slovenskej republiky, ktoré vyplývajú z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktoré súvisia s poskytovaním zdravotnej starostlivosti vrátane liečebnej rehabilitácie a z nárokov na sociálne poistenie, ako napr. *Článok 6 Ženy so zdravotným postihnutím, Článok 9 Prístupnosť, Článok 15 Ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním, Článok 16 Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, Článok 18 Sloboda pohybu a štátna príslušnosť, Článok 20 Osobná mobilita, Článok 21 Sloboda prejavu a presvedčenia a prístupu k informáciám, Článok 22 Rešpektovanie súkromia, Článok 23 Rešpektovanie domova a rodiny, Článok 25 Zdravie, Článok 26 Habilitácia a rehabilitácia, Článok 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana.*
3) **Oblasť občianskoprávnej a rodinnej agendy**. V tejto oblasti som posudzovala a zisťovala plnenie záväzkov Slovenskej republiky, ktoré vyplývajú z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a ktoré sa týkajú manželstva, rodiny, rodičovstva, partnerských vzťahov, opatrovníctva a práva osôb so zdravotným postihnutím na spôsobilosť na právne úkony, ako napr. *Článok 7 Deti so zdravotným postihnutím, Článok 12 Rovnosť pred zákonom, Článok 16 Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, Článok 18 Sloboda pohybu a štátna príslušnosť, Článok 22 Rešpektovanie súkromia, Článok 23 Rešpektovanie domova a rodiny.*
4) **Oblasť bezbariérovej prístupnosti.** V tejto oblasti som posudzovala a zisťovala plnenie záväzkov Slovenskej republiky, ktoré vyplývajú z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a ktoré súvisia najmä s prístupom osôb so zdravotným postihnutím k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii, vrátane informačných a komunikačných technológií ako napr. *Článok 9 Prístupnosť, Článok 10 Právo na život, Článok 12 Rovnosť pred zákonom, Článok 13 Prístup k spravodlivosti, Článok 14 Sloboda a osobná bezpečnosť, Článok 15 Ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním, Článok 16 Ochrana pred vykorisťovaním,*

násilím a zneužívaním, Článok 18 Sloboda pohybu a štátna príslušnosť, Článok 20 Osobná mobilita, Článok 21 Sloboda prejavu a presvedčenia a prístup k informáciám.

5) **Oblasť sociálnych služieb a vzdelávania**. V tejto oblasti som posudzovala a zisťovala plnenie záväzkov Slovenskej republiky, ktoré vyplývajú z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktoré súvisia s poskytovaním a zabezpečovaním sociálnych služieb a inkluzívneho vzdelávania, ako napr. *Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia, Článok 8 Zvyšovanie povedomia, Článok 9 Prístupnosť, Článok 15 Ochrana pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním, Článok 16 Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, Článok 19 Právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, Článok 20 Osobná mobilita, Článok 21 Sloboda prejavu a presvedčenia a prístupu k informáciám, Článok 22 Rešpektovanie súkromia, Článok 23 Rešpektovanie domova a rodiny, Článok 24 Vzdelávanie, Článok 26 Habilitácia a rehabilitácia, Článok 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana, Článok 29 Účasť na politickom a verejnom živote, Článok 30 Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe, Článok 31 Štatistika a zhromažďovanie údajov.*

Podnety, s ktorými sa na mňa obrátili podávatelia podnetov, fyzické a právnické osoby, alebo porušenia, ktoré som začala posudzovať z vlastného podnetu, sa dotýkali práv osôb so zdravotným postihnutím zakotvených v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím a práv osôb zakotvených v Ústave SR, najmä:

- Článok 7 ods. 5 Ústavy SR, „Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na vykonanie ktorých nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.“.
- Článok 12 ods. 2 Ústavy SR, „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať“.
- Článok 15 ods. 1 Ústavy SR, „Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením.“.
- Článok 16 ods. 1 Ústavy SR, „Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.“ a ods. 2 „Nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“.
- Článok 19 ods. 1 Ústavy SR, „Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.“.

- Článok 35 ods. 3 Ústavy SR, „Občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať.“.
- Článok 39 ods. 1 Ústavy SR, „Občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.“.
- Článku 39 ods. 2 Ústavy SR, „Každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.“.
- Článku 39 ods.3 Ústavy SR, „Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.“.
- Článok 40 ods. 1 Ústavy SR „Každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.“.

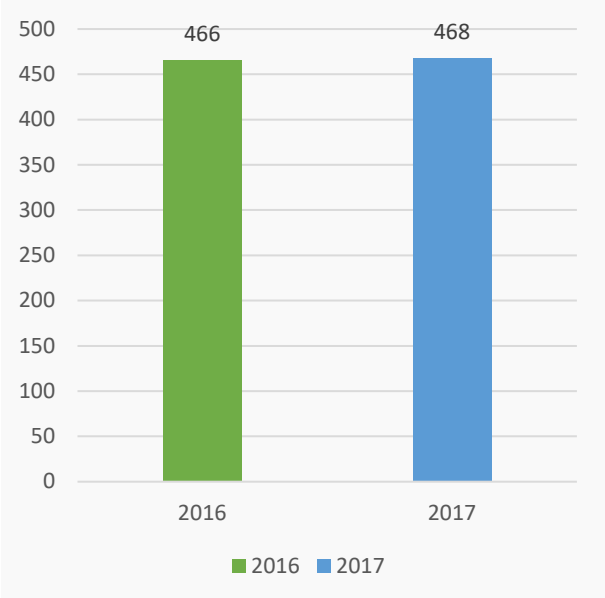
Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, publikovaný v Zbierke zákonov pod **č. 317/2010 Z. z.** (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z. - Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím) a **Opčný protokol** k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, publikovaný v Zbierke zákonov pod **č. 318/2010** Z. z. (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 318/2010 Z. z. – Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím), sú v plnom znení k dispozícii na webovom portáli komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk/Zverejnovanie/Zverejnovanie-dokumentov?path=dohovor

1.4 Štatistické informácie o činnosti

Graf 1 Porovnanie počtu prijatých podnetov podľa rokov 2016/2017



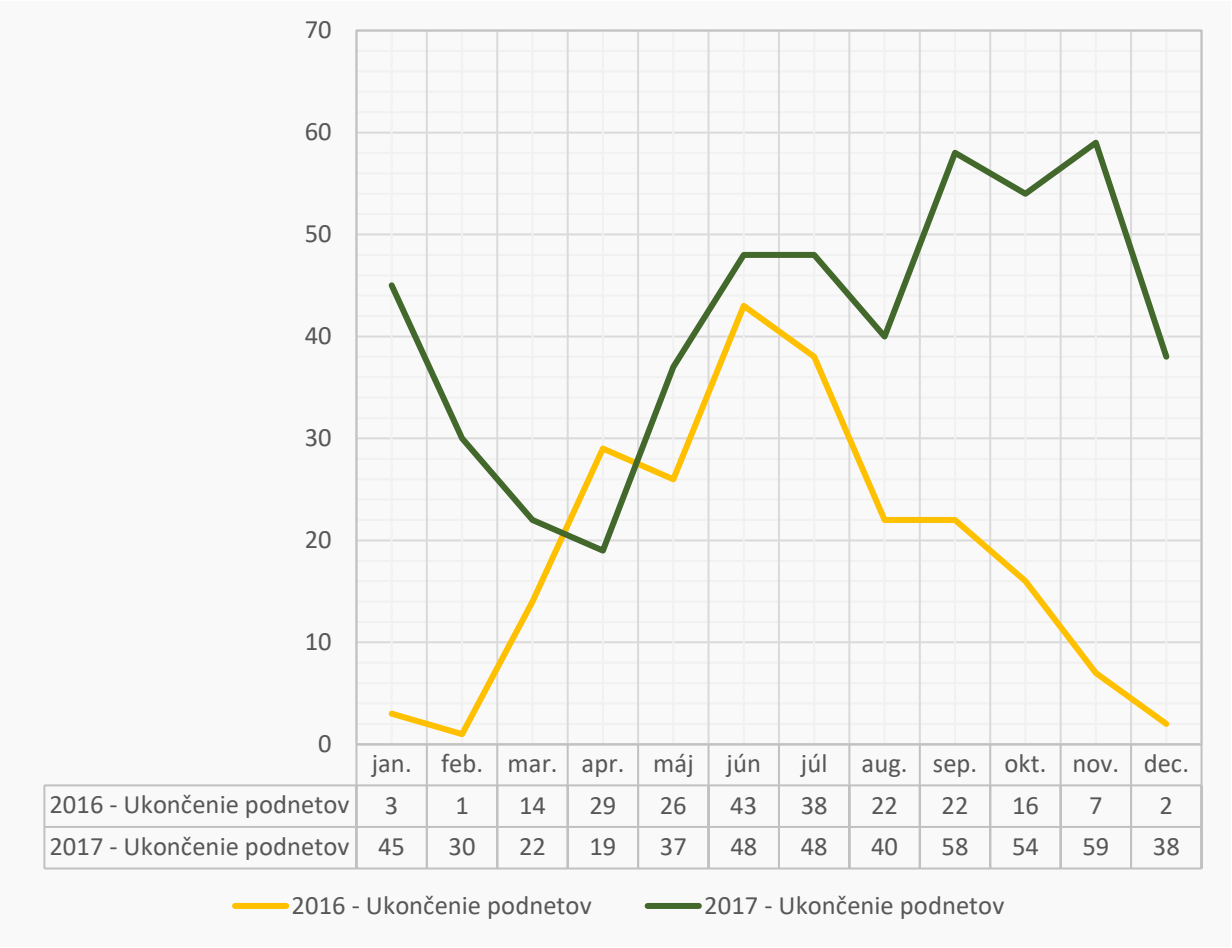
Graf 2 Porovnanie celkom



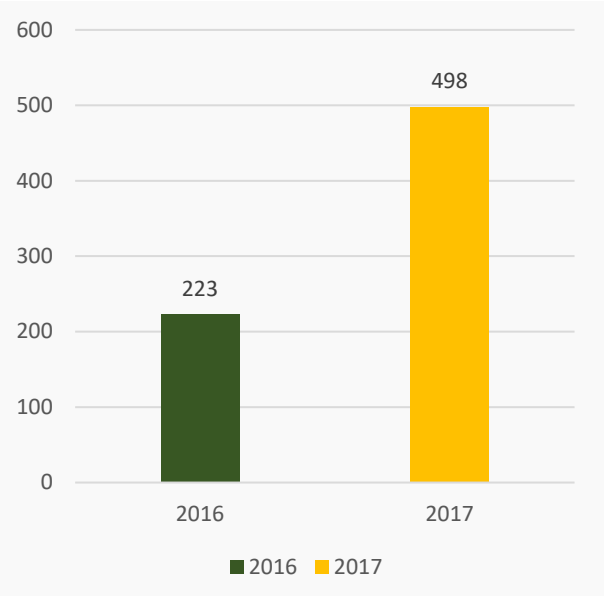
Tabuľka 1 Porovnanie celkom

	2016	2017
Prijaté podnety	466	468

Graf 3 Porovnanie počtu ukončených podnetov podľa rokov 2016/2017



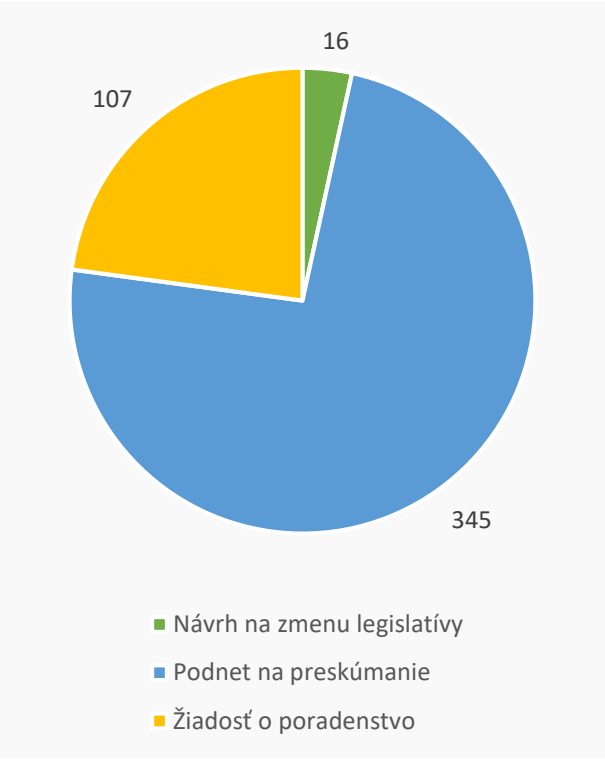
Graf 4 Porovnanie celkom



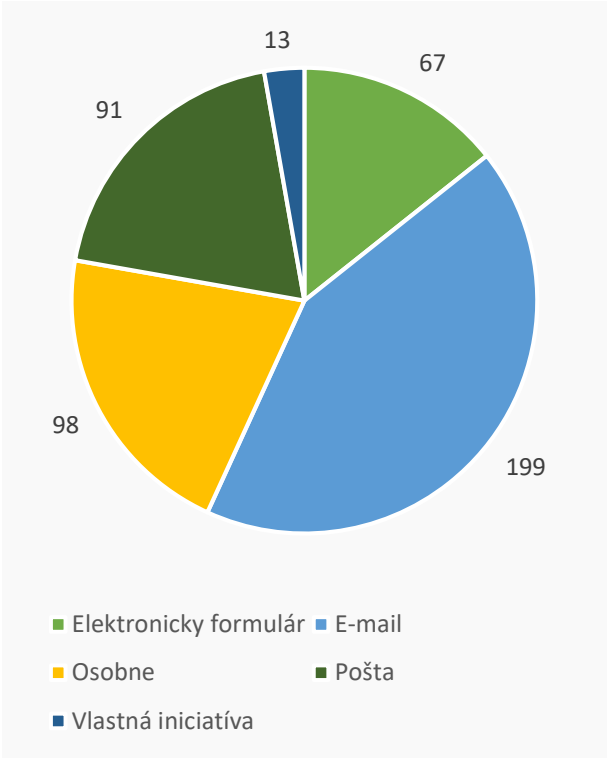
Tabuľka 2 Porovnanie celkom

	2016	2017
Ukončenie podnetov	223	498

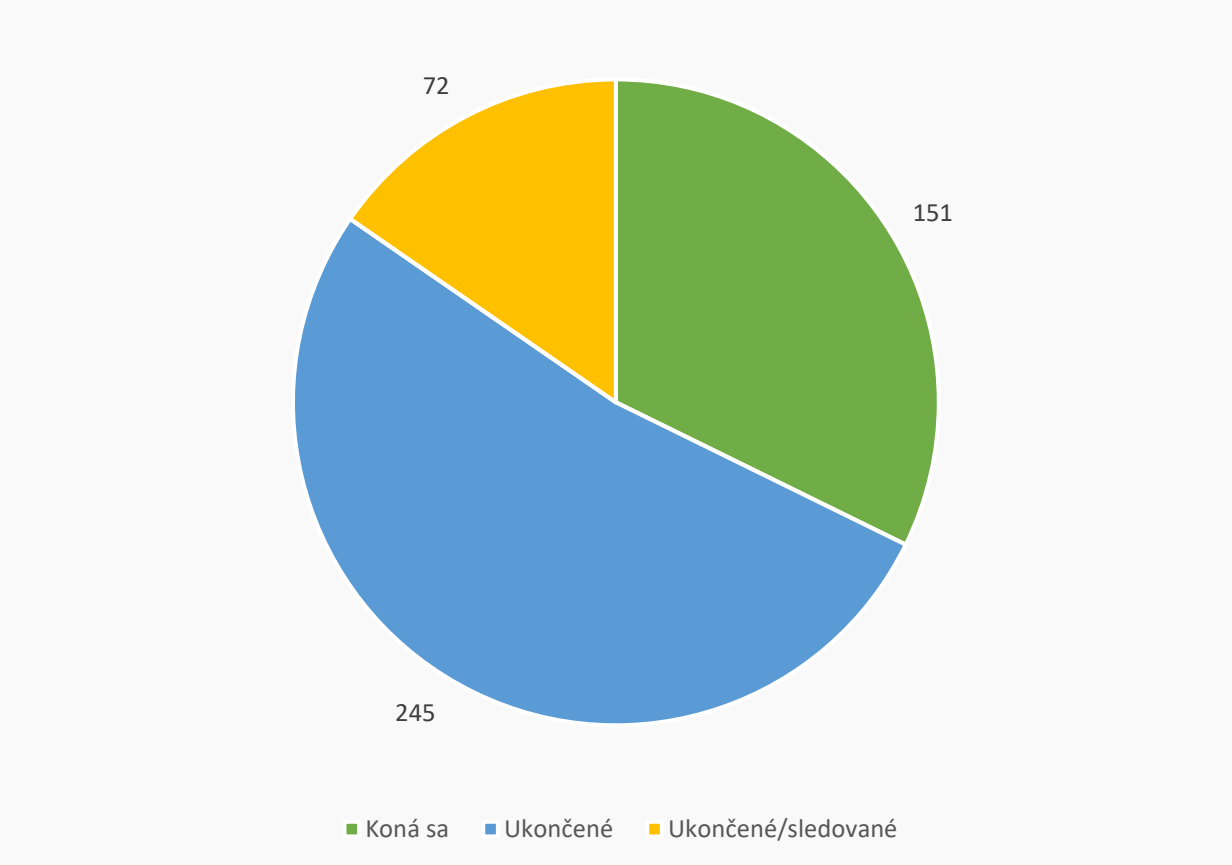
Graf 5 Typ podnetov prijatých v r. 2017



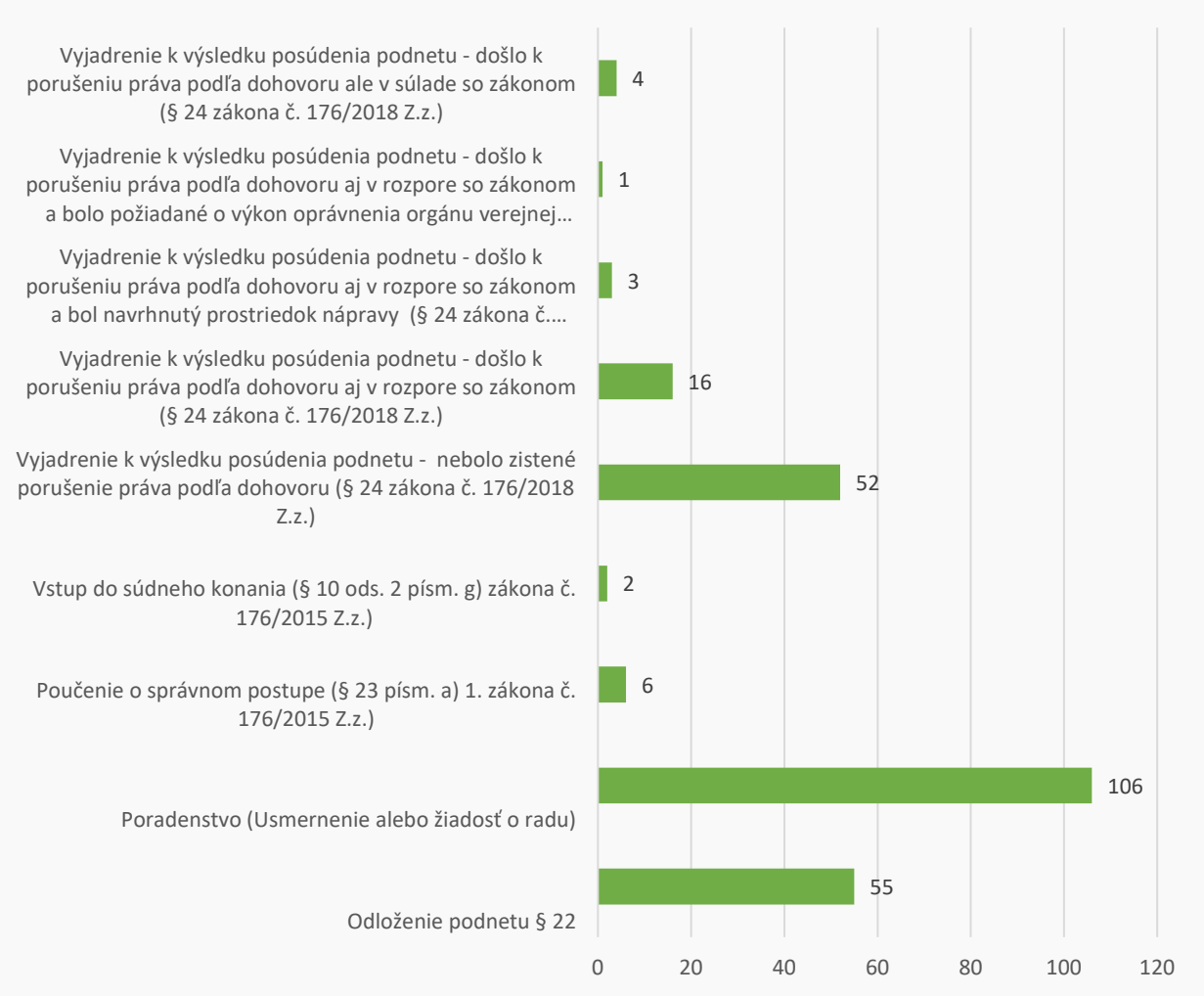
Graf 6 Spôsob podania podnetov v r. 2017



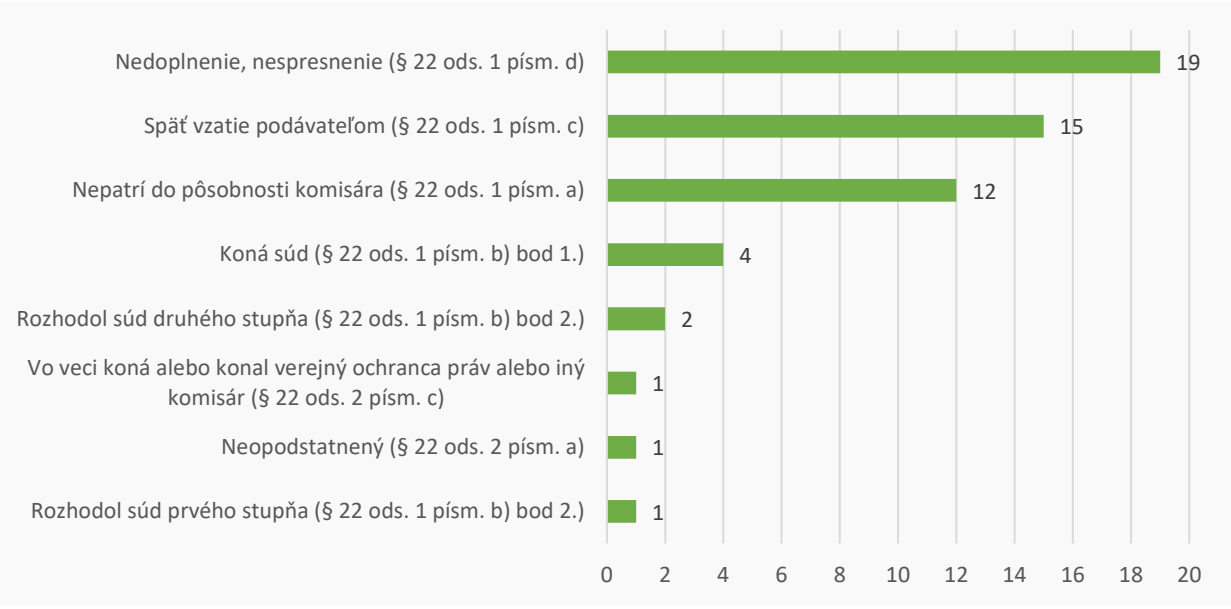
Graf 7 Stav prijatých podnetov v r. 2017



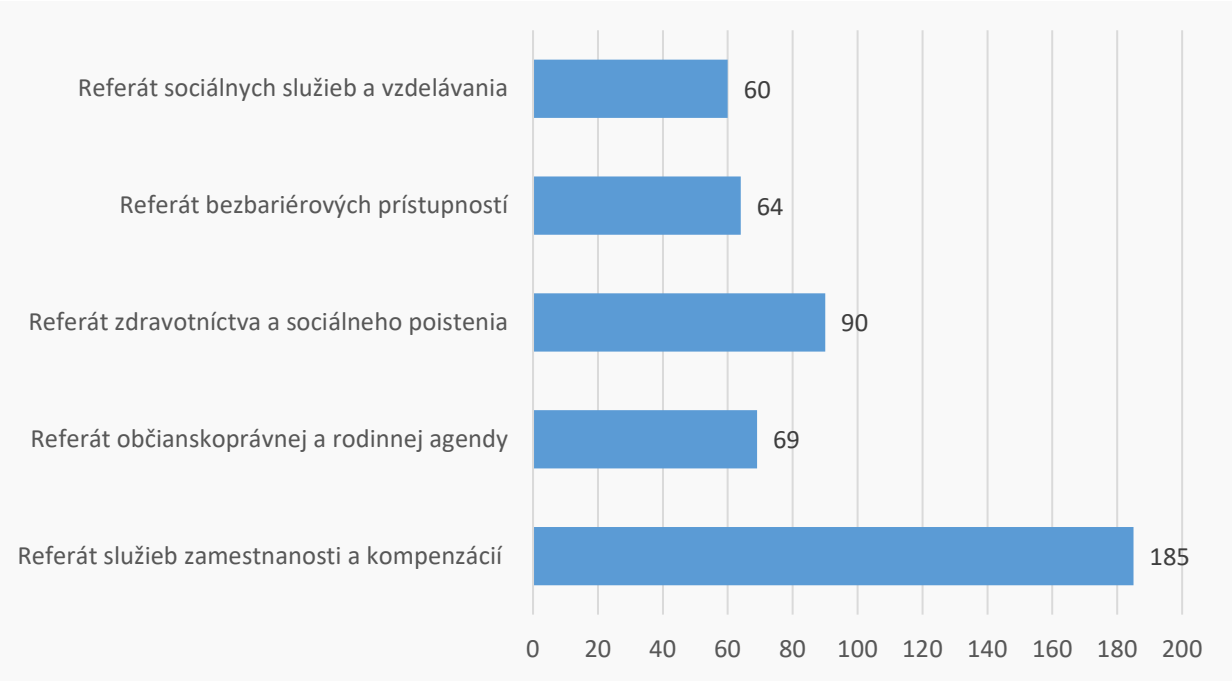
Graf 8 Spôsob ukončenia podnetov prijatých v r. 2017



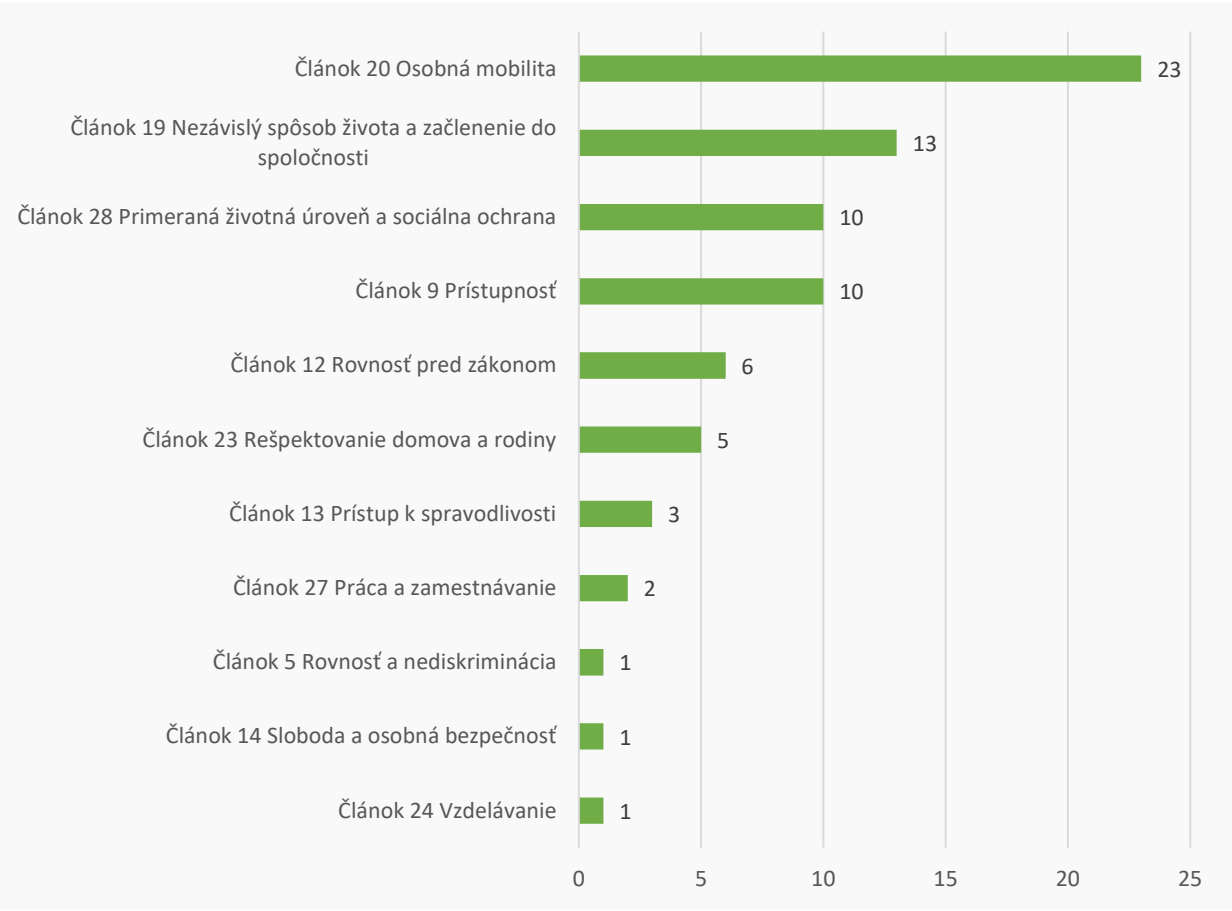
Graf 9 Dôvod odloženia podnetov prijatých v r. 2017



Graf 10 Počet podnetov prijatých v r. 2017 podľa referátov



Graf 11 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017

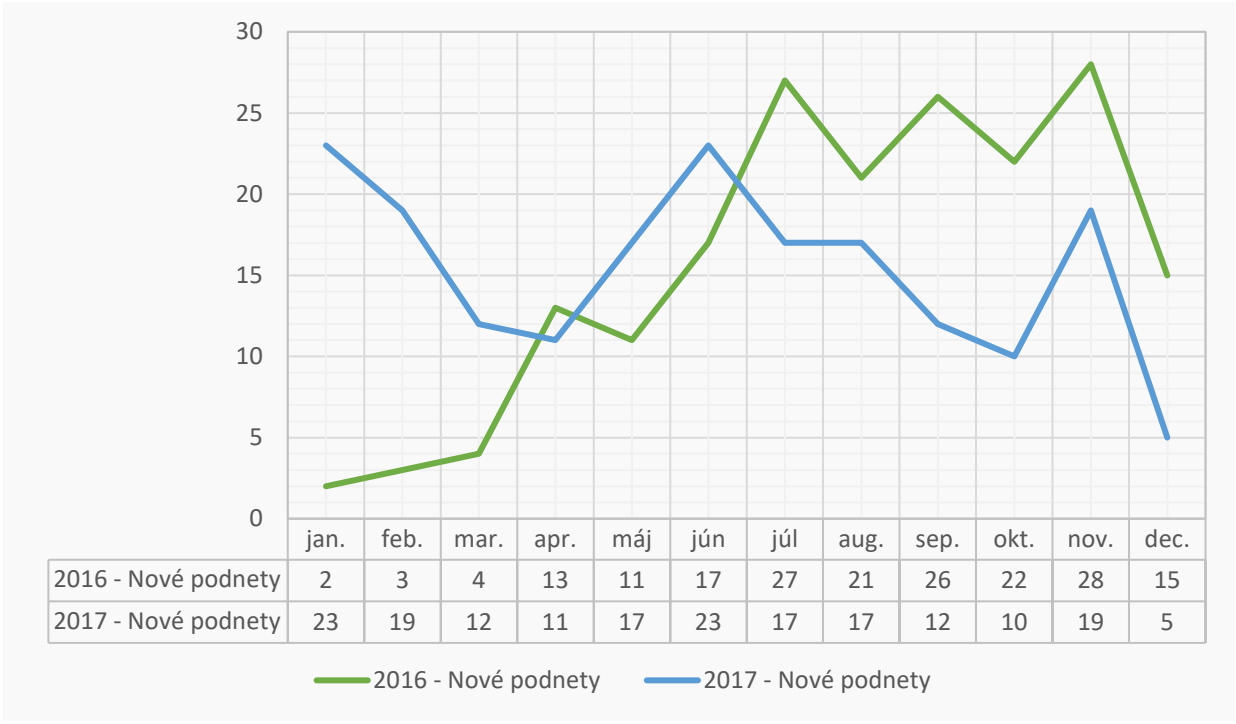


2 PREŠETROVANIE PODNETOV

2.1 Služby zamestnanosti a kompenzácie

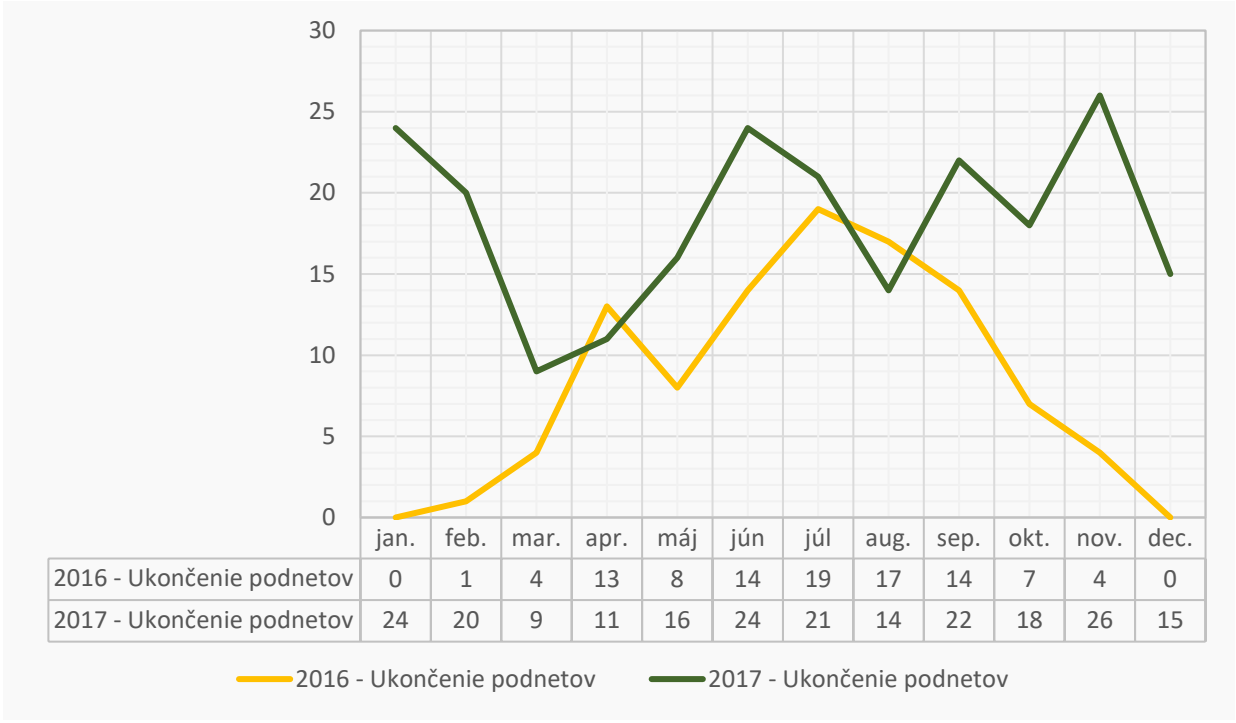
2.1.1 Štatistické informácie o činnosti

Graf 12 Porovnanie počtu prijatých podnetov



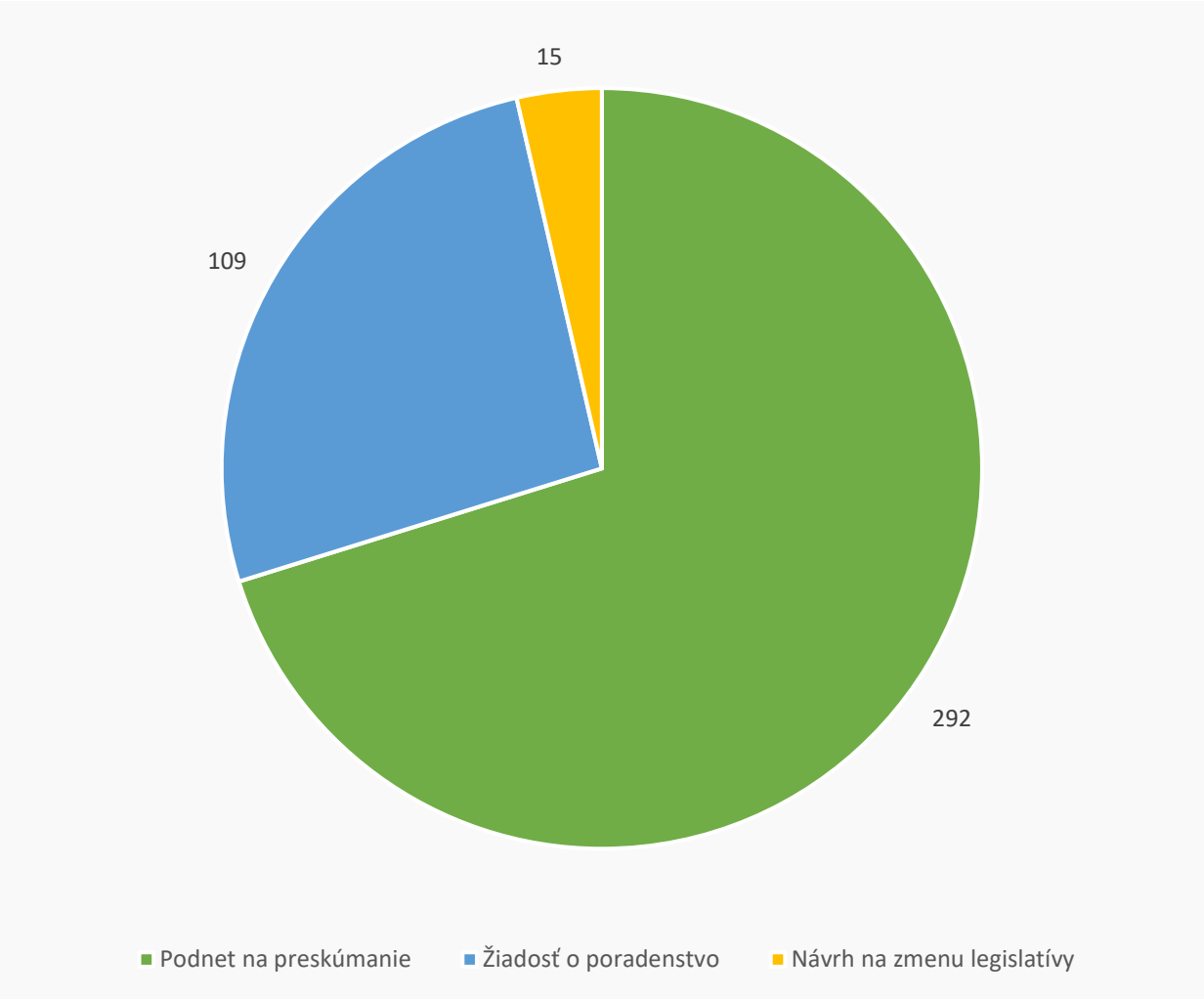
	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Nové podnety	2	3	4	13	11	17	27	21	26	22	28	15
2017 - Nové podnety	23	19	12	11	17	23	17	17	12	10	19	5

Graf 13 Porovnanie počtu ukončených podnetov

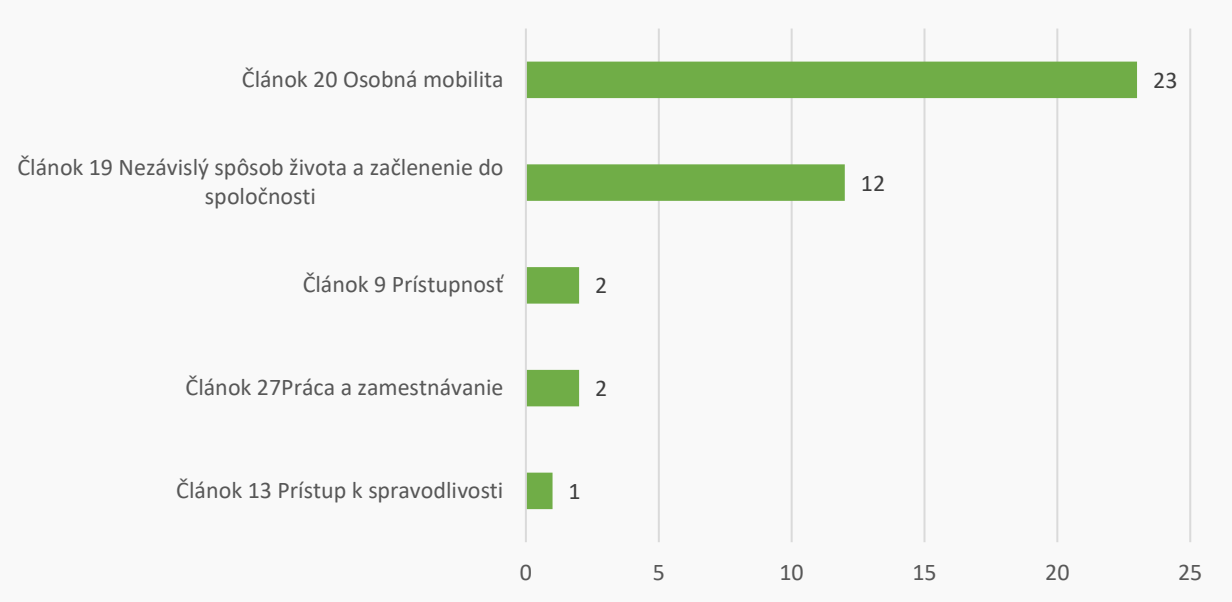


	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Ukončenie podnetov	0	1	4	13	8	14	19	17	14	7	4	0
2017 - Ukončenie podnetov	24	20	9	11	16	24	21	14	22	18	26	15

Graf 14 Typ podnetov prijatých v r. 2017



Graf 15 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017



Graf 16 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb



Tabuľka 3 Špecifikácia úradov práce a počet prešetrovaných podnetov v r. 2017

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	
Bratislava	**17**
Žilina	**14**
Košice	**14**
Čadca	**13**
Prievidza	**10**
Zvolen	**10**
Nové Mesto nad Váhom	**8**
Banská Bystrica	**8**
Piešťany	**8**
Veľký Krtíš	**7**
Komárno	**7**
Pezinok	**7**
Považská Bystrica	**7**
Prešov	**7**
Žilina, pracovisko Kysucké Nové Mesto	**7**
Vranov nad Topľou	**6**
Spišská Nová Ves	**6**
Topoľčany	**6**
Martin	**6**
Dunajská Streda	**6**
Kežmarok	**6**
Senica	**5**
Rimavská Sobota	**5**
Trenčín - pracovisko Dubnica nad Váhom	**5**
Trnava	**5**
Trenčín	**4**
Nové Zámky, pracovisko Šurany	**4**
Partizánske	**4**
Nitra	**4**
Nové Zámky	**4**
Piešťany, pracovisko Hlohovec	**3**
Malacky	**3**
Čadca, pracovisko Čadca	**3**
Michalovce	**3**
Humenné, pracovisko Snina	**3**
Nové Zámky, pracovisko Šaľa	**3**
Rožňava	**3**
Nitra, pracovisko Zlaté Moravce	**3**
Trebišov	**3**
Ružomberok	**2**
Poprad	**2**
Košice, pracovisko Moldava nad Bodvou	**2**
Lučenec	**2**
Bardejov	**2**
Banská Štiavnica	**2**
Revúca	**2**
Dolný Kubín	**1**
Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom	**1**
Stará Ľubovňa	**1**
Brezno	**1**
Martin, pracovisko Turčianske Teplice	**1**
Námestovo	**1**
Nitra, pracovisko Vráble	**1**
Levice	**1**
Liptovský Mikuláš	**1**
Galanta	**1**
Senica, pracovisko Holíč	**1**
Žilina, pracovisko Bytča	**1**
Poprad, pracovisko Levoča	**1**
Partizánske, pracovisko Bánovce nad Bebravou	**1**
Prievidza, pracovisko Handlová	**1**
Prievidza, pracovisko Nováky	**1**

2.1.2 Východisková právna úprava

OBLASŤ ZAMESTNANOSTI

Pre účely vyhodnotenia poznatkov z činnosti sú východiskové najmä **Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia** a **Článok 27 Práca a zamestnávanie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, Článok 35 ods. 3 Ústavy SR**, ktorý ustanovuje *„Občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať.“* a ďalšie právne predpisy účinné v Slovenskej republike.

Podľa článku 1 základných zásad zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce“), fyzické osoby majú právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávnych vzťahov osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tieto práva patria fyzickým osobám bez akýchkoľvek obmedzení a diskriminácie z dôvodu pohlavia, manželského stavu, rodinného stavu, sexuálnej orientácie, rasy, farby pleti, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, genetických vlastností, viery, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia.
Podľa článku 8 základných zásad Zákonníka práce, zamestnávateľ zabezpečuje **zamestnancom so zdravotným postihnutím pracovné podmienky** umožňujúce im uplatniť a rozvíjať ich schopnosti na prácu **s ohľadom na ich zdravotný stav**.
Podľa § 40 ods. 8 Zákonníka práca sa za **zamestnanca so zdravotným postihnutím** pre účely Zákonníka práce považuje zamestnanec uznaný za invalidného podľa osobitného predpisu, ktorý svojmu zamestnávateľovi predloží rozhodnutie o invalidnom dôchodku.
Podľa § 55 ods. 1 Zákonníka práce, vykonávať práce iného druhu alebo na inom mieste ako boli dohodnuté v pracovnej zmluve, je zamestnanec povinný len výnimočne, a to v prípadoch ustanovených v odsekoch 2 a 4.
Podľa § 55 ods. 2 písm. a) Zákonníka práce, zamestnávateľ je povinný preradiť zamestnanca na inú prácu, ak zamestnanec, vzhľadom na svoj zdravotný stav podľa lekárskeho posudku dlhodobo stratil spôsobilosť naďalej vykonávať doterajšiu prácu, alebo ak ju nesmie vykonávať pre chorobu z povolania alebo pre ohrozenie touto chorobou, alebo ak na pracovisku dosiahol najvyššiu prípustnú expozíciu určenú rozhodnutím príslušného orgánu verejného zdravotníctva. Ak nemožno dosiahnuť účel preradenia podľa odseku 2 preradením zamestnanca v rámci pracovnej zmluvy, môže zamestnávateľ preradiť zamestnanca v týchto prípadoch po dohode aj na prácu iného druhu, ako bol dohodnutý v pracovnej zmluve podľa § 55 ods. 3 Zákonníka práce.
Podľa § 55 ods. 3 Zákonníka práce, práca, na ktorú zamestnávateľ preraďuje zamestnanca podľa

odseku 3, musí zodpovedať zdravotnej spôsobilosti zamestnanca na prácu. Zamestnávateľ je povinný prihliadnuť a j na to, aby táto práca bola pre zamestnanca vhodná vzhľadom na jeho schopnosti a kvalifikáciu.

Dôležitým právnym predpisom, ktorý upravuje podrobnejšie podmienky zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím, je **zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej aj ako „Zákon o službách zamestnanosti"), ktorého cieľom je zlepšiť podmienky pre zamestnávanie a celkovú zamestnanosť občanov Slovenskej republiky. *Cieľom zákona o službách zamestnanosti je najmä určiť právny rámec pre poskytovanie služieb zamestnanosti, ich štruktúru a obsah činnosti jednotlivých súčastí štruktúry, zjednodušiť administratívu, skvalitniť a spružniť výkon poskytovaných služieb zamestnanosti, a tým prispieť k zvýšeniu pružnosti trhu práce, k zvýšeniu efektivity a k sprehľadneniu využitia verejných prostriedkov a prostriedkov zo zdrojov Európskej únie.*
Zákon o službách zamestnanosti definuje v ustanovení **§ 9 pojem občana so zdravotným postihnutím**, podľa ktorého vychádza definícia občana so zdravotným postihnutím z nariadenia komisie Európskeho spoločenstva (ES) č. 2204/2002 z 12. decembra 2002 o uplatňovaní článkov 87 a 88 Zmluvy ES o štátnej pomoci pre zamestnanosť, a je v súlade s návrhom zákona o sociálnom poistení. Za osobu so zdravotným postihnutím sa na účely tohto zákona, okrem invalidných občanov, považuje aj občan s vážnou telesnou, duševnou poruchou, poruchou správania z dôvodu poklesu jeho schopností vykonávať zárobkovú činnosť.
Podporu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím definuje konkrétnejšie ôsma časť Zákona o službách zamestnanosti, ktorá upravuje oblasti chránených dielní a chránených pracovísk, príspevkov na zriadenie chránených dielní a chránených pracovísk, príspevkov na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní, príspevkov občanom so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť, činnosti agentúr podporovaného zamestnávania, príspevkov na činnosť pracovného asistenta, príspevkov na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov.

OBLASŤ KOMPENZÁCIÍ ŤAŽKÉHO ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA

Pre účely vyhodnotenia poznatkov z činnosti sú východiskové najmä články Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, **Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia, Článok 7 Deti so zdravotným postihnutím, Článok 9 Prístupnosť, Článok 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti a Článok 20 Osobná mobilita, Článok 19 ods. 1 Ústavy SR**, ktorý konštatuje, že *„Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena",* **Článok 46 ods. 1 Ústavy SR**, ktorý ustanovuje že *„Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.",* Článok 48 ods. 2 Ústavy SR, ktorý

ustanovuje, že *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“* a ďalšie právne predpisy účinné v Slovenskej republike.

Právnym predpisom, ktorý v podmienkach Slovenskej republiky upravuje oblasť peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia je zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o peňažných príspevkoch“) a čiastočne aj zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o sociálnych službách“).

2.1.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov

A. ZAMESTNANOSŤ

V praxi sa stále stretávam s pretrvávajúcimi problémami osôb so zdravotným postihnutím v oblasti zamestnania a vhodnej pracovnej pozície, ako aj v oblasti diskriminácie a neľudského zaobchádzania s osobami so zdravotným postihnutím.

V rámci podnetov, ktoré riešim sa na mňa obracajú podávatelia, ktorí namietajú diskrimináciu **na pracovisku, šikanu a mobing, nerovnaké zaobchádzanie so zamestnancami, skončenie pracovného pomeru výpoveďou, alebo postup zamestnávateľa v rozpore s dobrými mravmi.**

Často sa opakujúci problém:

Prepúšťanie zamestnancov so zdravotným postihnutím zo zamestnávania

V oblasti zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím bol veľkým prínosom **Rozsudok Európskeho súdneho dvora zo dňa 11.07.2006, C-13/05**, v ktorom Súdny dvor rozhodoval o prejudiciálnej otázke, ktorá sa týkala diskriminácie založenej na základe zdravotného postihnutia. Z rozsudku Európskeho súdneho dvora vyplýva, že podľa smernice Rady 2000/78/ES – „Rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolaní“ sa na pojem zdravotné postihnutie, ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní, s cieľom boja proti diskriminácii založenej na zdravotnom postihnutí.

Zákaz diskriminácie založenej na zdravotnom postihnutí v oblasti prepúšťania zo zamestnania uvedený v článku 2 ods. 1 a článku 3 ods. 1 písm. c) smernice 2000/78 bráni prepusteniu zo zamestnania založenému na zdravotnom postihnutí, ktoré vzhľadom na povinnosť vykonať primerané úpravy pre zdravotne postihnuté osoby nie je odôvodnené skutočnosťou, že predmetná osoba nie je kompetentná, schopná ani nie je k dispozícii, aby vykonávala podstatné funkcie pracovného zaradenia.

Podľa článku 5 uvedenej smernice na uplatnenie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k osobám so zdravotným postihnutím sa vykonajú primerané prispôsobenia. Znamená to, že zamestnávatelia vykonajú podľa potreby jednotlivého prípadu vhodné opatrenia, aby umožnili osobe so zdravotným postihnutím vstúpiť do zamestnania, zúčastňovať sa alebo postupovať v zamestnaní alebo absolvovať odbornú prípravu, pokiaľ také opatrenia nie sú pre zamestnávateľa neúmerným bremenom. Toto bremeno nebude neúmerné, ak je dostatočne kompenzované opatreniami existujúcimi v rámci politiky zdravotne postihnutých v danom členskom štáte.

Podľa Charty základných sociálnych práv pracovníkov Spoločenstva, prijatej na zasadnutí Európskej rady v Štrasburgu 9. decembra 1989 (na ktorú odkazuje Článok 136 ods. 1 ES), sa v bode 26 uvádza, že ktorákoľvek osoba so zdravotným postihnutím, bez ohľadu na pôvod a povahu postihnutia, musí mať **nárok na dodatočné konkrétne opatrenia**, ktorých cieľom je uľahčenie jej profesijnej a spoločenskej integrácie. Tieto zlepšujúce opatrenia sa musia týkať, v závislosti od schopností dotknutých osôb, najmä odborného vzdelávania, ergonómie, prístupnosti, mobility, dopravných prostriedkov a ubytovania.

PRÍBEH PRVÝ NEPLATNOSŤ SKONČENIA PRACOVNÉHO POMERU

Z riešenia problémov zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím vyplynulo, že pre zamestnávateľa nie sú takíto zamestnanci väčšinou žiaduci a zamestnávatelia robia všetky kroky k tomu, aby sa ich zbavili. Takýto postup zamestnávateľov ilustruje podnet, ktorý je na Úrade komisára zaevidovaný so sp. zn. KZP/0008/2016/02R.

S týmto podnetom sa na mňa obrátila podávateľka podnetu, ktorá žiadala prešetrenie a pomoc vo veci **určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou a náhrady mzdy.**

Podávateľka podnetu uviedla, že ochrana jej záujmov je spojená s mobingom na pracovisku, ako aj so zámerom zamestnávateľa Základná umelecká škola Svit ukončiť s ňou pracovný pomer. Podávateľka podnetu pracovala u zamestnávateľa od 10. septembra 2007 ako učiteľka výtvarného odboru. Dňa 2. novembra 2009 podpísala „Dohodu o zmene pracovnej zmluvy“, ktorej súčasťou bolo aj upozornenie o tom, že si má doplniť vzdelanie podľa zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o pedagogických zamestnancoch“) najneskôr do 31. decembra 2013.

Základná umelecká škola Svit vydala „Upozornenie na porušenie pracovnej disciplíny“, v ktorom podávateľke podnetu vytkla zlé vedenie triednej knihy a zlú evidenciu žiakov.

Následne bol podávateľke podnetu doručený list Základnej umeleckej školy Svit, ktorým bola vyzvaná na predloženie potvrdenia o prebiehajúcom, prípadne ukončenom štúdiu, ktorým si doplňuje požadované kvalifikačné predpoklady na výkon funkcie učiteľa základnej umeleckej školy – výtvarný odbor. Základná umelecká škola Svit požadovala od podávateľky podnetu doklady, ktoré by preukazovali, že si dopĺňa vzdelanie.

Ešte pred uplynutím lehoty na predloženie potvrdenia o doplnenom vzdelaní, listom zo dňa 22. novembra 2013 Základná umelecká škola Svit požiadala Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad o udelenie predchádzajúceho súhlasu s rozviazaním pracovného pomeru. Ako dôvod uviedla, že podávateľka podnetu nepredložila požadovaný doklad o doplnení vzdelania. Podľa názoru Základnej umeleckej školy Svit nebola podávateľka podnetu dostatočne kvalifikovaná na výkon funkcie učiteľa základnej umeleckej školy – výtvarný odbor.

Podávateľke podnetu bolo doručené ďalšie „Upozornenie na porušenie pracovnej disciplíny“. Základná umelecká škola Svit odôvodnila porušenie pracovnej disciplíny nepodpísaním Dohody o zmene pracovnej zmluvy. Ďalším dôvodom bolo, že podávateľka podnetu v termíne do 15. novembra 2013 nevypracovala rozvrh pre žiakov, čo odôvodnila tým, že došlo k úbytku žiakov a triedy sa mali spájať.

Na základe tohto pochybenia Základná umelecká škola Svit odňala podávateľke podnetu osobný príplatok.

Dňa 18. decembra 2013 vydal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad rozhodnutie, ktorým udelil Základnej umeleckej škole Svit predchádzajúci súhlas so skončením pracovného pomeru výpoveďou podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. d) bod 1 Zákonníka práce.

Podávateľka podnetu bola od 8. januára 2014 práceneschopná. Poukazuje na to, že dlhodobé šikanovanie zo strany Základnej umeleckej školy Svit spôsobilo zhoršenie jej zdravotného stavu a veľmi vážne zdravotné problémy. **Šikanovanie a mobing** v kolektíve zamestnancov Základnej umeleckej školy Svit **potvrdilo** aj Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Poprad po vykonaní prieskumu v stanovisku zo dňa 18. marca 2014 a Základnej umeleckej škole Svit odporučilo do pracovného poriadku zapracovať „Antimobingové opatrenia“.

Po ukončení práceneschopnosti v deň nástupu podávateľky do práce dňa 25. marca 2015 jej Základná umelecká škola Svit doručila **výpoveď z pracovného pomeru,** podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. d) bod 1. Zákonníka práce s odôvodnením, že **nespĺňa kvalifikačné predpoklady** požadované Zákonom o pedagogických zamestnancoch.

Následne listom zo dňa 11. júla 2015 podávateľka oznámila Základnej umeleckej škole Svit, že trvá na tom, aby ju škola ďalej zamestnávala a prideľovala jej prácu.

Základná umelecká škola Svit sa v liste zo dňa 10. augusta 2015 vyjadrila, že nemá možnosť podávateľku podnetu ďalej zamestnávať v mieste výkonu práce a že výpoveď považuje za platnú. Svoj nesúhlas so skončením pracovného pomeru vyjadrila podávateľka podnetu žalobou, ktorú podala dňa 30. júla 2015 na Okresný súd Poprad.

Za účelom obhajoby práv podávateľky podnetu som dňa 20.02.2017 vstúpila do súdneho konania. Vo vyjadrení som skonštatovala, že **Základná umelecká škola Svit svojím postupom porušila právo** podávateľky podnetu, ako osoby so zdravotným postihnutím, **na prácu a zamestnanie**, ktoré garantuje ustanovenie **Článku 27** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím v spojení s **Článkom 5** tohto Dohovoru. Konaním Základnej umeleckej školy Svit došlo tiež k porušeniu viacerých ustanovení Zákonníka práce. Okrem Dohovoru došlo aj k **porušeniu Charty základných sociálnych práv.**

Postup Základnej umeleckej školy Svit **doručením výpovede** podávateľke podnetu **v deň jej návratu do práce po skončení práceneschopnosti,** je podľa môjho názoru nekorektný a **má znaky konania v rozpore s dobrými mravmi**.

Podľa § 63 ods. 2 Zákonníka práce mala Základná umelecké škola Svit povinnosť ponúknuť zamestnankyni inú vhodnú prácu, napr. prácu v zníženom pracovnom úväzku, pre ktorý by **nemusela spĺňať predpoklady.**

Avšak Základná umelecká škola Svit tvrdí, že v čase výpovede nemala možnosť podávateľku podnetu ďalej zamestnávať z dôvodu, že v mieste výkonu práce podávateľky podnetu pre ňu neexistovala žiadna vhodná práca. Toto tvrdenie musí v súdnom konaní **Základná umelecká škola Svit preukázať**. **Dôkazné bremeno je na Základnej umeleckej škole Svit**. Podávateľka podnetu má právo na to, aby jej Základná umelecká škola Svit **umožnila prácu** aj naďalej **vykonávať a aby výkon jej práce primerane upravila** tak, **ako to zaručuje Zákonník práce a Článok 27 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím** v spojení s Článkom 5 tohto Dohovoru.

<u>Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 4.júla 2017:</u>

1. Základnú umeleckú školu Svit som požiadala, aby **prijala primerané opatrenia**, ktoré **zabezpečia právo podávateľky podnetu na prácu. Preto som navrhla,** aby **Základná umelecká škola Svit umožnila podávateľke podnetu prácu aj naďalej vykonávať, aby vytvorila pracovné podmienky** vhodné pre podávateľku podnetu a aby **zabezpečila primerané úpravy výkonu práce** s prihliadnutím na jej zdravotný stav.
2. Krajskému súdu v Prešove som ako účastníkovi konania navrhla, aby **ako odvolací súd zrušil rozsudok Okresného súdu Poprad a vec mu vrátil ako súdu prvej inštancie na ďalšie konanie**.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

1. Prijatie uloženého opatrenia zo strany zamestnávateľa stratilo opodstatnenie, keďže je vedené súdne konanie, ktoré nebolo doposiaľ právoplatne ukončené.
2. Po predložení môjho vyjadrenia **Krajský súd v Prešove zrušil rozsudok Okresného súdu Poprad a vec mu vrátil na ďalšie konanie a na nové rozhodnutie.** Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia skonštatoval, že **súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom porušil právo podávateľky podnetu na spravodlivý proces**. Úlohou súdu prvej inštancie po vrátení veci bude, aby sa zaoberal splnením ponukovej povinnosti podľa § 63 ods. 2 Zákonníka práce.

Vo veci je určený termín pojednávania na marec 2018.

PRÍBEH DRUHÝ NELEGÁLNA PRÁCA A NEVYPLÁCANIE MZDY ZA VYKONANÚ PRÁCU

Podľa zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o inšpekcii práce“), patrí do pôsobnosti Inšpektorátu práce, najmä výkon dozoru nad dodržiavaním pracovnoprávnych predpisov, napr. Zákonníka práce; právnych predpisov upravujúcich štátnozamestnanecké vzťahy; predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci; predpisov upravujúcich zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania; záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv a dodržiavaním povinnosti zamestnávateľa uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu a odvádzať príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie za zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Považujem spoluprácu s príslušným inšpektorátom práce za dôležitú súčasť práce pri preskúmavaní podnetov v oblasti zamestnávania.

Preto som pri šetrení podnetu zaevidovaného so sp. zn. KZP/0333/2017/02R **požiadala o súčinnosť Inšpektorát práce Bratislava,** ktorej súčasťou bola zároveň žiadosť o prešetrenie kľúčového problému daného podnetu.

Podnet sa týkal nevyplatenia mzdy podávateľovi podnetu, ktorý vykonával prácu, ktorú mu prideľoval zamestnávateľ Lepší svet, n. o.. **Podávateľ podnetu uviedol, že danú prácu vykonával od 1. februára 2017 do 1. júna 2017, pričom mu bývalý zamestnávateľ nevyplatil mzdu za vykonanú prácu.** Podávateľ podnetu nedisponuje pracovnou zmluvou uzatvorenou medzi ním a bývalým zamestnávateľom, tvrdí, že žiadnu pracovnú zmluvu nepodpisoval.

Na základe vyššie uvedeného som dňa 30. novembra 2017 požiadala Inšpektorát práce Bratislava o prešetrenie daného podnetu a vyžiadala si spätné stanovisko o jeho vybavení. V odpovedi Inšpektorátu práce Bratislava, doručenej dňa 22. decembra 2017 mi bolo oznámené, že vzhľadom na povinnosť zachovávať mlčanlivosť v zmysle § 8 Zákona o inšpekcii práce, zamestnanec Národného inšpektorátu práce a zamestnanec inšpektorátu práce je povinný zachovávať mlčanlivosť o podnetoch na vykonanie inšpekcie práce, o ich obsahu a subjektoch, ktoré podnet podali a zachovávať mlčanlivosť o ďalších skutočnostiach týkajúcich sa inšpekcie práce, o ktorých sa dozvedel pri výkone inšpekcie práce, a preto Inšpektorát práce Bratislava „**nemohol vyhovieť mojej žiadosti o preskúmanie podnetu podávateľa.“**

V tejto súvislosti poukazujem na § 26 ods. 1 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi, podľa ktorého orgán verejnej správy, právnická osoba a fyzická osoba – podnikateľ, na ktorých sa vzťahuje pôsobnosť komisára sú povinní na žiadosť komisára poskytnúť komisárovi súčinnosť pri výkone jeho pôsobnosti.

Podľa § 27 Zákona o komisárovi, komisár pri výkone svojej pôsobnosti spolupracuje s príslušnými orgánmi verejnej moci. Komisár môže spolupracovať aj s inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany práv a slobôd.

Na základe vyššie uvedeného vyjadrenia Inšpektorátu práce Bratislava a v súlade s ustanoveniami Zákona o komisárovi je zrejmé, že Inšpektorát práce Bratislava nepostupoval v súlade s § 26 Zákona o komisárovi, a som toho názoru, že mnou postúpený podnet nebol riadne prešetrený.

Všetky listiny založené v spise vedenom na Úrade komisára preukazujú, že bývalý zamestnávateľ využíval podávateľa podnetu na prácu, túto prácu mu prideľoval, pričom mu však za odvedenú prácu neplatil žiadnu mzdu.

Toho času nie je šetrenie podnetu na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím ukončené, avšak z predbežného prešetrenia je zrejmé, že zo strany bývalého zamestnávateľa **došlo k porušeniu nielen ustanovení Zákonníka práce, ale aj Článku 27 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a taktiež Článku 28 tohto Dohovoru.**

B. KOMPENZÁCIE

Doručené podnety, ktoré som v roku 2017 prešetrovala sa týkali celej škály životných situácií osôb so zdravotným postihnutím. Podávatelia podnetov upozorňovali na to, že rozhodovacia prax úradov práce je z pohľadu osôb so zdravotným postihnutím likvidačná, pričom avizovali zásah do práv osôb so zdravotným postihnutím žiť nezávislý život na rovnakom základe a v kvalite, ktorá sa čo najviac približuje životu osôb bez zdravotného postihnutia. Rozhodnutia

orgánov verejnej správy o odňatí príspevku, o jeho nepriznaní alebo čiastočnom odobratí považujú za vážny zásah do práv osôb so zdravotným postihnutím.

Často sa opakujúci problém:

Opakovaná posudková činnosť úradov práce

Právna úprava posudkovej činnosti vyplýva z § 10 ods. 1 a 2 Zákona o peňažných príspevkoch, podľa ktorého posudková činnosť na účely kompenzácie, preukazu a parkovacieho preukazu je lekárska posudková činnosť a sociálna posudková činnosť. Posudkovú činnosť vykonáva posudkový lekár príslušného orgánu, sociálny pracovník príslušného orgánu a iní prizvaní odborníci najmä z oblasti stavebníctva, architektúry, ergoterapie a pomôcok.

Lekárska posudková činnosť na účely Zákona o peňažných príspevkoch podľa § 11 ods. 1 písm. a) až g), je hodnotenie a posudzovanie zdravotného stavu, jeho zmien a porúch, ktoré podmieňujú zdravotné postihnutie fyzickej osoby; **určovanie miery funkčnej poruchy; posudzovanie sociálnych dôsledkov v oblasti kompenzácií, ktoré má fyzická osoba v dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia**; posudzovanie jednotlivých druhov odkázanosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím; posudzovanie fyzickej schopnosti a psychickej schopnosti fyzickej osoby vykonávať opatrovanie; posudzovanie fyzickej schopnosti a psychickej schopnosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím udeliť písomný súhlas podľa § 40 ods. 6; posúdenie potreby osobitnej starostlivosti podľa osobitného predpisu.

Podľa § 11 ods. 9 Zákona o peňažných príspevkoch, **môže posudkový lekár predvolať fyzickú osobu na posúdenie jej zdravotného stavu**, ak má pochybnosti o správnosti diagnostického záveru vyplývajúceho z predloženého lekárskeho nálezu alebo je potrebné overiť objektívnosť alebo úplnosť diagnostického záveru. V ostatných prípadoch posudkový lekár vykoná posúdenie bez prítomnosti posudzovanej fyzickej osoby.

Z vyššie uvedeného ustanovenia Zákona o peňažných príspevkoch tak vyplýva, **že posudkový lekár je povinný pozvať fyzickú osobu na posúdenie zdravotného stavu, len ak o to fyzická osoba písomne požiada.**

Podávatelia podnetov, ktorí sa na mňa obracajú so žiadosťami o preskúmanie rozhodnutí úradov práce a ústredia práce, ma často informujú o postupoch a skúsenostiach, ktoré majú pri posudzovaní ich zdravotného stavu. Namietajú najmä skutočnosť, že posudkový lekár nezohľadní všetky lekárske nálezy pri vypracovávaní lekárskeho posudku, ako aj to, že si posudkový lekár úradu práce nevyžiada od žiadateľa doplnenie ďalších lekárskych nálezov.

O možnosti byť osobne prítomný pri posudzovaní zdravotného stavu a komunikovať s posudkovým lekárom správneho orgánu sa často podávatelia podnetov dozvedajú až keď sa so žiadosťou o preskúmanie rozhodnutí úradov práce a ústredia práce obracajú na Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

Do tej doby nie je žiadateľom o peňažný príspevok táto informácia poskytnutá ani samotným úradom práce v rámci základného poradenstva vo veciach kompenzácie, preukazu a parkovacieho preukazu.

Často sa opakujúci problém:

Trojaké posudzovanie zdravotného stavu

Jedným z častých problémov, ktorý sa objavuje v podnetoch, je tzv. **trojaké posudzovanie zdravotného stavu žiadateľa a to Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, Sociálnou poisťovňou a obcou.**

Stanoveným systémom trojakého posudzovania, dochádza k dezorientácii žiadateľov o dávky sociálneho poistenia, žiadateľov o kompenzácie a žiadateľov o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu, pretože každý orgán posudzuje zdravotný stav žiadateľa len v súvislosti s tou formou kompenzácie alebo sociálnej dávky, ktorá patrí do rozhodovacej činnosti toho ktorého orgánu.

Posudok úradu práce

Úrad práce vykonáva podľa Zákona o peňažných príspevkoch posudkovú činnosť na účely kompenzácie, preukazu a parkovacieho preukazu, ktorou posudzuje u človeka zdravotný stav a **„mieru funkčnej poruchy“.**

Kompenzáciou sociálneho dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia je zmiernenie alebo prekonanie sociálneho dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia poskytovaním peňažných príspevkov na kompenzáciu podľa Zákona o peňažných príspevkoch alebo poskytovaním sociálnych služieb podľa osobitného predpisu.

Sociálny dôsledok ťažkého zdravotného postihnutia je znevýhodnenie, ktoré má fyzická osoba z dôvodu jej ťažkého zdravotného postihnutia v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok a ktoré nie je schopná z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia prekonať sama.

Posudok sociálnej poisťovne

Sociálna poisťovňa posudzuje pre účely dôchodkového poistenia dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav a **„pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou osobou“.**

Lekárska posudková činnosť vykonávaná posudkovými lekármi sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne sa vykonáva na základe zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „Zákon o sociálnom poistení“), na účely priznania invalidity. Pri posudzovaní zdravotného stavu poistenca sa v príslušných prílohách Zákona o sociálnom poistení uvádzajú iné kritériá

a podmienky, ako pri posudzovaní zdravotného stavu poistenca podľa Zákona o peňažných príspevkoch na účely poskytnutie peňažných príspevkov.

Posudok obce

Na účely poskytnutia sociálnej služby vykonáva posudkovú činnosť podľa Zákona o sociálnych službách posudzujúci zdravotnícky pracovník. Posudkovou činnosťou na účely poskytovania sociálnej služby uvedenej v § 34 až 41 sa rozumie zdravotná posudková činnosť a sociálna posudková činnosť. Posudkovou činnosťou sa zisťuje **„odkázanosť fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzickej osoby s nepriaznivým zdravotným stavom na sociálnu službu“** v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a na opatrovateľskú službu.

<u>Často sa opakujúci problém:</u>

Nepriznávanie príspevku na osobnú asistenciu

Osobná asistencia je základným nástrojom podpory samostatnosti a nezávislosti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Peňažný príspevok na osobnú asistenciu sa poskytuje na základe Zákona o peňažných príspevkoch. Účelom osobnej asistencie je pritom nielen aktivizácia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a podpora jej sociálnej inklúzie, ale aj podpora nezávislosti a rozhodovania o vlastnom živote vo všetkých oblastiach (rodina, práca, vzdelávanie, kultúra, šport, politický a občiansky život).

Základom pre uplatňovanie práva na osobnú asistenciu je najmä Článok 19 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý ustanovuje pre osobu so zdravotným postihnutím garanciu nezávislého spôsobu života a začlenenie do spoločnosti a garanciu zabránenia izolácie alebo segregácie v spoločnosti. Právo na nezávislý spôsob života, ktoré je uvedené v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím, neznamená, že osoba so zdravotným postihnutím musí byť úplne „nezávislá od pomoci druhých ľudí“. Článok je potrebné vykladať tak, že osoby so zdravotným postihnutím musia mať slobodu voľby, právo rozhodnúť sa, ako si chcú zariadiť svoje vlastné životy ako aj právo žiť v spoločenstve, na rovnoprávnom základe s ostatnými. Právo na nezávislý spôsob života v spoločnosti je úzko späté s právom na vzdelanie, prácu, zdravotnú starostlivosť a podporné služby.

Článok 19 písm. b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím upravuje právo na osobné a individualizované používanie služieb, ako sú osobný rozpočet pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorý im umožní nezávislý prístup ku službám. Podporné služby by mali zohľadňovať potreby a preferencie osoby so zdravotným postihnutím ako aj situáciu danej osoby a rodinnú situáciu. Služby, ktoré podporujú nezávislý spôsob života zahrňujú viacej ako len zdravotnícke služby. V skutočnosti podporné služby sú nielen asistenčné zariadenia a technické pomôcky, ale tiež podporné služby, ktoré umožnia osobám so zdravotným

postihnutím prístup k sociálnym službám, k službám v oblasti vzdelávania a kultúry a tiež podporné služby, ktoré im umožnia robiť kľúčové rozhodnutia vo svojom živote. Podporné služby by mali byť poskytované tak dlho, ako ich osoba so zdravotným postihnutím potrebuje a mali by byť upravené podľa toho, ako sa menia potreby a preferencie užívateľa. Navyše, typ a stupeň podporných služieb by mal zodpovedať životnej situácii danej osoby a mal by sa zakladať na individuálnych potrebách a požiadavkách osoby so zdravotným postihnutím.

Je potrebné upozorniť aj na ďalší záväzok zmluvných strán vyplývajúci z Článku 19 písm. b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a to ten, že zmluvné strany zabezpečia také služby a asistenciu osobám so zdravotným postihnutím, ktoré zabraňujú izolácii a segregácii v spoločnosti. Osobám so zdravotným postihnutím je potrebné zabezpečiť také podmienky, aby mohli realizovať svoje želania a mohli sa aj mimo domova zapojiť do všetkých oblastí života. Bežné služby musia byť nielen prístupné osobe so zdravotným postihnutím, ale musia zodpovedať konkrétnym potrebám osôb so zdravotným postihnutím. Komplexný proces vyhodnocovania potrieb jednotlivcov so zdravotným postihnutím by sa mal zakladať na sociálnom modeli zdravotného postihnutia. To znamená, že do úvahy by sa mali brať nielen potreby v oblasti zdravia, ale aj potreby v sociálnej oblasti, v oblasti vzdelávania a kultúry.

Samotný Zákon o peňažných príspevkoch v § 20 a nasl. ustanovuje, že účelom osobnej asistencie je aktivácia, podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a podpora jej nezávislosti a možnosti rozhodovať sa a ovplyvňovať plnenie rodinných rolí, vykonávanie pracovných aktivít, vzdelávacích aktivít a voľnočasových aktivít.

Užívateľom osobnej asistencie je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá v dôsledku postihnutia nemôže vykonávať niektoré činnosti, napr. nevyhnutné životné a seba-obslužné úkony, úkony súvisiace s mobilitou a premiestňovaním, starostlivosťou o domácnosť alebo dorozumievaním. Pri týchto činnostiach jej na základe zmluvy o výkone osobnej asistencie pomáha - asistuje - osobný asistent.

PRÍBEH TRETÍ PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK NA OSOBNÚ ASISTENCIU PRE ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM

Pri šetrení podnetov, ktoré boli doručené na Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa stretávam s rozhodnutiami o nepriznaní peňažného príspevku na osobnú asistenciu osobám s mentálnym postihnutím. V rozhodnutiach úradov práce často prevláda názor, že fyzické osoby s mentálnym postihnutím si nevedia sami riadiť osobného asistenta a tým pádom by poskytnutý peňažný príspevok na osobnú asistenciu neplnil účel podľa Zákona o peňažných príspevkoch.

S vyššie uvedeným problémom pri žiadosti o peňažný príspevok na osobnú asistenciu sa na mňa obrátila podávateľka podnetu, ktorej podnet je na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím zaevidovaný so sp. zn. KZP/0410/2017/02R.

Podávateľka podnetu namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Piešťany, pracovisko Hlohovec,** ktorým nebolo vyhovené jej žiadosti o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu pre jej syna s ťažkým zdravotným postihnutím.

V čase podania žiadosti mal podávateľkin syn 6 rokov. Proti rozhodnutiu podala podávateľka podnetu odvolanie, v ktorom uviedla, že syn navštevuje predškolské zariadenie, jeho život je aktívny, keďže sa zúčastňuje rôznych spoločenských aktivít, ktoré v plnej miere prispievajú k jeho sociálnemu začleneniu. Snaží sa synovi vytvoriť vhodné podmienky pre jeho začlenenie do spoločnosti aj pomocou asistentky, ktorú si platí z vlastných finančných prostriedkov.

O podanom odvolaní rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava**. Odvolací správny orgán potvrdil rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu, nakoľko v komplexnom posudku uviedol, **že vhodnejšou formou kompenzácie je poskytnutie peňažného príspevku na opatrovanie.** V odôvodnení rozhodnutia Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava uviedlo, že každé 6-ročné dieťa aj bez zdravotného postihnutia potrebuje celodennú rodičovskú starostlivosť vyplývajúcu zo Zákona o rodine, rovnako celodenný dohľad, nakoľko vzhľadom na vek nie je schopné adekvátne posúdiť nebezpečenstvo. 6-ročné dieťa bez zdravotného postihnutia nemôže chodiť samo do/zo školy, nemôže samo absolvovať voľnočasové aktivity, pripravovať si jedlo, chodiť samo vonku s rovesníkmi. Rovnako ako syn podávateľky, potrebuje aj jeho rovesník pre realizáciu uvedených činností pomoc a 24-hodinový dohľad rodičov. Účelom akéhokoľvek peňažného príspevku na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, nie je nahrádzanie rodičovskej starostlivosti. Ústredie práce ďalej v odôvodnení uviedlo, že ide o 6-ročné dieťa a vzhľadom na svoj vek a postihnutie nie je duševne schopné riadiť osobu, ktorá mu má zabezpečovať pomoc, plánovať aktivity, rozhodovať o nich a ovplyvňovať ich. Pre nízky vek a ťažké postihnutie nemá dostatočne zachovanú schopnosť cieľavedome ovplyvňovať a viesť aktívny a nezávislý život.

S rozhodnutiami úradov práce sa nestotožňujem, pretože nemajú oporu v zákone, a preto som vo vyjadrení k posúdeniu podnetu spracovanom podľa § 24 Zákona o komisárovi konštatovala **porušenie Článku 19 písm. b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím ako aj porušenie Článku 20 písm. a) a b) tohto Dohovoru. Taktiež som poukázala na § 20 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch, podľa ktorého je primárnym záujmom vyvinúť maximálne úsilie o začlenenie aj tých najzraniteľnejších osôb, teda najmä maloletých osôb s ťažkým zdravotným postihnutím.**

Považujem postup úradov práce **za zjavné obchádzanie** Zákona o peňažných príspevkoch, nakoľko § 22 ods. 2 jednoznačne ustanovuje, že peňažný príspevok na osobnú asistenciu možno poskytovať najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Toto vyjadrenie bolo podávateľke podnetu poskytnuté do prebiehajúceho súdneho konania na Krajskom súde v Trnave. Dovoľujem si vysloviť názor, že **nútenie rodiča, aby poberal príspevok na opatrovanie**, namiesto príjmu z pracovného pomeru, ak tento rodič má záujem dieťa zapojiť do aktivít v súlade so Zákonom o peňažných príspevkoch za pomoci osobného asistenta **možno považovať za protiprávny zásah do výkonu rodičovských práv a rodičovskej zodpovednosti za zdravý vývoj svojho dieťaťa.**

PRÍBEH ŠTVRTÝ ŠTVORROČNÉ KONANIE O PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU

Obdobný prípad, ktorý sa týkal nepriznania peňažného príspevku na osobnú asistenciu, vzhľadom na zdravotné postihnutie dcéry žiadateľky, bol doručený ešte v roku 2016 a je zaevidovaný so sp. zn. KZP/0157/2016/02R.

Podávateľka podnetu uviedla, že žiadala o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu pre svoju ťažko zdravotne postihnutú dcéru. Z predložených dokladov a rozhodnutí vyplynulo, že **podávateľka podnetu podala žiadosť o vyššie uvedený peňažný príspevok už v roku 2014. Rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, pracovisko Kysucké Nové Mesto, nebolo vyhovené jej žiadosti.** Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina potvrdilo rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, pracovisko Kysucké Nové Mesto.

Proti rozhodnutiu Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina podala podávateľka podnetu žalobu na Krajský súd v Žiline. Krajský súd v Žiline rozsudkom zrušil rozhodnutie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina a vrátil vec na nové prejednanie. Správnosť rozsudku Krajského súdu v Žiline na základe kasačnej sťažnosti ústredia práce potvrdil rozsudkom aj Najvyšší súd SR. Dôvodom zrušenia rozhodnutia Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina bola skutočnosť, že z obsahu administratívneho spisu, ale ani z rozhodnutia odvolacieho orgánu a z podkladov rozhodnutí nevyplýva, že by podávateľkina dcéra bola posudzovaná vo vzťahu k činnostiam vymedzeným pre účely určenia rozsahu potrebnej osobnej asistencie podľa prílohy č. 4 k Zákonu o peňažných príspevkoch v spojení s § 20 tohto zákona, a že by toto posudzovanie bolo výsledkom sociálnej posudkovej činnosti ako podkladu pre vydanie

komplexných posudkov úradu práce a ústredia práce z ktorých napadnuté rozhodnutia vychádzali. Krajský súd v Žiline aj preto dôvodne konštatoval nedostatok riadneho zistenia skutkového stavu veci z dôvodu absencie vyhodnotenia sociálnej posudkovej činnosti z hľadiska zoznamu činností uvedených v prílohe č. 4 k Zákonu o peňažných príspevkoch vo väzbe na posudzovanú osobu.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina po vrátení veci pokračovalo v konaní v roku 2016, **opätovne prejednalo žiadosť podávateľky podnetu a znova rozhodlo o nepriznaní peňažného príspevku na osobnú asistenciu**. **Proti predmetnému rozhodnutiu podala podávateľka podnetu druhú správnu žalobu v sociálnych veciach na Krajský súd v Žiline.**

S podnetom stále pracujeme a v roku 2017 som opakovanie spracovala písomné vyjadrenie podľa § 24 Zákona o komisárovi o výsledku posúdenia podnetu, ktoré som podávateľke podnetu poskytla do súdneho konania, za účelom podpory práv podávateľkinej dcéry. Vo vyjadrení som konštatovala porušenie Článku 19 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. **Krajský súd v Žiline druhýkrát zrušil rozhodnutie ústredia práce a vec vrátil ústrediu práce na ďalšie konanie. Proti rozsudku Krajského súdu v Žiline podalo ústredie práce druhú kasačnú sťažnosť, ktorá je toho času predmetom prejednávania na Najvyššom súde SR. Je zarážajúce, že konanie na úrade práce nie je ukončené od roku 2014!**

Ústredie práce považuje za dostatočne preukázané, že dcéra podávateľky podnetu nie je schopná samostatne vyvíjať aktivity bez účasti rodinného príslušníka, nakoľko podávateľka podnetu má plnú moc na všetky právne úkony svojej dcéry.

Ústredie práce taktiež uviedlo, že sa nemôže stotožniť s argumentáciou Krajského súdu v Žiline o tom, že „zmena z osobnej asistencie“ na opatrovanie so sebou prináša dôraz na zotrvanie opatrovanej osoby v prirodzenom domácom prostredí, čo vyvoláva pochybnosti o možnosti širšieho začlenenia dcéry podávateľky podnetu do sociálneho prostredia. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že cieľom tak peňažného príspevku na opatrovanie ako i peňažného príspevku na osobnú asistenciu je zotrvanie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v jej prirodzenom domácom prostredí. Obidva peňažné príspevky sú zamerané na riešenie sociálnej situácie a zabezpečenie potrebnej pomoci a starostlivosti tým spôsobom, aby fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím nemusela byť umiestnená v zariadení sociálnych služieb, a teda vytrhnutá z prirodzeného domáceho prostredia.

Ústredie práce Bratislava, pracovisko Žilina považuje rozsudok Krajského súdu v Žiline za nezákonný aj z toho dôvodu, že sa nevysporiadal s komplexom dôvodov, pre ktoré správny orgán zamietol odvolanie podávateľky podnetu ani neodkázal správny orgán na ustálenú rozhodovaciu prax.

PRÍBEH PIATY PREFEROVANIE PRÍSPEVKU NA OPATROVANIE PRED PODPOROU SAMOSTATNÉHO ŽIVOTA

Častým problémom v oblasti kompenzácií je odnímanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu a po novom prehodnotení zdravotného stavu navrhovanie ako vhodnej formy kompenzácie peňažný príspevok na opatrovanie.

Za všetky uvádzam jeden problém so sp. zn. KZP/0259/2016/02R. Aj keď bol tento podnet doručený ešte v roku 2016, jeho preskúmavanie prebiehalo aj v roku 2017, kedy bol ukončený vyjadrením k výsledku posúdenia podnetu podľa § 24 Zákona o komisárovi. Podávateľka podnetu namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin,** ktorým bol **odňatý peňažný príspevok na osobnú asistenciu jej dcére s ťažkým zdravotným postihnutím**. V rámci komplexného posudku bol podávateľkinej dcére navrhnutý peňažný príspevok na opatrovanie. Proti rozhodnutiu podala podávateľka podnetu odvolanie, o ktorom rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina**.

Pri šetrení podnetu som konštatovala porušenie práv podávateľkinej dcéry ako osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a taktiež **porušenie Článku 19 písm. b) a Článku 20 písm. b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.** Z toho dôvodu bol podnet postúpený na Krajskú prokuratúru Žilina.

Keďže Krajská prokuratúra Žilina podnet odložila, nakoľko nezistila porušenie Zákona o peňažných príspevkoch, požiadala som Generálnu prokuratúru SR o preskúmanie vybavenia podnetu Krajskou prokuratúrou Žilina.

Záverom ma Generálna prokuratúra SR informovala, že po odňatí peňažného príspevku na osobnú asistenciu, bol podávateľke podnetu priznaný peňažný príspevok na opatrovanie jej dcéry, ako fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Podávateľka podnetu sa zmierila s tým, že peňažný príspevok na osobnú asistenciu pre svoju dcéru nemá šancu vybojovať.

Následne ma podávateľka podnetu informovala, že podala žiadosť o peňažný príspevok na opatrovanie a tento bol priznaný, zároveň uviedla „**nie je to v porovnaní s peňažným príspevkom na osobnú asistenciu práve najvhodnejší spôsob kompenzácie ťažkého zdravotného postihnutia jej dcéry“**. Upozorňuje, že od posúdenia, kedy bol dcére priznaný peňažný príspevok na osobnú asistenciu sa jej zdravotný stav nijako k horšiemu nezmenil, a keďže dcéra potrebuje pomoc, **žiadosť o peňažný príspevok na opatrovanie bol jedinou možnosťou, ako zabezpečiť podporu dcéry po odňatí peňažného príspevku na osobnú asistenciu.**

V súvislosti s vyššie uvedeným podnetom upozorňujem na to, že odňatie jednej formy kompenzácie a iba strohé konštatovanie, že by žiadateľovi mal byť priznaný iný peňažný príspevok, nezakladá automaticky nárok a vyplácanie tohto peňažného príspevku, nakoľko podľa Zákona o peňažných príspevkoch sa konanie o priznanie peňažného príspevku

na kompenzáciu, konanie o preukaze a konanie o parkovacom preukaze začína na základe žiadosti.

V takýchto prípadoch zostáva človek so zdravotným postihnutím bez podpory štátu odo dňa „odňatia“ jedného príspevku, v priebehu prešetrovania tohto rozhodnutia, až po deň „podania“ novej žiadosti o iný peňažný príspevok.

PRÍBEH ŠIESTY POBERANIE PEŇAŽNÉHO PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU V ZAHRANIČÍ

Zákon o peňažných príspevkoch vylučuje pomoc prijímateľovi peňažného príspevku na osobnú asistenciu, ak sa zdržiava v zahraničí. Krutosť Zákona o peňažných príspevkoch sa odzrkadľuje v prípade študenta odkázaného na invalidný vozík, ktorý dostal šancu študovať dva semestre na vysokej škole v zahraničí. Podnet bol preskúmavaný pod sp. zn. KZP/0208/2017/02R.

V danom prípade sa na mňa s prosbou o radu obrátila podávateľka podnetu, ktorá uviedla, že má syna s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaného na invalidný vozík. Jej syn je poberateľom peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Podávateľkin syn je študentom vysokej školy v Brne a v rámci svojho štúdia bol nominovaný na ročný študijný pobyt do Hong Kongu na Polytechnickú univerzitu.

Podávateľka podnetu uviedla, že ak syn odíde do zahraničia, nastáva problém so zabezpečením potrebnej pomoci osobnou asistenciou, pretože podľa § 42 ods. 1 Zákona o peňažných príspevkoch sa *„peňažný príspevok na kompenzáciu nevypláca mimo územia Slovenskej republiky. Ak sa fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím zdržiava mimo územia Slovenskej republiky dlhšie ako 60 po sebe nasledujúcich dní, peňažný príspevok na kompenzáciu sa odníme a jeho výplata sa zastaví od prvého dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom táto 60 dňová lehota uplynula.“*

Skutočnosť, že poberateľ peňažného príspevku na osobnú asistenciu aj v zahraničí reálne potrebuje uvedenú formu kompenzácie už Zákon o peňažných príspevkoch nezohľadňuje.

Prípad tohto študenta je výnimočný v tom, že na to, aby mohol odísť študovať na dva semestre do zahraničia s pomocou osobného asistenta, prispel určitou finančnou sumou dekan vysokej školy, na ktorej študuje.

Často sa opakujúci problém:

Diskriminácia z dôvodu veku pri rozhodovaní o peňažných príspevkoch

V podnetoch, ktoré boli doručené na Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím podávatelia namietali diskrimináciu z dôvodu veku, do ktorého môže byť občanom s ťažkým zdravotným postihnutím podľa Zákona o peňažných príspevkoch priznaný peňažný príspevok na osobnú asistenciu a peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla.
Týmto diskriminačným vekom, ktorý podávatelia namietajú, je podľa Zákona o peňažných príspevkoch **dosiahnutie veku 65 rokov**.
Z právnej analýzy Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a z analýz ustanovení Zákona o peňažných príspevkoch a z prešetrovania podnetov doručených Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím som dospela k názoru, že diskriminácia z dôvodu veku nie je v súlade s uvedenými normami. Odstránenie tohto stavu je možné dosiahnuť buď novelou Zákona o peňažných príspevkoch alebo vyslovením nesúladu týchto ustanovení s medzinárodnou zmluvou zo strany Ústavného súdu SR.
Keďže ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím nemám možnosť podať návrh na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) vo veciach nesúladu právnych predpisov, rozhodla som sa požiadať o podanie podnetu na vyslovenie nesúladu dotknutých ustanovení Zákona o peňažných príspevkoch s Ústavou SR a Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím verejnú ochrankyňu práv a Generálnu prokuratúru SR. Listami zo dňa 18. decembra 2017 som preto požiadala v súlade s článkom 130 ods. 1 písm. e) a g) Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. (ďalej len „Ústava SR“) tieto subjekty o podanie návrhu na Ústavný súd SR, vo veciach nesúladu Zákona o peňažných príspevkoch s Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím, podľa článku 125 ods. 1 Ústavy SR.
Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR, rozhoduje Ústavný súd SR o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

PRÍBEH SIEDMY DISKRIMINÁCIA Z DÔVODU VEKU PRI PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA OSOBNÚ ASISTENCIU

Problém diskriminácie z dôvodu veku v konaní o peňažnom príspevku na osobnú asistenciu signalizoval podávateľ s podnetom zaevidovaným so sp. zn. KZP/0056/2017/02R, z ktorého vyplynulo, že **v novembri 2015** si podal žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu na **Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žarnovica.**

Rozhodnutím **Úradu práce Banská Štiavnica, pracovisko Žarnovica** zo dňa 26. januára 2016 nebolo vyhovené jeho žiadosti. Proti rozhodnutiu podal podávateľ podnetu odvolanie, o ktorom **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Banská Bystrica** rozhodlo dňa 26. apríla 2016 tak, že potvrdilo rozhodnutie prvostupňového úradu.

V závere rozhodnutia ústredie práce, pracovisko Banská Bystrica **poukázalo na § 20 ods. 2, § 22 ods. 2 a § 43 ods. 1 Zákona o peňažných príspevkoch, na základe ktorých podávateľ v priebehu administratívneho konania v marci 2016 dovŕšil 65 rokov.** Keďže podávateľovi podnetu do dovŕšenia 65 rokov veku nebol priznaný peňažný príspevok na osobnú asistenciu a nebol mu ani poskytovaný a vyplácaný, nespĺňal základnú podmienku uvedenú v § 22 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch, a z toho dôvodu mu v komplexnom posudku peňažný príspevok na osobnú asistenciu nemohol byť navrhnutý.

Podávateľ podnetu namietal rozhodnutie odvolacieho správneho orgánu na príslušnom Krajskom súde v Banskej Bystrici. **Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici bolo rozhodnutie ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Banská Bystrica zrušené a vrátené na nové prejednanie.**

Podľa § 22 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch, *možno peňažný príspevok na osobnú asistenciu poskytovať najskôr* ***od 6 roku veku do dovŕšenia 65 roku veku*** *fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.* ***Po dovŕšení 65 roku veku možno tento príspevok poskytovať, len ak bol fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím poskytovaný pred dovŕšením 65 rokov veku.***

Podávateľ podnetu v žalobe uviedol, že využíva osobnú asistenciu od roku 2015, kedy zároveň podal žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Taktiež poukázal na nesprávnu aplikáciu § 22 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch, nakoľko žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu podal dňa 18. novembra 2015, teda pred dovŕšením 65 roku veku.

Podľa § 44 ods. 9 Zákona o peňažných príspevkoch je možné podávateľovi podnetu vyplatiť peňažný príspevok na osobnú asistenciu so spätnou účinnosťou od 18. novembra 2015 (od dňa podania žiadosti) a pre jeho výplatu po dovŕšení 65 roku veku je splnená podmienka jeho poskytovania podľa § 22 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch.

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako správny súd považoval rozhodnutie ústredia práce pracovisko Banská Bystrica za nesprávne, nakoľko dosiahnutie veku 65 rokov nie je okolnosťou, ktorá by orgánu verejnej správy bránila sa vecou zaoberať, teda skúmať splnenie podmienok pre poskytnutie peňažného príspevku.

Proti rozsudku krajského súdu podalo ústredie práce Bratislava, pracovisko Banská Bystrica kasačnú sťažnosť, ktorá je momentálne predmetom konania na Najvyššom súde SR.

Vo vyjadrení k výsledku posúdenia podnetu podľa § 24 Zákona o komisárovi som konštatovala porušenie najmä **Článku 19** Dohovoru o právach osôb so zdravotným

postihnutím, ktorý ustanovuje pre osobu so zdravotným postihnutím **garanciu nezávislého spôsobu života a začlenenie do spoločnosti.** Taktiež som konštatovala porušenie **Článku 20 písm. a) a b) tohto Dohovoru.** Zároveň som vo vyjadrení k predmetnému podnetu uviedla, že štát nemôže ani nepriamo nútiť osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a ich rodinných príslušníkov žiť izolovanie v domácom prostredí. Na základe Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím sú naopak štátne orgány povinné poskytnúť alternatívu, či už vo forme osobnej asistencie alebo iných podporných služieb. Každá osoba so zdravotným postihnutím má právo žiť v komunite a socializovať sa bez ohľadu na mieru a závažnosť zdravotného postihnutia.

Som toho názoru, že pokiaľ osoba s ťažkým zdravotným postihnutím podá žiadosť o peňažný príspevok na osobnú asistenciu pred dovŕšením veku 65 rokov, musí príslušný úrad práce riadne vykonať celé konanie, podľa aktuálne platného Zákona o peňažných príspevkoch, a ak je jeho výsledkom fakt, že posudzovaná osoba spĺňa podmienky na priznanie príspevku, tento mu má priznať a vyplácať. Dosiahnutie veku 65 rokov nie je okolnosťou, ktorá by orgánu verejnej správy bránila vecou sa zaoberať, teda skúmať splnenie podmienok pre poskytnutie peňažného príspevku.

Nemôže tak byť na ťarchu osoby so zdravotným postihnutím, že v priebehu administratívneho konania dosiahla vek 65 rokov, hoci žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu podala pred dovŕšením tohto veku. Ak by bol prijatý opačný záver, znamenalo by to, že posudzovanej osobe bola odňatá možnosť brániť sa proti prípadnému nesprávnemu rozhodnutie orgánu verejnej správy.

Zastávam názor, že § 20 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch, ani Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím nekvalifikujú priznanie peňažného príspevku mierou zdravotného postihnutia. Taký záver by bol absurdný a priamo v rozpore s účelom osobnej asistencie, ktorá prirodzene môže napomôcť každému človeku s postihnutím, a to bez ohľadu na jeho postihnutie pri jeho sociálnom začlenení. Primárnym účelom je vyvinúť maximálne úsilie o začlenenie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločenského diania v čo najširšej miere.

Rozhodnutie správneho orgánu bolo nezákonné, pokiaľ bolo založené na argumente, že podávateľ podnetu má príliš ťažké zdravotné postihnutie a táto nezákonnosť vyplýva z rozporu s účelom vyššie uvedených ustanovení. **Zároveň je takýto záver diskriminačný, nakoľko ide o rozdielne zaobchádzanie na základe zdravotného postihnutia, ktoré nie je ospravedlniteľné.**

PRÍBEH ÔSMY DISKRIMINÁCIA Z DÔVODU VEKU PRI PEŇAŽNOM PRÍSPEVKU NA KÚPU OSOBNÉHO MOTOROVÉHO VOZIDLA

Druhým diskriminačným ustanovením z dôvodu veku podľa Zákona o peňažných príspevkoch je § 34 ods. 3, *podľa ktorého sa môže peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla poskytnúť, ak* ***fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím požiada o poskytnutie tohto peňažného príspevku najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku.***

V súvislosti s vyššie uvedeným ustanovením Zákona o peňažných príspevkoch som riešila podnet podávateľa zaevidovaný so sp. zn. KZP/0087/2016/05R, ktorý uviedol, že si podal žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla dňa **3. novembra 2015, pričom už v čase podania žiadosti dovŕšil vek 70 rokov. Okrem 65 rokov veku spĺňal všetky ďalšie podmienky priznania tohto príspevku.**

Vek nad 65 rokov bol dôvodom zamietavého rozhodnutia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava zo dňa 10. mája 2016. Podávateľ podnetu podal proti rozhodnutiu úradu práce Bratislava odvolanie, o ktorom rozhodlo Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava rozhodnutím zo dňa 18. júla 2016, ktorým bolo zamietnuté odvolanie podávateľa podnetu a bolo potvrdené rozhodnutie úradu práce Bratislava.

Podávateľ podnetu podal proti rozhodnutiu ústredia práce Bratislava správnu žalobu v sociálnych veciach na príslušný Krajský súd v Bratislave, kde je vedená pod sp. zn. 4Sa/29/2016.

V danom prípade som vo vyjadrení o posúdení podnetu spracovanom podľa § 24 Zákona o komisárovi konštatovala, že úrad práce a ústredie práce nebrali do úvahy **Článok 20 písm. a) a b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím,** na základe ktorého prijmú zmluvné strany účinné opatrenia na zabezpečenie osobnej mobility s najväčšou možnou nezávislosťou pre osoby so zdravotným postihnutím a to aj tým, že uľahčia osobnú mobilitu osôb so zdravotným postihnutím takým spôsobom a v takom čase, aký si zvolia ony samy a to za prijateľné ceny; **uľahčia prístup osobám so zdravotným postihnutím ku kvalitným pomôckam na mobilitu,** k zariadeniam, k podporným technológiám, k rôznym formám živej asistencie a k sprostredkovateľom, a to aj zabezpečením ich finančnej dostupnosti.

Okrem iného si dovolím uviesť, že právny poriadok Slovenskej republiky nie je izolovaným právnym poriadkom a jeho súčasťou sú aj záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorými je viazaná.

Často sa opakujúci problém:

Odkázanosť na individuálnu prepravu a jej prehodnocovanie

S podnetmi sa na mňa obrátili osoby so zdravotným postihnutím, ktoré namietajú postup a rozhodovanie správnych orgánov **vo veci nepriznania alebo odňatia parkovacích preukazov pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla a peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.**

Pri napĺňaní základných ľudských práv je mobilita nevyhnutnou podmienkou integrácie osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Zaručuje, aby ľudia so zdravotným postihnutím mali prístup k fyzickému a sociálnemu prostrediu v rámci všetkých oblastí života spoločnosti.

Zabezpečenie osobnej mobility s najväčšou možnou nezávislosťou je pre osoby so zdravotným postihnutím jedným z ich základných ľudských práv a vyplýva aj z ustanovení **Článku 9 Prístupnosť** a **Článku 20 Osobná mobilita** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

V oblasti mobility a orientácie sa kompenzuje znížená pohybová schopnosť alebo znížená orientačná schopnosť. Účelom kompenzácie v tejto oblasti je zmierniť alebo prekonať znevýhodnenia v prístupe k veciam osobnej potreby a k stavbám podľa osobitného prepisu a uľahčiť orientáciu a premiestňovanie sa. Podľa § 6 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch je znížená pohybová schopnosť a znížená orientačná schopnosť obmedzená schopnosť sa premiestňovať v dôsledku narušenia telesných funkcií, zmyslových funkcií alebo duševných funkcií.

Pri rozhodovaní o priznaní, resp. nepriznaní alebo odňatí parkovacieho preukazu a vyššie uvedených peňažných príspevkov je pre úrady práce **kľúčovou otázkou odkázanosť osoby na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.** Od začatia výkonu funkcie komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím **evidujem, na základe doručených podnetov, rozdiel v posudzovaní odkázanosti osôb na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom podľa skôr platného zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci (ďalej ako „Zákon o sociálnej pomoci“) a toho času platného a účinného Zákona o peňažných príspevkoch.**

V Zákone o sociálnej pomoci v roku 1998 nebola upravená odkázanosť osoby so zdravotným postihnutím na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom. Podmienky odkázanosti občana na individuálnu prepravu sa do Zákona o sociálnej pomoci zaviedli až novelou č.155/1999 Z. z., kde sa v § 17 v súvislosti s prepravnou službou ustanovili podmienky posúdenia odkázanosti osoby na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom. Uvedené ustanovenie sa síce niekoľkokrát modifikovalo, avšak jeho podstatu prevzal aj aktuálny Zákon o peňažných príspevkoch. Pri zmenách zákonov je dôležité upraviť vždy platnosť nárokov priznaných podľa predchádzajúceho (zrušeného) zákona, teda či budú prijatím nového zákona zachované alebo sa budú meniť v intenciách nového zákona.

V tejto súvislosti poukazujem na znenie § 65 ods. 5 Zákona o peňažných príspevkoch, podľa ktorého o*dkázanosť občana s ťažkým zdravotným postihnutím na osobnú asistenciu, odkázanosť na sprievodcu, odkázanosť na kúpu pomôcky, odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, odkázanosť na kompenzáciu zvýšených výdavkov a odkázanosť na celodenné, osobné a riadne opatrovanie, ktoré boli posúdené podľa zákona účinného do 31. decembra 2008, sa po 31. decembri 2008 neprehodnocuje podľa zákona účinného od 1. januára 2009, ak u občana s ťažkým zdravotným postihnutím nedôjde k takým zmenám v zdravotnom stave, osobnostných predpokladoch, rodinnom prostredí alebo životnom prostredí a v prostredí, ktoré ovplyvňuje jeho začlenenie do spoločnosti, ktoré majú vplyv na trvanie odkázanosti.* **Ak nedôjde k zlepšeniu zdravotného stavu, úrad práce nemôže odobrať osobe so zdravotným postihnutím nárok na odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, táto odkázanosť má trvať tak, ako bola uznaná podľa pôvodného zákona platného do 1. januára 2009.**

PRÍBEH DEVIATY PREHODNOCOVANIE ODKÁZANOSTI NA INDIVIDUÁLNU PREPRAVU OSOBNÝM MOTOROVÝM VOZIDLOM

Prehodnocovanie zdravotného stavu patrí medzi kľúčové problémy žiadateľov o peňažný príspevok. Špirála problémov sa roztočí, keď žiadateľ, ktorý už je poberateľom peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla podá na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny žiadosť o peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla. V čase podania novej žiadosti spĺňa podmienky odkázanosti na individuálnu prepravu. Úrad práce začne konanie, ktorého súčasťou je aj vypracovanie komplexného posudku s prehodnotením zdravotného stavu žiadateľa. V mnohých prípadoch tak dochádza k zmene **a žiadateľom sú odňaté peňažné príspevky priznané v predchádzajúcom období.** K preposudzovaniu zdravotného stavu úradom práce opätovne dochádza aj vtedy, keď už raz posudkový lekár uviedol do lekárskeho posudku poznámku: **kontrola nepotrebná.**

Podľa § 12 ods. 5 Zákona o peňažných príspevkoch, ak je zdravotný stav fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím chronický s trvalým poškodením a miera funkčnej poruchy je definitívna a od ďalšej liečby nemožno očakávať zlepšenie, posudkový lekár neurčí termín opätovného posúdenia zdravotného stavu.

Podľa § 12 ods. 5 Zákona o peňažných príspevkoch ak je zdravotný stav fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím chronický s trvalým poškodením a miera funkčnej poruchy je definitívna a od ďalšej liečby nemožno očakávať zlepšenie, posudkový lekár neurčí termín opätovného posúdenia zdravotného stavu.

Aj napriek vyššie uvedenému, ustanovenie Zákona o peňažných príspevkoch sa nedodržiava, následkom čoho sú vydávané rozhodnutia o odňatí už priznaného peňažného príspevku alebo o nepriznaní žiadaného peňažného príspevku, ktorý podmieňuje odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.
Vyššie uvedená prax prehodnocovania zdravotného stavu osoby so zdravotným postihnutím bola zistená napr. v podnete so sp. zn. KZP/0414/2016/02R.
Na tento problém upozornila podávateľka podnetu, v ktorom namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Kežmarok**, ktorým nebol priznaný peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla jej dcére s ťažkým zdravotným postihnutím.
Dôvodom nepriznania tohto peňažného príspevku bol komplexný posudok, podľa ktorého **už viac nebola odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom,** čo viedlo Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Kežmarok k tomu, aby zároveň rozhodnutím odňal peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla. Podľa vyjadrenia posudkového lekára došlo k takému zlepšeniu zdravotného stavu podávateľkinej dcéry, že naďalej nie je možné konštatovať odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.
Proti rozhodnutiu o nepriznaní peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla podala podávateľka podnetu odvolanie, o ktorom rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Košice**, ktoré opätovne posúdilo zdravotný stav podávateľkinej dcéry a konštatovalo jej odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom. **Vo vyjadrení k výsledku posúdenia podnetu podľa § 24 Zákona o komisárovi som konštatovala, že rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Kežmarok bol porušený Článok 20 písm. a) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Tento prípad našťastie nemal dohru na súde, nakoľko v rámci odvolacieho konania ústredie práce napravilo chybu a príspevok na kúpu osobného motorového vozidla podávateľke podnetu priznalo**.

Často sa opakujúci problém:

Neakceptovanie súdnych rozhodnutí a protestov prokurátora

Považujem za dôležité zdôrazniť, že občania sa môžu brániť podávaním odvolaní a žalôb proti rozhodnutiam úradov práce, s ktorými nesúhlasia.
Kolotoč opakovaných rozhodovacích procesov je časovo náročný natoľko, že veľakrát osoba so zdravotným postihnutím nenájde silu s celou mašinériou dlhodobo bojovať.
Podľa § 23 písm. b) Zákona o komisárovi, ak komisár zistí, že právoplatné rozhodnutie orgánu verejnej správy je vydané v rozpore so zákonom alebo s inými všeobecne záväzným právnym

predpisom, podá podnet na prokuratúru a o tomto postupe informuje podávateľa podnetu. Túto svoju pôsobnosť využívam vo vzťahu k rozhodnutiam ústredia práce.
Pri podávaní podnetov na prokuratúru a následnom vyhodnocovaní prokuratúrou som sa stretla s tým, že prokuratúra skúma rozhodnutia len z hľadiska dodržiavania Zákona o peňažných príspevkoch a len zriedka skúma rozhodnutia v spojení s Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím. Upozorňujem, že právny poriadok Slovenskej republiky nie je izolovaným právnym poriadkom a jeho súčasťou sú aj záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce s medzinárodných zmlúv, ktorými je viazaná.
V 9 prípadoch, ktoré boli v roku 2017 zasielané na krajskú prokuratúru za účelom preskúmania rozhodnutia odvolacieho správneho orgánu, nebolo konštatované také porušenie Zákona o peňažných príspevkoch, ktoré by zakladalo nevyhnutnosť na prijatie niektorého prokurátorského opatrenia. Avšak niektoré rozhodnutia o príspevkoch boli vyhodnotené ako rozporné so zákonom a zároveň bol podaný protest prokurátora.
Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ďalej len „Zákon o prokuratúre“), protest proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy môže prokurátor podať do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia alebo od vydania opatrenia.
Niektorým podnetom podaným na krajskú prokuratúru, prokuratúra vyhovela a podala protest prokurátora proti rozhodnutiu ústredia práce. V preskúmaní niektorých podnetov, ktorým nevyhovela prokurátorským opatrením žiadam o preskúmanie Generálnu prokuratúru SR.
Veľmi často sa stáva, že **orgán verejnej správy nevyhovie protestu alebo mu vyhovie iba čiastočne. Ak nevyhovie, je povinný postúpiť protest nadriadenému orgánu.**
Ak sa nadriadený orgán stotožní s dôvodmi protestu, rozhodnutím vyhovie protestu tak, že zruší napadnuté rozhodnutie.

Pre úrady práce a ústredie práce je najvyšším nadriadeným orgánom Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.
Podľa § 24 ods. 14 Zákona o prokuratúre, ak orgán verejnej správy nevyhovie protestu prokurátora a nezruší ním napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie, je prokurátor oprávnený podať proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy žalobu na súd podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 162/2015 Z. z. správny súdny poriadok.

C. PODNETY NA PROKURATÚRU

V roku 2017 som podala na krajské prokuratúry 22 podnetov, ktoré sa týkali podnetov podávateľov o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.
Krajská prokuratúra podala protest prokurátora v 3 prípadoch. V 6 prípadoch som podala podnet na preskúmanie rozhodnutia krajskej prokuratúry na Generálnu prokuratúru SR.

Generálna prokuratúra SR v 4 prípadoch vyhodnotila môj opakovaný podnet ako opodstatnený a prijala potrebné prokurátorské opatrenia a v proteste prokurátora rozhodla rozhodnutia Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny ako nezákonné zrušiť.
Vo všetkých 4 prípadoch Generálna prokuratúra SR uviedla, že bol porušený Zákon o peňažných príspevkoch a bolo potrebné prijať niektoré z prokurátorských opatrení, a to napriek tomu, že všetky tieto rozhodnutia vyhodnotila Krajská prokuratúra Žilina ako rozhodnutia v súlade so Zákonom o peňažných príspevkoch.

Jedným z vyššie uvedených prípadov, v ktorých podala Generálna prokuratúra SR protest, bol podnet podávateľky so sp. zn. KZP/0340/2016/02R, v ktorom namietala **nepriznanie peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.**
Podávateľka podnetu podala žiadosť na **Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, pracovisko Kysucké Nové Mesto,** ktoré však rozhodnutím jej žiadosti nevyhovelo. Rozhodnutie bolo potvrdené Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina.
Podľa komplexného posudku správnych orgánov je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím v oblasti mobility odkázaná na sprievodcu. V danom prípade **uvedeným konaním orgánov verejnej správy došlo k zásahu do práva osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a bol porušený Článok 20 písm. a) a b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, a preto som podala podnet na preskúmanie rozhodnutia odvolacieho správneho orgánu na Krajskú prokuratúra Žilina.**
Krajská prokuratúra Žilina vo svojom vyjadrení uviedla, že rozhodnutie ústredia práce Žilina je v súlade so zákonom, a preto nebolo potrebné prijať prokurátorské opatrenie. Vzhľadom na toto vyjadrenie bol môj podnet odložený.
S vyjadrením Krajskej prokuratúry Žilina som nesúhlasila, preto som požiadala Generálnu prokuratúru SR o preskúmanie zákonnosti vybavenia podnetu. Dôvodom žiadosti o preskúmanie zákonnosti vybavenia podnetu bola skutočnosť, že Krajská prokuratúra Žilina neposudzovala podnet v súlade s článkami Dohovoru o právach osôb so zdravotný postihnutím, sústredila sa len na posúdenie rozhodnutia so znením Zákona o peňažných príspevkoch. Krajská prokuratúra nezohľadnila vo svojom stanovisku rozpor rozhodnutia úradu práce s Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý ako medzinárodná zmluva má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky
Generálna prokuratúra SR ma informovala o vybavení podnetu oznámením zo dňa 26. júna 2017, v ktorom uviedla, že bol podaný protest prokurátora. Danému protestu vyhovelo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR rozhodnutím zo dňa 23. augusta 2017.

Ďalší podobný prípad so sp. zn. KZP/0212/2017/02R sa týkal rozhodnutia **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, pracovisko Kysucké Nové Mesto,** vo veci nepriznania

peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.
Po preskúmaní rozhodnutia mi Generálna prokuratúra SR dňa 22. februára 2018 oznámila, že opakovaný podnet bol vybavený tak, že bol podaný protest prokurátora.

Iný prípad so sp. zn. KZP/227/2017/02R sa týkal **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca,** vo veci **odňatia peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.**
Po preskúmaní rozhodnutia mi Generálna prokuratúra SR dňa 26. januára 2018 oznámila, že opakovaný podnet bol vybavený tak, že bol podaný protest prokurátora.

Za zmienku stojí ešte prípad so sp. zn. KZP/0155/2017/02R vo veci nevyhovenia žiadosti o poskytnutie **peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Považská Bystrica.**
Po preskúmaní rozhodnutia mi Generálna prokuratúra SR dňa 5. februára 2018 oznámila, že opakovaný podnet bol vybavený tak, že bol podaný protest prokurátora.

Vo všetkých štyroch prípadoch Generálna prokuratúra SR konštatovala, že rozhodnutie krajskej prokuratúry nebolo správne a podala protest prokurátora.

2.1.4 **Návrhy a odporúčania** podľa § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z.

V oblasti zamestnanosti v kontexte odporúčaní z roku 2016 opätovne navrhujem a odporúčam:

1. zlepšiť systém vedenia evidencie voľných pracovných miest na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny tak, aby boli uchádzačom o zamestnanie, ktorí sú osobami so zdravotným postihnutím, ponúkané také pracovné pozície, ktoré môžu so svojim zdravotným postihnutím vykonávať,

V oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia v kontexte odporúčaní z roku 2016 opätovne navrhujem a odporúčam:

2. novelizovať Zákon o peňažných príspevkoch v časti podmienok poskytovania peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Konkrétne odstrániť diskriminačnú časť vekového obmedzenia pre priznanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu v § 22 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch s cieľom, aby peňažný príspevok na osobnú asistenciu bol dostupný aj pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré dovŕšili vek 65 rokov. Nemožnosť priznať príspevok na osobnú asistenciu po 65 roku veku považujem za také obmedzenie,

ktorým dochádza k porušeniu Článku 5 a Článku 19 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím,

3. novelizovať Zákon o peňažných príspevkoch v časti podmienok poskytovania peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla. Konkrétne som navrhla odstrániť diskriminačnú časť vekového obmedzenia pre priznanie peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla v § 34 ods. 3 Zákona o peňažných príspevkoch s cieľom, aby peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla bol dostupný aj pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré dovŕšili vek 65 rokov. Uvedeným obmedzením dochádza k porušeniu najmä Článku 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím,
4. vytvoriť účinný kontrolný mechanizmus činnosti posudkových lekárov. Činnosť posudkových lekárov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny nie je toho času možné účinne namietať a spochybniť. Jediným prostriedkom je vypracovanie odborného znaleckého posudku znalcom zapísaným v zozname znalcov a tlmočníkov vedenom na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý je však pre mnohé osoby s ťažkým zdravotným postihnutím finančne náročný a tým nedostupný. V tejto súvislosti poukazujem na Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016-2020, v ktorom sa vláda zaviazala, že zefektívni nástroje integrácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím pre dosiahnutie optimalizácie a adresnosti peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia vrátane prehodnotenia posudkových činností tak, aby boli viac zacielené na konkrétnu osobu pre jej maximálnu integráciu. Vláda prehodnotí možnosť zavedenia **jednotnej lekárskej a sociálnej posudkovej činnosti s cieľom zjednodušiť posudzovanie zdravotného stavu a zefektívniť výkon posudkovej činnosti.** Súčasný stav právnej a organizačnej úpravy posudkovej činnosti v praxi okrem iného spôsobuje nadmernú byrokraciu, s ňou spojenú administratívnu záťaž pre občanov, vyššiu nákladovosť a neefektívnosť procesov,
5. v rámci rozhodovania o peňažnom príspevku na opatrovanie posilniť terénnu sociálnu prácu tak, aby sa správne orgány dostatočne oboznámili so skutočným stavom žiadateľov o príspevok. V tejto súvislosti som odporúčala navýšiť počet zamestnancov odborov/oddelení, príslušných správnych orgánov, ktoré konajú a rozhodujú vo veci peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia,

Pre zabezpečenie základného práva na prácu osobám so zdravotným postihnutím navrhujem a odporúčam

v oblasti zamestnanosti:

6. dôkladnejšie sledovať podmienky udeľovania súhlasov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny podľa § 66 Zákonníka práce pri žiadostiach zamestnávateľov o udelenie predchádzajúceho súhlasu so skončením pracovného pomeru zamestnanca so zdravotným postihnutím výpoveďou podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. d) bod 1. Zákonník práce,
7. zabezpečiť školenia zamestnancov úradov práce zamerané odstránenie neprimeraného správania sa zamestnancov úradov práce vo vzťahu k ľuďom so zdravotným postihnutím,

v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia:

8. zapojiť Slovenskú republiku do projektu vydávania jednotného Európskeho preukazu zdravotného postihnutia, ktorý by umožnil osobám s ťažkým zdravotným postihnutím využívať výhody aj v iných krajinách Európskej únie v oblasti kultúry, športu, cestovného ruchu a verejnej dopravy, alebo inej vhodnej spolupráce s krajinami Európskej únie, aby aj občania Slovenska mali nárok na využívanie zliav a iných výhod v zahraničí,
9. zrušiť krátenie peňažného príspevku na opatrovanie z dôvodu návštevy dieťaťa v školskom zariadení v rozsahu viac ako 20 hodín.

2.1.5 Príklady dobrej praxe

Podnety na prešetrenie evidované na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím poukazujú v oblasti zamestnanosti a kompenzácii na postup úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorým nebolo vyhovené na I. stupni.

Z toho vyplýva, že aj keď rozhodovanie úradov práce a ústredia práce nie je vždy v prospech žiadateľa o peňažný príspevok, evidujeme na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím aj také podnety, ktoré potvrdzujú dobrú prax najmä v rámci odvolacieho konania.

Oceňujem, že v týchto prípadoch došlo k náprave odvolacím správnym orgánom teda Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, čo znamenalo, že žiadateľom bol vrátený alebo priznaný peňažný príspevok, ktorý im prvostupňový správny orgán nepriznal.

Medzi takéto prípady patrí podnet podávateľky so sp. zn. KZP/0143/2017/02R, ktorá namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Kežmarok.** Rozhodnutím nebolo vyhovené jej žiadosti o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu pre jej syna s ťažkým zdravotným postihnutím.

Proti rozhodnutiu podala podávateľka podnetu odvolanie. O podanom odvolaní rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Košice,** v súlade s vypracovaným komplexným posudkom, v ktorom odvolací orgán, priznal podávateľkinmu synovi peňažný príspevok na osobnú asistenciu v rozsahu 1120 hodín ročne.

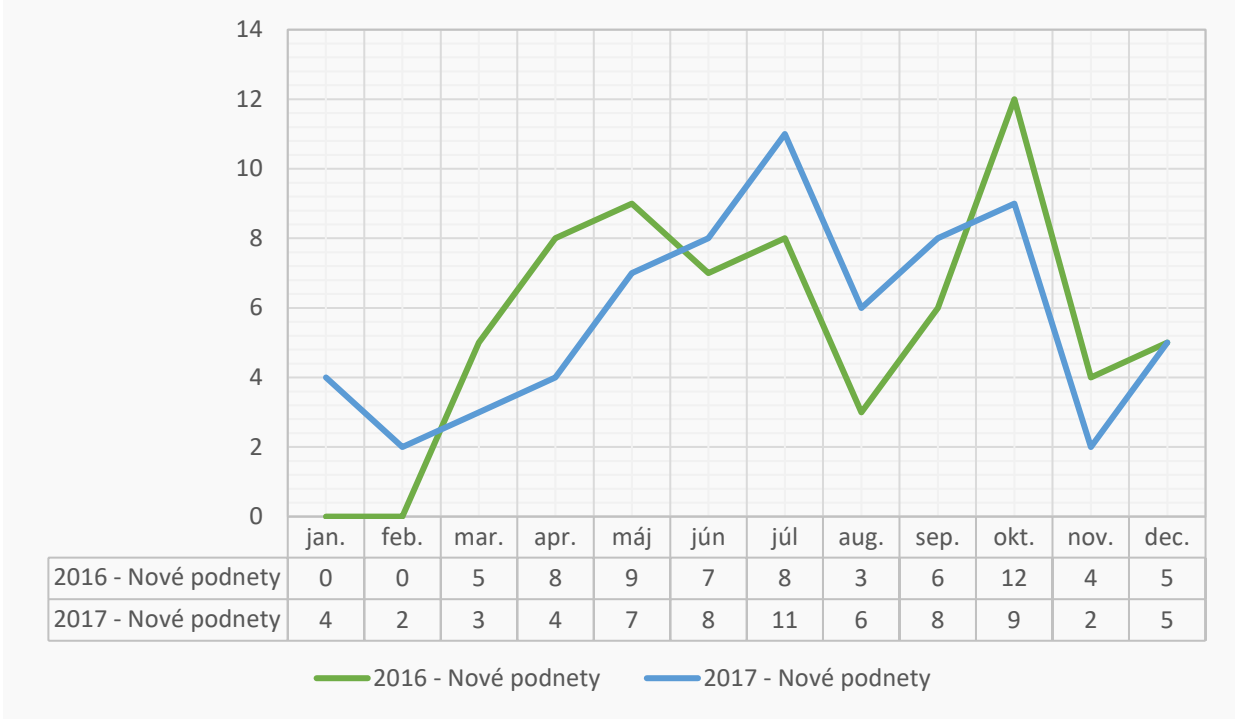
Medzi príklady dobrej praxe som sa rozhodla zaradiť šetrenie podnetu podávateľky so sp. zn. KZP/0270/2016/02R, ktorá namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca, o nepriznaní peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla** jej synovi s ťažkým zdravotným postihnutím.
Podľa komplexného posudku prvostupňového správneho orgánu bol podávateľkin syn odkázaný na sprievodcu, ale nie na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.
Proti rozhodnutiu podala podávateľka podnetu odvolanie, o ktorom rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Žilina,** opätovne posúdilo zdravotný stav podávateľkinho syna a konštatovalo odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom.

Ďalším príkladom dobrej praxe je podnet podávateľky so sp. zn. KZP/0434/2017/02R, ktorá namietala rozhodnutie **Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce** o uložení povinnosti **vrátiť pomernú časť peňažného príspevku na prepravu v sume 317,42 EUR.**
Dôvodom vydania uvedeného rozhodnutia bola skutočnosť, že spoločnosť, ktorá zabezpečovala podávateľke podnetu prepravu nebola držiteľom platnej licencie – povolenia na vykonávanie medzinárodnej taxislužby.
Podávateľka podnetu nesúhlasila s rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce a proti rozhodnutiu podala odvolanie. O odvolaní rozhodlo **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Košice.**
V danom prípade som žiadala Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce o poskytnutie súčinnosti vo veci prešetrenia podnetu tejto podávateľky.
Na základe mojej žiadosti mi bolo doručené stanovisko, z ktorého vyplývalo, že rozhodnutím Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Košice bolo vyhovené odvolaniu podávateľky podnetu.
V odôvodnení rozhodnutia ústredia práce bolo uvedené, že podávateľka podnetu ako účastníčka konania nezavinila preplatok na peňažnom príspevku na prepravu, preto jej nemohla byť zo strany úradu práce uložená povinnosť tento preplatok vrátiť.
Ústredie práce bolo toho názoru, že podávateľka podnetu vždy mesačne predkladala doklady tak, ako jej to ukladá Zákon o peňažných príspevkoch. Podávateľka podnetu aj naďalej zostala poberateľkou peňažného príspevku na prepravu.

2.2 Občianskoprávna a rodinná agenda

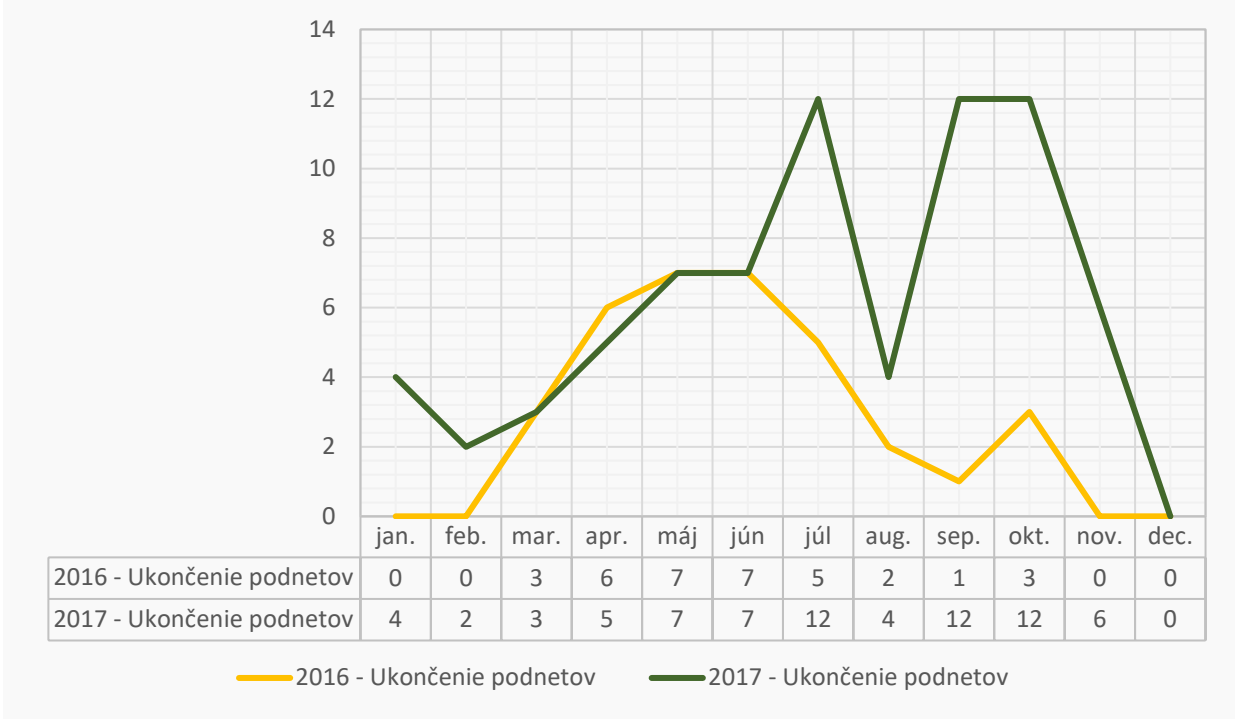
2.2.1 Štatistické informácie o činnosti

Graf 17 Porovnanie počtu prijatých podnetov



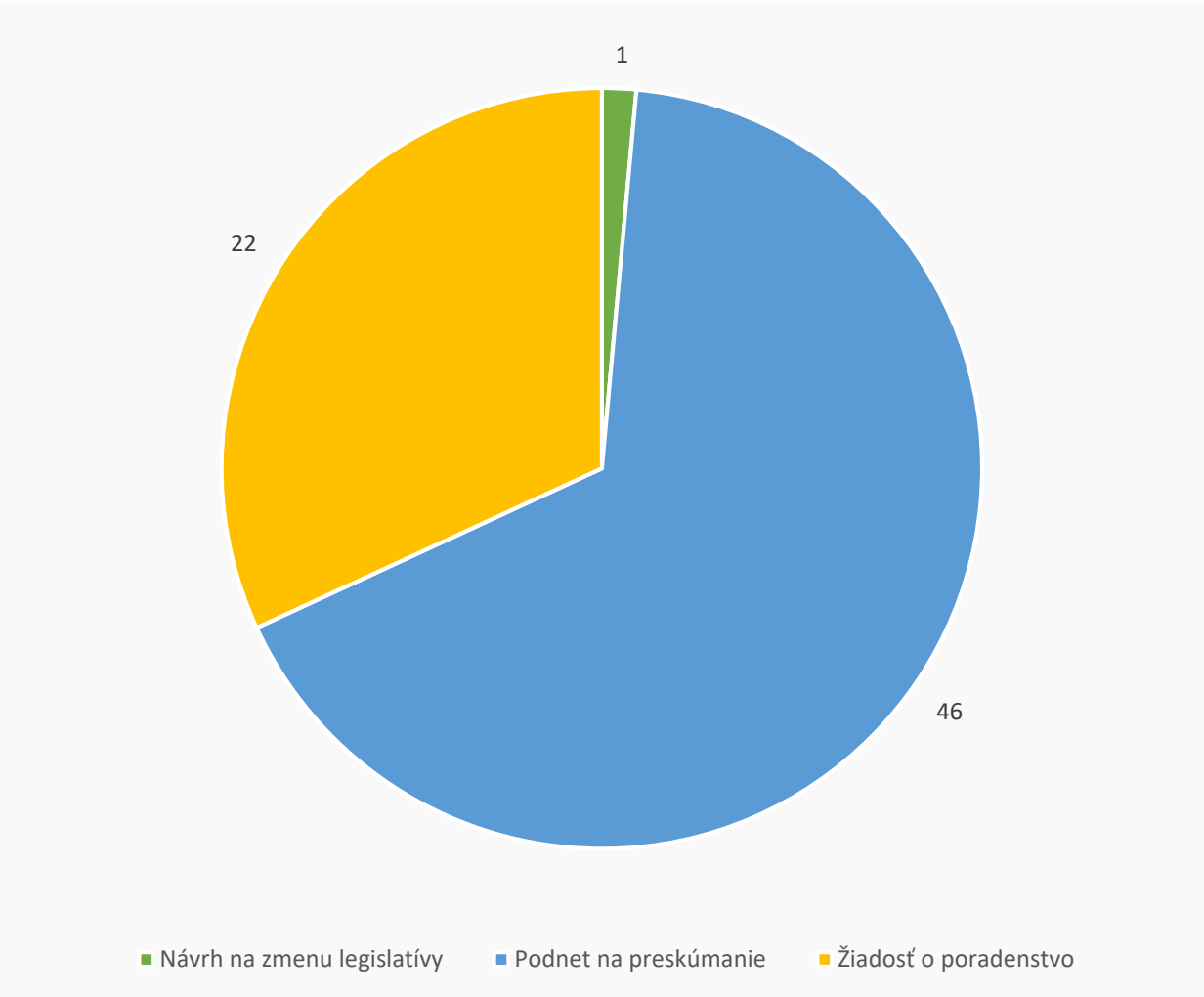
	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Nové podnety	0	0	5	8	9	7	8	3	6	12	4	5
2017 - Nové podnety	4	2	3	4	7	8	11	6	8	9	2	5

Graf 18 Porovnanie počtu ukončených podnetov

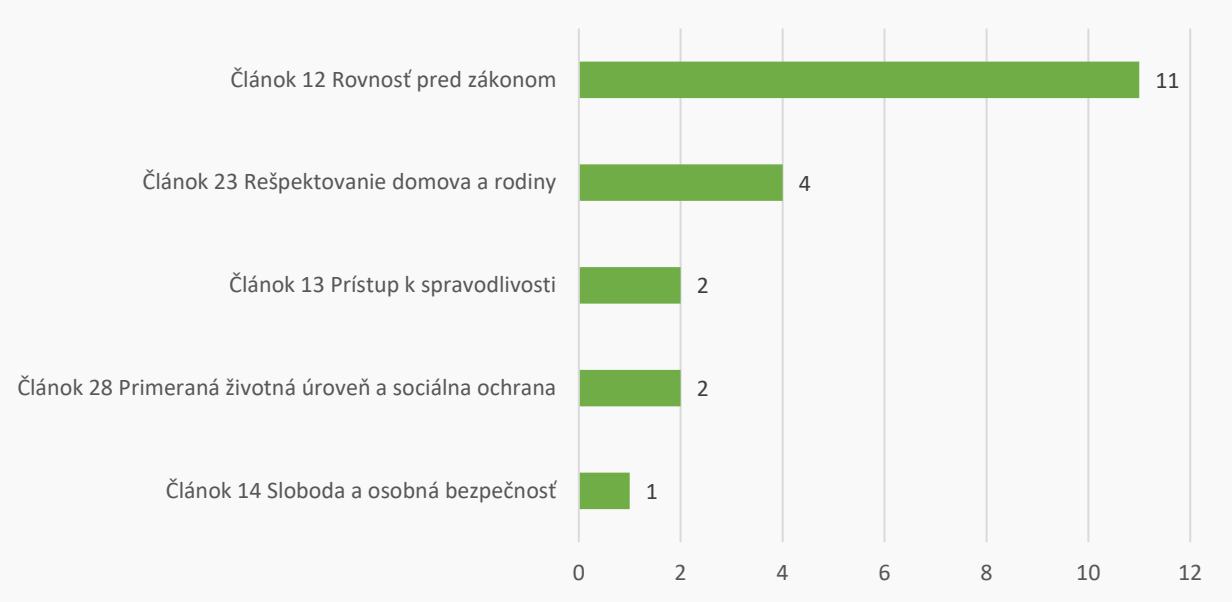


	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Ukončenie podnetov	0	0	3	6	7	7	5	2	1	3	0	0
2017 - Ukončenie podnetov	4	2	3	5	7	7	12	4	12	12	6	0

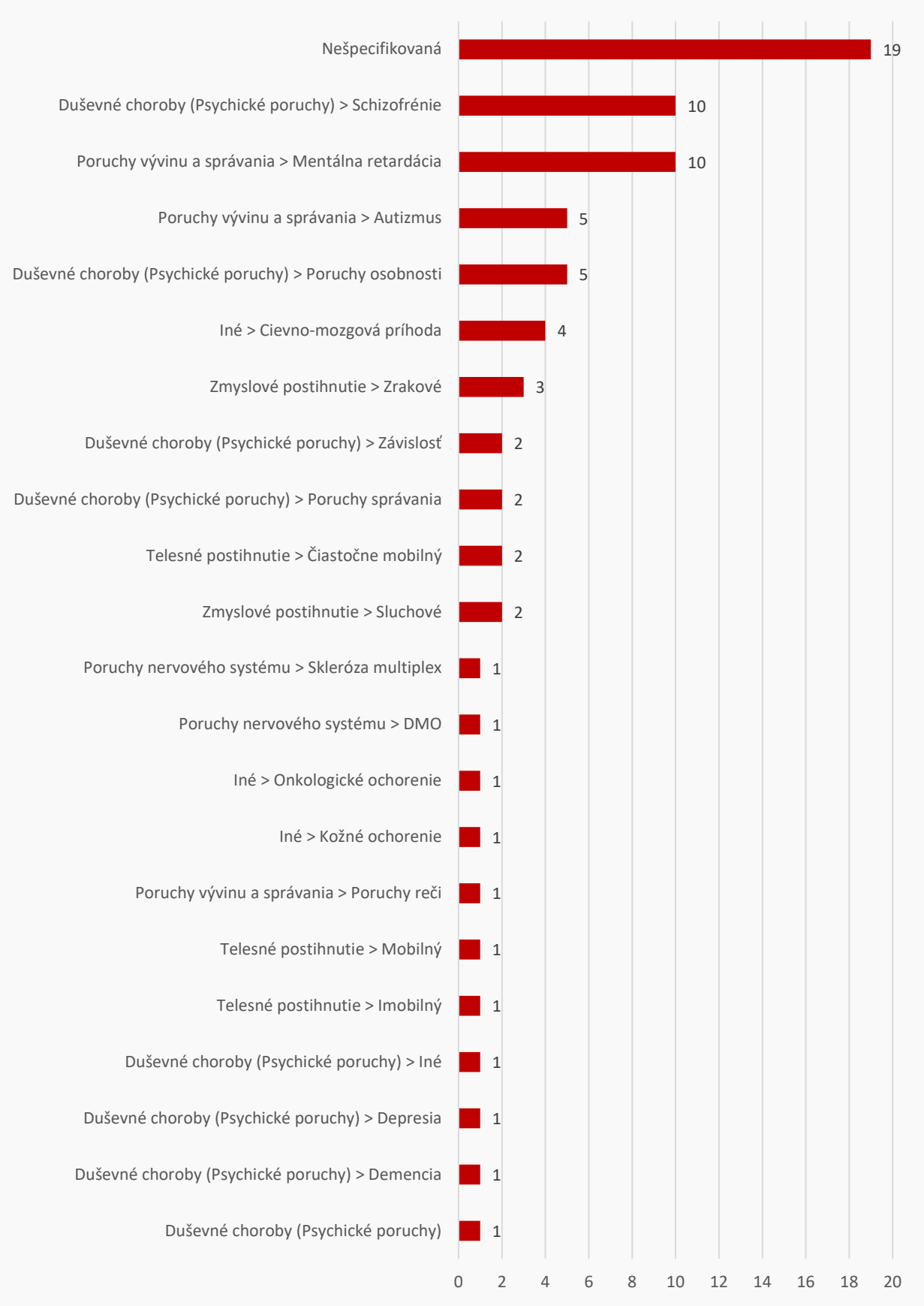
Graf 19 Typ podnetov prijatých v r. 2017



Graf 20 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017



Graf 21 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb



2.2.2 Východisková právna úprava

Pre účely vyhodnotenia poznatkov z oblasti občianskoprávnej a rodinnej je východisková najmä nižšie uvedená právna úprava a články Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Pod pojmom **občianske právo** sa rozumie právne odvetvie, ktoré upravuje majetkové vzťahy a s nimi súvisiace osobné a osobnomajetkové vzťahy, pričom subjekty týchto vzťahov majú v právnej rovine rovnaké postavenie a dispozičnú autonómiu. Občianske právo upravuje aj rýdzo osobné, resp. osobnostné vzťahy, ktoré vznikajú v súvislosti s ochranou určitých aspektov ľudskej osobnosti.

Základným prameňom občianskeho práva vo formálnom zmysle v podmienkach existencie samostatného slovenského štátu je **Ústava SR,** ktorá priamo obsahuje niektoré základné ustanovenia občianskeho práva. Sú to najmä ustanovenia o hospodárskom zriadení (Článok 55), o vlastníckom práve (Článok 20), o výlučnosti vlastníctva Slovenskej republiky (Článok 4) a ustanovenia druhej hlavy **o základných právach a slobodách občanov**.
Pre oblasť rodinného práva je významný najmä Článok 41 Ústavy SR, v ktorom sa ustanovuje, že manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Ústava zaručuje osobitnú ochranu detí a mladistvých. Deti narodené v manželstve aj mimo neho majú rovnaké práva. Starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov, deti majú právo na rodičovskú výchovu. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona. Rodičia, ktorí sa starajú o deti, majú právo na pomoc štátu.
Prameňom vnútroštátneho práva vrátane občianskeho práva **sú aj medzinárodné zmluvy**. Podľa Článku 7 ods. 5 Ústavy SR ide o medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, o medzinárodné zmluvy, na vykonanie ktorých nie je potrebný zákon a o medzinárodné zmluvy zakladajúce priamo práva a povinnosti subjektom slovenského práva za predpokladu, že boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Medzinárodné zmluvy majú prednosť pred zákonmi Národnej rady SR.
Občianske právo hmotné úzko súvisí s občianskym procesným právom. Prostriedkami a formami občianskeho práva procesného sa totiž zabezpečuje realizácia občianskeho práva hmotného, pokiaľ nedôjde k mimosúdnej realizácii.
Základným prameňom občianskeho práva je zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov. Občiansky zákonník bol od roku 1964 viackrát zmenený a doplnený. V roku 1990 začali práce na rekodifikácii súkromného práva, ktoré však doposiaľ neboli úspešne zavŕšené.
Okrem Občianskeho zákonníka obsahujú občianskoprávne normy aj ďalšie predpisy. Z aspektu ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím treba uviesť najmä zákony:

Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov,
Zákon SNR č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s nebytovými náhradami v znení neskorších predpisov,
Zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v znení neskorších predpisov,
Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov,
Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov v znení neskorších predpisov,
Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov.
K prameňom občianskeho práva zaraďujeme aj viaceré právne predpisy, ktoré súvisia s Občianskym zákonníkom alebo s ďalšími typickými občianskoprávnymi predpismi. K nim predovšetkým patria:
Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 175/2015 Z. z.,
Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov,
Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a
Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok a zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok.
Podnety, ktoré sú riešené v oblasti občianskoprávnej a rodinnej agendy sú značne rôznorodé.
Pre podnety, ktoré vyplývajú z majetkových práv je charakteristické, že v prípade sporu rozhoduje súd podľa **Civilného sporového poriadku**, súdne konanie sa zásadne začína na návrh strany sporu, ktorá má dispozičné právo s návrhom. V uvedených podnetoch sú možnosti komisára limitované zákonným vymedzením pôsobnosti, bez možnosti ochrany v súkromnoprávnych sporoch.
Podstatne iná situácia je v podnetoch, v ktorých súd v prípade súdneho konania postupuje podľa ustanovení **Civilného mimosporového poriadku**. Ide najmä o problematiku ochrany práv maloletých detí a osôb, ktoré nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu a rodinných vecí.

2.2.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov

A. SPÔSOBILOSŤ NA PRÁVNE ÚKONY

Problematika spôsobilosti na právne úkony predstavuje od začiatku vykonávania funkcie komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím naďalej jednu z mojich priorít. Preto od roku 2016 podporujem pri každej príležitosti zvyšovanie povedomia verejnosti v danej oblasti aj mojou iniciatívou **„Spôsobilosť na právne úkony všetkým“,** prezentovanou na webovom portáli www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk, v sekcii právne stanoviská, kde sú zverejnené materiály týkajúce sa spôsobilosti na právne úkony. Táto iniciatíva vychádza z potreby širokospektrálneho riešenia danej problematiky, od vzorových, rámcových návrhov na vrátenie spôsobilosti na právne úkony a právnych analýz zverejňovaných na webovom portáli komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré si jednotlivci môžu doplniť podľa konkrétnych okolností, cez moju osobnú účasť v súdnych konaniach o spôsobilosti na právne úkony, monitorovanie dodržiavania práv v zariadeniach sociálnych služieb a zariadeniach zdravotníckej starostlivosti, vykonávanie kontroly opatrovníkov pri plnení úloh, ktoré im zo zverenej funkcie vyplývajú, až po presadzovanie zásadných legislatívnych zmien do právneho poriadku Slovenskej republiky.

Načrtnutá iniciatíva vyžaduje systémový a metodický prístup nielen v uvedených oblastiach, ale aj v oblasti týkajúcej sa zisťovania štatistických údajov o počte súdnych rozhodnutí vydaných v konaní o spôsobilosti na právne úkony. V rámci vytvorenia systému pravidelného štatistického zisťovania a priebežnej aktualizácie počtu osôb, ktorým bolo rozhodnutím súdu zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony alebo ktorým bola táto spôsobilosť na právne úkony vrátená alebo zmenená, som v roku 2017 iniciovala stretnutie v Analytickom centre Ministerstva spravodlivosti SR, na ktorom bol prerokovaný pripravený **koncept štatistického zisťovania údajov vo veci spôsobilosti na právne úkony do budúcnosti.**

V správe o činnosti komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2016 som pozitívne vyhodnotila legislatívnu zmenu procesných občianskoprávnych predpisov vo veci spôsobilosti na právne úkony ako „prvý krok smerovania vnútroštátnej legislatívy Slovenskej republiky k medzinárodným normám v oblasti ľudských práv chrániacich osoby so zdravotným postihnutím (str. 45)“. Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok už neumožňuje súdu pozbaviť osoby spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, krajným riešením je obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Procesné právo samotné však nemôže dostatočne nahradiť potrebu jasných a podrobnejších pravidiel hmotného práva. Predovšetkým hmotnoprávne pravidlá musia jasne deklarovať zákaz pozbavovania spôsobilosti na právne úkony a spravodlivo nastaviť právne vzťahy medzi opatrovníkom a opatrovancom. Aj samotný Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, odporúča, v záverečných ustanoveniach

zo dňa 18. apríla 2016 v bode 39 k východiskovej správe Slovenskej republiky, aby zmluvný štát, ktorým je aj Slovenská republika, **zrušil § 10 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje pozbavenie spôsobilosti na právne úkony, a § 10 ods. 2 Občianskeho zákonníka**, ktorý upravuje obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, a zaviedol **podporované rozhodovanie**, ktoré rešpektuje autonómiu, vôľu a preferencie jednotlivca.

Ťažiskovou problematikou v oblasti občianskoprávnych vzťahov na Úrade komisára je vybavovanie podnetov týkajúcich sa zásahu do spôsobilosti na právne úkony.

V rámci súdnych konaní o spôsobilosti na právne úkony, do ktorých ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím vstupujem, sledujem najmä ochranu ľudí so zdravotným postihnutím a uplatňovanie Článku 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Často sa opakujúci problém:

Právna pomoc osobám, ktorým je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony

Viaceré podania doručené Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v roku 2017 vo veci spôsobilosti na právne úkony sa týkali **žiadosti o pomoc so spísaním samotného návrhu na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony a žiadosti o poskytnutie základných informácii k súdnemu konaniu o spôsobilosti na právne úkony**. Napríklad, aký je význam súdneho konania o spôsobilosti na právne úkony pre dotknutú osobu, aké je jej postavenie v konaní a aké sú jej práva a povinnosti. Pre osobu, ktorej je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony a ktorá sa túto situáciu rozhodne zmeniť je to mimoriadne náročná situácia, pretože mnohokrát tieto osoby nemajú podporu zo strany rodinných príslušníkov, prípadne zo strany ustanovených opatrovníkov. V takýchto typoch podnetov poskytujem podávateľom podnetov základné informácie, vzory návrhov o prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony a základné praktické a procesné informácie ohľadom samotného konania vo veci prinavrátenia spôsobilosti na právne úkony. Vo viacerých prípadoch, následne po podaní návrhu na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím žiada príslušný súd o pribratie do predmetného súdneho konania za účelom obhajovania práv osôb so zdravotným postihnutím.

Mnohí z podávateľov podnetov čelia základnému problému – nie sú schopní zabezpečiť si právnu pomoc, a to buď z finančných dôvodov, ale taktiež z dôvodu nedostatku informácii ako majú pri zabezpečení právnej pomoci postupovať. Mnohí z podávateľov podnetov nie sú schopní vyhľadať právnu pomoc cez Slovenskú advokátsku komoru alebo Centrum právnej pomoci. Niektorí z podávateľov podnetov, ktorí sa aj obrátili na Centrum právnej pomoci uviedli, že Centrum právnej pomoci nevyriešilo ich situáciu ohľadom potreby právneho zastúpenia. **Z uvedeného značného počtu podaní tohto typu usudzujem, že prístup k právnej pomoci a podpore ľuďom, ktorým je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony nie sú v rámci Slovenskej republiky dostatočné.**

Článok 12 ods. 3 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím ustanovuje ***„Zmluvné strany prijmú príslušné opatrenia, ktoré majú umožniť osobám so zdravotným postihnutím prístup k pomoci, ktorú môžu potrebovať pri uplatňovaní svojej spôsobilosti na právne úkony.“***

Často sa opakujúci problém:

Vzdelávanie justičných zamestnancov a súdnych znalcov v oblasti spôsobilosti na právne úkony

V priebehu vybavovania podnetov vo veci spôsobilosti na právne úkony sa stretávam s prípadmi nedostatočnej informovanosti sudcov, súdnych znalcov a samotných ustanovených opatrovníkov o novom chápaní problematiky spôsobilosti na právne úkony v spojení s článkom 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Aj po 1. júli 2016, v čase kedy už podľa Civilného mimosporového poriadku nemohol súd rozhodnúť o pozbavení spôsobilosti na právne úkony, som v jednom prípade zaznamenala situáciu, v ktorej sudca zadal v rámci konania o spôsobilosti na právne úkony ustanovenému súdnemu znalcovi otázku, či navrhuje osobu na základe vyšetrenia pozbaviť spôsobilosti na právne úkony v čase, keď už pozbavenie spôsobilosti na právne úkony vďaka novej právnej úprave občianskoprávnych procesných predpisov nebolo možné.

V rámci účasti na súdnych pojednávaniach sa stretávam s pozitívnymi reakciami sudcov, keď sú zo strany Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím poskytnuté rozsudky a judikáty o novej filozofii nazerania na spôsobilosť na právne úkony.

Takisto súdni znalci z odboru psychiatrie v mnohých prípadoch nevedia o tom, že sa zmenila procesná právna úprava, najmä skutočnosť, že súdy už nemôžu vyšetrovanú osobu pozbaviť spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu. **V tejto súvislosti konštatujem nedostatočné vzdelávanie a informovanosť súdnych znalcov o novej právnej úprave.**

Z prieskumu Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vykonaného v roku 2016 bolo potvrdené, že inštitút pozbavenia spôsobilosti na právne úkony bol v Slovenskej republiky nadužívaný. Zistili sme absolútny nepomer v počte ľudí pozbavených spôsobilosti na právne úkony 16816, slovom šestnásťtisícosemstošestnásť a obmedzených v spôsobilosti na právne úkony v počte 1100, slovom jedentisícsto osôb.

Často sa opakujúci problém:

Nedostatok a preťaženosť sudcov a justičných zamestnancov

Ďalším problémom v oblasti rozhodovania súdov v konaniach o spôsobilosti na právne úkony je nedostatok špecializovaných sudcov, sudcovského aparátu a súdnych znalcov, ktorí by sa týmto typom konaní mohli hĺbkovo a precízne venovať. **Po doručení návrhu na prinavrátenie**

spôsobilosti na právne úkony som zaznamenala relatívne dlhú lehotu, kedy je zo strany súdu určené prvé pojednávanie. V rámci prvého pojednávania súd vo väčšine prípadov vydá uznesenia o ustanovení znalca z odboru psychiatrie bez toho, aby sa presvedčil, či nebude postačujúci záver ošetrujúceho lekára. Následne sa pomerne dlhú dobu čaká na vypracovanie znaleckého posudku. Najmä konania o prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony trvajú neprimerane dlhú dobu.

PRÍBEH DESIATY NEPRIMERANÁ DĹŽKA SÚDNEHO KONANIA

V konaní, ktoré je vedené na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím so sp. zn. KZP/0336/2016/03R ma podávateľ podnetu požiadal o pomoc so spísaním návrhu na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony a o ochranu jeho práv. Bol to starší muž, odkázaný na invalidný vozík. Svoj návrh na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony odôvodňoval aj tým, že v minulosti urobil viacero chýb, preto mu bolo zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony. Túto skutočnosť veľmi ťažko znášal. Mal veľkú túžbu „zomrieť ako svojprávny“. Následne podávateľ podnetu za pomoci Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím podal na Okresný súd Bratislava III v apríli 2017 návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do súdneho konania dňa 25. mája 2017.** Prvé pojednávanie v tejto veci bolo určené na apríl 2018, teda rok od podania návrhu. Zarážajúce na tomto príbehu je, že dokonca za rok od podania návrhu na začatie konania nebol vypracovaný znalecký posudok. Podávateľ podnetu však v januári 2018 zomrel, a tak sa nedožil ani prvého pojednávania, ani vypracovania znaleckého posudku v danej veci.

Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím považujem tento stav za nežiaduci a vyslovujem vážne znepokojenie nad dĺžkou trvania konaní o spôsobilosti na právne úkony.

PRÍBEH JEDENÁSTY ABSURDNÉ ROZHODNUTIE O ZÁSAHU DO SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY

Konanie evidované pod sp. zn. KZP/0324/201603R vypovedá o absurdite rozhodnutia o obmedzení spôsobilosti na právne úkony z 8. mája 2000. Pani, ktorá bola obmedzená spôsobilosti na právne úkony, si sama vzhľadom na svoje zdravotné postihnutie, zvolila bývanie v domove sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou. Priateľka tejto pani, sa na mňa obrátila s podnetom, v ktorom pôvodne sledovala zmenu opatrovníka. Následne, po odbornej konzultácii, bol podaný návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony

na Okresný súd Galanta. Dotknutá pani je v dôsledku zdravotného postihnutia, ktorým trpí, schopná komunikovať iba prostredníctvom technických pomôcok, najmä prostredníctvom osobného počítača. Napriek tomuto zdravotnému postihnutiu je aktívna, má rada spoločnosť, publikuje v miestnom časopise rôzne články a postrehy.

Úrad komisára vstúpil do súdneho konania dňa 12. apríla 2017. V priebehu súdneho konania bolo nariadené znalecké dokazovanie. Znalec z odboru psychiatrie, okrem iného, konštatoval, že dotknutej osobe bola zásahom do spôsobilosti na právne úkony spôsobená značná spoločenská a morálna ujma a navrhol prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu. Súd návrhu vyhovel a navrhovateľke bola prinavrátená spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Prekvapivé odhalenie podstaty predchádzajúcich znaleckých posudkov je zaradené medzi príklady dobrej praxe.

PRÍBEH DVANÁSTY POZBAVENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY NA NÁVRH SYNA

Po odvysielaní televíznej relácie Reportéri ešte v priebehu roka 2016, som sa oboznámila so skutočnosťami, ktoré odôvodňujú záver, že dochádza k ohrozovaniu, resp. porušovaniu práv osoby so zdravotným postihnutím, ktorá je pozbavená spôsobilosti na právne úkony. V tomto prípade, evidovanom pod sp. zn. KZP/0358/2016/03R, išlo o pána, ktorého dal pozbaviť spôsobilosti na právne úkony jeho syn, ktorý tak mal zabezpečený prístup k jeho majetku. Syn dotknutej osoby dal návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony v čase, keď bol jeho otec v nemocnici po náhlom zhoršení zdravotného stavu, zapríčineným mozgovou príhodou. Dotknutej osobe sa však zdravotný stav zlepšil, a tak prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala na Okresný súd Komárno návrh na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony. Syn tohto pána medzičasom predal značnú časť jeho majetku. Na základe zistených skutočností som požiadala o pribratie do súdneho konania na Krajskom súde v Nitre vo veci privrátenia spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu. Uznesenie súdu o pribratí do konania mi bolo doručené v januári 2017. Krajský súd v Nitre rozsudok súdu 1. stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Komárno. Opakovane som sa zúčastnila súdnych pojednávaní, na ktorých som poukazovala najmä na skutočnosť, že dotknutá osoba je schopná samostatne fungovať a vybavovať si svoje záležitosti**. Navrhovateľovi bola rozsudkom Okresného súdu Komárno vrátená spôsobilosť v plnom rozsahu. Zároveň bol navrhovateľovi ustanovený opatrovník podľa § 29 Občianskeho zákonníka na úkony, na ktoré súd nemal v rámci súdneho konania preukázané, že ich je navrhovateľ schopný vykonávať úplne samostatne.** Okresná prokuratúra Komárno a opatrovník však podali proti rozhodnutiu Okresného súdu Komárno odvolanie, preto toto

rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť. Toho času prebieha odvolacie konanie na Krajskom súde v Nitre.

PRÍBEH TRINÁSTY OCHRANNÉ LIEČENIE NAMIESTO KONANIA O SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY

Bez zverejnenia v tejto správe nemôže ostať ani príbeh mladého muža z Nového Mesta nad Váhom so sp. zn. KZP/0037/2017/03R. Právna zástupkyňa dotknutej osoby ma požiadala o účasť v súdnom konaní o návrhu na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, vedeného na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom. Návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony podala matka syna z dôvodu, že jej syn neprispieva finančnými prostriedkami na domácnosť. Syn trpí diagnózou schizofrénia a autizmus. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do súdneho konania dňa 7. júla 2016 z dôvodu, že sa domnieval, že nie sú splnené zákonné predpoklady na zásah do spôsobilosti na právne úkony**. Počas súdneho pojednávania na okresnom súde Nové mesto nad Váhom prebehol informatívny výsluch matky. Na informatívnom výsluchu nebola prítomná právna zástupkyňa dotknutej osoby, ani samotná osoba, o spôsobilosti na právne úkony ktorej sa koná, riadne a včas sa ospravedlnili a žiadali odročenie konania. Paradoxom je, že na podanie návrhu na začatie konania o uložení ochranného liečenia – ústavnou formou stačila prokurátorovi Okresnej prokuratúry Nové Mesto nad Váhom len táto výpoveď matky. Matka uviedla, že syn ju v januári 2016 udrel päsťou do tváre a ona spadla. Syn potom agresívnym spôsobom povedal „Zabijem ťa!“. Okresná prokuratúra odstúpila zápisnicu z informatívneho výsluchu Okresnému riaditeľstvu policajného zboru v Novom meste nad Váhom, ktoré dotknutú osobu ešte v ten deň vypočulo. Výpoveď syna sa absolútne nezhodovala s výpoveďou matky. Napriek tomu bolo voči nemu vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1. písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona. Orgány činné v trestnom konaní sa nezamýšľali nad tým, aký dopad môže mať väzba na psychický stav dotknutej osoby. Hneď ako som sa o väzbe dozvedela, som tohto mladého muža navštívila osobne. Z rozhovoru s ním vyplynulo, že stresujúce prostredie znáša trpezlivo. Tento mladý muž však vyslovil želanie ísť domov. Súdny znalec skonštatoval, že v čase spáchania trestného činu trpel tento muž závažnou duševnou poruchou, jedným z dominantných príznakov je autizmus. Dotknutá osoba v čase spáchania trestného činu nebola schopná rozpoznať protiprávnosť trestného činu a nebola schopná ovládať svoje konanie. Znalec odporučil dotknutej osobe ochranné psychiatrické liečenie ústavnou formou. Ochranným ústavným liečením bude možné dosiahnuť stav, keď bude môcť byť dotknutá osoba

prepustená do dlhodobej ambulantnej starostlivosti. Nakoľko osoby trpiace autizmom potrebujú svoj stály opakujúci sa režim, zmena stereotypu pre ich psychické zdravie nie je priaznivá. Toho času je dotknutá osoba v ochrannom liečení. Občianskoprávne konanie o návrhu na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je prerušené do času, pokým nebude ukončené konanie o uložení ochranného liečenia. Znalec v znaleckom posudku zo dňa 3. februára 2018 skonštatoval, že *„tento mladý muž v súčasnosti **nie je pre spoločnosť nebezpečný** z psychiatrických dôvodov.“*

PRÍBEH ŠTRNÁSTY OBMEDZENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY – NEVYHNUTNOSŤ ALEBO PRAX

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina podal na Okresný súd Žilina návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony osoby s mentálnym postihnutím. Podnet je zaevidovaný pod sp. zn. KZP/0051/2017/03R. Podávateľka podnetu, matka dotknutej osoby so zdravotným postihnutím, nesúhlasila s tým, aby jej plnoletá dcéra bola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony. Okresný súd Žilina obmedzil dcéru 25. júla 2016. Dcéra je plnoletá už štyri roky a matka za ňu / v jej mene vykonáva všetky úkony vrátane právnych úkonov, ktoré sú potrebné na zabezpečenie jej všetkých bežných záležitostí. Na úradoch ani u lekára nemala matka žiadny problém pri zastupovaní svojej dcéry. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do súdneho konania dňa 1. februára 2017** z dôvodu, že sa domnieval, že dotknutá osoba, ktorej sa malo zasiahnuť do spôsobilosti na právne úkony sa v dôsledku svojho zdravotného postihnutia nedokáže sama ohroziť a je jej poskytnutá pomoc rodinných príslušníkov vo všetkých oblastiach, preto nie je nutné zasahovať do spôsobilosti na právne úkony. Okresný súd Žilina dotknutú osobu obmedzil v spôsobilosti na právne úkony. Proti tomuto rozhodnutiu Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím podal odvolanie. Krajský súd v Žiline rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdil. V tejto veci som odporúčala matke dotknutej osoby podať ústavnú sťažnosť. Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 557/09 poukazuje na to, že: „Samotná skutočnosť, že osoba trpí duševnou poruchou, totiž ešte nie je dôvodom na obmedzenie jej spôsobilosti na právne úkony, resp. vyjadrené jazykom základných práv – k obmedzeniu jej základných práv (práva na právnu osobnosť a na ľudskú dôstojnosť), ale musí byť vždy konkrétne uvedené, koho resp. čo ohrozuje plná spôsobilosť na právne úkony osoby obmedzovanej a ďalej je potrebné odôvodniť, prečo nemožno situáciu riešiť miernejšími prostriedkami.“

PRÍBEH PÄTNÁSTY OBMEDZENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY AKO OCHRANA PRED KVERULANTSTVOM

Na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa riešil mnohokrát opakujúci sa postup orgánov činných v trestnom konaní, keď nejaký občan opakovane podáva podnety vo forme trestných oznámení. Podnet pani, ktorá sa opakovane obracala na orgány činné v trestnom konaní so žiadosťou o pomoc, je vedený pod sp. zn. KZP/0225/2017/03R. Okresná prokuratúra Komárno podala v roku 2014 podnet na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony preto, že v rámci pôsobnosti v trestnom konaní sa zaoberala viacerými trestnými oznámeniami. Okresná prokuratúra Komárno ďalej konštatovala, že zdravotný stav podávateľky trestného oznámenia síce nie je podložený lekárskymi správami, avšak zo samotných vyjadrení a to najmä zo spôsobu a obsahu vyjadrení a trestných oznámení možno dôvodne usudzovať, že schopnosti dotknutej osoby správne vnímať prežité udalosti sú narušené, resp. že jej zdravotný stav odôvodňuje začatie konania o spôsobilosti na právne úkony. Okresný súd Komárno začal vo veci konať ex offo na podnet okresnej prokuratúry. Vec bola z dôvodu miestnej príslušnosti postúpená na Okresný súd Bratislava II. V tom čase osoba so zdravotným postihnutím hľadala pomoc na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Dotknutá osoba bola bezradná v tom, že si nevedela zabezpečiť právnu pomoc v konaní o pozbavení spôsobilosti na právne úkony. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do súdneho konania dňa 16. júna 2017.** Vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie. V závere posudku znalec konštatoval, že vyšetrovanej by mal súd zasiahnuť do spôsobilosti na právne úkony v oblasti vystupovania pred úradmi a inštitúciami a podávania rôznych podaní na úrady a inštitúcie, vrátane trestných oznámení. V posudku však znalec zároveň konštatoval, že mimo okruhu sťažností je osobnosť vyšetrovanej v jadre dobre zachovaná a bežné životné potreby a spravovanie svojich financií je schopná si zabezpečovať vo svojej kompetencii bez potreby zásadne do nich vstupovať právnymi prostriedkami. Nebola zistená narušená schopnosť spravovať svoje financie a hospodáriť so svojim hnuteľným a nehnuteľným majetkom. V súdnom konaní som ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím poukázala na ohrozenie Článku 12 Dohovoru o právach osôb s zdravotným postihnutím a na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva v podobných prípadoch. Ako príklad uvádzam, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Lashin proti Rusku, 2012, ods. 91, podľa ktorého sťažovateľ síce trpel vážnou a trvajúcou duševnou poruchou, trpel bludmi, svojimi podaniami obťažoval okolie, ale znalecký posudok neodkazuje na žiaden incident podstatne nezodpovedného chovania, ani na skutočnosť, že by bol sťažovateľ úplne neschopný sa o seba postarať. Ak by bola cieľom obmedzenia procesnej spôsobilosti ochrana súdnych a správnych orgánov pred možnými kverulatórnymi návrhmi a podaniami, tak toto ospravedlnenie neobstojí, nakoľko ide o automatický dôsledok rozhodnutia o obmedzení

spôsobilosti na právne úkony, bez skúmania možných kverulatórnych tendencií konkrétneho človeka. Zároveň pritom platí, že individuálne obmedzovanie procesnej spôsobilosti je vylúčené. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že podávanie sťažností a trestných oznámení nemôže byť dôvodom pre zásah do spôsobilosti na právne úkony. Európsky súd pre ľudské práva podobný prípad posudzoval optikou práva na súkromný život podľa Článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a dospel k záveru o porušení tohto práva. Konkrétne súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že domáci právny poriadok má mať možnosť ako sa brániť pred kverulantmi a je na vnútroštátnych orgánoch, aký mechanizmus si pre riešenie takýchto návrhov zvolí, ale riešením nemôže byť opatrenie zasahujúce do spôsobilosti na právne úkony. Okresný súd Bratislava II sa stotožnil s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a dotknutej osobe nezasiahol do spôsobilosti na právne úkony v žiadnom rozsahu.

Často sa opakujúci problém:

Zneužívanie právomoci zo strany opatrovníkov

Ďalšie doručené podnety v roku 2017, ktoré patria do občianskoprávnej agendy, sa týkali agendy súvisiacej so spôsobilosťou na právne úkony – opatrovníctva. **Podávatelia podnetov sa na mňa obracali s dôvodnými obavami, že súdom ustanovený opatrovník si neplní riadne svoje povinnosti a zneužíva najmä ich majetok, v niektorých prípadoch vyjadrenia podávateľov uvádzali aj psychické zneužívanie.** Pri šetrení týchto podnetov využívam spoluprácu so súdmi, obraciam sa na ne, aby preverili v konkrétnom prípade konania opatrovníkov a prijali príslušné opatrenia podľa Civilného mimosporového poriadku. Z poznatkov z činnosti Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2017 vyplýva, že kontrola ustanovených opatrovníkov prebieha zo strany súdov formálne. Kontrola sa poväčšine obmedzuje na podanie správy o nakladaní s finančnými prostriedkami opatrovanca, ktorá sa založí do súdneho spisu a súd sa s nim bližšie nezaoberá. Príslušné okresné súdy nemajú dostatočné personálne obsadenie na to, aby promptne a efektívne riešili podozrenia zo zneužívania práv súdom ustanovených opatrovníkov osobám, ktorým je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony.

Vyžadovať zodpovedné konanie opatrovníka je v súlade so záujmami opatrovanca. Preto je veľmi dôležité, aby štát vykonával efektívnu a priebežnú kontrolu opatrovníkov. Jednou zo základných požiadaviek na výkon funkcie opatrovníka je schopnosť starať sa o majetok opatrovanca. Ďalšou požiadavkou je bezúhonnosť, to znamená, že opatrovník nemôže mať zápis v registri trestov a jeho úmysly zastupovať opatrovanca musia byť nezištné. Dôležité je tiež posúdiť individuálne každý prípad opatrovníctva, aby nedošlo ku kolízii záujmov opatrovníka a dotknutej osoby.

B. RODINNÁ AGENDA

V rámci rodinnoprávnej agendy sa na mňa obracajú podávatelia s podnetmi, ktoré sa týkajú najmä žiadosti o pomoc v súdnych konaniach vo veci výživného a úpravy styku s maloletými deťmi. Ide o prípady, v ktorých trpí zdravotným postihnutím maloleté dieťa alebo o prípady, v ktorých jeden z rodičov alebo obaja sú osobami so zdravotným postihnutím. Ďalšie podnety sa týkali riešenia náhradnej osobnej starostlivosti.

PRÍBEH ŠESŤNÁSTY STRIEDAVÁ STAROSTLIVOSŤ O DIEŤA S AUTIZMOM

V jednom prípade sa na mňa podávateľka podnetu obrátila s otázkou, či je podľa môjho názoru vhodná striedavá starostlivosť o dieťa s autizmom. Podnet je evidovaný pod sp. zn. KZP/0437/2016/03R. Na zodpovedanie otázky podávateľky podnetu ohľadom vhodnosti nariadenia striedavej starostlivosti súd pribral do konania znalca z odboru detská psychológia. Po preskúmaní podnetu som vyhodnotila, že za účelom ochrany práv dieťaťa so zdravotným postihnutím je vhodné požiadať Okresný súd Považská Bystrica o pribratie do súdneho konania, najmä z dôvodu, že maloletý trpí diagnózou ťažký autizmus a podľa znaleckého posudku veľmi zle znáša zmeny prostredia a zmeny režimu. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do konania dňa 26. mája 2017.** V predmetnom súdnom konaní som **sledovala dodržiavanie Článku 7 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a Článku 5 Zákona o rodine, ktorý ustanovuje, že záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňujú, okrem iného, aj okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa.** V predchádzajúcom rozsudku o úprave styku s maloletým dieťaťom súd rozhodol, že sa maloletý zveruje do osobnej starostlivosti matky a otec je oprávnený stýkať sa s maloletým každú párnu sobotu a nedeľu v roku od 10-tej do 12-tej hodiny, a od 14-tej do 16-tej hodiny. S prihliadnutím na špecifiká a prejavy, ktoré sú spojené s diagnózou autizmus bol tento styk neštandardne určený, tým, že bol rozdrobený na štyri dvojhodinové úseky v priebehu dvoch dní, kedy bol maloletý vystavený zmenám prostredia, napätým situáciám medzi rodičmi pri výkone tohto rozhodnutia, opakovanému prezliekaniu a pod.. Dôležitou skutočnosťou bolo, že maloletý sa nedokáže slovne brániť a uvedenú úpravu styku nie je v dôsledku svojho ťažkého zdravotného postihnutia schopný pochopiť. Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím navrhol styk upraviť tak, aby bol maloletý čo najmenej vystavovaný zmenám prostredia a stresovým situáciám. V ďalšom období starostlivosti o maloleté dieťa je dôležitá pozitívna komunikácia oboch rodičov a dohoda na harmonickom režime pre maloletého v oboch domácnostiach, tak u matky ako aj u otca, aby maloletý nebol vystavený častým zmenám,

ktoré v dôsledku zdravotného postihnutia znáša zle. Na odporúčanie Úradu komisára v priebehu súdneho konania rodičia pristúpili na rodičovskú dohodu a dohodli sa, že styk s maloletým bude upravený v jeho záujme, tak, aby bol realizovaný v jednom širšom časovom úseku. Do súdneho spisu som založila vyjadrenie podľa § 24 Zákona o komisárovi a zúčastnila sa súdneho pojednávania.

PRÍBEH SEDEMNÁSTY PRIZNANIE PRÍSPEVKU NA ROZVEDENÚ MANŽELKU PO UPLYNUTÍ PIATICH ROKOV OD ROZVODU MANŽELSTVA

Podávateľka podnetu, ktorý je vedený pod sp. zn. KZP/0311/2016/03R sa obrátila na Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím s podaním, v ktorom požiadala o pomoc a podporu jej práv ako osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v súdnom konaní o určenie príspevku na primeranú výživu rozvedenej manželky po uplynutí piatich rokov od rozvodu manželstva. Podávateľka podnetu sa navyše stará o dcéru, ktorá je takisto osobou s ťažkým zdravotným postihnutím. Po analýze prípadu som požiadala Okresný súd Trnava o pribratie do predmetného súdneho konania. **Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vstúpil do konania dňa 15. marca 2017**. V súdnom konaní som podávateľku podnetu podporila vyjadrením podľa § 24 Zákona o komisárovi, v ktorom som **konštatovala ohrozenie Článku 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím** v spojení s § 72 ods. 3 Zákona o rodine, ktorý ustanovuje, že príspevok na výživu rozvedeného manžela možno priznať najdlhšie na dobu piatich rokov odo dňa právoplatnosti rozhodnutia o rozvode, avšak súd môže výnimočne túto dobu predĺžiť, ak rozvedený manžel, ktorému súd príspevok priznal, nie je z objektívnych dôvodov schopný sám sa živiť ani po uplynutí tejto doby, najmä ak ide o toho manžela, ktorému bolo v konaní o rozvode manželstva zverené do osobnej starostlivosti dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, alebo manžela, ktorý má sám dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav vyžadujúci sústavnú opateru. Okresný súd Trnava som požiadala, aby na tieto podporné ustanovenia Zákona o rodine v predmetnom súdnom konaní pri rozhodovaní vo veci prihliadal. Vďaka právnej analýze spracovanej Úradom pre osoby so zdravotným postihnutím súd uznal právo navrhovateľky a následne v rámci súdneho konania došlo k uzavretiu súdneho zmieru medzi účastníkmi konania čo do výšky príspevku na navrhovateľku.

PRÍBEH OSEMNÁSTY POSTUP MATRIČNÉHO ÚRADU VO VECI URČENIA OTCOVSTVA

V konaní so sp. zn. KZP/0254/2017/03R som z vlastnej iniciatívy prešetrovala postup Matričného úradu v Dunajskej Strede vo veci zápisu otca na rodný list dieťaťa. V rámci šetrenia viacerých podnetov dotknutej osoby, ktorá bola v tom čase pozbavená spôsobilosti na právne úkony, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím disponoval informáciou o existencii zápisnice o určení otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov k dieťaťu doposiaľ nenarodenému, spísanú na Matričnom úrade v Dunajskej Strede, v ktorej matka, pozbavená spôsobilosti na právne úkony a určený otec dieťaťa súhlasne vyhlásili, že otcom doposiaľ nenarodeného dieťaťa je partner dotknutej osoby. Táto zápisnica bola zo strany Matričného úradu Dunajská Streda následne zničená, nakoľko matričný úrad dodatočne zistil, že matka nemá plnú spôsobilosť na právne úkony. Matričný úrad v Dunajskej Strede odôvodnil svoj postup § 38 ods. 1 Občianskeho zákonníka „Neplatný je právny úkon, pokiaľ ten, kto ho urobil, nemá spôsobilosť na právne úkony.“ Podľa § 26 Občianskeho zákonníka „Pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilé na právne úkony, konajú za nich ich zákonní zástupcovia.“ a k posúdeniu podnetu podľa § 24 Zákona o komisárovi som Matričný úrad v Dunajskej Strede upozornila na ustanovenie § 91 ods. 4 Zákona o rodine, ktorý ustanovuje:

„(1) Za otca sa považuje muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

(2) Súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom.

(3) Maloletý rodič môže urobiť súhlasné vyhlásenie iba pred súdom.

(4) Vyhlásenie matky nie je potrebné, ak nemôže pre duševnú poruchu posúdiť význam svojho konania alebo ak je zadováženie jej vyhlásenia spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou.“

Poukázala som na výnimku v § 91 ods. 4 Zákona o rodine, podľa ktorej, ak existuje okolnosť na strane matky, kedy nie je potrebné jej vyhlásenie, ale iba vyhlásenie otca považuje zákon za bezpodmienečne nutné. **Predmetná úprava prichádza do úvahy v prípade súdneho rozhodnutia o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony ako rozhodnutí o osobnom stave, ktoré nemožno riešiť ako predbežnú otázku. Za preukázanej danosti takejto okolnosti zákon výnimočne upúšťa od podmienky súhlasnosti a obojstrannosti vyhlásenia, a to z dôvodu záujmu dieťaťa na určení jeho statusu a z toho vyplývajúceho výkonu rodičovských práv a povinností. K určeniu otcovstva preto dôjde na základe jednostranného vyhlásenia muža.**

Pri šetrení tohto podnetu bol zistený zásah do práva garantovaného Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä Článkom 23 „Rešpektovanie domova a rodiny“.

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 4.júla 2017:

Okresnému úradu Dunajská Streda som uložila opatrenia vo forme zosúladenia postupu Okresného úradu Dunajská Streda – Matričný úrad so Zákonom o rodine. Zákon o rodine v § 91 ods. 4 počíta s možnosťou platnosti takého vyhlásenia otca, keď je matkou dieťaťa osoba, ktorá nemá plnú spôsobilosť na právne úkony. Predmetné opatrenie som žiadala vykonať obratom v záujme ochrany práv osoby so zdravotným postihnutím.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Matričný úrad v Dunajskej Strede prijal opatrenie a na rodný list dieťaťa zapísal otca na základe jeho vyhlásenia o otcovstve.

2.2.4 **Návrhy a odporúčania** podľa § 11 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z.

1. Slovenský právny poriadok pozná prípady, v ktorých samotný zákon vyžaduje tzv. povinnú obhajobu účastníka konania (napr. povinná obhajoba podľa Trestného poriadku). Takisto ľudia v tzv. „zlej sociálnej situácii“ majú prístup k bezplatnej právnej pomoci prostredníctvom Centra právnej pomoci. **V tejto súvislosti ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím zastávam stanovisko, že aj ľudia, ktorým je zasiahnuté do spôsobilosti na právne úkony by mali mať k dispozícii kvalifikovanú bezplatnú právnu pomoc a podporu v konaniach o spôsobilosti na právne úkony.** Pre človeka, ktorý trpí mentálnym alebo duševným ochorením je náročné aktívne si vyhľadať advokáta, aj v prípade ak je dostatočne finančne zabezpečený. Takisto je preňho zložité prejsť procesom schvaľovania bezplatnej právnej pomoci v Centre právnej pomoci. Navyše, títo ľudia si vyžadujú osobitný prístup a podporu. Je pravdepodobné, že objektívne títo ľudia nedokážu relevantne a komplexne opísať situáciu, v ktorej sa ocitli, prípadne nevedia doložiť všetky doklady, ktoré sú potrebné ich podporu v súdnom konaní. Aj z týchto dôvodov je dôležité, aby aktivita zameraná na ochranu ich práv v rámci súdnych konaní komisárkou pre osoby so zdravotným postihnutím.
2. Ďalším problémom v oblasti rozhodovania súdov v konaniach o spôsobilosti na právne úkony je nedostatok sudcov, sudcovského aparátu a súdnych znalcov, ktorí by sa týmto typom konaní mohli hĺbkovo a precízne venovať. Po doručení návrhu na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony som zaznamenala relatívne dlhú lehotu, kedy je zo strany súdu určené prvé pojednávanie. V rámci prvého pojednávania súd vo väčšine prípadov vydá uznesenia o ustanovení znalca z odboru psychiatrie bez toho aby sa presvedčil, či nebude postačujúci záver ošetrujúceho lekára. Následne sa dlhú dobu čaká na vypracovanie znaleckého posudku. Najmä konania o prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony trvajú

neprimerane dlhú dobu. **Navrhujem personálne posilniť poručenské súdy v rámci celého Slovenska tak, aby sa dosiahlo efektívnejšie a rýchlejšie rozhodovanie vo veci spôsobilosti na právne úkony. Súčasne navrhujem a odporúčam, aby boli sudcovia vykonávajúci poručenskú agendu permanentne vzdelávaní a špecializovaní.**

V oblasti občianskoprávnej agendy v kontexte odporúčaní z roku 2016 ďalej navrhujem a odporúčam:

3. riešiť otázku spôsobu finančného zabezpečenia povinnosti obcí a miest pri výkone funkcie opatrovníctva osobám s obmedzenou alebo ešte aj s pozbavenou spôsobilosťou na právne úkony, vrátane funkcie procesného (kolízneho) opatrovníka, s postupným celkovým prevzatím funkcií opatrovníctva osobám s pozbavenou alebo obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony. Poukazujem na to, že funkcia „tzv. verejného opatrovníka“, ktorým je zariadenie sociálnych služieb alebo štatutár tohto zariadenia alebo zamestnanec zariadenia je v konflikte záujmov vo vzťahu k záujmom prijímateľov sociálnych služieb,
4. vykonávať dôslednú a efektívnu kontrolu existujúcich tzv. „verejných opatrovníkov“, sprísniť a jednoznačne definovať obsahové náležitosti správy opatrovníka zasielanej príslušnému súdu, s povinnosťou oznamovať súdu konkrétne úkony súvisiace s majetkovou činnosťou (uzavretie zmlúv, zadanie trvalých príkazov, plnenie poistných splátok a i.), pričom táto správa by mala byť opatrená čestným vyhlásením opatrovníka, že všetky údaje uvedené v správe sú pravdivé a úplné a to pod hrozbou trestnoprávnej zodpovednosti,
5. v súvislosti s uvedenými zisteniami v tejto správe, zabezpečiť dôsledné a komplexné právne vzdelávanie verejných opatrovníkov.

2.2.5 Príklady dobrej praxe

Chcem poukázať na príklad dobrej praxe v kontexte občianskoprávnej agendy. Rada by som vyzdvihla prácu a prístup súdneho znalca z odboru psychiatrie **MUDr. Vojtecha Pálházyho** z Bratislavy v konaní opísanom **v Príbehu jedenástom**. Tento súdny znalec bol ustanovený Okresným súdom Galanta v konaní o prinavrátení spôsobilosti na právne úkony. Vyšetrovanou bola pani, ktorá je v dôsledku zdravotného postihnutia, ktorým trpí, schopná komunikovať iba prostredníctvom technických pomôcok, najmä prostredníctvom osobného počítača. V minulosti podal návrh na pozbavenie v spôsobilosti na právne úkony jej otec, ktorý v rámci súdneho konania návrh aj odvolal s odôvodnením, že dcéra ťažko znáša vyšetrenie súdnym znalcom a nechce jej ublížiť. Neskôr podal návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony jej brat. V prípade tejto pani boli v minulosti vypracované viaceré znalecké posudky, v ktorých súdni znalci konštatovali u vyšetrovanej napr. slaboduchosť ľahkého stupňa na podklade rannej detskej mozgovej obrny, na základe čoho konštatovali, že pani trpí duševnou poruchou, ktorá ju robí neschopnou konať všetky právne úkony. Ďalší znalec konštatoval psychické postihnutie

a navrhoval vyšetrovanú taktiež pozbaviť spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu. Znalci vo svojich posudkoch dokonca uvádzali, že nie je schopná chápať zmysel súdneho konania, preto nenavrhovali predvolávať ju na pojednávanie a doručovať jej súdne rozhodnutia. Dotknutá osoba však mala okolo seba priateľov, ktorí jej pomohli vyhľadať pomoc. V roku 2016 bol podaný návrh na prinavrátenie spôsobilosť na právne úkony. Súd ustanovil znalca z odboru zdravotníctva a farmácie z odvetvia psychiatrie na vypracovanie znaleckého posudku v tejto veci. Závery tohto znaleckého posudku sú zarážajúce. Znalec v rozsiahlom posudku konštatuje, že *„závery doteraz vypracovaných znaleckých posudkov sú irelevantné a rozhodnutia súdov, ktoré sa opierali o tieto posudky navrhovateľku kruto poškodili. Dotknutá osoba vlastnou usilovnosťou a vytrvalosťou dokázala prelomiť zdanlivo nepriedušný pancier sociálnej izolácie tvorený jej somatickým hendikepom čo svedčí o jej úžasnej sile osobnosti, že toľké príkoria, ktoré musela znášať ju nezlomili. Znalec navrhoval prinavrátiť spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu s odôvodnením, že u menovanej neboli splnené predpoklady na zásah do spôsobilosti na právne úkony ani v minulosti. Vyšetrovaná je schopná posúdiť zmysel súdneho konania, hovorenej reči perfektne rozumie, ale pre komunikáciu s ňou je potrebné zabezpečiť adekvátne technické zariadenie a zodpovedajúce služby pomoci a podpory.“* Znalec ďalej konštatuje, že ***„vyšetrovaná bola vážne finančne a spoločensky poškodená.“*** **Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím vyzdvihujem prístup a precíznu prácu súdneho znalca v tomto konaní, najmä jeho trpezlivosť pri vyšetrení a dôkladné preštudovanie všetkých podkladov. Na základe takto precízne spracovaného znaleckého posudku bola dotknutej osobe prinavrátená spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu.**

Úspešným príkladom dobrej praxe je aj rozhodnutie **Okresného súdu Bratislava II** vo veci obmedzenia spôsobilosti na právne úkony dotknutej osobe, ktorá podávala opakovane viaceré podania na orgány činné v trestnom konaní, ktoré sa zjavne nezakladali na realite. Podnet je opísaný v **Príbehu pätnástom**. Tieto podania boli zrkadlom duševného stavu dotknutej osoby, ktorá do toho času nebola v starostlivosti žiadneho psychiatra. Okresný súd Bratislava II sa v tejto veci stotožnil s názorom, že dôvodom pre zásah do spôsobilosti na právne úkony nemôže byť podávanie trestných oznámení a iných podaní na príslušné orgány. Štát má na to iné nástroje a postupy ako sa s takýmito podaniami vysporiadať. Súd neobmedzil dotknutú osobu v spôsobilosti na právne úkony.

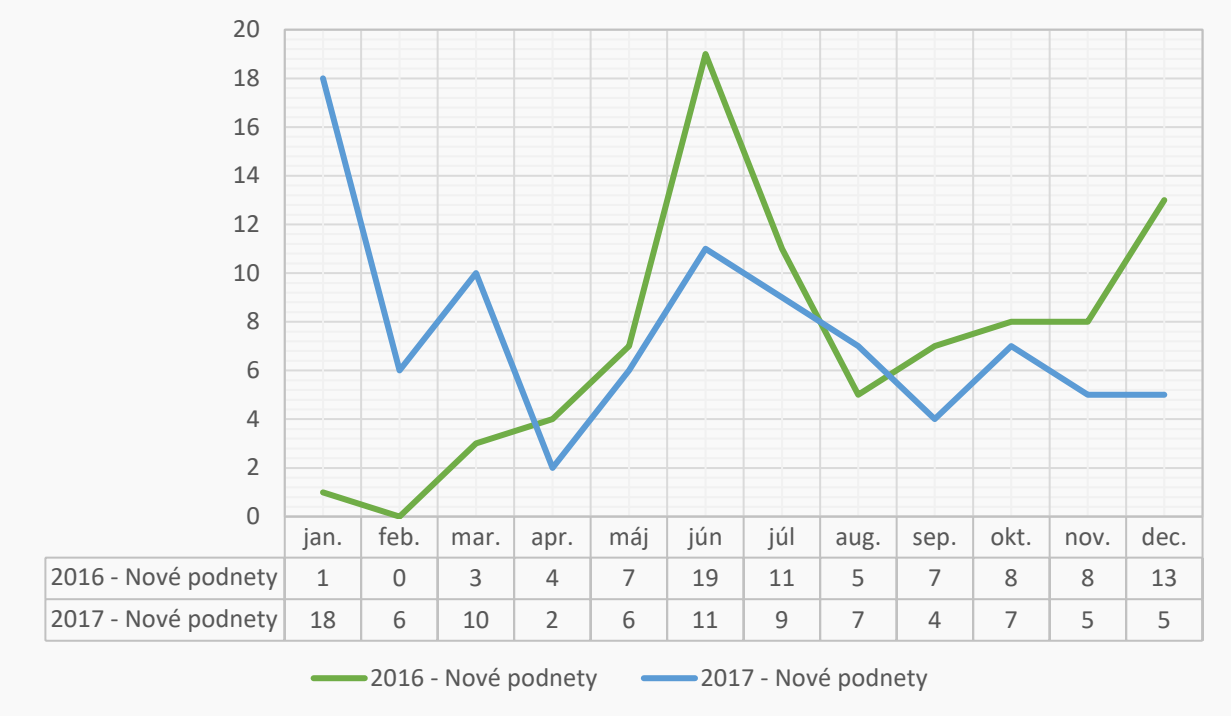
Dobrá prax sa odzrkadlila aj v **Príbehu dvanástom**, v ktorom išlo o pána, ktorého dal pozbaviť na právne úkony jeho syn, aby mal zabezpečený prístup k jeho majetku. Syn dotknutej osoby dal návrh na pozbavenie spôsobilosti na právne úkony v čase, keď bol jeho otec v nemocnici po náhlom zhoršení zdravotného stavu v dôsledku mozgovej príhody. Dotknutej osobe sa však zdravotný stav zlepšil, a tak prostredníctvom svojho právneho zástupcu podal na Okresný súd Komárno návrh na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony. Jeho syn medzičasom predal

značnú časť jeho majetku. **Na základe rozsiahlej právnej analýzy spracovanej Úradom komisára pre osoby so zdravotným postihnutím podľa § 24 Zákona o komisárovi dotknutej osobe bola rozsudkom Okresného súdu Komárno vrátená spôsobilosť v plnom rozsahu. Zároveň bol osobe so zdravotným postihnutím ustanovený opatrovník podľa § 29 Občianskeho zákonníka na úkony, na ktoré súd nemal v rámci súdneho konania preukázané, že ich je dotknutá osoba schopná vykonávať samostatne.** Oceňujem prístup zákonného sudcu, ktorý sa stotožnil s novou filozofiou vo veci spôsobilosti na právne úkony a nezasiahol dotknutej osobe do spôsobilosti na právne úkony, ale ustanovil jej opatrovníka podľa § 29 Občianskeho zákonníka.

2.3 Zdravotníctvo a sociálne poistenie

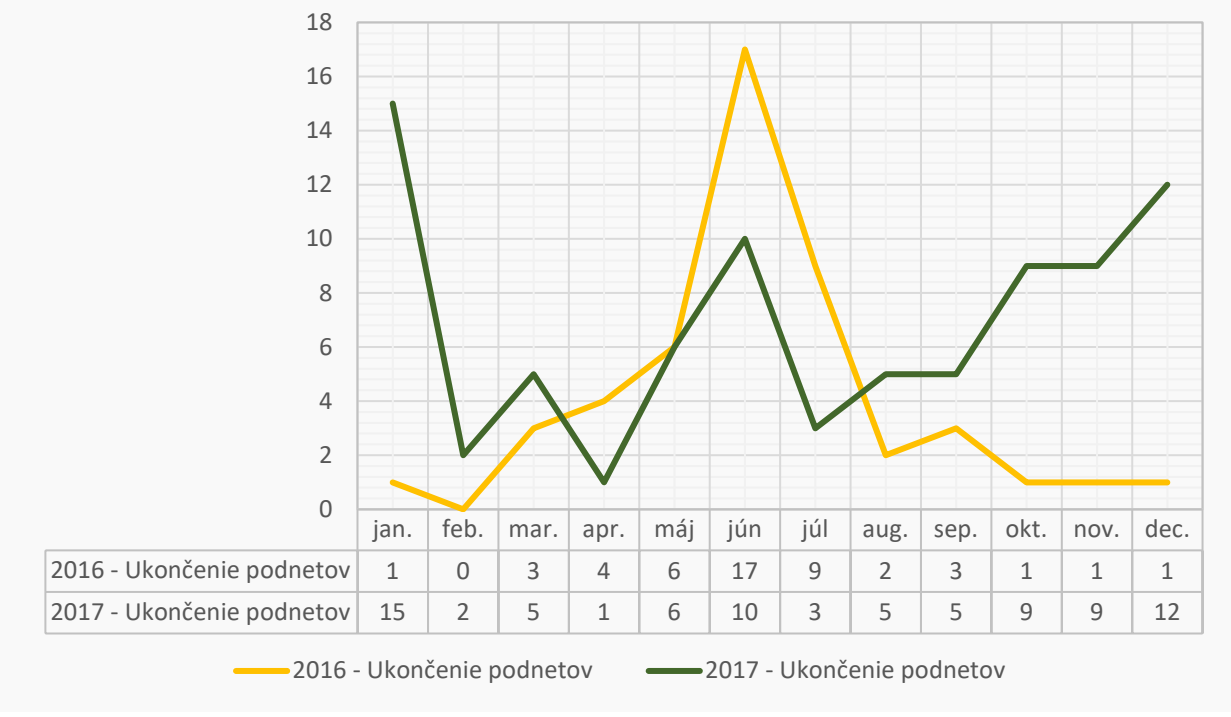
2.3.1 Štatistické informácie o činnosti

Graf 22 Porovnanie počtu prijatých podnetov



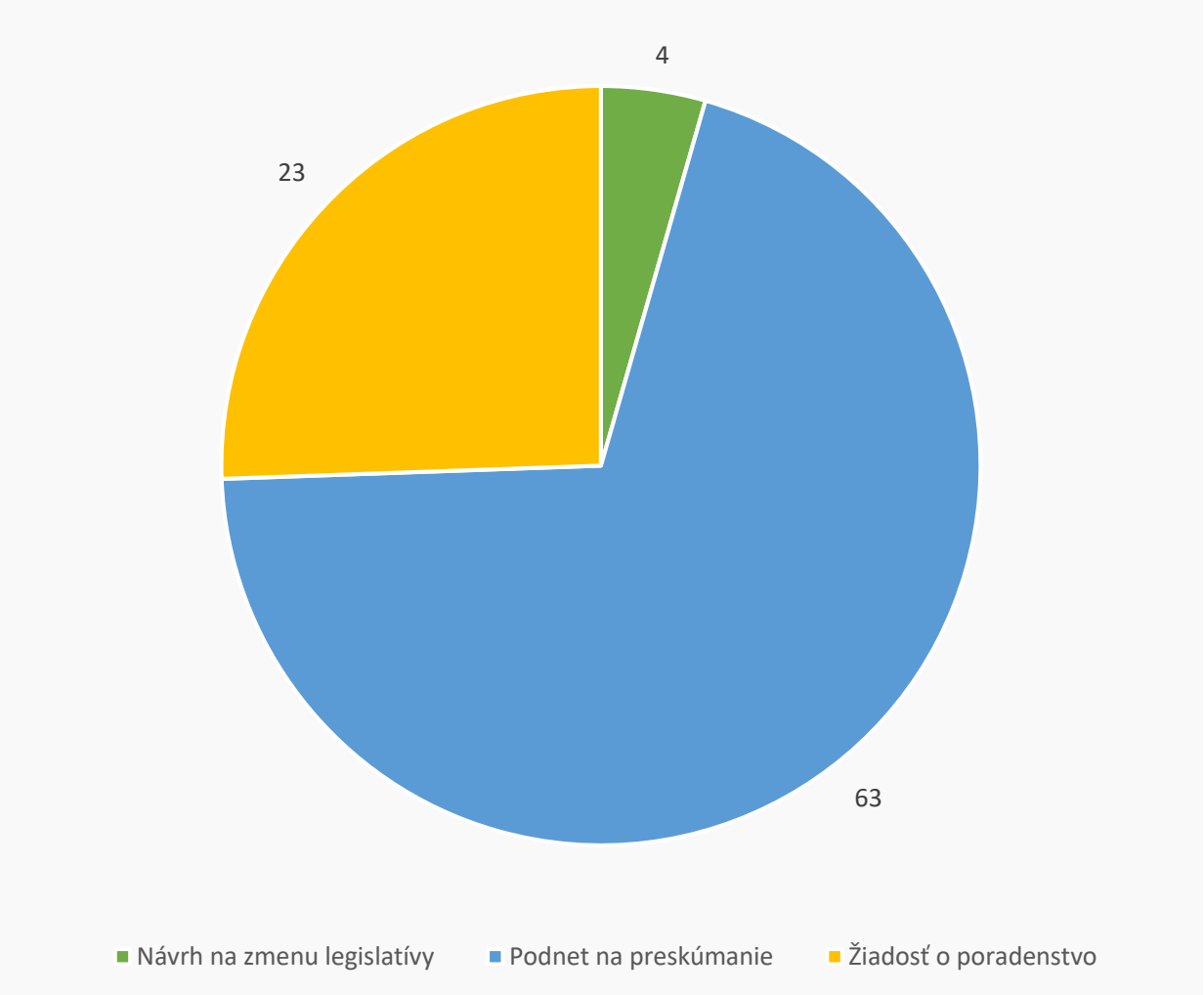
	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Nové podnety	1	0	3	4	7	19	11	5	7	8	8	13
2017 - Nové podnety	18	6	10	2	6	11	9	7	4	7	5	5

Graf 23 Porovnanie počtu ukončených podnetov

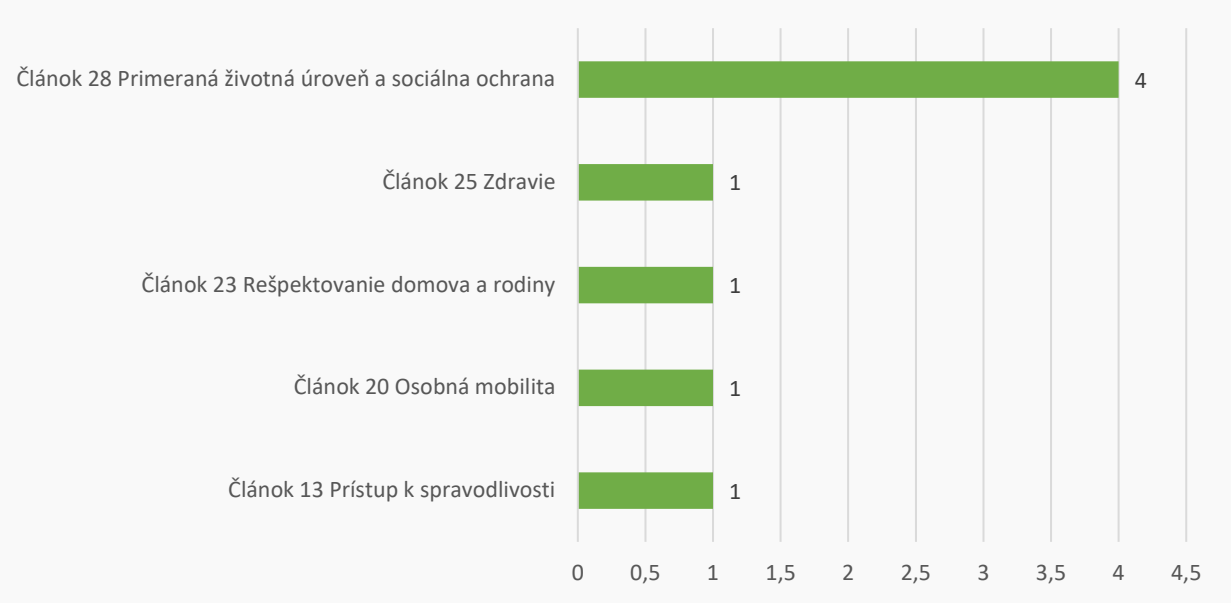


	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Ukončenie podnetov	1	0	3	4	6	17	9	2	3	1	1	1
2017 - Ukončenie podnetov	15	2	5	1	6	10	3	5	5	9	9	12

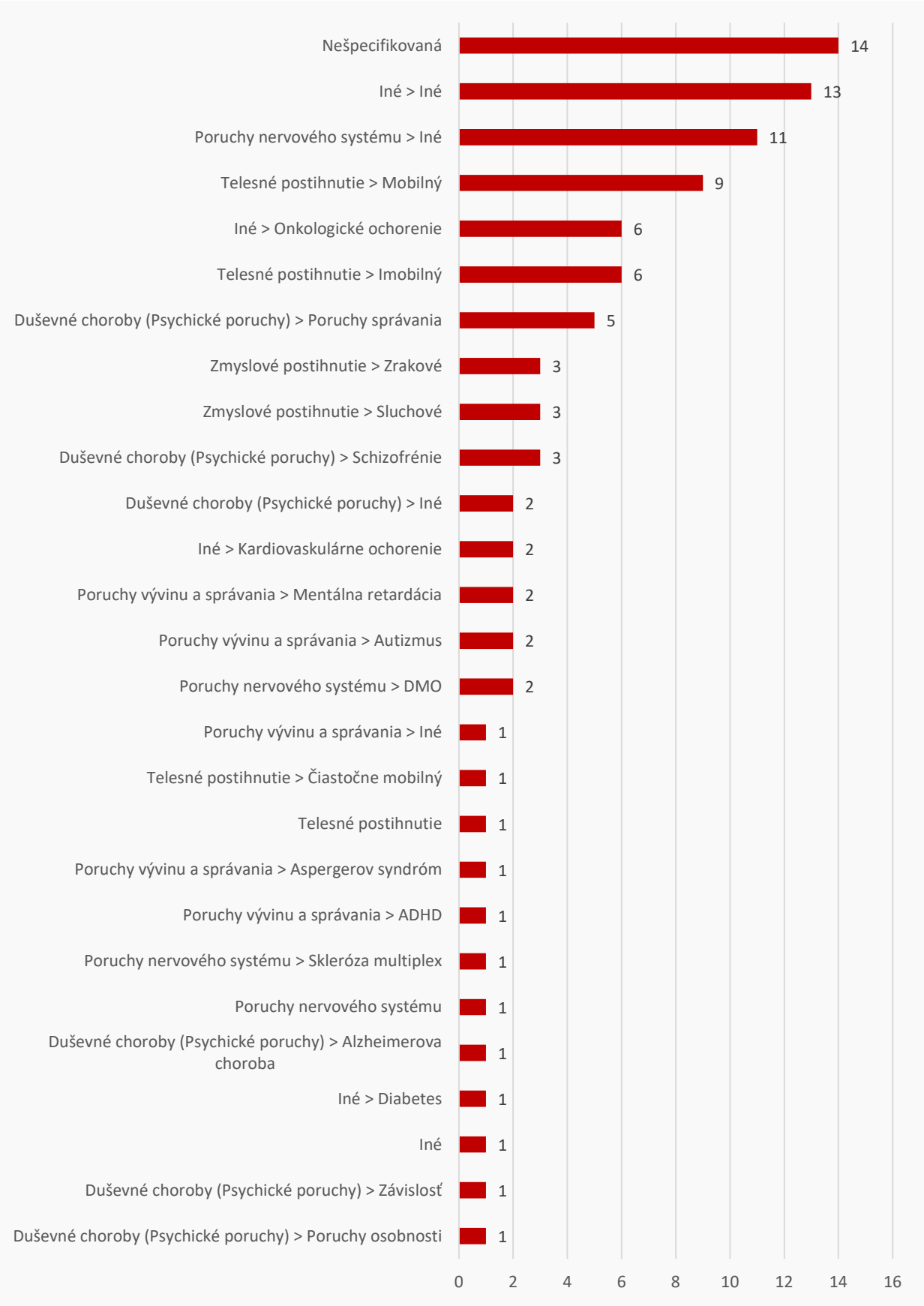
Graf 24 Typ podnetov prijatých v r. 2017



Graf 25 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017



Graf 26 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb



2.3.2 Východisková právna úprava

Pri riešení podnetov v tejto oblasti som posudzovala súlad najmä s nasledovnými zákonmi:

Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o zdravotnej starostlivosti “),

Zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia“),

Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti“),

Zákon č. 579/2004 Z. z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ Zákon o záchrannej zdravotnej službe“),

Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o zdravotnom poistení“),

Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o zdravotných poisťovniach“),

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o liekoch“),

Zákon č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o rozsahu a podmienkach úhrady liekov“,

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o sociálnom poistení“),

Zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Zákon o náhrade za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia“).

2.3.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov

A. ZDRAVOTNÍCTVO

Pri prešetrovaní podnetov **v oblasti zdravotníctva** som zaznamenala problémy týkajúce sa najmä nespokojnosti podávateľov podnetov s poskytovanou zdravotnou starostlivosťou, nedostatočných informácií o poskytovaní zdravotnej starostlivosti v inom členskom štáte Európskej únie a tiež existencie, resp. absencie informovaného súhlasu s poskytnutím zdravotnej starostlivosti osôb so zdravotným postihnutím pozbavených alebo obmedzených spôsobilosti na právne úkony alebo ich opatrovníkov.

Vybavovanie podnetov s vyššie uvedeným zameraním bolo časovo veľmi náročné, nakoľko platná právna úprava mi ako komisárke pre osoby so zdravotným postihnutím neumožňuje nahliadať do zdravotnej dokumentácie uvedených osôb za účelom zistenia, či bola zdravotná starostlivosť poskytovateľom zdravotnej starostlivosti poskytnutá a či bol s poskytnutím zdravotnej starostlivosti udelený informovaný súhlas v súlade so zákonom. Podľa § 25 Zákona o zdravotnej starostlivosti komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím nie je zahrnutá do okruhu osôb, ktorým sú sprístupňované údaje zo zdravotnej dokumentácie.

Z podnetov týkajúcich sa poskytovania zdravotnej starostlivosti osobám so zdravotným postihnutím v iných členských štátoch Európskej únie som zistila, že úroveň informovanosti občanov Slovenskej republiky o možnostiach a o rozsahu poskytnutia zdravotnej starostlivosti pri ich pobyte v inom členskom štáte Európskej únie je veľmi nízka. Ďalším problémom, s ktorým som sa stretla pri prešetrovaní podnetov, bola otázka zabezpečenia poskytovania zdravotnej starostlivosti klientom zariadení sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou. Vo viacerých prípadoch som v rámci monitorovania dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím v zariadeniach sociálnych služieb zistila, že klienti uvedených zariadení nemajú zabezpečované preventívne prehliadky, ani odborné lekárske vyšetrenia primerané ich aktuálnemu zdravotnému stavu.

Pokiaľ ide o oblasť zdravotného poistenia, v tejto oblasti boli prešetrované najmä podnety, v ktorých osoby so zdravotným postihnutím poukazovali na neschválenie požadovanej zdravotnej starostlivosti, lieku alebo zdravotníckej pomôcky zdravotnou poisťovňou bez riadneho odôvodnenia. Najviac podnetov z tejto oblasti sa týkalo neschválenia zdravotníckej pomôcky - invalidného vozíka. V roku 2017 som zaregistrovala i niekoľko podnetov týkajúcich sa citlivej témy - zaraďovania a zverejňovania mien poistencov v zozname dlžníkov zdravotnej poisťovne. Zaradenie a zverejnenie osoby so zdravotným postihnutím v zozname dlžníkov príslušnej zdravotnej poisťovne môže mať závažný dopad na rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti a tým aj na zdravotný stav osoby.

PRÍBEH DEVÄTNÁSTY POISTNÉ PLNENIE ZA TELESNÉ POŠKODENIE

V tomto prípade som posudzovala postup poisťovne Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. pri riešení nároku podávateľa podnetu na poistné plnenie z úrazového poistenia za telesné poškodenie v procese likvidácie poistnej udalosti.

Zo spisového materiálu k podanému podnetu, ktorý je evidovaný na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pod sp. zn. KZP/0318/2016/04R, som zistila, že dňa 17. februára 1988 podávateľ podnetu uzatvoril so Slovenskou štátnou poisťovňou zmluvu o združenom poistení pracujúcich. V zmysle poistnej zmluvy je poisťovňa povinná plniť, ak dôjde v čase od 18. februára 1988 do 17. februára 2028 k úrazu, ktorý má za následok telesné poškodenie alebo smrť. Podľa predmetnej poistnej zmluvy sa poistenie vzťahovalo na úrazy, ku ktorým dôjde pri výkone povolania i v ostatnom dennom živote. Ďalej som zistila z vyjadrenia poisťovne, že v októbri 2011 utrpel podávateľ podnetu úraz, odvtedy u neho pretrváva zápal nohy, jeho stav bol hodnotený ako diabetická noha. Podľa § 22 ods. 2 písm. b) vyhlášky Ministerstva financií č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb v znení vyhlášky Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 56/1979 Zb. (ďalej len „vyhláška MF č. 49/1964 Zb.“) poisťovňa je povinná plniť i za ujmy na zdraví, ktoré boli poistenému spôsobené zhoršením následkov úrazu chorobou, ktorou poistený trpel pred úrazom. Poisťovňa vo svojom vyjadrení z 24. augusta 2012 na jednej strane tvrdila, že pri posúdení nároku na odškodnenie za úraz vychádzala z doloženej zdravotnej dokumentácie, na druhej strane však uviedla, že nepresnosti v lekárskych správach vo vzťahu k riešeniu poistnej udalosti nemajú vplyv na výsledok jej riešenia.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti bolo podľa môjho názoru jednoznačne preukázané, že poisťovňa pri likvidácii poistnej udalosti vychádzala z nedostatočne zisteného skutkového stavu. Vychádzajúc z vyjadrení poisťovne zhromaždených v spisovom materiáli v predmetnej veci nie je jasné, akými úvahami bola poisťovňa vedená pri hodnotení podkladov pri likvidácii predmetnej poistnej udalosti a pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovala. V danom prípade je nesporné, že došlo k vzniku poistnej udalosti – podávateľ podnetu utrpel úraz ako aj ujmu na zdraví, ktorá bola spôsobená zhoršením následkov úrazu chorobou, ktorou trpel pred úrazom. K úrazu – poistnej udalosti došlo v časovom období, v ktorom v zmysle poistnej zmluvy bola poisťovňa povinná plniť. Na základe uvedeného som dospela k záveru, že poisťovňa pri likvidácii tejto poistnej udalosti postupovala v rozpore s platnou právnou úpravou – § 797 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 22 ods. 2 písm. b) vyhlášky MF č. 49/1964 Zb. a tiež v rozpore s poistnou zmluvou zo dňa 17. februára 1988, čím došlo k porušeniu práva osoby so zdravotným postihnutím.

V zmysle § 10 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi je komisár pre osoby so zdravotným postihnutím oprávnený požadovať stanovisko k výsledku posúdenia dodržiavania práv osoby

so zdravotným postihnutím a prijatie opatrení, ak výsledkom posúdenia je zistenie, že bolo porušené alebo ohrozené právo osoby so zdravotným postihnutím.
Listom zo dňa 23. októbra 2017 som v súlade s vyššie citovaným ustanovením Zákona o komisárovi požiadala Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., ústredie o stanovisko k výsledku posúdenia podnetu ako aj o prijatie adekvátnych opatrení.
Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. na moju žiadosť do 31. decembra 2017 nereagovala. Podnet podávateľa je na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím evidovaný ako podnet ukončený so sledovaním.

PRÍBEH DVADSIATY NESCHVÁLENIE INVALIDNÉHO VOZÍKA

V tomto prípade podávateľka podnetu, evidovaného pod sp. zn. KZP/0282/2016/04R, namietala rozhodnutie zdravotnej poisťovne, ktorým nebol jej dcére schválený invalidný vozík zdravotnou poisťovňou. Dôvodom neschválenia invalidného vozíka bola, podľa Všeobecnej zdravotnej poisťovne, a. s. (ďalej len „Všeobecná zdravotná poisťovňa“) skutočnosť, že dcéra podávateľky podnetu v tom čase využívala iné zdravotnícke pomôcky, ktoré jej boli poskytnuté Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a ktorých minimálna doba používania trvá do roku 2019 a 2022. Všeobecná zdravotná poisťovňa nebrala do úvahy fakt, že dcéra podávateľky podnetu používala starší invalidný vozík, ktorý bol pre ňu nepostačujúci a nespĺňal tak zákonom predpísaný účel. Okrem toho Všeobecná zdravotná poisťovňa porovnávala zdravotnícke pomôcky - polohovacia posteľ, kočík a trojkolka so zdravotníckou pomôckou - invalidný vozík, pričom toto porovnávanie nemalo opodstatnenie, nakoľko každá pomôcka slúži na iný účel. Som presvedčená, že uvedeným konaním Všeobecnej zdravotnej poisťovne došlo k zásahu do práva osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a boli porušené Článok 19 písm. a) až c), Článok 20 písm. a), b) a d) a Článok 24 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.
Riaditeľa Všeobecnej zdravotnej poisťovne som písomne požiadala, aby prijal primerané opatrenia, ktoré by zabezpečili dcére podávateľky podnetu nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti. Navrhla som, aby Všeobecná zdravotná poisťovňa opätovne posúdila, či dcéra podávateľky podnetu spĺňa indikačné kritériá pre priznanie nového invalidného vozíka, ktorý bude pre ňu vyhovujúci, a aby pri posudzovaní zobrala do úvahy moje vyjadrenie k predmetnej veci.
Všeobecná zdravotná poisťovňa neprijala mnou navrhnuté opatrenia, namiesto toho podávateľku podnetu opätovne odkázala na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny s tým, že si môže podať žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na kúpu požadovanej zdravotníckej pomôcky.

Podávateľka podnetu nakoniec uviedla, že požiadala Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky o vyjadrenie vo veci schvaľovania invalidného vozíka pre dcéru, bolo jej však oznámené, že **ak vráti ostatné zdravotnícke pomôcky, ktoré dcéra používa, bude jej invalidný vozík schválený, čo považujem za absurdné. Podávateľka podnetu z núdze túto možnosť využila a vrátila kočík a polohovaciu posteľ,** ktoré dcéra používala, len aby jej bol priznaný invalidný vozík, ktorý dcéra podávateľky podnetu potrebovala.

PRÍBEH DVADSIATY PRVÝ NESCHVÁLENIE KÚPEĽNEJ STAROSTLIVOSTI

Podnet, evidovaný pod sp. zn. KZP/0213/2017/04R, sa týkal nespokojnosti podávateľa podnetu so skutočnosťou, že mu Všeobecná zdravotná poisťovňa neschválila kúpeľnú starostlivosť bez riadneho odôvodnenia.

Na základe mojej žiadosti o stanovisko k veci bola v tomto prípade dosiahnutá náprava. Všeobecná zdravotná poisťovňa opätovne preskúmala kúpeľný návrh a kúpeľnú liečbu na inú diagnózu podávateľa podnetu schválila. Z uvedeného dôvodu nebolo potrebné navrhovať ďalšie opatrenia.

B. SOCIÁLNE POISTENIE

Prevažná väčšina podnetov **v oblasti sociálneho poistenia** sa týkala nesúhlasu osôb so zdravotným postihnutím s rozhodnutím Sociálnej poisťovne vo veci uplatnenia nároku na invalidný dôchodok. V tých prípadoch, kde bola možná účinnejšia a najmä rýchlejšia náprava, boli podávatelia podnetu poučení o správnom postupe. Napríklad v prípadoch, ak bolo možné podať odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, podávatelia podnetov boli poučení, akým spôsobom je možné tak urobiť, pričom im bolo poskytnuté aj odborné poradenstvo týkajúce sa ich veci a argumentácia k odôvodneniu prípadného odvolania.

Prešetrovanie podnetov v tejto oblasti opäť poukázalo na nejednotnosť lekárskej posudkovej činnosti, ako aj na rozdielnosť kritérií pre posudzovanie zdravotného stavu poistencov a vyvolalo dôvodnú požiadavku na prijatie legislatívnej úpravy s cieľom zjednotenia lekárskej posudkovej činnosti.

Najväčší počet podnetov poukazoval na nesprávny postup posudkových lekárov sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne pri posudzovaní miery zníženia schopnosti zárobkovej činnosti poistencov v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, a to najmä na podhodnocovanie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Vo viacerých prípadoch podávatelia podnetov namietali tvrdosť Zákona o sociálnom poistení v prípadoch, v ktorých splnili medicínsku podmienku pre priznanie invalidity, ale nesplnili podmienku potrebnej doby dôchodkového poistenia a z tohto dôvodu im nebol priznaný

invalidný dôchodok. Vo väčšine týchto prípadov podávateľom chýbala iba časť potrebnej doby dôchodkového poistenia. **Podľa môjho názoru je súčasný právny stav v rozpore s ústavným právom občanov na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu a je nanajvýš potrebné tento stav riešiť legislatívnou úpravou.**

V priebehu roka 2017 som z posudzovaných podnetov a z poznatkov získaných na stretnutiach s osobami so zdravotným postihnutím a s ich zákonnými zástupcami zistila, že v praxi zamestnancov pobočiek Sociálnej poisťovne dochádzalo k diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím na základe ich zdravotného postihnutia a k zásahom do ich osobného života. Konkrétne išlo o podmienenie vybavenia invalidného dôchodku osobám so zdravotným postihnutím po dosiahnutí 18 roku veku predložením súdneho rozhodnutia o obmedzení, v minulosti o pozbavení, spôsobilosti na právne úkony pred podaním žiadosti o priznanie nároku na invalidný dôchodok.

PRÍBEH DVADSIATY DRUHÝ NEPRIZNANIE INVALIDNÉHO DÔCHODKU

V tomto prípade sa podnet, evidovaný pod sp. zn. KZP/0198/2017/04R, týkal porušenia Dohovoru a Zákona o sociálnom poistení pri rozhodovaní Sociálnej poisťovne v konaní o invalidite. Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím zamietla žiadosť dcéry podávateľky podnetu o priznanie invalidného dôchodku s odôvodnením, že nezískala potrebný počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa ustanovenia § 72 ods. 1 písm. d) Zákona o sociálnom poistení. Proti tomuto rozhodnutiu podala dcéra odvolanie s odôvodnením, že jej diagnóza je celoživotná, čo dokazujú aj priložené odborné lekárske správy, nakoľko bola sledovaná a liečená už od detstva. O podanom odvolaní rozhodol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne tak, že žiadosť o invalidný dôchodok zamietol. Z odôvodnenia rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne vyplýva, že účastníčka konania je invalidná podľa § 71 ods. 1 Zákona o sociálnom poistení, lebo pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ale nesplnila jednu zo zákonom stanovených podmienok na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 Zákona o sociálnom poistení, a to podmienku získania najmenej jedného roka dôchodkového poistenia pred vznikom invalidity.

Podľa § 70 ods. 2 Zákona o sociálnom poistení fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom a má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Nárok na invalidný dôchodok tejto fyzickej osobe vzniká najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku.

V zmysle § 72 ods. 3 Zákona o sociálnom poistení poistencovi, ktorý sa stal invalidný v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania a fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidná v období, v ktorom je nezaopatrené dieťa alebo doktorand v dennej forme štúdia

a nedovŕšila 26 rokov veku, sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v odseku 1 považuje za splnenú.
Vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu veci dcéra podávateľky podnetu je zdravotne postihnutá od narodenia, pričom sa až do ukončenia vysokej školy v roku 2011 sústavne pripravovala na povolanie a bola teda v zmysle zákona nezaopatreným dieťaťom. Z uvedeného dôvodu sa podmienka počtu rokov dôchodkového poistenia uvedená v § 70 ods. 1 a v § 72 ods. 1 písm. a) Zákona o sociálnom poistení v jej prípade mala považovať za splnenú.
Rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, ktorým bola žiadosť o priznanie invalidného dôchodku zamietnutá, bolo podľa môjho právneho názoru vydané v rozpore s vyššie citovanými ustanoveniami zákona, čím došlo k porušeniu práva osoby so zdravotným postihnutím. S prihliadnutím na zistenie, že právoplatné rozhodnutie orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom, som z hľadiska pôsobnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím ďalej postupovala v súlade s ustanovením § 23 písm. b) Zákona o komisárovi a podala som v tejto veci podnet na príslušnú krajskú prokuratúru. Krajská prokuratúra Bratislava po preskúmaní veci v upovedomení o vybavení podnetu č. KD 337/17/1100-5 zo dňa 2. októbra 2017 vyslovila názor, že *„postupom a rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne nedošlo k porušeniu zákona. Rozhodnutie spĺňa všetky zákonom vyžadované náležitosti a je dostatočne odôvodnené, podložené citovanými právnymi predpismi, ktoré sa na danú vec vzťahujú, čím poskytujú zrozumiteľný a jasný prehľad o tom, z akého dôvodu bola žiadosť o invalidný dôchodok zamietnutá.“.*
Z uvedeného dôvodu bol podnet Krajskou prokuratúrou odložený.

PRÍBEH DVADSIATY TRETÍ SIROTSKÝ DÔCHODOK

V tomto prípade podávateľ podnetu v podnete namietal rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, ktorým Sociálna poisťovňa uložila jeho nevlastnému synovi povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok vo výške 1 537,36 EUR, ktorý mu bol vyplatený za obdobie od 11. apríla 2014 do 19. októbra 2016. Sociálna poisťovňa, ústredie svoje rozhodnutie odôvodnila nesplnením oznamovacej povinnosti. Proti rozhodnutiu bolo podané odvolanie. Sociálna poisťovňa, ústredie v rámci odvolacieho konania vydala rozhodnutie, ktorým odvolaniu v plnom rozsahu vyhovela a odvolaním napadnuté rozhodnutie o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok zrušila z dôvodu, že rozhodnutie bolo vydané nesprávne.

Po preskúmaní dokladov predložených podávateľom podnetu som zistila, že Sociálna poisťovňa postupovala nesprávne, keď vydala rozhodnutie, ktorým synovi podávateľa podnetu uložila povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok.

Na základe zistených skutočností som skonštatovala, že Sociálna poisťovňa svojim postupom pri vydávaní rozhodnutia o povinnosti vrátiť sirotský dôchodok porušila Článok 46 ods. 1 Ústavy SR a porušila aj Článok 13 ods. 1 Dohovoru. Nakoľko Sociálna poisťovňa odvolaniu v plnom rozsahu vyhovela a nesprávne vydané rozhodnutie v rámci odvolacieho konania sama zrušila, v tomto štádiu som Sociálnej poisťovni nenavrhovala prostriedky na dosiahnutie nápravy.

Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne som však požiadala, aby prijal také opatrenia, ktoré v budúcnosti zabránia vydávaniu nesprávnych rozhodnutí. Sociálna poisťovňa mi oznámila, že bezodkladne po zistení, že vo veci konajúci zamestnanci Sociálnej poisťovne pochybili, bola vykonaná náprava, a to vydaním rozhodnutia o zrušení rozhodnutia o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok. Vo veci konajúci zamestnanci Sociálnej poisťovne boli upozornení na nesprávny postup a o vzniknutej situácii boli informovaní aj ostatní odborní zamestnanci, a to aj formou odborných seminárov na tému „Posudzovanie zodpovednosti príjemcu dávky v dôchodkovom poistení“, ktoré sa uskutočnili v apríli 2017. Zároveň mi Sociálna poisťovňa oznámila, že vykonáva potrebné kroky smerujúce k tomu, aby k obdobným situáciám v budúcnosti nedochádzalo. Tento podnet je na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím evidovaný pod sp. zn. KZP/0006/2017/04R.

PRÍBEH DVADSIATY ŠTVRTÝ NESPRÁVNE ZÁVERY ODBORNÉHO POSUDKU POSUDKOVÉHO LEKÁRA SOCIÁLNEHO POISTENIA

V tomto prípade som na základe vlastnej iniciatívy podľa § 10 ods. 1 písm. a) Zákona o komisárovi posudzovala podnet vo veci nesprávneho postupu Sociálnej poisťovne, ústredia pri rozhodovaní v konaní o invalidite syna iniciátorky podnetu. Podnet je na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím evidovaný pod sp. zn. KZP/0152/2017/04R.

Vychádzajúc zo spisového materiálu k veci Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím zamietla žiadosť syna iniciátorky podnetu o priznanie invalidného dôchodku. Svoje rozhodnutie Sociálna poisťovňa odôvodnila tým, že podľa posudku posudkového lekára sociálneho poistenia pobočky Sociálnej poisťovne Topoľčany syn podávateľky podnetu nie je invalidný podľa § 71 ods. 1 Zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, lebo pre dlhodobo nepriaznivý stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Proti tomuto rozhodnutiu podal

účastník konania odvolanie s odôvodnením, že v odbornom posudku o invalidite, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou napadnutého rozhodnutia, sú uvedené nepravdivé závery posudkového lekára. **Sociálna poisťovňa, ústredie podanému odvolaniu vyhovela v plnom rozsahu a zrušila napadnuté rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o invalidný dôchodok.** Sociálna poisťovňa, ústredie po opätovnom posúdení zdravotného stavu syna vydala nové rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku, ktorým bolo vyhovené námietkam uvádzaným v odvolaní v celom rozsahu. Na základe uvedených skutočností bolo zrejmé, že posudkový lekár sociálneho poistenia pobočky Sociálnej poisťovne Topoľčany **v odbornom posudku o invalidite nesprávne posúdil dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav a pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť účastníka konania,** čím došlo k porušeniu práva osoby so zdravotným postihnutím. Vzhľadom na to, že Sociálna poisťovňa, ústredie v odvolacom konaní zrušila svoje nezákonné rozhodnutie a odvolaniu vyhovela v celom rozsahu, nebol dôvod pre prijatie ďalších opatrení v tejto veci.

Na základe zistení pri posudzovaní tohto podnetu som podala dňa 12. mája 2017 v rámci pripomienkového konania k „Predbežnej informácii PI/2017/106 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov“ pripomienky smerujúce k aktualizácii zoznamu diagnóz a percentuálnych sadzieb poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na účely dávok sociálneho poistenia podmienených nepriaznivým zdravotným stavom.

PRÍBEH DVADSIATY PIATY DISKRIMINÁCIA NA ZÁKLADE ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA

V tomto prípade, evidovanom pod sp. zn. KZP/0434/2016/04r, som konštatovala porušenie článku 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, v zmysle ktorého zmluvné strany uznávajú, že všetky osoby sú si rovné pred zákonom a podľa zákona a majú nárok na rovnakú ochranu a na rovnaký úžitok zo zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zmluvné strany zakazujú akúkoľvek diskrimináciu na základe zdravotného postihnutia a zaručujú osobám so zdravotným postihnutím rovnakú a účinnú právnu ochranu pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov. Tiež som konštatovala porušenie článku 12 tohto dohovoru.

Článok 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím garantuje osobám so zdravotným postihnutím rovnosť pred zákonom. Podľa článku 12 ods. 2 zmluvné strany uznávajú, že osoby so zdravotným postihnutím majú spôsobilosť na právne úkony vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými.

V priebehu roka 2017 som z posudzovaných podnetov a z poznatkov získaných na stretnutiach s osobami so zdravotným postihnutím a s ich zákonnými zástupcami zistila,

že v praxi zamestnancov pobočiek sociálnej poisťovne dochádza k diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím na základe ich zdravotného postihnutia a k zásahom do ich osobného života. Konkrétne sa jednalo o podmienenie vybavenia invalidného dôchodku osobám zdravotne postihnutým po dosiahnutí 18 roku veku predložením súdneho rozhodnutia o obmedzení, v minulosti o pozbavení, spôsobilosti na právne úkony pred podaním žiadosti o priznanie nároku na invalidný dôchodok.

Vychádzajúc z vyššie uvedených práv osôb so zdravotným postihnutím je zrejmé, že uvedeným postupom zamestnancov sociálnej poisťovne dochádzalo k porušovaniu ich práv garantovaných dohovorom a k zásahom do súkromnej sféry týchto osôb. Z tohto dôvodu som požiadala listom generálneho riaditeľa sociálnej poisťovne, aby z hľadiska svojej pôsobnosti prijal také opatrenia, ktoré by zabezpečili, aby zamestnanci sociálnej poisťovne od uvedenej praxe upustili.

2.3.4 **Návrhy a odporúčania** podľa § 11 ods. 1 zákona o komisárovi

Konštatujem, že odporúčania a návrhy zo správy za rok 2016 neboli prijaté.

V oblasti zdravotníctva a sociálneho poistenia navrhujem a odporúčam v kontexte s odporúčaniami a návrhmi uvedenými v správe za rok 2016:

1. novelizovať § 24 a § 25 Zákona o zdravotnej starostlivosti tak, aby komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím boli poskytované a sprístupňované údaje zo zdravotnej dokumentácie v rozsahu výkonu oprávnení podľa Zákona o komisárovi. Uvedené oprávnenie úzko súvisí s výkonom pôsobnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v oblasti ochrany práv pred mučením alebo krutým, neľudským, či ponižujúcim zaobchádzaním podľa Článku 15 Dohovoru,
2. novelizovať Zákon o sociálnom poistení a prílohu č. 4 – Percentuálna miera poklesu zárobkovej činnosti podľa druhu zdravotného postihnutia orgánov a systémov k tomuto zákonu tak, aby bola v súlade s najnovšími poznatkami vedy a techniky, a aby odzrkadľovala reálnu mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť,
3. novelizovať Zákon o sociálnom poistení tak, aby v prípade nesplnenia podmienky zákonom stanovenej doby dôchodkového poistenia pre priznanie nároku na dávku sociálneho poistenia, bola žiadateľovi priznaná alikvotná časť príslušnej dávky s prihliadnutím k dosiahnutej dobe dôchodkového poistenia v súlade s Článkom 39 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa citovaného článku Ústavy SR občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa,
4. novelizovať Zákon o zdravotných poisťovniach a uložiť zdravotným poisťovniam povinnosť, aby v prípade neschválenia požadovanej zdravotnej starostlivosti (vrátane kúpeľnej

starostlivosti), lieku, zdravotníckej pomôcky a dietetickej potraviny svoje rozhodnutie riadne vecne odôvodnili a aby bolo možné sa proti tomuto rozhodnutiu odvolať,

5. prijať legislatívnu úpravu s cieľom zjednotenia lekárskej posudkovej činnosti (Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020).

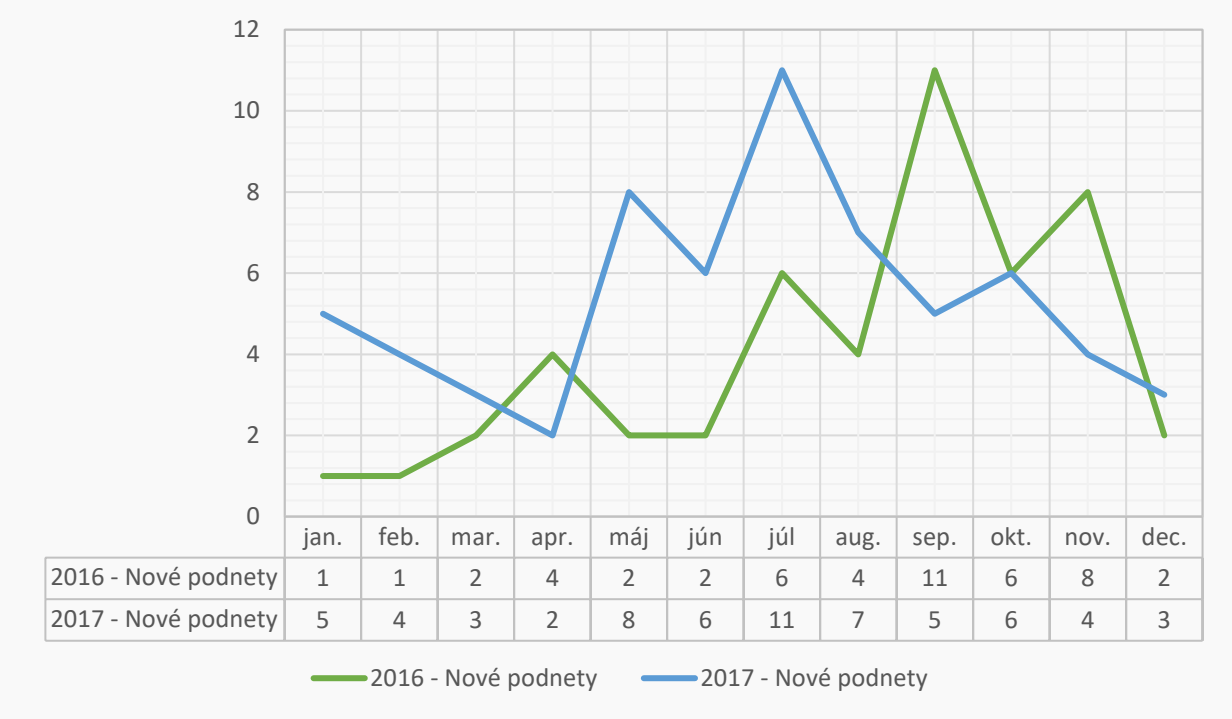
2.3.5 Príklady dobrej praxe

V rámci denného monitoringu webových stránok som s uznaním konštatovala, že Sociálna poisťovňa prostredníctvom svojej webovej stránky poskytuje poistencom rozsiahle a vyčerpávajúce informácie zo všetkých oblastí svojej pôsobnosti. Pri prešetrovaní podnetov týkajúcich sa činnosti Sociálnej poisťovne som však zaznamenala, že osobám so zdravotným postihnutím chýbajú jednoduchšie, ľahko zrozumiteľné informácie a vysvetlenia a najmä aktívne osobné poradenstvo zo strany zamestnancov Sociálnej poisťovne v záujme riešenia sociálnej situácie poistencov.

2.4 Bezbariérová prístupnosť

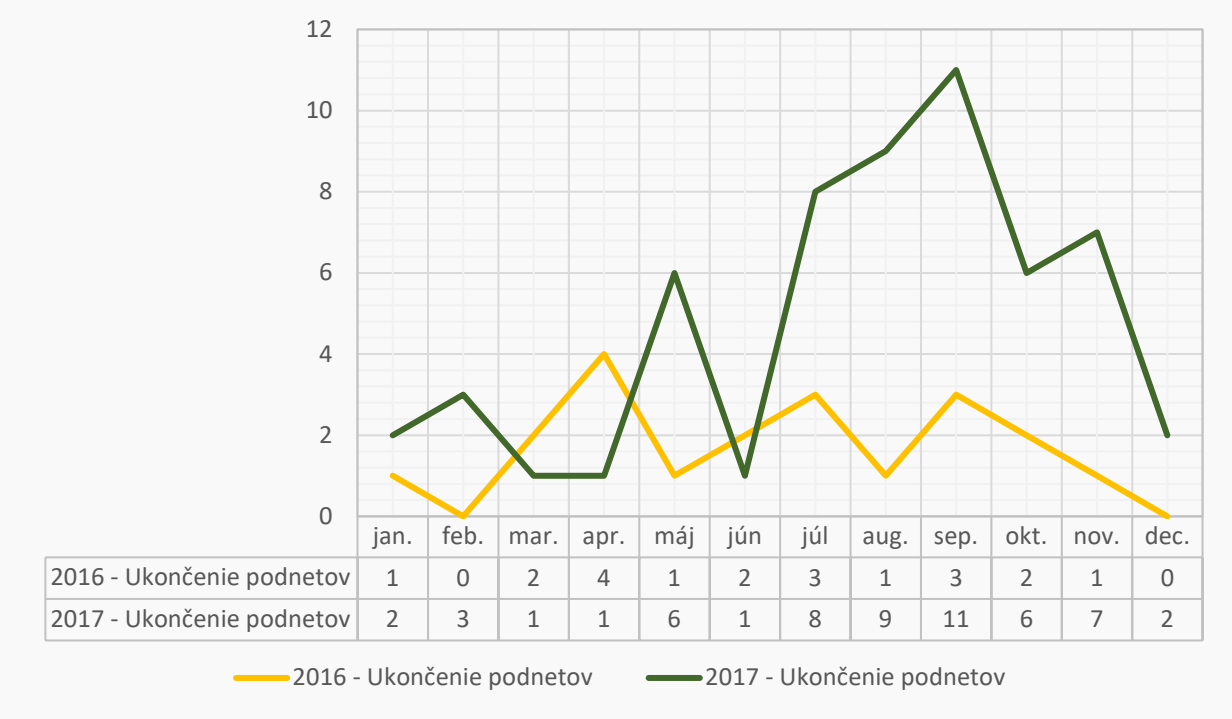
2.4.1 Štatistické informácie o činnosti

Graf 27 Porovnanie počtu prijatých podnetov



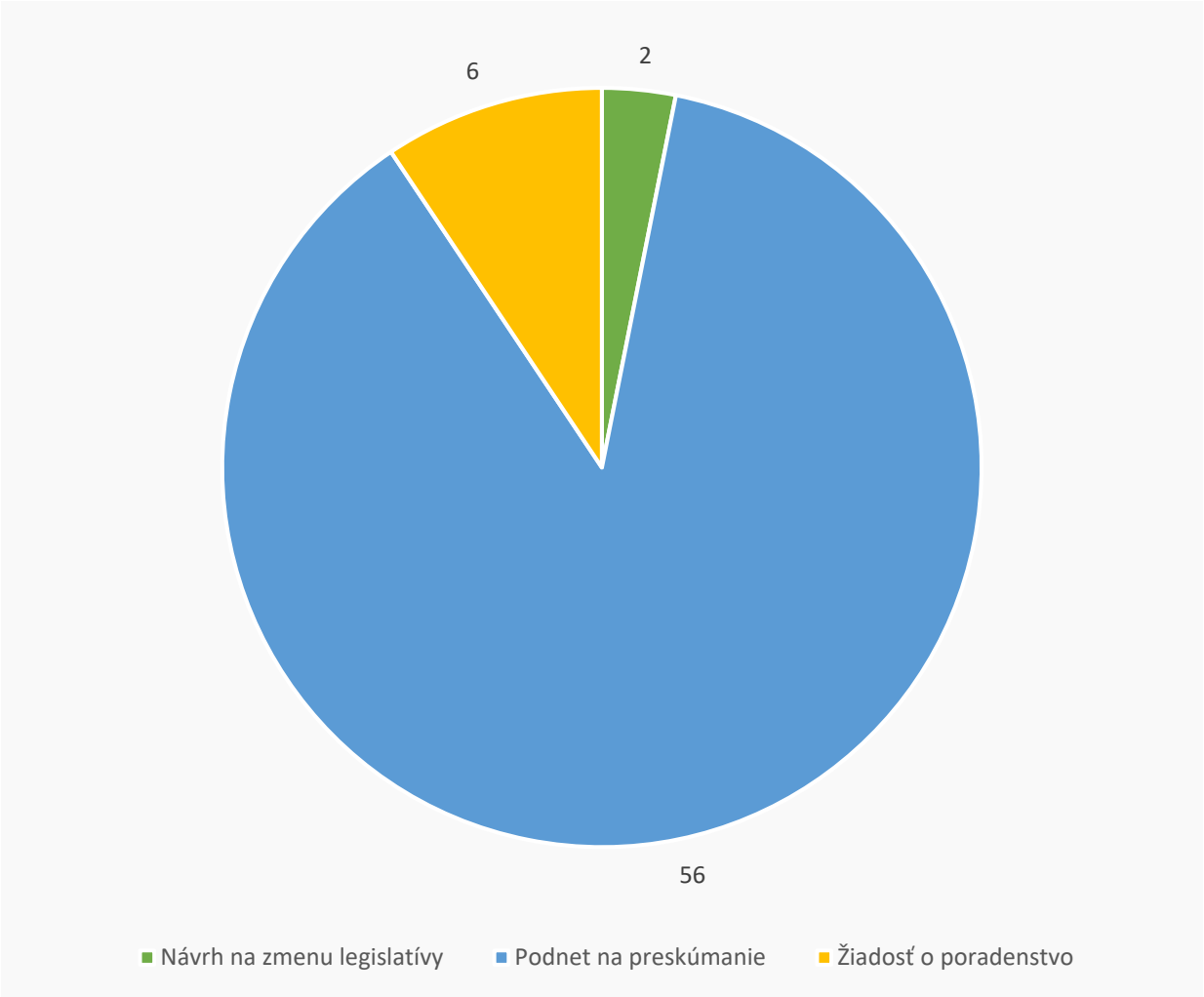
	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Nové podnety	1	1	2	4	2	2	6	4	11	6	8	2
2017 - Nové podnety	5	4	3	2	8	6	11	7	5	6	4	3

Graf 28 Porovnanie počtu ukončených podnetov

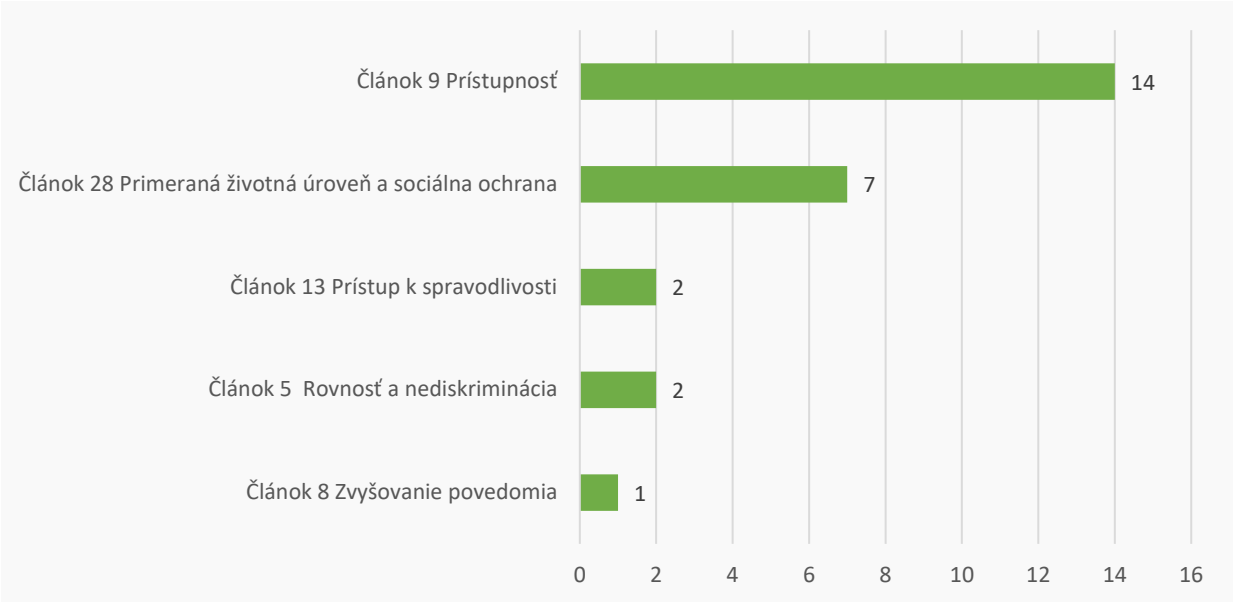


	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Ukončenie podnetov	1	0	2	4	1	2	3	1	3	2	1	0
2017 - Ukončenie podnetov	2	3	1	1	6	1	8	9	11	6	7	2

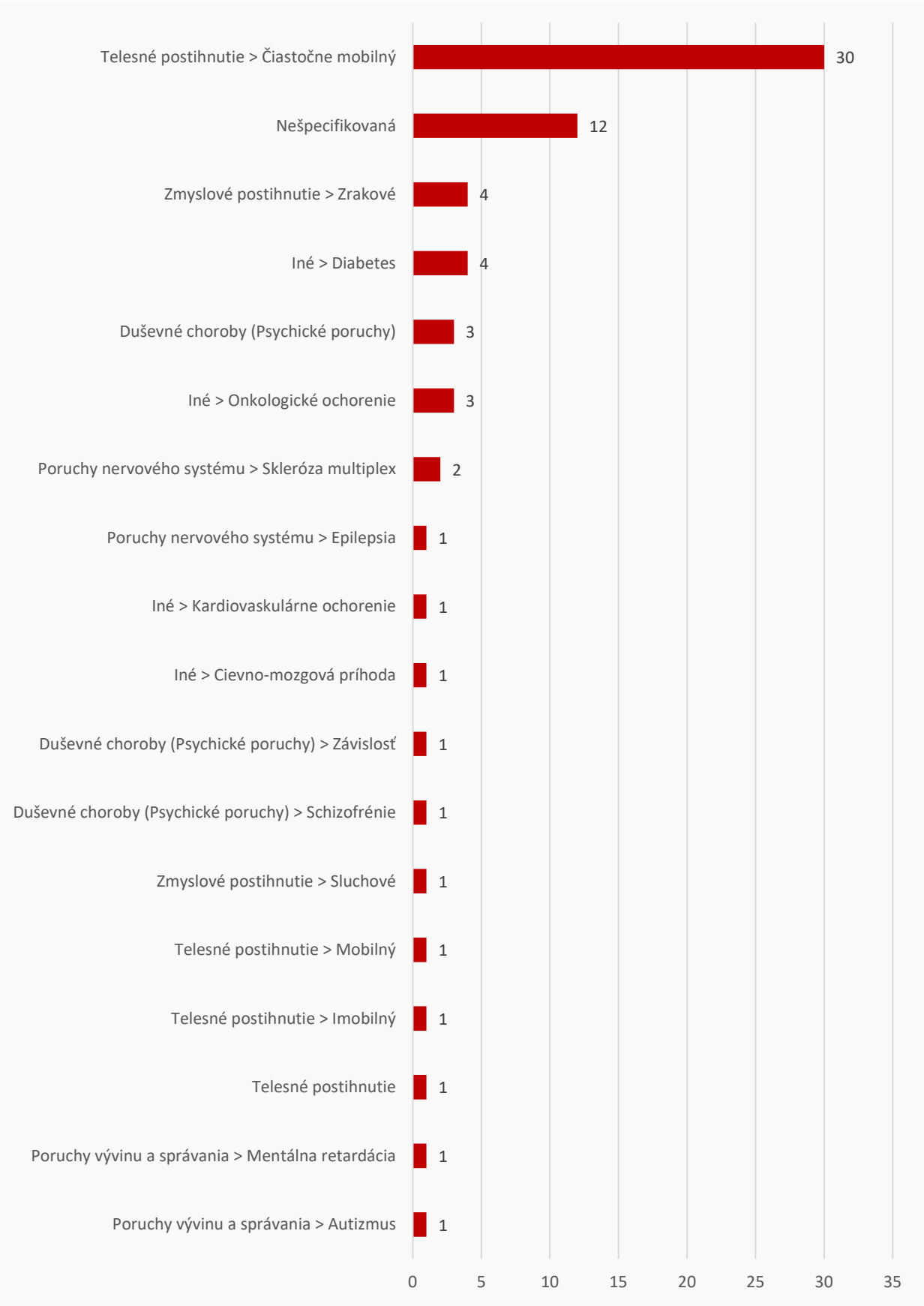
Graf 29 Typ podnetov prijatých v r. 2017



Graf 30 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017



Graf 31 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb



2.4.2 Východisková právna úprava

Pre účely vyhodnotenia poznatkov z činnosti sú východiskové najmä tieto články **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím** a právne predpisy účinné v Slovenskej republike:

Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia.

Podľa tohto článku zmluvné strany uznávajú, že všetky osoby sú si rovné pred zákonom a podľa zákona a majú nárok na rovnakú ochranu a na rovnaký úžitok zo zákona bez akejkoľvek diskriminácie.

Článok 9 ods. 1 písm. a) Prístupnosť.

Uvedený článok zaväzuje zmluvné strany (teda aj Slovenskú republiku) prijať príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii, vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach.

Článok 30 ods. 5 písm. c) Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe.

Týmto článkom zmluvné strany uznali právo osôb so zdravotným postihnutím zúčastňovať sa na rovnakom základe s ostatnými na rekreačných, záujmových a športových aktivitách a zaviazali sa prijať príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k miestam konania športových, rekreačných a turistických aktivít.

Hlavné zásady, princípy a požiadavky zabezpečenia architektonického bezbariérového riešenia prostredia a prístupnosti stavieb v Slovenskej republike upravuje **zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)** v znení neskorších predpisov a **štvrtá časť vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z.,** ktorá stanovuje podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

Prístup k spravodlivosti zaručuje **Článok 13.**

Podľa **Článku 13 ods. 1 sú zmluvné strany povinné osobám so zdravotným postihnutím zabezpečiť** účinný **prístup k spravodlivosti** na rovnakom základe s ostatnými, a to aj poskytnutím procesných a veku primeraných úprav s cieľom uľahčiť im účinné plnenie ich úlohy priamych a nepriamych účastníkov vrátane úlohy svedkov, vo všetkých súdnych konaniach, a to aj vo fáze vyšetrovania a predbežného konania.

Slobodu a osobnú bezpečnosť zaručuje **Článok 14**.

Podľa **Článku 14 ods. 1** sú zmluvné strany povinné zabezpečiť, aby osoby so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými neboli nezákonne a svojvoľne zbavené slobody, aby každé zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom a aby existencia zdravotného postihnutia nebola za nijakých okolností dôvodom na zbavenie slobody.

Ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním zaručuje **Článok 15**.

Podľa **Článku 15** nikto nesmie byť vystavený mučeniu ani krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Predovšetkým nikto nesmie byť bez svojho slobodného súhlasu vystavený lekárskym alebo vedeckým pokusom.

Ochranu pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním zaručuje Článok 16.

Podľa **Článku 16 ods. 1** sú zmluvné strany povinné prijať všetky príslušné legislatívne, správne, sociálne, vzdelávacie a iné opatrenia na ochranu osôb so zdravotným postihnutím tak doma, ako aj mimo domova, pred všetkými formami vykorisťovania, násilia a zneužívania, a to aj so zreteľom na ich rodový aspekt.

Ochranu ľudskej dôstojnosti, súkromného a rodinného života a nedotknuteľnosť obydlia garantuje aj Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“). Podľa Článku 19 ods. 2 Ústavy SR „Každý má **právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života**.“

Podľa **Článku 22** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím nijaká osoba so zdravotným postihnutím bez ohľadu na miesto jej pobytu alebo na prostredie, v ktorom žije, nesmie byť vystavená svojvoľnému alebo **nezákonnému zasahovaniu do súkromia, do rodiny, domova**, korešpondencie alebo do iných druhov komunikácie ani nezákonným útokom na jej česť a povesť. Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na zákonnú ochranu pred takým zasahovaním alebo takými útokmi.

Právo na primeranú životnú úroveň a sociálnu ochranu garantuje **Článok 28.**

Podľa citovaného článku Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím na primeranú životnú úroveň pre ne aj pre ich rodiny vrátane dostatočnej výživy, oblečenia a ubytovania a na ustavičné zlepšovanie životných podmienok a podniknú príslušné kroky, ktorými zaručia a presadia uplatňovanie tohto práva bez diskriminácie na základe zdravotného postihnutia.

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní **v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov**

Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch **v znení neskorších predpisov**

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

2.4.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov

A. ARCHITEKTONICKÉ BARIÉRY

Podnety doručené v roku 2017 sa týkali rôznych oblastí obmedzenia prístupnosti v živote osôb so zdravotným postihnutím. Avizovali zásah do práva dotknutých osôb žiť nezávislý život na rovnakom základe a v kvalite, ktorá sa čo najviac približuje životu osôb bez zdravotného

postihnutia. Ide o prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii, vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti.
Podstatnú časť podnetov referátu „Bezbariérová prístupnosť" tvoria podnety, v ktorých osoby so zdravotným postihnutím namietali **bariérový vstup do bytových domov a iných verejných budov – napr. pošty, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotnícke zariadenia**, ako aj **bariérovosť v budovách.**
Okrem bariérového vstupu jeden podávateľ podnetu namietal aj strmosť nájazdovej plošiny **zabezpečujúcej vstup do bytového domu**. V ďalšom podnete podávateľka namietala, že chodník, ktorý v tom čase zabezpečoval prístup do bytového domu v Rožňave, nie je vo vyhovujúcom technickom stave a spôsobuje bariéry.

Osoby so zdravotným postihnutím často poukazovali na to, že **v bytových domoch a verejných budovách nie je výťah, prípadne výťah sa nachádza, ale nie je v prevádzke alebo nespĺňa kritériá určené vyhláškou a osoba odkázaná na invalidný vozík sa do výťahu na vozíku so sprievodom nezmestí**. Ďalej namietali, že ak sa chcú dostať na vyššie poschodia, musia prekonať množstvo schodov, čo im ako osobám s ťažkým zdravotným postihnutím spôsobuje značné prekážky a obmedzuje ich vo voľnom pohybe.
Problematiku bariér v **bytových domoch** som vždy riešila v súčinnosti so správcami bytových domov a s predsedami dotknutých spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov.
Z písomných stanovísk dotknutých subjektov vyplýva, že správcovia bytových domov, spoločenstvá vlastníkov bytov a majitelia/správcovia verejných inštitúcií **väčšinou majú záujem a snahu o riešenie situácie**.

<u>Často sa opakujúci problém:</u>
Bariéry na poštách a v iných verejných budovách

Pri výkone mojej činnosti sa často stretávam s bariérami na **poštách**. V roku 2016 som začala **z vlastnej iniciatívy** preskúmavať zabezpečenie bezbariérového prístupu do **piatich budov Slovenskej pošty, a. s., – Pošta Hlohovec 1** (sp. zn. KZP/0398/2016/05R), **Pošta Bratislava 411** (sp. zn. KZP/0399/2016/05R) **a Bratislava 59** (sp. zn. KZP/0397/2016/05R), **Pošta Želiezovce** (sp. zn. KZP/0400/2016/05R) **a Hlavná pošta v Košiciach** (sp. zn. KZP/338/2016/05R).
V roku 2017 som začala z vlastnej iniciatívy preskúmavať zabezpečenie bezbariérového vstupu do **dvoch budov Slovenskej pošty, a. s., – Pošta Nitra 1** (sp. zn. KZP/0283/2017/05R) **a Pošta Levice 1** (sp. zn. KZP/0222/2017/05R).
Predsedu predstavenstva a generálneho riaditeľa Slovenskej pošty, a. s., som požiadala o stanovisko, aby sa vyjadril k existujúcim architektonickým bariéram. Z písomných stanovísk som zistila, že Pošta Bratislava 411 sa nachádza **v prenajatých priestoroch**, pričom Slovenská

pošta, a. s., nie je vlastníkom budovy ani nebytových priestorov, v ktorých prevádzkuje túto pobočku pošty. Pošta Bratislava 411 sa nachádza na 2. podlaží obchodného komplexu. Súčasne s prevádzkou pošty sú na tomto poschodí umiestnené aj ďalšie obchodné prevádzky.

Stavba pozostáva zo **šiestich nebytových priestorov**, pričom **každý nebytový priestor má iného vlastníka**. Spoločné časti a zariadenia stavby sú v podielovom spoluvlastníctve šiestich spoluvlastníkov. Z tohto dôvodu **o nakladaní** so spoločnou vecou **rozhodujú spoluvlastníci** väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Rozhodnutie o realizácii bezbariérového prístupu do budovy pošty a o spôsobe jeho financovania podlieha **dohode všetkých spoluvlastníkov stavby,** nakoľko okrem pošty sa tam nachádzajú aj iné prevádzky. Zatiaľ však **nedošlo k dohode o vhodnom spôsobe odstránenia bariér.**

Taktiež pošta v Rusovciach sa nachádza **v prenajatých priestoroch**. Slovenská pošta, a. s., **nie je vlastníkom budovy ani nebytových priestorov**, v ktorých prevádzkuje túto pobočku pošty. **Vlastníkom nehnuteľnosti**, v ktorej pošta poskytuje svoje služby, **je Mestská časť Bratislava-Rusovce**. Mestská časť Bratislava-Rusovce, podľa tvrdenia starostu, v roku 2015 ponúkla Slovenskej pošte, a. s., **možnosť presťahovať pobočku pošty do priestorov** nachádzajúcich sa **na prízemí, čím by sa** pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu **zlepšil prístup** do priestorov, v ktorých pošta poskytuje svoje služby. Podľa vyjadrenia Slovenskej pošty, a. s., sa bezbariérový prístup nepodarilo zrealizovať **z dôvodu vysokých investičných nákladov na stavebné úpravy priestorov na prízemí budovy** a **neochoty** Mestskej časti Bratislava-Rusovce **spolupodieľať sa na financovaní stavebných úprav**, ktoré by zabezpečili bezbariérový prístup.

V súčasnosti sa preverujú možnosti riešenia zabezpečenia bezbariérového prístupu do budov pôšt. V prípade Pošty Hlohovec 1 sa budova pošty nachádza v pamiatkovej zóne. Z tohto dôvodu spôsob, akým bude zabezpečený bezbariérový prístup, bude závisieť tiež **od stanoviska Krajského pamiatkového úradu v Trnave**.

Slovenská pošta, a. s., vo viacerých písomných stanoviskách, ako aj počas osobných stretnutí a rokovaní uviedla, že za účelom uspokojenia potrieb klientov v prevádzkach s bariérovými vstupmi zabezpečila špeciálny režim obsluhy – pred schodmi vyvesila **tabuľku s telefónnym číslom**, ktorým si osoba s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie privolá pracovníka pošty a ten mu **na mieste poskytne poštové služby**. Prípadne, po dohode s vedúcim pošty, je možné poskytovať poštové služby prostredníctvom doručovateľov. **Takéto riešenie však nemožno považovať za dostatočné.** Je potrebné si uvedomiť, že okrem osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie pošty navštevujú aj seniori a rodičia s malými deťmi, ktorí často musia žiadať o pomoc s prenesením kočíka, prípadne kočíky odkladajú vo vstupných halách. Som presvedčená, že vybavovanie klientov pred budovou zasahuje do práva na ľudskú dôstojnosť.

- Bezbariérová prístupnosť -

Ďalej som riešila bariérové prístupy do budov **úradov práce, sociálnych vecí a rodiny**, **zdravotníckych zariadení, polyfunkčných objektov**.
Podnet prešetrovaný pod sp. zn. KZP/0312/2017/05R sa týkal **bariérového prístupu do priestorov, v ktorých sa nachádza Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, pracovisko Vráble** (ďalej len „úrad práce“). Podľa informácií poskytnutých v písomnom stanovisku sa úrad práce nachádza v **prenajatých priestoroch Mestského úradu Vráble**. Mesto Vráble začalo v roku 2015 s prípravou projektovej dokumentácie na rekonštrukciu budovy. Vzhľadom na skutočnosť, že **v čase poskytnutia stanoviska už bol schválený projekt na rekonštrukciu budovy a predpokladaný termín začatia rekonštrukcie bol určený na november 2017, nenavrhovala som v tomto štádiu ďalšie opatrenia**.

Je nevyhnutné, aby vo všetkých budovách určených na užívanie verejnosťou bol zabezpečený osobám so zdravotným postihnutím bezbariérový prístup. Preto v záujme rešpektovania Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a vytvorenia primeraných podmienok pre občanov so zdravotným postihnutím som, ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím, podľa ustanovenia § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi **vždy navrhla opatrenia,** ktoré **zlepšia a zabezpečia bezbariérový prístup**.
Tieto opatrenia spočívajú napr. vo **vybudovaní výťahu** a vybavení výťahových kabín požadovanými prvkami, prípadne v **namontovaní schodiskovej plošiny alebo iného vhodného zdvíhacieho zariadenia**, ďalej v **rekonštrukcii vstupov** do budov, **rekonštrukcii sociálnych zariadení** a ich vybavení sklopnými opierkami, držadlami a ďalšími prvkami podľa vyhlášky, **zabezpečení vyhradenia parkovacích miest** pre vozidlá osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu tak, aby boli najbližšie k budovám a pod.

PRÍBEH DVADSIATY ŠIESTY VOZÍČKAR UVÄZNENÝ VO SVOJOM BYTE

Uskutočňovanie rekonštrukcií a modernizácií bytových domov závisí najmä od **súhlasu vlastníkov bytov a nebytových priestorov a finančných prostriedkov, ktoré má daný bytový dom k dispozícii**.
Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pod sp. zn. KZP/0044/2016/05R prešetroval prípad, ktorý je zrkadlom ľudského ignorantstva a v ktorom ani pomoc zo strany príslušného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok, pracovisko Senec, **poskytnutím maximálnej sumy peňažného príspevku na kúpu zdvíhacieho zariadenia (šikmej schodiskovej plošiny) vo výške 11 617,88 EUR** nevyriešila problém zabezpečenia bezbariérového prístupu do bytu dotknutej osoby. V danom prípade sa vlastníci bytov v bytovom dome v Senci rozhodli, že **nepovolia montáž schodiskovej plošiny**, ktorá mohla vyriešiť prístup do bytu a zabezpečiť potrebnú mieru integrácie dotknutej osoby do spoločenského života, **najmä jej samostatnosť a nezávislosť**.

Z dôvodu neústretového prístupu vlastníkov bytov bolo potrebné hľadať iné riešenia, ktoré sú finančne náročnejšie, napr. vybudovať zvislú plošinu, prípadne nový výťah. V dôsledku nesúhlasu vlastníkov bytov s namontovaním šikmej schodiskovej plošiny je potrebné doriešiť financovanie zostávajúcej (a podstatne vyššej) sumy. Na vybudovanie zvislej plošiny, prípadne nového výťahu je tiež potrebné povolenie stavebného úradu. Ďalej je nevyhnutné doriešiť prenájom časti pozemku pred bytovým domom, ktorý je vo vlastníctve mesta.

V priebehu prešetrovania podnetu bolo zo strany Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vykonaných 79 úkonov (rôzne telefonáty, písomná a e-mailová komunikácia s dotknutými subjektmi, osobné návštevy a stretnutia). **Aj napriek mnou uloženým opatreniam vyriešenie situácie, v ktorej sa dotknutá osoba nachádza, trvá už viac ako dva roky**. Z dôvodu, že je nevyhnutné zabezpečiť prenájom pozemku a stavebné povolenie na vybudovanie zvislej plošiny, sa finálne riešenie zabezpečenia bezbariérového prístupu do bytu dotknutej osoby predĺži ešte o niekoľko mesiacov.

Aj s prihliadnutím na uvedený príbeh ako problém určite vnímam skutočnosť, že o **vybudovaní/zabezpečení bezbariérového prístupu sa rozhoduje a hlasuje na schôdzi/zhromaždení vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Rozhodnutie zmeniť bariéry v bytovom dome** závisí najmä od toho, **či vlastníci bytov** v dotknutom bytovom dome s vybudovaním bezbariérového prístupu **súhlasia a či majú dostatok finančných prostriedkov** na realizáciu potrebných opatrení.

Vlastníci bytov a nebytových priestorov na schôdzi/zhromaždení rozhodujú a hlasujú o čerpaní prostriedkov z fondu prevádzky, údržby a opráv, **o zvýšení mesačných platieb** do fondu prevádzky, údržby a opráv, ako aj **o čerpaní a splácaní úveru. Zo zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov** a nebytových priestorov **im žiaľ nevyplýva povinnosť odsúhlasiť debariérizáciu ich bytového domu**.

ZÁSADNÉ PROBLÉMY SPOJENÉ S ODSTRAŇOVANÍM ARCHITEKTONICKÝCH BARIÉR:

1. **Prístup cez chodník, ktorý nepatrí vlastníkovi/správcovi objektov/bytov, ale spravidla mestu**, ktoré nie vždy súhlasí s majetkovoprávnym vysporiadaním vlastníckeho práva k pozemku. Na vyriešenie tohto problému je potrebné uzatvárať **zmluvy o prenájme časti dotknutého pozemku s mestom**, pričom sa predpokladá **platenie nájomného za pozemok**.
2. Existencia **technických prekážok** zabezpečenia bezbariérového prístupu (nie vždy je zabezpečenie bezbariérového prístupu technicky možné).
3. Zdĺhavý proces pri vybavovaní **stavebného povolenia** na príslušnom stavebnom úrade – na uskutočnenie niektorých prác/stavieb je potrebné povolenie stavebného úradu,

čo môže v skutočnosti trvať aj niekoľko mesiacov, v niektorých prípadoch žiaľ aj niekoľko rokov.

4. **Nájomný vzťah k priestorom alebo budovám.** V takýchto prípadoch sú možnosti vykonávať stavebné úpravy **obmedzené a je možné ich realizovať iba s predchádzajúcim písomným súhlasom prenajímateľa**, resp. vlastníka (spoluvlastníkov) budovy, ktorí sú často súkromnými osobami a nie vždy je možné získať súhlas s predloženými alternatívami zabezpečenia bezbariérového prístupu.
5. **Súhlas príslušného krajského pamiatkového úradu pri debarierizácii** pamiatkovo chránených budov.

B. KOMUNIKAČNÉ BARIÉRY

Pri výkone svojej činnosti som sa stretla s viacerými prípadmi, v ktorých osoby so zrakovým postihnutím namietali **odmietnutie prístupu na rôzne verejne prístupné miesta (napr. múzeá, divadlá, kostoly, rôzne úrady) a do zariadení poskytujúcich služby (napr. cukrárne, kaviarne, reštaurácie, hotely, rôzne obchody a predajne) s vodiacim psom**. Ďalším problémom, na ktorý osoby so zrakovým postihnutím poukazovali, je ich cestovanie v dopravných prostriedkoch.

PRÍBEH DVADSIATY SIEDMY ODMIETNUTIE VSTUPU S VODIACIM PSOM

Z výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy mi bolo postúpené podanie, ktoré bolo prešetrované pod sp. zn. KZP/0165/2016/05R, a v ktorom dotknutá osoba namietala, že jej **nebolo umožnené vstúpiť s vodiacim psom do predajne ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál**. Dotknutá osoba tiež poukazovala na neprimerané, neľudské až arogantné správanie vedúcej predajne.

Vedúcu predajne som požiadala o poskytnutie stanoviska a odôvodnenia svojho postupu. Vzhľadom na to, že písomné stanovisko mi v určenej lehote nebolo zo strany vedúcej predajne poskytnuté, žiadala som ju o predloženie stanoviska opakovane. Ani na túto žiadosť mi vedúca predajne nereagovala.

V snahe objasniť danú problematiku a upozorniť na porušovanie práv osôb so zdravotným postihnutím som iniciovala osobné stretnutie s vedúcou predajne. Vedúca predajne mi však oznámila, že o osobné stretnutie nemá záujem.

V súvislosti s problematikou vstupu vodiacich psov na verejne prístupné miesta som vedúcu predajne písomne upozornila, že podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kompenzáciách“) sa **za pomôcku považuje aj pes so špeciálnym výcvikom**. Vedúcu predajne som poučila, že podľa

ustanovenia § 25 zákona o kompenzáciách sa za psa so špeciálnym výcvikom považuje **vodiaci pes**, asistenčný pes a signálny pes, pričom **vodiaci pes zabezpečuje fyzickej osobe so zrakovým postihnutím pomoc pri každodenných činnostiach**, najmä pri samostatnom pohybe, podávaní predmetov a bezpečnom zvládnutí prekážok v priestore.
Ďalej som vedúcu predajne písomne upozornila na to, že takýmto postupom **porušuje Článok 9 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý osobám so zdravotným postihnutím garantuje prístup na verejne prístupné miesta a do zariadení poskytujúcich služby.**

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 24. júla 2017:
Vedúcu predajne som požiadala o prijatie opatrení, ktoré zabezpečia, aby v budúcnosti k takýmto situáciám nedochádzalo a aby bol vstup osobám so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom do predajne ovocia a zeleniny Freshlandia v OC Centrál umožnený.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:
Opatrenie nebolo zo strany vedúcej predajne prijaté. Vedúca predajne na Vyjadrenie o výsledku posúdenia podnetu a výzvu na prijatie opatrení nereagovala. Splnenie uložených opatrení budem riešiť v súčinnosti s nadriadeným subjektom podľa § 26 ods. 2 Zákona o komisárovi.

PRÍBEH DVADSIATY ÔSMY NEPRÍSTUPNOSŤ SAMOOBSLUŽNÝCH AUTOMATOV NA KÚPU CESTOVNÝCH LÍSTKOV

V podnete prešetrovanom pod sp. zn. KZP/0248/2016/05R osoby so zdravotným postihnutím namietali, že samoobslužné automaty na kúpu cestovných lístkov **v Bratislave** nie sú vybavené Braillovým písmom. **Automaty na kúpu cestovných lístkov** sú **nepoužiteľné** pre **nevidiace a slabozraké osoby**, ktoré **nemôžu používať ovládacie prvky** (nemôžu si prečítať informácie na displeji, ani zistiť, ktoré ovládacie prvky majú použiť a ako), ako aj pre osoby odkázané na **invalidný vozík**, ktoré **nedosiahnu na štrbinu na vkladanie mincí** a často **ani na ovládacie prvky automatu**. Tlačidlá zodpovedajúce jednotlivým druhom cestovných lístkov sú umiestnené príliš husto, čo značne sťažuje umiestnenie označenia Braillovým písmom. Problémom je aj veľký počet tlačidiel.
Uvedený problém by sa podľa názoru Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike dal vyriešiť možnosťou **kúpy cestovných lístkov prostredníctvom**

SMS. Takéto **riešenie je technicky možné**. Problémom je však realizácia zo strany **mobilných operátorov**. Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike poukazovala tiež na skutočnosť, že „bežný" cestujúci si môže cestovný lístok zakúpiť prostredníctvom SMS, držiteľ preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodom, ktorý má nárok na zľavnený lístok, však takúto možnosť nemá, nakoľko táto služba neumožňuje kúpu zľavneného cestovného lístka, čo môže viesť ku **diskriminácii** na základe zdravotného postihnutia.

Po komplexnom preskúmaní a posúdení podnetu som skonštatovala, **že prístupnosť automatov na kúpu cestovných lístkov pre nevidiacich a slabozrakých občanov, ako aj pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu, nie je v súčasnosti dostatočným spôsobom vyriešená a zabezpečená, čím dochádza k porušeniu základného práva na prístupnosť zaručeného článkom 9 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.**
Tým, že osoby s ťažkým zdravotným postihnutím si **nemôžu cestovný lístok zakúpiť prostredníctvom SMS, podľa môjho názoru dochádza k porušeniu Článku 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý zaručuje rovnosť a nediskrimináciu.**

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 2. októbra 2017:
Primátora hlavného mesta SR Bratislavy som požiadala o prijatie opatrení, ktoré povedú k zabezpečeniu prístupnosti automatov na kúpu cestovných lístkov pre nevidiace a slabozraké osoby, ako aj pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu. Navrhla som, aby v súčinnosti s Dopravným podnikom Bratislava, akciová spoločnosť:

1. do **15. decembra 2017** opätovne preveril technické možnosti riešenia zabezpečenia prístupnosti **predajom cestovných lístkov prostredníctvom SMS a zavedením ďalšieho mobilného čísla** na kúpu zľavneného cestovného lístka,
2. **najneskôr do 15. decembra 2017** zvolal stretnutie, ktorého sa zúčastnia všetky dotknuté subjekty (vrátane mňa ako komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím), a predmetom ktorého bude rokovanie o najvhodnejšom a najrýchlejšom riešení zabezpečenia prístupnosti automatov na kúpu cestovných lístkov pre nevidiace a slabozraké osoby, ako aj pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:
Opatrenie bolo prijaté čiastočne. Dňa 13. decembra 2017 sa uskutočnilo stretnutie, ktorého sa zúčastnili zástupcovia Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike, Dopravného podniku Bratislava, a. s., a Magistrátu hlavného mesta SR. Primátor mesta Bratislava mi v písomnom stanovisku oznámil, že v súčasnosti sa pripravujú mobilné

aplikácie, ktoré umožnia možnosť kúpiť si celý aj zľavnený cestovný lístok všetkým skupinám cestujúcich, teda aj osobám so zdravotným postihnutím. V súčasnosti sa riešia jednotlivé súčasti mobilnej aplikácie tak, aby takto zakúpený lístok bolo možné následne kontrolovať. Po vývoji a otestovaní aplikácie bude aplikácia prispôsobená aj pre nevidiacich a slabozrakých. Splnenie opatrení bude sledované v nasledujúcom období.

C. VYHRADENÉ PARKOVANIE

Časť podnetov sa týkala **spoplatnenia vyhradených parkovacích miest** pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorým bol vydaný parkovací preukaz a postupu príslušných miest/mestských častí vo veci **povolenia vyhradeného parkovania** (resp. dotknuté osoby namietali nepovolenie vyhradeného parkovacieho miesta držiteľom preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím).

Dotknuté osoby v podnetoch namietali najmä výšku **dane za užívanie verejného priestranstva**, ktorú mesto vyberá za vyhradenie parkovacieho miesta určeného pre konkrétne vozidlo s konkrétnym evidenčným číslom.

Výška dane vyplýva zo všeobecne záväzných nariadení schválených mestskými zastupiteľstvami. Osoby so zdravotným postihnutím upozorňujú na to, že táto suma je pre nich vysoká. Domáhajú sa **zrušenia príslušného všeobecne záväzného nariadenia**, alebo aspoň **zníženia výšky dane, prípadne možnosti zaplatiť daň v splátkach**.

Problémy s parkovaním v mestách dokumentujú tiež podania od občanov, ktorí namietali, že si musia platiť na **vlastné náklady** dopravné vyznačenie, resp. samotné vyhradenie parkovacieho miesta.

PRÍBEH DVADSIATY DEVIATY SPOPLATNENIE VYHRADENÝCH PARKOVACÍCH MIEST

Problematiku spoplatnenia vyhradených parkovacích miest dokumentujú podnety prešetrované pod sp. zn. KZP/0241/2016/05R a sp. zn. KZP/0275/2016/05R, ktorými občania **mesta Spišská Nová Ves** namietali **spoplatnenie parkovacích miest vyhradených osobám s ťažkým zdravotným postihnutím**. Podávatelia podnetu poukazovali na to, že **vyhradené parkovanie bolo v minulosti bezplatné**. Taktiež namietali **vysokú sumu dane a splatnosť celej sumy dane naraz. Domáhali sa zrušenia všeobecne záväzného nariadenia**, na základe ktorého mesto Spišská Nová Ves spoplatnilo vyhradené parkovanie, alebo aspoň **zníženia výšky dane a možnosti jej zaplatenia v splátkach**.

Primátor mesta na moje vyžiadanie vo svojom stanovisku uviedol, že mesto Spišská Nová Ves zrušilo bezplatné vyhradenie parkovacích miest už od roku 2013, no ku konkrétnemu vyrubovaniu dane za vyhradenie parkovacieho miesta pristúpilo až po prerokovaní príslušného všeobecne záväzného nariadenia na rok 2015 vo finančnej komisii a **schválení**

všeobecne záväzného nariadenia Mestským zastupiteľstvom mesta Spišská Nová Ves, a to pre nových žiadateľov od roku 2015 a pre existujúcich užívateľov vyhradených parkovacích miest od roku 2016.

Podľa názoru mesta Spišská Nová Ves je výška dane (suma cca 60 EUR na rok, t. j. cca 5 EUR na mesiac, resp. 0,015 EUR/m^2/deň), adekvátna a primeraná možnosti zriadenia a využívania parkovacieho miesta, nakoľko vyhradené parkovacie miesto je celoročným záberom verejného priestranstva konkrétnym majiteľom motorového vozidla. Primátor mesta mi tiež oznámil, že v nasledujúcich rokoch mesto Spišská Nová Ves pri vyrubovaní dane umožní uhradenie dane v splátkach.

O základných otázkach života obce/mesta rozhoduje **obecné/mestské zastupiteľstvo**, ktorému je, okrem iného, vyhradené právo rozhodovať **o zavedení a zrušení miestnej dane,** ako aj **určovať náležitosti miestnej dane.** Vyplýva to aj z ustanovenia § 4 ods. 3 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, podľa ktorého obec pri výkone samosprávy **rozhoduje vo veciach miestnych daní a miestnych poplatkov a vykonáva ich správu**. Vo veciach územnej samosprávy, ako aj vo veciach, v ktorých obec plní úlohy štátnej správy, **môže obec vydávať všeobecne záväzné nariadenie**, ktoré nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, so zákonmi, s nariadeniami vlády, so všeobecne záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.

Problematiku vyrubovania miestnych daní a miestnych poplatkov je však potrebné riešiť veľmi citlivo vo vzťahu k určitým skupinám znevýhodnených obyvateľov mesta, medzi ktoré patria aj osoby so zdravotným postihnutím. Som presvedčená o tom, že finančnou analýzou možných úľav pre osoby so zdravotným postihnutím v oblasti parkovania nebude vážnym spôsobom ohrozené finančné hospodárenie mesta.

Po preskúmaní a posúdení podnetu som skonštatovala, že **postupom mesta** Spišská Nová Ves tým, že spoplatnilo vyhradené parkovacie miesta, došlo k zhoršeniu finančnej situácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím a **došlo k ohrozeniu práva na primeranú životnú úroveň a sociálnu ochranu**, ktoré osobám so zdravotným postihnutím garantuje **Článok 28** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

<u>Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 3. augusta 2017:</u>

Primátorovi mesta Spišská Nová Ves som odporučila, aby s prihliadnutím na finančnú situáciu osôb so zdravotným postihnutím, ako aj na možné ohrozovanie ich práva na primeranú životnú úroveň a sociálnu ochranu, finančná komisia mesta Spišská Nová Ves prehodnotila výšku sadzby dane za užívanie verejného priestranstva osobami

so zdravotným postihnutím, a aby poslanci Mestského zastupiteľstva mesta Spišská Nová Ves na svojom zasadnutí prerokovali a schválili zníženie výšky sadzby dane za užívanie verejného priestranstva osobami so zdravotným postihnutím.
Ďalej som primátorovi mesta odporučila, aby finančná komisia mesta Spišská Nová Ves v odôvodnených prípadoch na základe žiadosti daňovníka, ktorý sa nachádza v nepriaznivej finančnej a sociálnej situácii, zmiernila alebo odstránila tvrdosť zákona a vyrubenú daň znížila, prípadne odpustila.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:
Primátor mesta Spišská Nová Ves mi v písomnom stanovisku oznámil, že nie je možné prijať moje odporúčanie a na základe žiadosti daňovníka o zmiernenie alebo odstránenie tvrdosti zákona vyrubenú daň za užívanie verejného priestranstva znížiť alebo odpustiť. Správca dane môže na základe žiadosti znížiť alebo odpustiť iba miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. K možnosti zaplatenia dane v splátkach mi primátor mesta oznámil, že v roku 2017 boli vyrubené dane za užívanie verejného priestranstva splatné v dvoch splátkach.

PODOBNÉ PODNETY SA OPAKUJÚ AJ Z INÝCH MIEST A SÚ V PROCESE PRESKÚMAVANIA.

Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím prešetroval podnet sp. zn. KZP/0144/2017/05R, v ktorom obyvatelia mesta Košice namietali prijatie Všeobecne záväzného nariadenia č. 157 o dočasnom parkovaní motorových vozidiel na vymedzenom území mesta Košice (ďalej len „Všeobecne záväzné nariadenie o dočasnom parkovaní“), ktoré nadobudlo účinnosť od 1. júla 2016.
Obyvatelia mesta Košice v podnete poukazovali na to, že na základe prijatia Všeobecne záväzného nariadenia o dočasnom parkovaní sa pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím skomplikovala možnosť **bezplatne** sa dostať autom do centrálnej mestskej zóny v Košiciach, do osobitne vyznačených spoplatnených zón. Ďalej poukazovali na to, že možnosti **bezplatného parkovania** pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím sa výrazne obmedzili.
Obyvatelia mesta Košice sa domáhajú **zrušenia Všeobecne záväzného nariadenia** o dočasnom parkovaní a **vyriešenia bezplatného parkovania** pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím takým spôsobom, ako to bolo **pred prijatím Všeobecne záväzného nariadenia** o dočasnom parkovaní.

PRÍBEH TRIDSIATY POSTUP PRI POVOLENÍ A VYHRADENÍ PARKOVACIEHO MIESTA

Problémy pri vybavovaní žiadostí o povolenie vyhradeného parkovacieho miesta pre fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím ilustruje príbeh šetrený pod sp. zn. KZP/0163/2016/05R, ktorý opisuje nečinnosť a nesprávny postup Mestskej časti Bratislava–Staré Mesto (ďalej len „MČ Bratislava–Staré Mesto“) pri vybavovaní žiadosti o povolenie vyhradeného parkovacieho miesta pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím.

MČ Bratislava–Staré Mesto **povolila** osobe s ťažkým zdravotným postihnutím **vyhradené parkovacie miesto** vo vnútrobloku medzi Záhradníckou a Krížnou ulicou v Bratislave, pred bytovým domom dotknutej osoby. Podľa situačného nákresu priloženého k povoleniu zo dňa 20. júla 2016 MČ Bratislava–Staré Mesto určila dotknutej osobe parkovacie miesto **o rozmeroch 2,0 x 5,5 m**, ktoré však **nezodpovedá kritériám** určeným vo **vyhláške** Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z., ktorá stanovuje podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (ďalej len „vyhláška“). **Podľa bodu 3.1.1. prílohy vyhlášky šírka stojiska na odstavnej ploche pre vozidlo osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie musí byť najmenej 3,5 m**.

Podľa článku 74 písm. a) Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy mestská časť povoľuje vyhradené parkoviská na miestnych komunikáciách III. a IV. triedy a na pozemkoch v jej vlastníctve. Podľa § 2 ods. 2 Všeobecne záväzného nariadenia MČ Bratislava–Staré Mesto č. 2/2016 o miestnej dani za užívanie verejného priestranstva na území mestskej časti (ďalej len „VZN č. 2/2016“) **verejným priestranstvom na účely dane za užívanie verejného priestranstva sú pozemky, na ktorých sú miestne komunikácie III. a IV. triedy**, námestia, parky, priechody, podchody, nadchody, rekreačné lesy, cestná zeleň, verejná zeleň a trhové miesta **na uliciach, ktorých zoznam je uvedený v prílohe č. 1 VZN č. 2/2016**. **Ulice Záhradnícka, Karadžičova a Krížna, ako aj vnútroblok Záhradnícka, Karadžičova a Krížna ulica sa však nenachádzajú v zozname ulíc**, **ktoré sa na účely dane** za užívanie verejného priestranstva podľa § 2 ods. 2 VZN č. 2/2016 **považujú za verejné priestranstvá**.

V rámci zrealizovania projektu „organizácie dopravy“ MČ Bratislava–Staré Mesto **za vyznačenie parkovacích miest** od vlastníkov bytov a obyvateľov vnútrobloku **nepožadovala žiadne finančné prostriedky**. V povolení zo dňa 20. júla 2016 však MČ Bratislava–Staré Mesto dotknutej osobe určila, aby si vyhradené parkovacie miesto vyznačila zvislým a vodorovným dopravným značením **na vlastné náklady**.

V dôsledku vyššie uvedeného postupu MČ Bratislava–Staré Mesto bola dotknutá osoba nútená túto mestskú časť listom zo dňa 22. decembra 2016 **znovu požiadať o povolenie vyhradeného parkovacieho miesta** na jednom z dvoch parkovacích miest pred bytovým domom, ktoré v rámci projektu „organizácie dopravy“ MČ Bratislava–Staré Mesto

na vlastné náklady vyznačila vodorovnou a zvislou dopravnou značkou ako vyhradené parkovacie miesto pre osobu s ťažkým zdravotným postihnutím.

MČ Bratislava–Staré Mesto oznámila dotknutej osobe **povolenie** vyhradeného parkovacieho miesta. V povolení však **opätovne určila rozmery parkovacieho miesta 2,0 x 5,5 m**, ktoré nezodpovedá kritériám určeným vo vyhláške. Aj v tomto povolení MČ Bratislava–Staré Mesto požiadala dotknutú osobu, aby si vyhradené parkovacie miesto vyznačila zvislým a vodorovným dopravným značením **na vlastné náklady aj napriek tomu, že všetky parkovacie miesta vo vnútrobloku (vrátane miest pre vozidlá osôb s ťažkým zdravotným postihnutím) MČ Bratislava–Staré Mesto vyznačila v septembri a októbri 2016 v rámci realizácie projektu „organizácie dopravy" na náklady mestskej časti.**

Rozhodnutím zo dňa 27. marca 2017 MČ Bratislava–Staré Mesto vyrubila dotknutej osobe miestnu **daň za užívanie verejného priestranstva** v celkovej výške 64,02 EUR. MČ Bratislava–Staré Mesto **vyrubila** dotknutej osobe **daň za užívanie verejného priestranstva** aj napriek tomu, že **ulice Záhradnícka, Karadžičova a Krížna, ako aj vnútroblok Záhradnícka, Karadžičova a Krížna ulica sa nenachádzajú v zozname ulíc**, **ktoré sa na účely dane** za užívanie verejného priestranstva podľa § 2 ods. 2 VZN č. 2/2016 **považujú za verejné priestranstvá**.

Proti rozhodnutiu MČ Bratislava–Staré Mesto **zo dňa 27. marca 2017** podala prokurátorka Okresnej prokuratúry Bratislava I dňa 14. augusta 2017 **protest prokurátora**. Na základe protestu prokurátorky Okresnej prokuratúry Bratislava I MČ Bratislava–Staré Mesto **zrušila rozhodnutie zo dňa 27. marca 2017 z dôvodu**, že **ulice Karadžičova a Krížna nie sú uvedené v zozname ulíc, ktorý tvorí prílohu VZN č. 2/2016.**

MČ Bratislava–Staré Mesto **teda nebola oprávnená dotknutej osobe daň za užívanie verejného priestranstva vyrubiť.** Po preskúmaní podnetu som zistila, že MČ Bratislava–Staré Mesto **svojim postupom pri vybavovaní žiadostí** dotknutej osoby **o vyhradené parkovacie miesto a vyrubením dane za užívanie verejného priestranstva porušila Článok 46 ods. 1 Ústavy SR. Zároveň porušila aj Článok 13 ods. 1 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.**

<u>Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 29. septembra 2017:</u>

Starostu MČ Bratislava–Staré Mesto som požiadala o **prijatie opatrení**, ktoré povedú k **bezodkladnému vyznačeniu vyhradeného parkovacieho miesta.** Navrhla som, aby MČ Bratislava–Staré Mesto dotknutej osobe **na vlastné náklady vyznačila vyhradené parkovacie miesto tak, ako to** dotknutá osoba **žiadala vo svojej prvej žiadosti, a aby vyhradené parkovacie miesto spĺňalo kritériá určené vyhláškou (šírka stojiska**

na odstavnej ploche pre vozidlo osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie **musí byť najmenej 3,5 m).**

Starostu MČ Bratislava–Staré Mesto som tiež požiadala, aby MČ Bratislava–Staré Mesto **v lehote do 15 dní** od doručenia vyjadrenia **vrátila** dotknutej osobe na ňou uvedené číslo účtu **už zaplatenú, neoprávnene vyrubenú daň za užívanie verejného priestranstva vo výške 64,02 EUR a náklady vynaložené za zhotovenie a montáž tabule** s vyznačením evidenčného čísla motorového vozidla dotknutej osoby **vo výške 24 EUR**, ktorú si dotknutá osoba musela na výzvu MČ Bratislava–Staré Mesto zabezpečiť na **vlastné náklady**.

Zároveň som starostu MČ Bratislava–Staré Mesto požiadala, aby **prijal také opatrenia,** ktoré **v budúcnosti zabránia vydávaniu nezákonných rozhodnutí,** a ktoré zabezpečia, že **postup MČ Bratislava–Staré Mesto pri povoľovaní vyhradených parkovacích miest a vyrubovaní daní za užívanie verejných priestranstiev bude v súlade s platnou právnou úpravou a príslušnými všeobecne záväznými nariadeniami**.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Opatrenie bolo prijaté čiastočne. MČ Bratislava–Staré Mesto v určenej lehote vrátila dotknutej osobe už zaplatenú, neoprávnene vyrubenú daň za užívanie verejného priestranstva vo výške 64,02 EUR.

MČ Bratislava–Staré Mesto mi oznámila, že upraví všeobecne záväzné nariadenie o miestnej dani za užívanie verejného priestranstva na území mestskej časti. Ďalej mi oznámila, že prideľovanie parkovacích miest pre osoby, ktoré sú držiteľom preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, bude vo vnútrobloku Karadžičova – Krížna – Záhradnícka realizovať formou zmluvy o nájme pozemku.

Uvedené opatrenia však nevyriešia situáciu, v ktorej sa dotknutá osoba nachádza. Skôr sú v jej neprospech. Splnenie opatrení bude sledované v nasledujúcom období.

PODOBNÉ PODNETY SA OPAKUJÚ AJ Z INÝCH MIEST A SÚ V PROCESE PRESKÚMAVANIA.

S opísaným problémom súvisí tiež podnet so sp. zn. KZP/0103/2017/05R, v ktorom obyvatelia mesta Trenčín namietali nový systém parkovania v meste Trenčín.

Obyvatelia mesta Trenčín v podnete poukazovali na to, že mesto Trenčín vytvára nové parkovacie miesta, avšak nevyznačuje nové miesta na parkovanie vyhradené pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorí sú držiteľmi parkovacieho preukazu. Obyvatelia mesta Trenčín ďalej poukazovali na to, že nové parkovacie miesta majú minimálne možné a prípustné rozmery bežného parkovacieho miesta, v dôsledku čoho je prakticky nemožné otvárať dvere motorového vozidla dokorán a následne manipulovať s vozíkom.

PRÍBEH TRIDSIATY PRVÝ NEROVNAKÉ ZAOBCHÁDZANIE PRI URČOVANÍ VYHRADENÉHO PARKOVACIEHO MIESTA

V súvislosti s vyhradeným parkovaním som pri prešetrovaní podnetov sp. zn. KZP/0017/2016/05R, sp. zn. KZP/0215/2016/05R a sp. zn. KZP/0240/2016/05R riešila problémy, ktoré sa objavujú pri nezákonnom parkovaní motorových vozidiel na chodníkoch. Často dochádza ku **konfliktom**, pretože zaparkované vozidlá sťažujú a neumožňujú osobám so zdravotným postihnutím vjazd, výjazd, nastupovanie a vystupovanie z motorového vozidla. Podávatelia podnetov tiež namietajú **dopravné značenie alebo vyhradenie parkovacieho miesta v tesnej blízkosti križovatky.**

V podnete prešetrovanom pod sp. zn. KZP/0017/2016/05R sa dotknutá osoba domáha zabezpečenia parkovania v blízkosti vchodu do bytového domu, v ktorom býva, tak, aby bol zabezpečený **nezávislý a bezpečný prístup do obydlia**, ktorý jej garantuje **Článok 9** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Mestská časť Bratislava-Ružinov (ďalej len „MČ Bratislava-Ružinov“) viackrát udelila partnerovi dotknutej osoby pokutu za nesprávne parkovanie motorového vozidla na ploche, ktorá je v tesnej blízkosti vchodu do bytového domu, pričom ostatným majiteľom motorových vozidiel, taktiež parkujúcim medzi bytovými domami, pokuty neudeľovala.

Ďalším opatrením zo strany MČ Bratislava-Ružinov bolo trvalé uloženie dvoch veľkých balvanov na príjazdovú cestu, v dôsledku čoho MČ Bratislava-Ružinov definitívne znemožnila parkovanie motorového vozidla partnera dotknutej osoby na mieste, odkiaľ mala vhodný a bezpečný prístup k motorovému vozidlu priamo z bytového domu.

Dotknutá osoba podala v apríli 2017 na **Okresný súd Bratislava II žalobu vo veci porušovania zásady rovnakého zaobchádzania** (antidiskriminačnú žalobu). Žalobou namieta nerešpektovanie jej ľudských práv ako osoby so zdravotným postihnutím, ktoré jej zaručuje Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. Na jej ochranu som využila kompetenciu

podľa § 10 ods. 2 písm. g) Zákona o komisárovi a Okresný súd Bratislava II som požiadala o pribratie do súdneho konania. Okresný súd Bratislava II pribral Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím do konania uznesením zo dňa 22. augusta 2017.

MČ Bratislava-Ružinov **dotknutej osobe a jej partnerovi bráni v prístupe na svojpomocne vybudované parkovacie miesto**, **hoci iným užívateľom** rovnako svojpomocne vytvorených parkovacích plôch na tej iste parcele **takýto prístup** MČ Bratislava-Ružinov **toleruje. Proti iným užívateľom** MČ Bratislava-Ružinov **nevykonala žiadne úkony a sankcie smerujúce k zjednaniu nápravy a k odstráneniu protiprávneho stavu**.

MČ Bratislava-Ružinov postihom partnera dotknutej osoby za porušenie pravidiel cestnej premávky, **fyzickým zablokovaním prístupu** na ním vybudované parkovacie miesto,

pri súčasnom **nepostihnutí a nebránení iným obyvateľom** dotknutého bytového domu v parkovaní ich motorových vozidiel na **obdobne vybudovaných parkovacích miestach**, ako aj konaním, ktorým bránila dotknutej osobe v prístupe k vytvorenému parkovaciemu miestu, **porušila zásadu rovnakého zaobchádzania**.

Podľa môjho názoru MČ Bratislava-Ružinov s dotknutou osobou a s jej partnerom **zaobchádzala rozdielne a menej priaznivo ako s inými užívateľmi rovnako svojpomocne vytvorených parkovacích plôch na tej iste parcele**. Podľa mne dostupných informácií, MČ Bratislava-Ružinov svojím postupom a konaním **zasiahla do práva na rovnaké zaobchádzanie a porušila Článok 5** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. **Z konania MČ Bratislava-Ružinov možno vyvodiť, že porušila aj Článok 9** Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, **pretože dotknutej osobe bránila v prístupe do bytovho domu.**

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 26. septembra 2017:

Podľa môjho názoru je MČ Bratislava-Ružinov povinná vzniknutý stav napraviť fyzickým **odblokovaním prístupu** motorového vozidla partnera dotknutej osoby tak, aby dotknutá osoba mala zabezpečený pohodlný a bezpečný prístup k bytovému domu.

V prípade, ak fyzické odblokovanie prístupu na parkovacie miesto vybudované partnerom dotknutej osoby nebude možné zo strany MČ Bratislava-Ružinov zabezpečiť, je MČ Bratislava-Ružinov povinná dotknutej osobe **poskytnúť iné vhodné a bezpečné parkovacie miesto v porovnateľnej blízkosti** od bydliska dotknutej osoby, ako je parkovacie miesto vybudované partnerom dotknutej osoby, pretože **parkovacie miesto povolené dotknutej osobe** sa nachádza **v tesnej blízkosti cesty a býva blokované inými autami stojacimi v okolí**, v dôsledku čoho je **dennodenne ohrozený život a zdravie dotknutej osoby** pri jej presune z parkovacieho miesta do miesta svojho bydliska.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Opatrenie nebolo zo strany MČ Bratislava-Ružinov prijaté. Splnenie opatrení bude sledované v nasledujúcom období. **V súdnom konaní bol určený termín pojednávania**.

D. BYTOVÁ PROBLEMATIKA

Časť prešetrovaných podnetov sa týkala **riešenia bytovej situácie**. So žiadosťou o pomoc sa na mňa obrátili dotknuté osoby, ktoré namietali, že **mesto im nepredĺžilo/neobnovilo nájomnú zmluvu** a „vyhadzuje“ ich z bytu bez náhrady aj napriek tomu, že poctivo platia všetky náklady spojené s užívaním bytu. V prípade prešetrovanom pod sp. zn. KZP/0016/2017/05R sa mi po vyžiadaní písomného stanoviska mesta Vrútky a viacerých telefonických rozhovoroch

s primátorom mesta podarilo dosiahnuť, že **mesto Vrútky dotknutej osobe nájomnú zmluvu predĺžilo**.

V roku 2017 som **vstúpila do súdnych konaní**, ktoré sa týkali **úpravy spoločného užívania nehnuteľnosti vlastníkmi a oprávnenou osobou z vecného bremena** a zaplatenia sumy 95 000 EUR s príslušenstvom a vypratania nehnuteľnosti.

PRÍBEH TRIDSIATY DRUHÝ NEOBNOVENIE NÁJMU BYTU A VYPRATANIE BYTU

S podnetom sa na mňa obrátila podávateľka podnetu, ktorá namietala **postup mesta Žilina vo veci vypratania bytu a pri riešení jej bytovej situácie**.

Podávateľka podnetu je osobou so zdravotným postihnutím. V podnete prešetrovanom pod sp. zn. KZP/0057/2017/05R namietala, že mesto Žilina ju „vyhadzuje“ z bytu aj napriek tomu, že platí všetky náklady spojené s užívaním bytu. Podávateľke podnetu bol dňa 4. apríla 1990, na základe rozhodnutia o pridelení bytu zo dňa 13. marca 1990, odovzdaný nájomný byt v Žiline. Aj napriek tomu, že podávateľka podnetu žiadala mesto Žilina o podpísanie nájomnej zmluvy na dobu neurčitú, v marci 2012 s ňou mesto Žilina uzavrelo Nájomnú zmluvu (ďalej len „Nájomná zmluva“), pričom v článku II. tejto zmluvy je uvedené, že prenajímateľ prenajíma byt nájomcovi na dobu určitú od 31. mája 2012. Podľa tvrdenia mesta Žilina sa jedná o dobu určitú do 31. mája 2012.

V júni 2012 mesto Žilina podávateľku podnetu vyzvalo na vypratanie a odovzdanie bytu. V júli 2012 podávateľka podnetu opakovane požiadala o obnovenie nájomnej zmluvy, nakoľko nájomné platí. Začiatkom augusta 2012 mesto Žilina podávateľke podnetu oznámilo, že nesúhlasí s obnovením nájomnej zmluvy, pričom však neuviedlo žiadne dôvody, pre ktoré by s podávateľkou podnetu nemala byť opakovane obnovená nájomná zmluva.

Podľa článku II. Nájomnej zmluvy má nájomca právo na opakované uzatvorenie nájmu bytu pri dodržaní podmienok uvedených v nájomnej zmluve a v osobitnom predpise (§ 711 Občianskeho zákonníka).

Mesto Žilina nepostupovalo podľa článku 8 Všeobecne záväzného nariadenia mesta Žilina č. 11/2007 o spôsobe prideľovania nájomných bytov a podávateľku podnetu dva mesiace pred ukončením nájomného vzťahu písomne nevyzvalo na predloženie dokladov potrebných k predĺženiu nájomnej zmluvy. Nájomný vzťah teda zanikol z dôvodu, že mesto Žilina si nesplnilo svoju povinnosť vyplývajúcu zo Všeobecne záväzného nariadenia č. 11/2007.

Pokiaľ by si mesto Žilina splnilo povinnosť podľa citovaného všeobecne záväzného nariadenia a podávateľku podnetu by vyzvalo na predloženie dokladov k predĺženiu nájomnej zmluvy, podávateľka podnetu by bola schopná preukázať, že spĺňa všetky

podmienky na pridelenie nájomného bytu a mesto Žilina by bolo povinné s ňou nájomnú zmluvu predĺžiť.

V auguste 2012 mesto Žilina podalo na Okresný súd v Žiline návrh, ktorým žiadalo, aby podávateľka podnetu predmetný byt vypratala.

Okresný súd v Žiline rozsudkom z apríla 2015 uložil podávateľke podnetu povinnosť byt vypratať a odovzdať ho mestu Žilina do 15 dní po zabezpečení náhradného ubytovania. Proti tomuto rozsudku podala podávateľka podnetu odvolanie. Krajský súd v Žiline rozsudkom z júla 2015 rozsudok Okresného súdu Žilina potvrdil.

Podľa tvrdenia podávateľky podnetu jej mesto Žilina našlo ubytovanie v ubytovni za 540 EUR mesačne, neskôr za 720 EUR mesačne, pričom jej príjem je dôchodok vo výške cca 205 EUR mesačne. Podávateľka podnetu v byte aj naďalej býva a nájomné riadne platí. Mesto Žilina prijíma platby za nájomné a náklady spojené s užívaním bytu.

Spôsob vypratania bytu, určený mestom Žilina podávateľke podnetu, nepovažujem za nevyhnutný. V súčasnosti neexistuje žiadny dôvod, pre ktorý by mesto Žilina nemalo s podávateľkou podnetu predĺžiť, resp. obnoviť nájomnú zmluvu. Mesto Žilina má vedomosť o tom, že podávateľka podnetu nemá ísť kam bývať, a že nie je možné, aby si z jej veľmi nízkeho príjmu zabezpečila adekvátne vlastné bývanie. V danom prípade mesto Žilina výlučne uprednostnilo svoje záujmy ako vlastníka bytu pred záujmami svojich občanov.

Po vyhodnotení všetkých zistených skutočností som toho názoru, že **postup mesta Žilina v prípade** podávateľky podnetu **má znaky konania v rozpore s dobrými mravmi** a pre podávateľku podnetu je doslova likvidačný. Po komplexnom preskúmaní a posúdení podnetu som skonštatovala, že mesto Žilina svojím postupom pri vypratání bytu a riešení bytovej situácie podávateľky podnetu tým, že s ňou v marci 2012 **uzavrelo zmluvu na dobu určitú** a následne **jej túto nájomnú zmluvu nepredĺžilo**, **ani jej nezabezpečilo primeranú bytovú náhradu**, **porušilo základné právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa Článku 19 ods. 2 Ústavy SR, ako aj Články 22 a 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.**

Z predložených dokladov som ďalej zistila, že podávateľka podnetu v júli a septembri 2011 požiadala mesto Žilina o odkúpenie bytu. V tomto období mala podávateľka podnetu dlh na nájomnom vyrovnaný. Podľa tvrdenia podávateľky podnetu zo 48 bytov je 46 bytov odkúpených do osobného vlastníctva, pričom niektorí nájomníci boli v čase odkupovania bytu neplatičmi. Takýto postup zo strany mesta Žilina hodnotím vo vzťahu k podávateľke podnetu ako diskriminačný.

Po preskúmaní a posúdení tejto časti podnetu som skonštatovala, že mesto Žilina tým, že podávateľke podnetu **nepreviedlo byt do osobného vlastníctva, pričom takmer všetkým nájomníkom v bytovom dome byty odpredalo**, **porušilo Článok 5 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj Článok 12 Ústavy SR a antidiskriminačný zákon.**

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 22. júna 2017:

Primátora mesta Žilina som požiadala o prijatie opatrení, ktoré povedú k zabezpečeniu trvalého vyriešenia bytovej situácie podávateľky podnetu a zabránia pokračovaniu porušovania práva na ochranu podávateľky podnetu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Primátorovi mesta som navrhla, aby mesto Žilina bezodkladne riešilo bytovú situáciu podávateľky podnetu, ako osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a osoby so zdravotným postihnutím, a aby podávateľke podnetu zabezpečilo bývanie na dobu neurčitú, resp. aby jej predmetný byt previedlo do jej osobného vlastníctva.

Ďalej som primátora mesta požiadala, aby mesto Žilina nepokračovalo v realizácii výkonu súdneho rozhodnutia vyprataním bytu a aby podalo návrh na zastavenie exekúcie.

Zároveň som primátora mesta požiadala, aby ma písomne informoval o opatreniach, ktoré mesto Žilina prijalo a zrealizovalo za účelom priaznivého vyriešenia bytovej situácie podávateľky podnetu.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Navrhované opatrenia neboli zo strany mesta Žilina prijaté. Primátor mesta sa v písomnom stanovisku vyjadril, že o vyprataní bytu rozhodol súd. Poukázal na to, že podľa rozsudku bola podávateľka podnetu povinná byt vypratať a odovzdať mestu Žilina do 15 dní od zabezpečenia náhradného ubytovania. Mesto Žilina si podľa názoru primátora svoju povinnosť splnilo a podávateľke podnetu náhradné ubytovanie zabezpečilo. V písomnom stanovisku sa primátor mesta ďalej vyjadril, že pokiaľ má podávateľka podnetu záujem o pridelenie mestského nájomného bytu, môže si podať novú žiadosť o pridelenie mestského nájomného bytu.

E. ZLÉ ZAOBCHÁDZANIE, ŠIKANOVANIE A DISKRIMINÁCIA ZO STRANY RODINNÝCH PRÍSLUŠNÍKOV, SUSEDOV A INÝCH FYZICKÝCH OSÔB

Z oblasti ľudskej netolerancie a zlého zaobchádzania som prešetrovala viacero podnetov, v ktorých podávatelia podnetov namietali **správanie rodinných príslušníkov, susedov a iných fyzických osôb**. V takýchto situáciách je však moja pôsobnosť ako komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím obmedzená priamo Zákonom o komisárovi, pretože vo vzťahu k fyzickým osobám nemám oprávnenie konať a zasahovať. Podávateľov podnetov som však poučila, že v prípade, ak sa domnievajú, že konaním rodinných príslušníkov, susedov a iných fyzických osôb bol spáchaný priestupok proti občianskemu spolunažívaniu alebo proti majetku, môžu sa obrátiť na Odbor všeobecnej vnútornej správy Okresného úradu príslušného podľa miesta ich trvalého pobytu, ktorý je orgánom príslušným na prejednanie priestupku.

PRÍBEH TRIDSIATY TRETÍ ZLÉ ZAOBCHÁDZANIE ZO STRANY RODINNÝCH PRÍSLUŠNÍKOV

S podnetom sa na mňa obrátila prezidentka Fóra pre pomoc starším, pani Ľubica Gálisová, ktorá ma upozornila na zlé zaobchádzanie a zanedbávanie starostlivosti o osobu so zdravotným postihnutím, pripútanú na invalidný vozík, zo strany jej rodinných príslušníkov - manželky a syna, ktoré sa odohrávalo v rodinnom dome v obci Vinohrady nad Váhom. Podnet bol zaevidovaný pod sp. zn. KZP/0323/2016/05R a bol riešený od októbra 2016.

V podnete prezidentka Fóra pre pomoc starším, pani Ľubica Gálisová, poukázala na to, že dotknutá osoba je v jesenných a zimných mesiacoch vystavovaná chladu v chatrnom oblečení (v pyžame), čo jej môže spôsobovať silné prechladnutie, prípadne i vážnejšie následky.

Podľa informácií poskytnutých v podnete (potvrdených aj starostkou obce Vinohrady nad Váhom a Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Galanta) dotknutá osoba spávala na chodbe rodinného domu. Manželka a syn neumožnili dotknutej osobe sledovať televíziu a obmedzovali jej kontakt s okolím. Mimo rodinného domu ju dali iba na príkaz polície alebo len sporadicky, najviac jedenkrát do mesiaca. Podľa tvrdenia príbuznej z domu bolo často počuť krik, hádky, plač, stonanie a volanie dotknutej osoby o pomoc.

V dome bol neporiadok, špinavo, nevetralo sa tam, sociálne zariadenie bolo v dezolátnom stave, nepoužiteľné a zdevastované a mohlo dochádzať k ohrozovaniu zdravia a k šíreniu infekcií. Ďalej bolo poukázané na nedostatočné poskytovanie stravy a zdravotnej starostlivosti, nepodávanie predpísaných liekov a nezabezpečenie dostatočnej hygieny.

Príbuzná dotknutej osoby poukázala aj na nečinnosť všeobecnej lekárky, ktorá na základe jej oznámenia nebola ochotná vykonať osobnú návštevu a preveriť, v akom prostredí dotknutá osoba žije.

Po vyhodnotení všetkých relevantných informácií som dospela k názoru, že v danom prípade došlo k zanedbávaniu starostlivosti o dotknutú osobu. Podľa mojich informácií sa dotknutá osoba niekoľkokrát vyjadrila, že chce odísť z domáceho prostredia do zariadenia sociálnych služieb a dožiť v dôstojných podmienkach.

Z písomného stanoviska Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Galanta (ďalej len „úrad práce“) som zistila, že na základe rozhodnutia úradu práce bol manželke dotknutej osoby poskytovaný peňažný príspevok na opatrovanie. Na základe oznámených skutočností pracovníčky úradu práce vykonali návštevu v domácnosti. V čase návštevy bol v dome neporiadok. Začiatkom novembra 2016 vykonali pracovníčky úradu práce opakovanú návštevu. V priebehu návštevy úrad práce zistil, že manželka koncom októbra 2016 požiadala úrad práce o zastavenie poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie.

Zároveň sa vyjadrila, že aj napriek tomu, že nebude poberať peňažný príspevok na opatrovanie, **je ochotná pre manžela zabezpečiť najnutnejšie úkony**.
Podnet som riešila niekoľkokrát aj osobnými návštevami a v záujme vyriešiť situáciu, v ktorej sa dotknutá osoba nachádzala, som sa osobne stretla so starostkou obce a s príbuznou dotknutej osoby.
Podľa ustanovenia § 4 ods. 3 písm. p) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov obec pri výkone samosprávy plní úlohy na úseku sociálnej pomoci v rozsahu podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“).
Podľa ustanovenia § 8 ods. 6 zákona o sociálnych službách obec a vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti poskytne alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby fyzickej osobe bezodkladne, ak je jej život alebo zdravie vážne ohrozené, ak fyzická osoba nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, alebo ak fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby skončila pobyt v zariadení podľa osobitného predpisu a nemá zabezpečené podmienky na bývanie v prirodzenom rodinnom prostredí.
Za vážne ohrozenie života alebo zdravia fyzickej osoby sa považuje najmä, ak táto fyzická osoba je ohrozená správaním inej fyzickej osoby, je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a nemá žiadnu blízku osobu alebo jej blízka osoba, na ktorej pomoc bola odkázaná, zomrie alebo táto fyzická osoba nemá zabezpečenú osobnú starostlivosť alebo jej nemožno túto osobnú starostlivosť zabezpečiť manželom alebo manželkou, plnoletým dieťaťom alebo rodičom alebo inou fyzickou osobou, ktorú súd ustanovil za opatrovníka.
Po preskúmaní podnetu som zistila, že starostlivosť o dotknutú osobu je zo strany manželky a syna nedostatočná. Dotknutá osoba žila v nevyhovujúcich životných podmienkach. Aj z písomného stanoviska úradu práce vyplynulo, že manželka sa vyjadrila, že je ochotná pre svojho manžela zabezpečiť iba najnutnejšie úkony. Dotknutá osoba sa viackrát ústne vyjadrila, že chce odísť z domáceho prostredia do zariadenia sociálnych služieb.
Aj napriek tomu, že starostka obce mala vedomosť o tom, v akom nevhodnom prostredí dotknutá osoba žije, situáciu, v ktorej sa nachádzala, neriešila, resp. nevyužila všetky svoje možnosti a kompetencie na vyriešenie danej situácie. Na základe zistených skutočností som skonštatovala, že **obec svojim postupom pri riešení situácie dotknutej osoby, resp. svojou nečinnosťou porušila zákon o sociálnych službách a Článok 46 ods. 1 Ústavy SR. Zároveň porušila aj Článok 13 ods. 1 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. V danom prípade tiež** došlo k porušeniu **Článku 16 a Článku 28 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.**

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi zo dňa 16. júna 2017:

Starostku obce som požiadala o prijatie opatrení, ktoré povedú k bezodkladnému zabezpečeniu poskytovania sociálnej služby dotknutej osobe. Navrhla som jej, aby využila všetky svoje oprávnenia, možnosti a kompetencie tak, aby sa dotknutej osobe zabezpečila sociálna služba bezodkladne.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Starostka obce mi po doručení výzvy na prijatie opatrení oznámila, že koncom júla 2017 požiadala Trnavský samosprávny kraj o posúdenie odkázanosti dotknutej osoby na sociálnu službu v špecializovanom zariadení. Na základe tejto informácie som začiatkom augusta 2017 požiadala Trnavský samosprávny kraj o poskytnutie súčinnosti.

Trnavský samosprávny kraj mi oznámil, že jeho zamestnanci vykonali návštevu domácnosti dotknutej osoby za prítomnosti manželky. Na základe zdravotného posudku a sociálneho posudku vydal Trnavský samosprávny kraj posudok o odkázanosti na sociálnu službu. V posudku Trnavský samosprávny kraj skonštatoval, že dotknutej osobe je potrebné zabezpečiť poskytovanie sociálnej služby bezodkladne z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, čím je jej život a zdravie vážne ohrozené. Následne Trnavský samosprávny kraj vydal rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu v špecializovanom zariadení.

Dotknutá osoba mala možnosť nastúpiť do Domova sociálnych služieb v Košútoch, avšak na základe nepravdivých a zavádzajúcich informácií, ktoré jej poskytli starostka obce s manželkou, odmietla do tohto zariadenia nastúpiť.

Začiatkom septembra 2017 bola podaná nová žiadosť o umiestnenie dotknutej osoby do Domova dôchodcov a Domova sociálnych služieb v Seredi. Riaditeľku Domova dôchodcov a Domova sociálnych služieb v Seredi som požiadala o poskytnutie potrebnej súčinnosti pri riešení situácie dotknutej osoby a pri jej umiestnení do Domova dôchodcov a Domova sociálnych služieb v Seredi. Podľa vyjadrenia riaditeľky žiadosť dotknutej osoby bola zaradená do evidencie žiadostí čakateľov na poskytovanie sociálnej služby, nakoľko v špecializovanom zariadení nie je voľné miesto.

Dňa 30. októbra 2017 sme spoločne s prezidentkou Fóra pre pomoc starším, pani Ľubicou Gálisovou, za asistencie príslušníkov polície, osobne navštívili dotknutú osobu v jej domácnosti a zároveň prešetrili podmienky, v akých žije. Do miesta pobytu sme prišli v podvečerných hodinách. V čase nášho príchodu už bola tma, v celom dome sa vôbec nesvietilo aj napriek tomu, že dotknutá osoba, manželka aj syn boli doma. Brána bola zamknutá, zvonček nebol.

Za súčinnosti príslušníkov polície sa nám podarilo dostať do domácnosti dotknutej osoby. Senior ležal v posteli na chodbe, na ktorej sa nesvietilo (nefungovala žiarovka). Bol oblečený veľmi naľahko, iba v trenkách. Počas našej návštevy sa niekoľkokrát rozplakal a prosil nás, aby sme ho odtiaľ zobrali preč. Vyjadril sa, že by chcel odísť aj hneď, čím skôr. Ďalej aj pred príslušníkmi polície uviedol, že vonku nebol už štyri roky.
Na otázku, či je pravda, že odmietol nastúpiť do Domova sociálnych služieb Košúty, senior uviedol, že mu bolo oznámené, že tam musí mať všetko oblečenie nové, že oblečenie nemôže byť opraté a z tohto dôvodu tam nechcel nastúpiť, pretože nemal finančné prostriedky na zakúpenie nového oblečenia. Z rozhovoru vyplynulo, že mu pravdepodobne boli poskytnuté nesprávne a nepravdivé informácie. Senior sa zároveň vyjadril, že chce odísť preč z domu, čo najskôr.
Následne sme seniora informovali o tom, že je pre neho voľné miesto v Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov Senica a pomohli sme mu s vypísaním žiadosti o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby v Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov Senica, ktorú na mieste bez problémov podpísal. Vypísanú a podpísanú žiadosť sme nasledujúci deň zaslali riaditeľke Domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Senica.
Dotknutej osobe je sociálna služba zabezpečená a poskytovaná od začiatku novembra 2017.
Na vyriešenie situácie dotknutej osoby bolo zo strany Úradu komisára vykonaných 88 úkonov (rôzne telefonáty, písomná a e-mailová komunikácia s dotknutými subjektmi, osobné návštevy a stretnutia).

Podnet som po preskúmaní postúpila aj Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Galante a Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, pobočka Trnava, ktorý začal výkon dohľadu vo veci prešetrenia správnosti a adekvátnosti zdravotnej starostlivosti poskytovanej dotknutej osobe zo strany jeho všeobecnej lekárky.

F. POSTUP ORGÁNOV ČINNÝCH V TRESTNOM KONANÍ

V priebehu roku 2017 mi v krátkom časovom období boli doručené podnety, v ktorých podávatelia podnetov žiadali o pomoc vo veci **nezákonného zaistenia a vzatia do väzby** osoby so zdravotným postihnutím - s **autizmom**. Podávatelia podnetov **namietali postup a nerovnaký prístup zo strany príslušných orgánov činných v trestnom konaní pri vybavovaní a posudzovaní podaných trestných oznámení.**

PRÍBEH TRIDSIATY ŠTVRTÝ ZAISTENIE A VZATIE DO VÄZBY OSOBY S AUTIZMOM

V prípade prešetrovanom pod sp. zn. KZP/0255/2017/05R bol mladý muž s autizmom **zaistený a vzatý do väzby v okamihu, ako podával trestné oznámenie** na svojich susedov, ktorí sa opakovane, svojvoľne a nezákonne pohybovali po pozemku vo vlastníctve jeho otca. Pri zadržaní tejto osoby s autizmom boli porušené viaceré zásady trestného konania. O vzatí dotknutej osoby do väzby do Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Nitra rozhodol Okresný súd Nitra. Dotknutá osoba bola následne eskortovaná do Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. Na základe podanej sťažnosti bola rozhodnutím Krajského súdu v Nitre z väzby prepustená a trestné stíhanie pokračuje na slobode. Uznesením Krajského súdu v Nitre bol väzobný dôvod nahradený **dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným**. Nakoľko ide o osobu s autizmom, ktorá má špeciálne potreby týkajúce sa stravy, pohybu a komunikácie, v dôsledku spôsobeného stresu hrozí trvalé poškodenie jej zdravia.

V danom prípade ide o dlhoročný susedský spor, dennodenné konflikty, fyzické napadnutia, dlhodobú šikanu, utláčanie, ponižovanie a dehonestovanie osoby so zdravotným postihnutím zo strany susedov aj príslušných orgánov činných v trestnom konaní a iných inštitúcií, ktoré vo veci rozhodovali. Celkovo v danom prípade boli podávané **viaceré trestné oznámenia navzájom**, a to zo strany dotknutej osoby a jej otca, ale aj zo strany susedov.

Z dokumentácie v spise vedenom na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím možno sledovať, že orgány činné v trestnom konaní oznámenia podané dotknutou osobou a jej otcom a smerujúce proti susedom **vyhodnocovali ako priestupky proti občianskemu spolunažívaniu** a oznámenia podané susedmi a smerujúce proti dotknutej osobe **vyhodnocovali ako trestné činy, resp. prečiny nebezpečného vyhrážania**. Na základe zistených skutočností možno konštatovať **nerovnaký prístup a postup zo strany orgánov činných v trestnom konaní pri vybavovaní a posudzovaní podaných trestných oznámení**.

Celkovo bolo vedených **viac ako 50 priestupkových konaní**, prevažne pre **priestupky proti občianskemu spolunažívaniu** podľa § 49 ods. 1 písm. d) zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Voči dotknutej osobe bolo vedených **viacero trestných stíhaní za prečin nebezpečného vyhrážania**. Z dokladov, ktoré mi boli predložené vyplýva, že vo viacerých prípadoch nie je naplnená skutková podstata prečinu nebezpečného vyhrážania, ale ide o priestupky proti občianskemu spolunažívaniu. Podľa **vyjadrenia znalca z odboru psychiatrie dotknutá osoba so zdravotným postihnutím nie je nebezpečná pre spoločnosť**.

Podľa môjho názoru postupom orgánov činných v trestnom konaní, ktoré trestné oznámenia prešetrovali a vybavovali, došlo k **porušeniu viacerých Článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím**, najmä k porušeniu **Článku 13, 14 a 15**.

2.4.4 **Návrhy a odporúčania** podľa § 11 ods. 1 zákona o komisárovi

Z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2016 až 2020 pre oblasť dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja – časť Výstavba a bývanie vyplýva, že jednou z priorít vlády je **prijatie nového stavebného zákona**. Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky v spolupráci s inými dotknutými subjektmi v súčasnosti pripravuje „Návrh zákona o územnom plánovaní“ a „Návrh zákona o výstavbe“. Navrhované právne predpisy nahradia v súčasnosti platný stavebný zákon. S prípravou nových zákonov je potrebné pripraviť aj vykonávacie predpisy, vyhlášky.

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky **č. 532/2002** Z. z., ktorá stanovuje podrobnosti **o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie** (ďalej len „vyhláška“), **je účinná už 15 rokov**. V praxi sa dosť často stáva, že stavebné úrady, ktoré majú v procese povoľovania a kolaudácie stavieb rozhodujúcu úlohu, **nie sú dostatočne vybavené** na presadzovanie bezbariérovosti **z hľadiska odbornosti, kapacity a kompetencií**. V dôsledku toho dochádza k **častému porušovaniu vyhlášky**. **Naďalej sa stavajú** a **kolaudujú bariérové budovy,** a to aj také stavby, akými sú napr. **školy, zdravotnícke zariadenia, budovy verejnej správy**. Stavby deklarované ako bezbariérové majú mnoho **nesprávnych riešení**, **nie sú prístupné vo všetkých častiach a priestoroch určených pre verejnosť, nemajú požadované vybavenie (prvky) podľa vyhlášky** a pod.

Z praxe tiež vyplýva **nedostatočná znalosť o nárokoch osôb s rôznym zdravotným postihnutím,** o spôsobe používania jednotlivých priestorov a prvkov, technických riešení prístupnosti, priestorových a konštrukčných možností budovy. Dôsledkom toho sú **mnohé chybné riešenia**, ktoré **znižujú mieru samostatnosti** osôb so zdravotným postihnutím, ako napr. strmé a šmykľavé rampy, nedostatočne veľké výťahové kabíny a sociálne zariadenia aj po ich rekonštrukcii, nepoužiteľné toalety, nesprávne osadené alebo chýbajúce držadlá, úzke, prípadne ťažko otvárajúce sa alebo zle osadené dvere, dverné prahy, nedostatok manévrovacieho priestoru na pohyb s vozíkom/kočíkom pred budovami a výťahmi a pod. Problémom tiež môže byť, ak držadlá alebo iné zariaďovacie predmety (napr. záchodová misa, umývadlo) nie sú umiestnené v správnej výške, prípadne opierky vedľa záchodových mís by mali byť namontované tak, aby sa dali sklopiť, avšak sú namontované na pevno.

Z uvedeného vyplýva, že v rámci schvaľovania projektovej dokumentácie je **nevyhnutná konzultácia s odborníkom a posúdenie projektovej dokumentácie odborníkom na tvorbu bezbariérového prostredia a univerzálneho navrhovania.** Inak budú navrhované riešenia aj naďalej nekvalitné a pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie nepoužiteľné. Na preukázanie splnenia podmienok na bezbariérové užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie by mal byť vydaný **odborný posudok o bezbariérovom užívaní.** Do novej právnej úpravy je nevyhnutné zaviesť **povinnú „certifikáciu“**

prístupnosti. „Certifikát“ prístupnosti“ by mal byť **povinným dokladom**, ktorý bude každý stavebník povinný predložiť na to, aby bola stavba povolená a skolaudovaná (tak ako napr. energetický certifikát).

Ďalej je nevyhnutné zabezpečiť **vzdelávanie študentov a odborníkov** v sektore výstavby, ktorí budú projektovú dokumentáciu posudzovať tak, aby boli zohľadnené požiadavky všetkých osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Súčasne je potrebné zabezpečiť **odbornú prípravu** zamestnancov verejnej správy a odborníkov vykonávajúcich štátny stavebný dohľad v oblasti prístupnosti a univerzálneho navrhovania.

Podľa Článku 9 ods. 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím sú zmluvné strany povinné prijať príslušné opatrenia na **kontrolu dodržiavania minimálnych noriem a pravidiel na zabezpečenie prístupnosti zariadení a služieb dostupných alebo poskytovaných verejnosti.** Je potrebné **stanoviť účinné mechanizmy na kontrolu dodržiavania bezbariérovej prístupnosti.** Ak nebude zavedený dostatočne účinný kontrolný mechanizmus, situácia sa nezlepší. Ďalej je potrebné stanoviť účinné **sankcie a opatrenia** za nedodržiavanie požiadaviek architektonickej prístupnosti.

V oblasti bezbariérových prístupností v kontexte odporúčaní z roku 2016 opätovne navrhujem a odporúčam:

1. **Prijať** nový stavebný zákon, v rámci ktorého je potrebné:
   a) implementovať opatrenia, ktoré vyplývajú z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä z Článku 9, upravujúceho prístupnosť prostredia v architektúre,
   b) definovať okruh (druhy) stavieb, u ktorých je nevyhnutné zabezpečiť bezbariérový prístup a bezbariérové užívanie osobami so zdravotným postihnutím,
   c) zaviesť **kontrolný mechanizmus** odborného posudzovania bezbariérovosti stavieb nezávislým inštitútom,
   d) stanoviť **sankcie** za nedodržiavanie požiadaviek architektonickej prístupnosti,
   e) začleniť **princípy univerzálneho navrhovania** do novej výstavby. Stavby musia byť projektované a realizované v súlade s požiadavkami univerzálneho navrhovania.
   f) legislatívne upraviť, aby sa k projektu stavby vyjadril aj **odborník** na tvorbu bezbariérového prostredia a univerzálneho navrhovania,
   g) na preukázanie splnenia podmienok na bezbariérové užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie by mal byť vydaný **odborný posudok o bezbariérovom užívaní** - zaviesť **povinnú „certifikáciu prístupnosti“.** Certifikát prístupnosti by mal byť **povinným dokladom**, ktorý bude stavebník povinný predložiť na to, aby bola stavba povolená a skolaudovaná (tak ako napr. energetický certifikát),

h) legislatívne upraviť, aby stavebná inšpekcia mala povinnosť kontrolovať aj dodržiavanie osobitných technických požiadaviek na bezbariérové užívanie stavieb, nariadiť odstránenie zistených nedostatkov a dohliadať na ich odstránenie.

2. Prijať zmenu zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov tak, aby vlastníci bytov a nebytových priestorov nemali možnosť svojím hlasovaním na schôdzi/zhromaždení vlastníkov bytov zabrániť vybudovaniu bezbariérového prístupu do bytu dotknutých osôb alebo do bytových domov.
3. Legislatívne upraviť, aby mestá/obce ako stavebné úrady mali povinnosť súhlasiť s realizáciou zariadení zabezpečujúcich bezbariérový prístup do verejných budov, aby sa upustilo od absolvovania procesu prenájmu pozemkov nachádzajúcich sa pred budovami a bytovými domami a spoplatňovania prenájmu (platenia nájomného) a aby sa vlastníkovi pozemku a budovy uložila povinnosť strpieť vybudovanie bezbariérového prístupu bezodplatne.

Ďalej navrhujem a odporúčam:

1. zabezpečiť **vzdelávanie** študentov a odborníkov v sektore výstavby, za účelom získania špecializácie pre posudzovanie architektonických bariér,
2. zabezpečiť verejné **označenia v Braillovom písme a ľahko čitateľných formách**, ako aj živú asistenciu, sprostredkovateľov, sprievodcov, predčítateľov, **prístupné informačné stánky, automaty s lístkami**, **webové stránky, mobilné aplikácie** a **profesionálnych tlmočníkov posunkového jazyka** s cieľom uľahčiť prístup do budov, dopravných prostriedkov a do iných verejne prístupných zariadení,
3. zabezpečiť vo všetkých budovách určených na užívanie verejnosťou bezbariérový prístup, pričom tieto opatrenia spočívajú napr. vo **vybudovaní** alebo **rekonštrukcii bezbariérových vstupov** do budov a bytových domov, ďalej vo **vybudovaní výťahov** a vybavení výťahových kabín požadovanými prvkami, prípadne **namontovaní schodiskovej plošiny alebo iného vhodného zdvíhacieho zariadenia** a pod.,
4. **zvyšovať povedomie o prístupnosti** medzi všetkými zúčastnenými stranami. V rámci zvyšovania povedomia je nevyhnutné zdôrazniť, že **povinnosť dodržiavať štandardy prístupnosti platí pre verejný aj súkromný sektor**. Zvyšovanie povedomia je potrebné vykonávať **v spolupráci s osobami so zdravotným postihnutím**, s ich zastupujúcimi organizáciami a s odborníkmi na tvorbu bezbariérového prostredia a univerzálneho navrhovania.

2.4.5 Príklady dobrej praxe

V rámci uskutočňovania výjazdových dní sa stretávam s tým, že niektoré mestá v stavebných konaniach spolupracujú s bezbariérovou komisiou zloženou z osôb s rôznymi druhmi

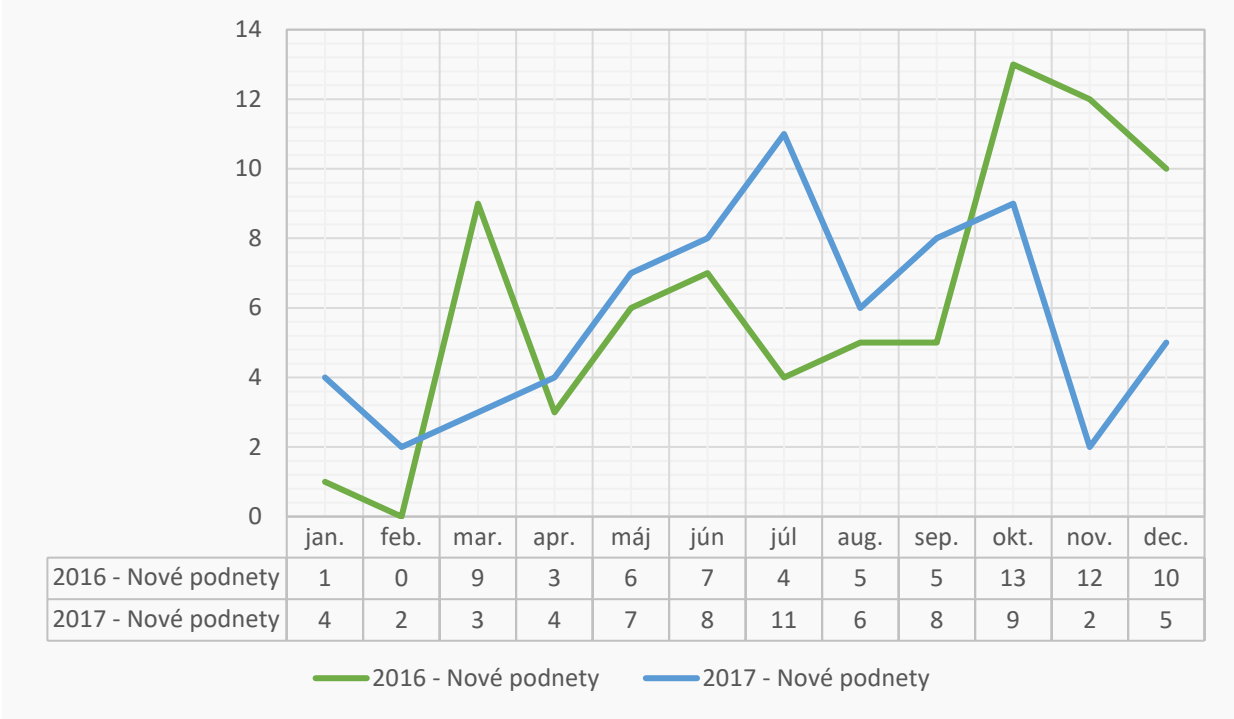
zdravotného postihnutia, ktorá sa vyjadruje k povoľovaniu a kolaudácii stavieb. Ako príklad by som rada uviedla napr. mestá Levice a Malacky.

Tiež by som rada ocenila ochotu niektorých správcov bytových domov, ktorí prejavili snahu vyriešiť a zabezpečiť bezbariérový prístup do bytových domov v priebehu prešetrovania podnetov. **V priebehu vybavovania podnetu bol** bezbariérový vstup zabezpečený **napr. do bytového domu** v Bratislave-Petržalke. Taktiež bola **zrekonštruovaná a opravená nájazdová plošina zabezpečujúca prístup do bytového domu v Rožňave.** Podávateľka podnetu, ktorá je zároveň osobou s obmedzenou schopnosťou pohybu sa vyjadrila, že **je maximálne spokojná, a že má pohodlný prístup do bytu.**

2.5 Sociálne služby a vzdelávanie

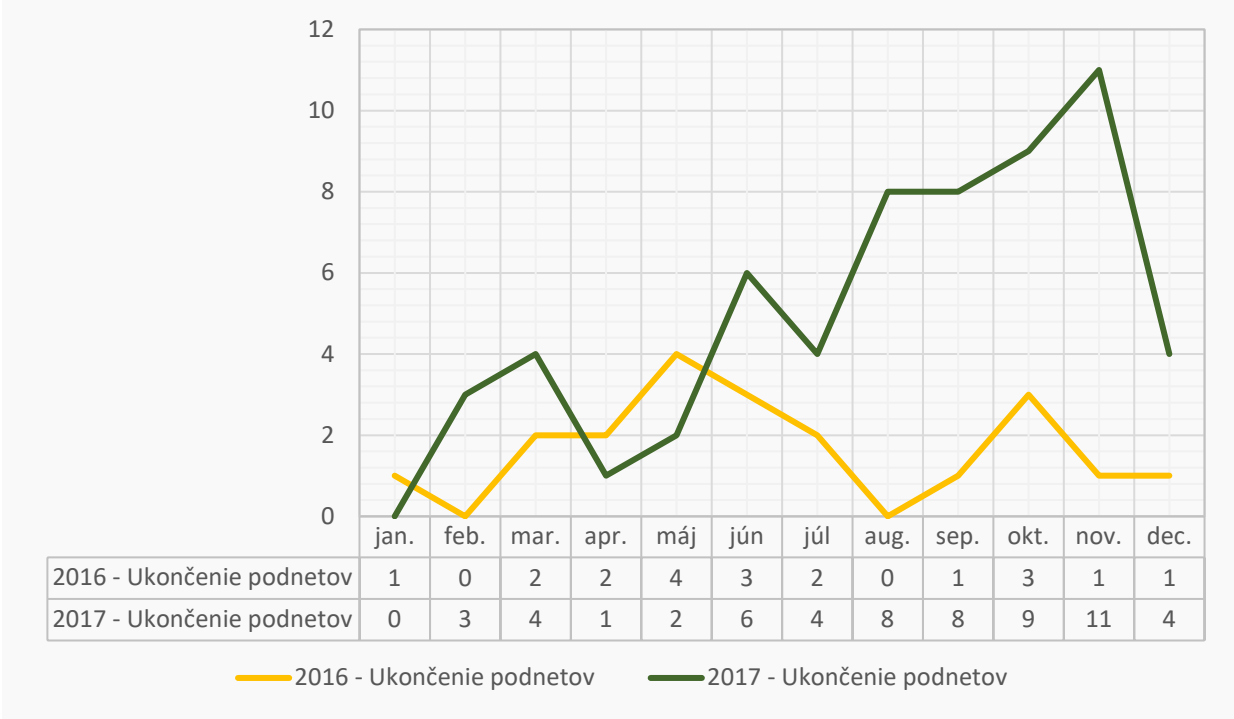
2.5.1 Štatistické informácie o činnosti

Graf 32 Porovnanie počtu prijatých podnetov



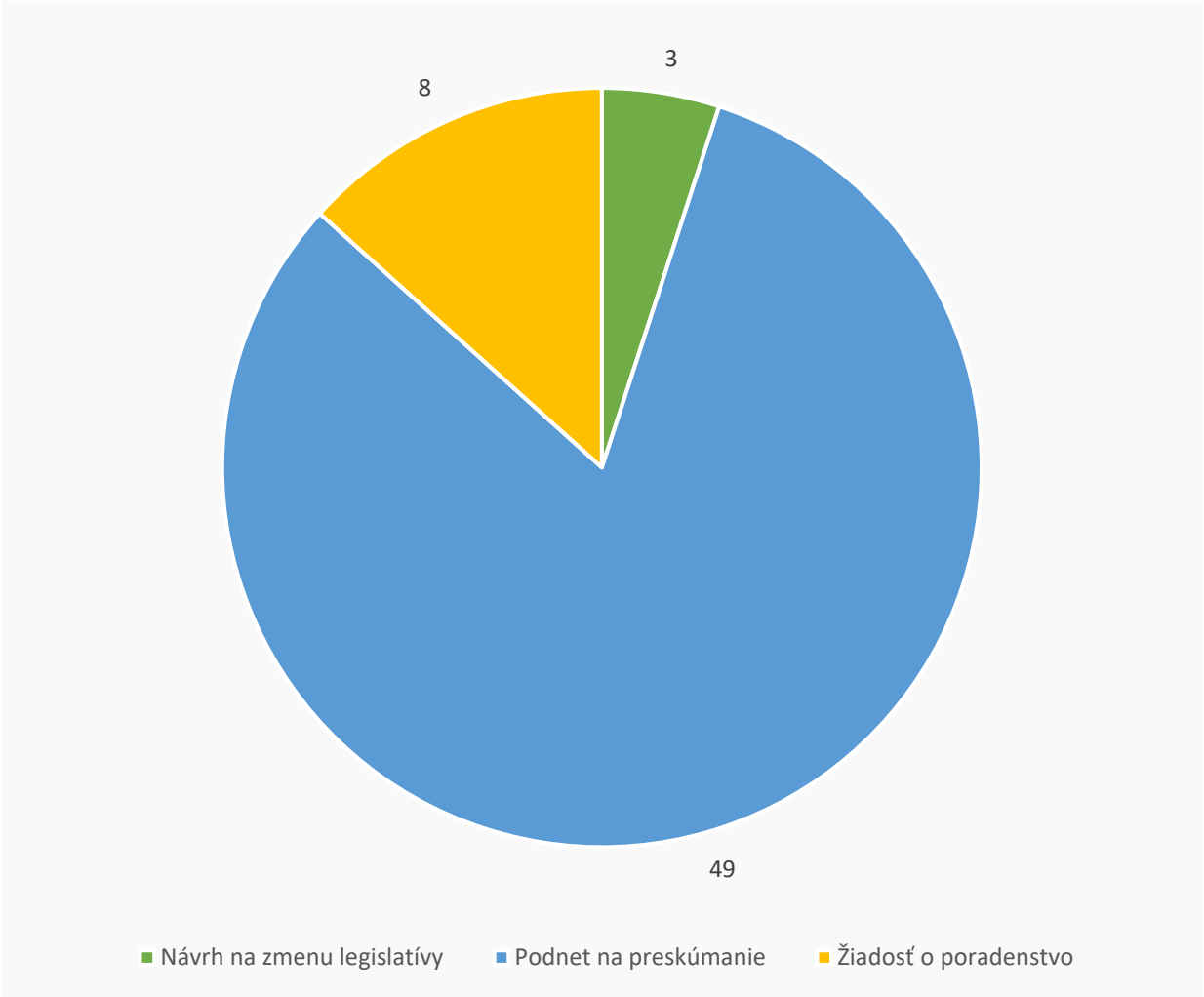
	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Nové podnety	1	0	9	3	6	7	4	5	5	13	12	10
2017 - Nové podnety	4	2	3	4	7	8	11	6	8	9	2	5

Graf 33 Porovnanie počtu ukončených podnetov

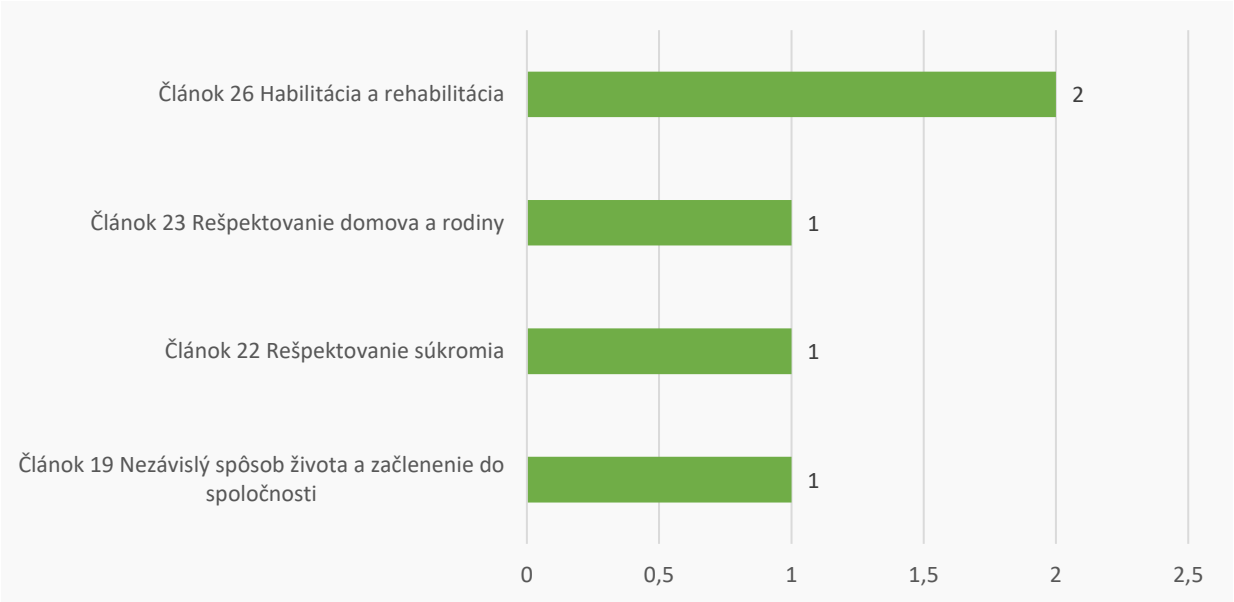


	jan.	feb.	mar.	apr.	máj	jún	júl	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
2016 - Ukončenie podnetov	1	0	2	2	4	3	2	0	1	3	1	1
2017 - Ukončenie podnetov	0	3	4	1	2	6	4	8	8	9	11	4

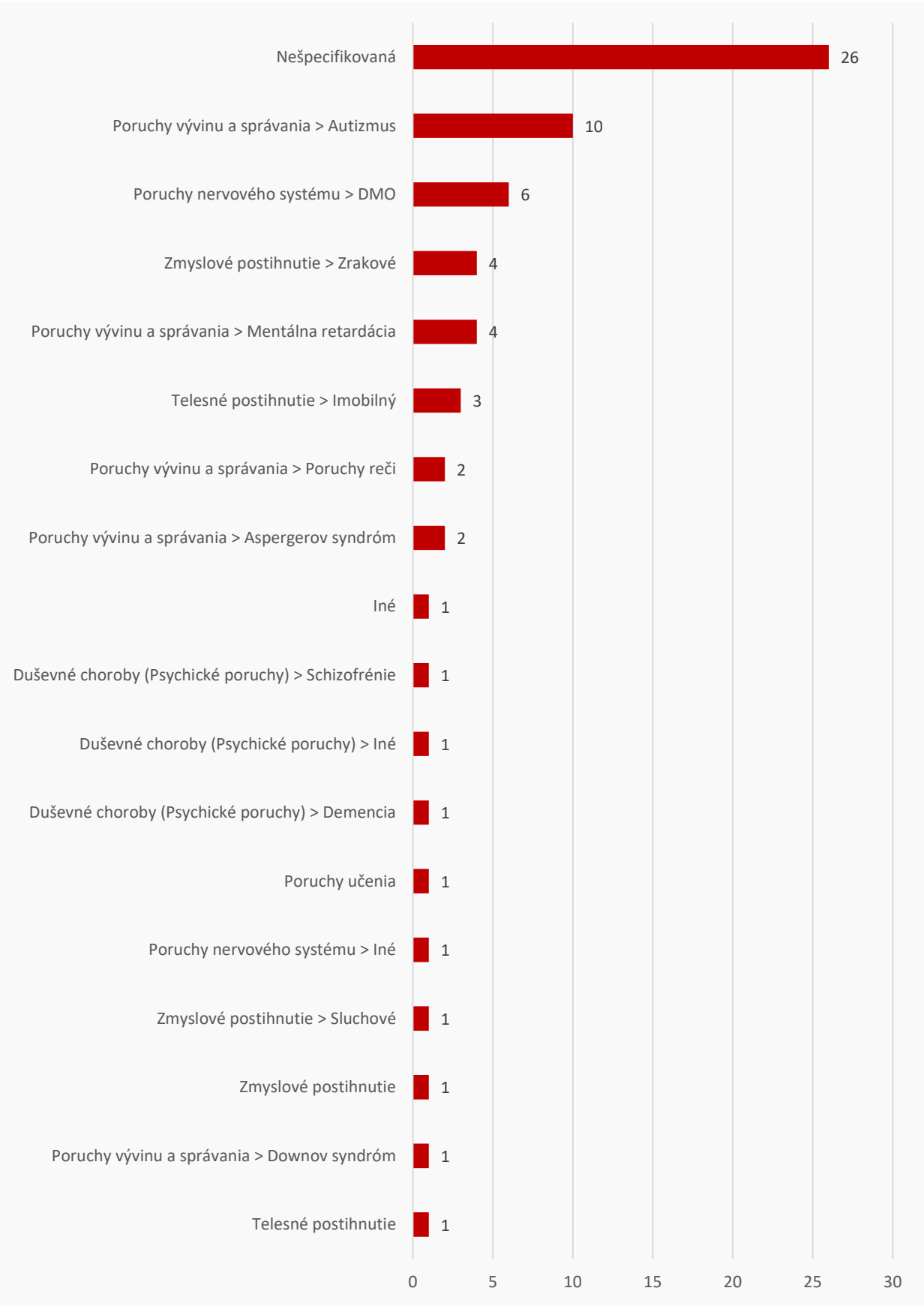
Graf 34 Typ podnetov prijatých v r. 2017



Graf 35 Prehľad porušení rozhodujúcich článkov v podnetoch ukončených v r. 2017



Graf 36 Prehľad zdravotného postihnutia dotknutých osôb



2.5.2 Východisková právna úprava

OBLASŤ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Pri vyhodnocovaní poznatkov z činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím týkajúcich sa posudzovania porušenia alebo ohrozenia práv a právom chránených záujmov osôb so zdravotným postihnutím pri poskytovaní sociálnych služieb som vychádzala najmä z článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a to konkrétne **Článok 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, Článok 22 Rešpektovanie súkromia, Článok 23 Rešpektovanie domova a rodiny.**

Primárnym právnym predpisom, ktorý na území Slovenskej republiky upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, financovaní sociálnych služieb a dohľade nad poskytovaním sociálnych služieb, je zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Zákon o sociálnych službách“). Vymedzuje práva patriace prijímateľom sociálnych služieb.
V zmysle zákona o sociálnych službách má fyzická osoba právo na poskytovanie sociálnej služby, ktorá svojím rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňuje realizovať jej **základné ľudské práva a slobody, zachováva jej ľudskú dôstojnosť**, aktivizuje ju k posilneniu sebestačnosti, zabraňuje jej sociálnemu vylúčeniu a podporuje jej začlenenie do spoločnosti. Ďalej má fyzická osoba právo na zabezpečenie dostupnosti informácií v jej zrozumiteľnej forme o druhu, mieste, cieľoch a spôsobe poskytovania sociálnej služby, o úhrade za sociálnu službu a o cieľovej skupine, ktorej je poskytovaná.
Prijímateľ sociálnej služby s pobytovou formou má podľa ustanovení zákona o sociálnych službách právo aj na utvorenie podmienok na zabezpečenie osobného kontaktu, telefonického kontaktu, písomného kontaktu alebo elektronického kontaktu s osobou, ktorú si sám určí, **najmä na účel ochrany jeho práv a právom chránených záujmov**, nadväzovania a udržiavania sociálnych väzieb s rodinou a komunitou a udržiavania partnerských vzťahov. Má právo na nenarušovanie svojho osobného priestoru okrem situácie, ktorá neznesie odklad a vstup je nevyhnutný na ochranu jeho života, zdravia alebo majetku, na ochranu práv a slobôd iných fyzických osôb alebo ochranu majetku zariadenia. Má právo podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení uvedenom prostredníctvom zvolených zástupcov prijímateľov sociálnej služby pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase.
Ak je prijímateľom sociálnej služby dieťa, má právo podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení samo alebo prostredníctvom svojho zákonného zástupcu alebo fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu.
Prijímateľ sociálnej služby má právo na náhradu škody spôsobenej poskytovateľom sociálnej služby pri poskytovaní sociálnej služby alebo v priamej súvislosti s ňou.

Zákon o sociálnych službách upravuje vzájomné práva a povinnosti pri poskytovaní a čerpaní sociálnych služieb, vymedzuje jednotlivé druhy sociálnych služieb, formy poskytovaných sociálnych služieb a určuje odborné, obslužné a ďalšie činnosti.
Zákon o sociálnych službách bol v roku 2017 novelizovaný zákonom č. 331/2017 Z. z., zákon ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Novela zákona nadobudla platnosť dňa 20. novembra 2017 a účinnosť dňa 1. januára 2018,

Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý sa používa pri posudzovaní a zisťovaní príjmu a majetku prijímateľa sociálnych služieb za účelom stanovenia úhrady za poskytovanú sociálnu službu,
Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Občiansky zákonník“),
Zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovuje povinný mesačný zostatok príjmu prijímateľovi sociálnej služby po zaplatení úhrady za sociálnu službu,
Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovuje vzájomnú vyživovaciu povinnosť rodičov k deťom, detí k rodičom v spojení poskytovaním sociálnej služby aj s povinnosťou platenia úhrady za poskytovanú sociálnu službu,
Zákon č. 122/2013 Z. z o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „Zákon o ochrane osobných údajov“).

OBLASŤ VZDELÁVANIA

Pri vyhodnocovaní poznatkov z činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím týkajúcich sa posudzovania porušenia alebo ohrozenia práv a právom chránených záujmov osôb so zdravotným postihnutím v oblasti vzdelávania som vychádzala najmä z týchto článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím: **Článok 1 Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním, Článok 5 Rovnosť a nediskriminácia, Článok 9 Prístupnosť, Článok 12 Rovnosť pred zákonom, Článok 24 Vzdelávanie.**

Pre oblasť vzdelávania sú významné tieto zákony:
Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „Školský zákon“),
Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení,
Zákon č. 596/2003 Z. z. Zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene

doplnení niektorých zákonov,
Zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „Zákon o pedagogických zamestnancoch“),
Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách,
Metodický pokyn Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu č. 22/2011 (ďalej ako Metodický pokyn č. 22/2011) na hodnotenie žiakov základnej školy,
Metodický pokyn Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 66/2015 k postupu pri predkladaní požiadaviek na finančné prostriedky na osobné náklady asistenta učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

2.5.3 Poznatky z prešetrovaných podnetov

A. SOCIÁLNE SLUŽBY

Do pôsobnosti referátu sociálnych služieb a vzdelávania Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím patrí poskytovanie ochrany pri dodržiavaní ľudských a sociálnych práv všetkých prijímateľov sociálnych služieb bez ohľadu na druh poskytovanej sociálnej služby alebo jej formu. Prijímatelia sociálnych služieb sú mnohokrát vystavovaní rizikám porušovania svojich práv a v niektorých prípadoch dokonca čelia nedovoleným telesným obmedzeniam, porušovaniu osobnej slobody, zanedbávaniu zdravotnej starostlivosti, neprimeranému správaniu zamestnancov zariadenia, nehospodárnemu nakladaniu s ich peniazmi.

PRÍBEH TRIDSIATY PIATY ZABEZPEČENIE SOCIÁLNEJ SLUŽBY PRE MALOLETÉ DETI

Dňa 11. júla 2017 sa na mňa telefonicky obrátila matka dvojičiek vo veku šesť rokov so žiadosťou o poskytnutie pomoci vo veci umiestnenia jej dvoch synov do domova sociálnych služieb na týždenný pobyt. Svoju situáciu opísala ako veľmi náročnú, o chlapcov sa nepretržite starajú s manželom od narodenia. Maloleté deti vyžadujú 24 hodinový dohľad a starostlivosť. V súčasnosti rodina pociťuje nesmiernu únavu, fyzické a psychické vyčerpanie.

Dňa 7. septembra 2017 mi bola poskytnutá informácia, že maloleté deti sú toho času v starostlivosti zariadenia sociálnych služieb GAUDEAMUS – zariadenie komunitnej rehabilitácie, na týždennom pobyte. Deti boli do zariadenia umiestnené v čase hospitalizácie matky. V tom čase poskytoval nepretržitú starostlivosť o dvojičky otec. Avšak po vyčerpaní svojich fyzických a psychických síl požiadal o bezodkladné poskytovanie sociálnej služby Bratislavský samosprávny kraj.

Pomoc pri starostlivosti o dvojičky v domácnosti poskytovalo občianske združenie Návrat.

Rodičia majú aj naďalej záujem sa o chlapcov starať. V tom čase boli natoľko vyčerpaní psychicky i fyzicky, že potrebovali na určité obdobie odľahčiť, aby mali čas aj na vlastnú

regeneráciu. Deti chceli umiestniť do zariadenia sociálnych služieb, ktoré je vhodné pre klientov tejto vekovej kategórie.
Na základe poskytnutých informácii som v septembri 2017 začala z vlastnej iniciatívy konanie o prešetrení postupu Bratislavského samosprávneho kraja vo veci zabezpečenia a poskytovania sociálnej služby pre maloleté deti pod sp. zn. KZP/0352/2017/06R.
O súčinnosť som požiadala Bratislavský samosprávny kraj a o stanovisko GAUDEAMUS – zariadenie komunitnej rehabilitácie. Výsledkom môjho šetrenia je nasledovné:
1. V prípade, že sa rodina s maloletými deťmi so zdravotným postihnutím ocitne v ťažkej životnej situácii a pomoc od svojich blízkych už nepostačuje, prekonanie nepriaznivej situácie pomáhajú riešiť rôzne inštitúcie zriadené pre poskytovanie sociálnej pomoci. Ak však už žiaden subjekt nevládze poskytovať pomoc, a nie je možné poskytnúť sociálnu službu, je povinnosťou vyššieho územného celku túto službu zabezpečiť bez výnimky. Podľa § 8 ods. 6 Zákona o sociálnych službách vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti je povinný poskytnúť alebo zabezpečiť sociálnu službu fyzickej osobe bezodkladne.
3. Pokiaľ majú sociálne služby slúžiť občanom vo verejnom záujme, z krátkodobého aj z dlhodobého hľadiska musia byť sociálne služby poskytované na rovnakom prístupe bez akejkoľvek diskriminácie, musia byť poskytované kontinuálnym spôsobom, bez prerušenia a musia spĺňať kvalitatívne a kvantitatívne štandardy.
4. Sociálne služby sú poskytované ľuďom so zdravotným znevýhodneným s cieľom zlepšiť kvalitu ich života, prípadne ich v maximálne možnej miere do spoločnosti začleniť. Sociálne služby preto majú zohľadňovať primárne osobu prijímateľa sociálnej služby, následne jeho rodinu, skupinu, do ktorej patrí, záujmy širšieho spoločenstva.
5. Sociálne služby a sociálna práca sú jedným z najdôležitejších nástrojov realizácie sociálnej politiky vo vzťahu k deťom a osobám so zdravotným znevýhodnením.
6. Sociálne služby sú toho času poznačené nedostatočnou sieťou, nárastom počtu ich užívateľov a nedostatočnými kapacitami najmä v niektorých typoch zariadení.
7. Zariadenia sociálnej starostlivosti sú nerovnomerne rozložené vo vzťahu k potrebám, majú nedostatok kapacít a absentujú moderné formy sociálnej starostlivosti.
8. Sociálny život detí so zdravotným postihnutím má svoje špecifiká a tie sú úplne odlišné od potrieb dospelých osôb so zdravotným postihnutím. Tieto potreby je nutné pri poskytovaní sociálnych služieb zohľadniť, bez ohľadu na to či ide o kvalitu života, pocit osamelosti, pohody a pod.

Na základe zistených skutočností v prešetrovanom podnete som vo vyjadrení podľa § 24 Zákona o komisárovi konštatovala, že GAUDEAMUS – zariadenie komunitnej rehabilitácie

v nebolo a ani v súčasnosti nie je v žiadnom prípade prispôsobené na poskytovanie sociálnych služieb pre maloleté detí so zdravotným postihnutím.

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi zo dňa 24. novembra 2017:

Bratislavskému samosprávnemu kraju som uložila opatrenie vypracovať sociálno-demografickú analýzu umožňujúcu pripraviť kvalifikovaný odhad potreby poskytovania sociálnych služieb na území Bratislavského samosprávneho kraja.

Po vypracovaní analýzy vytvoriť sieť zariadení sociálnych služieb, ktoré budú poskytovať sociálne služby pre maloleté deti so zdravotným postihnutím na komunitnej úrovni za účelom poskytnutia akútnej pomoci rodičom a rodinám.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Opatrenie nebolo zo strany Bratislavského samosprávneho kraja prijaté. Splnenie opatrenia bude sledované v roku 2018.

Často sa opakujúci problém:

Zásah do súkromia

Podľa Článku 22 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím – rešpektovanie súkromia *„Nijaká osoba so zdravotným postihnutím bez ohľadu na miesto jej pobytu alebo na prostredie, v ktorom žije, nesmie byť vystavená svojvoľnému alebo nezákonnému zasahovaniu do súkromia, do rodiny, domova, korešpondencie alebo do iných druhov komunikácie ani nezákonným útokom na jej česť a povesť. Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na zákonnú ochranu pred takým zasahovaním alebo takými útokmi.“*

Podávatelia podnetov a dotknuté osoby najčastejšie namietali porušovanie tohto práva v súvislosti s odoberaním osobných dokladov, osobných vecí a s vykonávaním hygieny. V niektorých podnetoch podávatelia uvádzali, že svojho blízkeho našli pri návšteve v žalostnom a zanedbanom stave najmä po hygienickej stránke. Uvádzali zanedbanú starostlivosť o zovňajšok, nevhodnosť a nedôstojnosť oblečenia vecí nadmerných veľkostí.

PRÍBEH TRIDSIATY ŠIESTY ZVEREJŇOVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV

Súčasťou poskytovania sociálnych služieb je i spracúvanie osobných údajov. Osobné údaje na účely Zákona o sociálnych službách spracúva obec, vyšší územný celok, poskytovateľ sociálnej služby a Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Podávatelia podnetov najčastejšie namietali porušenia Zákona o ochrane osobných údajov

pri spracúvaní osobných údajov v súvislosti s ich poskytnutím do informačného systému bez písomného súhlasu, spracúvania osobných údajov bez vymedzenia rozsahu a podmienok spracovania, porušenie mlčanlivosti a poskytovanie osobných údajov pre iný subjekt. V prešetrovaných podnetoch sa veľmi často stretávam so skutočnosťou, že opatrovník, ktorý je zároveň poskytovateľom sociálnej služby zverejní osobné údaje tretej osobe za účelom uzavretia rôznych typov zmlúv. Ide najmä o Zmluvy o životnom poistení a Zmluvy o poistení pohrebných nákladov. Uzatvorením takýchto zmlúv zneužívajú štatutári zariadení svoju právomoc a kompetencie opatrovníka, zmluvy uzatvárajú bez potrebného schválenia súdom, ale sú i prípady, kedy tieto zmluvy podpisujú ako fyzické osoby bez označenia, že konajú v mene právnickej osoby.

Zo zmlúv, ktoré mám k dispozícii možno konštatovať, že boli uzatvorené z osobných zištných dôvodov a s cieľom províznej odmeny.

Uvedeným konaním opatrovníci porušujú ustanovenie § 28 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého *„Ak zákonní zástupcovia sú povinní aj spravovať majetok tých, ktorých zastupujú, a ak nejde o bežnú vec, je na nakladanie s majetkom potrebné schválenie súdu.“* Súbežne, podľa môjho názoru vzniká dôvodné podozrenie, že napĺňajú skutkovú podstatu viacerých trestných činov.

Podľa § 23 písm. a) bod. 2 Zákona o komisárovi *„Ak komisár zistí, že podnet je podľa svojho obsahu oznámením o skutočnostiach, že bol spáchaný trestný čin, alebo ak obsah podnetu nasvedčuje tomu, že mal byť spáchaný trestný čin, bezodkladne odstúpi podnet alebo jeho časť príslušnému orgánu a o tomto postupe informuje podávateľa podnetu“* som postúpila túto vec príslušným orgánom činným v trestnom konaní.

Uvedený prípad riešim pod sp. zn. KZP/0040/2017/06R, v ktorom podávateľky podnetu uviedli, že „bratovi z mesačného invalidného dôchodku ostávalo vreckové 40 EUR na osobné potreby“. Podávateľky podnetu uviedli, že bolo netransparentne nakladané s jeho finančnými prostriedkami. Peniaze neboli použité na osobné potreby, ale na platenie štvrťročných úhrad poistného vo výške 50,79 EUR. Sestry, ktoré boli nespokojné s poskytovaním sociálnej služby požiadali o zmenu opatrovníctva. Súd ich žiadosti vyhovel. Riaditeľ Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých v Okoči, však i naďalej pokračoval v konaní v rozpore zo zákonom a ponechal v platnosti pravidelné úhrady poistného. Sestry na túto skutočnosť prišli, až keď ukončili pobyt brata v DSS Okoč.

V tomto prípade išlo o investičné životné poistenie uzatvorené do roku 2047, čo podávateľky považovali za zatajenie informácií pri správe cudzieho majetku. Vyriešenie prípadu naďalej sledujem.

Často sa opakujúci problém:

Zásah do osobnej slobody a slobody pohybu a neprimeraná ochrana

Cieľom Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím je presadzovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich prirodzenej dôstojnosti.
Medzi základné ľudské práva a slobody patrí osobná sloboda, ktorú zaručuje Článok 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a slobodu pohybu a pobytu, ktorú zaručuje Článok 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím podľa Zákona o komisárovi vykonávam monitoring nezávislým zisťovaním v zariadeniach sociálnych služieb, predmetom ktorého je dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím.
Okrem iného jedným z výsledkov mojej monitorovacej činnosti je zistenie, že zariadenia sociálnych služieb umiestňujú klientov do sieťových a klietkových postelí. Používanie týchto telesných obmedzovacích prostriedkov je v jednoznačnom rozpore s § 10 Zákona o sociálnych službách. Uvedeným konaním dochádza k obmedzeniu slobody pohybu a pobytu klientov so zdravotným postihnutím, i keď poskytovatelia deklarujú, že tak konajú v záujme bezpečnosti klienta, okolia a na základe odporúčania lekára - psychiatra.
V zariadeniach sociálnych služieb dochádza k porušovaniu Dohovoru, Ústavy Slovenskej republiky, Zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných predpisov pri dodržiavaní základných ľudských práv a slobôd osôb so zdravotným postihnutím.

PRÍBEH TRIDSIATY SIEDMY ZODPOVEDNOSŤ POSKYTOVATEĽA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB ZA ŠKODU

Podávateľka podnetu pod sp. zn. KZP/0253/2017/06R ma informovala o skutočnosti, že zariadenie sociálnych služieb jej, ako opatrovníkovi, predložilo na podpis listinu „Zodpovednosť za osobné veci prijímateľa sociálnych služieb“. Uviedla, že v zariadení sociálnych služieb sa pohybujú iba zamestnanci a prijímatelia sociálnych služieb. Žiadala o poskytnutie informácií týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú na osobných veciach prijímateľa sociálnych služieb.
Podľa ustanovenia § 6 ods. 4 Zákona o sociálnych službách, prijímateľ sociálnej služby má právo na náhradu škody spôsobenej poskytovateľom sociálnej služby pri poskytovaní sociálnej služby alebo v priamej súvislosti s ňou.
Podľa ustanovenia § 433 ods. 1 Občianskeho zákonníka prevádzkovateľ poskytujúci ubytovacie služby zodpovedá za škodu na veciach, ktoré boli ubytovanými fyzickými osobami alebo pre ne vnesené, ibaže by ku škode došlo aj inak. Vnesené sú veci, ktoré boli prinesené do priestorov, ktoré boli vyhradené na ubytovanie alebo na uloženie vecí alebo

ktoré boli za tým účelom odovzdané prevádzkovateľovi alebo niektorému z pracovníkov prevádzkovateľa.
Podľa ustanovenia § 433 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak je s prevádzkou niektorej činnosti spravidla spojené odkladanie vecí, zodpovedá ten, kto ju vykonáva, fyzickej osobe za škodu na veciach odložených na mieste na to určenom alebo na mieste, kde sa obvykle odkladajú, okrem ak by ku škode došlo aj inak.
Podľa § 433 ods. 3 Občianskeho zákonníka zodpovednosti za škodu sa **nemožno zbaviť jednostranným vyhlásením ani dohodou**.
Podľa ustanovenia § 436 Občianskeho zákonníka právo na náhradu škody sa musí uplatniť u poskytovateľa sociálnej služby bez zbytočného odkladu. Právo poškodenému zanikne, ak sa neuplatnilo do pätnásteho dňa po dni, keď sa poškodený prijímateľ sociálnej služby o škode dozvedel.
Podľa § 441 Občianskeho zákonníka, ak bola škoda spôsobená aj zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne; ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám.
Na základe vyššie uvedených ustanovení zákonov, zodpovednosť za škodu na veciach vnesených a odložených, by malo niesť zariadenie poskytujúce sociálne služby. Pri posudzovaní vzniku zodpovednosti za škodu a určenie jej výšky, bude dôležité posúdiť skutočnosť ako si zariadenie sociálnych služieb počínalo preventívne, aby ku škode na veciach prijímateľa sociálnych služieb nedošlo, prípadne či škodu na veci nespôsobil prijímateľ sociálnej služby svojim konaním sám.
Zariadenie poskytujúce sociálne služby, ktoré by nútilo klienta vzdať sa osobných vecí, by postupovalo v rozpore s právami prijímateľa sociálnych služieb ustanovenými najmä v Zákone o sociálnych službách, v Občianskom zákonníku a takýmto konaním by zasahovalo **do základných práv prijímateľov sociálnych služieb vlastniť majetok**.
Zariadenie sociálnych služieb je povinné mať pripravené materiálne podmienky primeraného druhu na zabezpečenie ochrany vnesených vecí prijímateľov sociálnej služby. Zároveň zariadenie sociálnych služieb môže uzatvoriť komerčné poistenie zodpovednosti za škodu.

PRÍBEH TRIDSIATY ÔSMY POSKYTOVANIE SOCIÁLNEJ SLUŽBY POMOCOU DONÁŠKY STRAVY

Podávateľka podnetu šetreného pod sp. zn. KZP/0352/2016/06R využívala stravovanie pre dôchodcov zabezpečené mestom Nitra formou donášky stravy do domácnosti na základe uzavretej zmluvy o poskytovaní sociálnej služby.
Peňažný príspevok mesta sa prijatím všeobecne záväzného nariadenia znižoval. Zvyšovaním

jej dôchodku sa jej zvyšovala úhrada za obed. Mesto jej túto skutočnosť oznámilo oneskorene. Zo strany Správy zariadení sociálnych služieb mesta Nitra jej bolo doručené oznámenie o zmene výšky finančného príspevku a následne bola vyzvaná na úhradu nedoplatku spätne za päť mesiacov vo výške 99,30 €. Podávateľka podnetu tento nedoplatok uhradila poštovou poukážkou, avšak bez uzavretého dodatku k zmluve o zvýšení úhrad za stravu.

Vo vyjadrení spracovanom podľa § 24 Zákona o komisárovi som konštatovala, že postupom Správy zariadení sociálnych služieb mesta Nitra došlo k bezdôvodnému obohateniu a súčasne

k zásahu do práv podávateľky podnetu a to do práva podľa **čl. 19 písm. b) Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím – Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti**, **Článku 28 ods. 2 písm. a), podľa ktorého** sú zmluvné strany povinné osobám so zdravotným postihnutím zabezpečiť rovnaký prístup k službám zásobovania obyvateľstva čistou vodou a zabezpečiť im **prístup k vhodným a cenovo dostupným službám**, pomôckam a k iným formám pomoci pre potreby súvisiace so zdravotným postihnutím.

V priebehu šetrenia podnetu došlo k vysporiadaniu neoprávnene prijatej úhrady.

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi zo dňa 24. novembra 2017:

Správu zariadení sociálnych služieb mesta Nitra som požiadala o prijatie opatrení, ktoré zabezpečia dodržiavanie ustanovení uzavretých zmlúv.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Opatrenie bolo prijaté.

PRÍBEH TRIDSIATY DEVIATY INDIVIDUÁLNY PRÍSTUP KU KLIENTOVI S AUTIZMOM

Podávateľ podnetu vedeného so sp. zn. KZP/0088/2016/06R ma oslovil s problémom, v ktorom opísal situáciu svojho syna s autizmom, ktorý je obyvateľom domova sociálnych služieb Pastuchov s celoročnou pobytovou formou. Otec namietal, že so synom v zariadení nedostatočne pracujú odbornými metódami vhodnými pre autistov. Podnet smeroval k tomu, či má osoba s autizmom nárok na vytvorenie vhodných podmienok v zariadení sociálnych služieb, nakoľko zariadenia špecializované pre osoby s autizmom na Slovensku absentujú.

Na základe šetrenia podnetu som vo vyjadrení podľa § 24 Zákona o komisárovi konštatovala porušenie práva podľa § 9 ods.1 zákona 448/2008 Z. z. zo strany zariadenia sociálnych služieb, nakoľko poskytovateľ sociálnej služby je povinný pripraviť individuálny plán

pre klienta na dosiahnutie kvalitného života. Cieľom tohto plánu je, aby služby boli flexibilné a individuálne prispôsobené potrebám klienta.

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi zo dňa 23. mája 2017:

V máji 2017 som uložila opatrenie zamerané na vypracovanie individuálneho plánu v súlade s § 9 ods.1 zákona 448/2008 Z. z. a aby takýto individuálny plán bol priebežne aktualizovaný u všetkých prijímateľov sociálnej služby.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Uložené opatrenie sa priebežne sleduje.

PRÍBEH ŠTYRIDSIATY NEPOSKYTOVANIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PODĽA ZMLUVY

Podávateľ podnetu žiadal o pomoc v občianskoprávnom konaní vo veci porušenia zmluvných podmienok zo strany poskytovateľa sociálnych služieb Dom Charitas sv. Damiána de Veuster v Spišských Vlachoch. Poukazuje na nízku kvalitu poskytovaných služieb. Vzhľadom na dlhodobo pretrvávajúce problémy sa podávateľ podnetu rozhodol požiadať o ukončenie zmluvného vzťahu. V roku 2012 uzavrel podávateľ podnetu zmluvu darovaní finančných prostriedkov v prospech Dom Charitas sv. Damiána de Veuster.

Po prešetrení tohto podnetu so sp. zn. KZP/0337/2016/06R konštatujem, že zariadenie sociálnych služieb nesprávne aplikovalo ustanovenie § 34 ods. 2 Zákona o sociálnych službách v praxi. V rozpore s dobrými mravmi toto zariadenie v Dodatku k Zmluve o poskytovaní sociálnej služby podrobne nešpecifikovalo iné obslužné činnosti. V zmluve o úschove riadne nevymedzilo predmet úschovy – peňažnú hotovosť.

Návrh na prijatie opatrení podľa § 24 Zákona o komisárovi v spojení s § 10 ods. 2 písm. a) bod 4 Zákona o komisárovi zo dňa 18. decembra 2017:

Riaditeľa zariadenia som požiadala o prijatie opatrení, ktoré zabezpečia dodržiavanie ustanovení Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj záväzných právnych predpisov Slovenskej republiky, tak aby v budúcnosti nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov.

Vyhodnotenie opatrení k 31. decembru 2017:

Na základe mojich zistení a uložených opatrení Dom Charitas sv. Damiána de Veuster došlo k náprave a k odstráneniu vytknutých nedostatkov v celom rozsahu. Platné zmluvy a dodatky boli prehodnotené a obslužné činnosti boli presne špecifikované v zmysle platnej

> legislatívy. V zmluvách o úschove cenných vecí bol vyradený ako predmet úschovy „peňažná hotovosť“.

B. VZDELÁVANIE

Najčastejším dôvodom, pre ktorý rodičia detí so zdravotným postihnutím podávali podnety v oblasti vzdelávania za rok 2017 bolo nedostatočné zabezpečenie počtu asistentov v školách a školských zariadeniach. Ďalším závažným problémom je absencia reálne fungujúcej pomoci deťom so zdravotným postihnutím v školách pri úkonoch sebaobsluhy a pri zdravotníckych úkonoch počas pobytu v škole a školskom zariadení.
Vzdelávanie patrí medzi základné ľudské práva. Školský zákon ustanovuje pojem integrácia, ktorý možno chápať ako medzistupeň medzi špeciálnym a inkluzívnym vzdelávaním.
Inkluzívne vzdelávanie považujem za jedinú vhodnú formu vzdelávania pre osoby so zdravotným postihnutím. Školský zákon ani iný právny predpis na Slovensku definíciu inkluzívneho vzdelávania nepozná.
V súčasnosti sa deti so zdravotným postihnutím vzdelávajú v špeciálnych školách, niektoré sú integrované v bežných školách a ďalšie deti sú vzdelávané v domovoch sociálnych služieb alebo individuálne doma.
Vzdelávanie umožňuje deťom so zdravotným postihnutím stať sa autonómnymi.
Pri vzdelávaní detí so zdravotným postihnutím sú ich rodičia denne konfrontovaní s problémom ako zabezpečiť pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, zdravotníckych úkonoch. Rovnako veľký je aj problém nedostatku asistentov učiteľov.

V doručených podnetoch sa ich podávatelia sťažujú na nespravodlivé hodnotenie, šikanovanie medzi žiakmi, šikanovanie zo strany pedagogického personálu, na nemožnosť vyjadriť svoj názor, na diskrimináciu, chýbajúce a neaktualizované individuálne vzdelávacie programy. Ďalším zásadným problémom je, že riaditeľ základnej školy nemá zákonom uloženú povinnosť prijať dieťa so zdravotným postihnutím do školy podľa spádovej oblasti. V prípade detí so zdravotným postihnutím dochádza bežne k znižovaniu počtu vyučovacích hodín.

Často sa opakujúci problém:

Nespravodlivé hodnotenie žiaka

Školské hodnotenie je špecifickým druhom hodnotenia. Metodický pokyn č. 22/2011 upravuje hodnotenie detí so zdravotným postihnutím, podľa ktorého:

- má byť pre učiteľa spätnou väzbou o prospechu žiakov so zdravotným postihnutím,
- má poskytovať žiakom so zdravotným postihnutím spätnú väzbu o ich pokroku,
- má žiakov so zdravotným postihnutím motivovať,
- slúži ako podklad pre vedenie záznamov o prospechu žiaka so zdravotným postihnutím,
- umožňuje poskytnúť doklady o momentálnom prospechu a dosiahnutej úrovni žiaka so zdravotným postihnutím,
- umožňuje posúdiť pripravenosť žiaka so zdravotným postihnutím pre ďalšie učenie.

Hodnotenie musí byť spravodlivé v tom zmysle, že sa vzťahuje ku prebranému učivu. Ak žiak so zdravotným postihnutím v príslušnom období pracoval požadovaným spôsobom v zmysle individuálneho vzdelávacieho programu, tak pri hodnotení v zmysle individuálneho vzdelávacieho programu bude klasifikovaný pozitívnym hodnotením.

Rodičia detí so zdravotným postihnutím ma upozorňovali vo svojich podnetoch na nespravodlivé hodnotenie. Pre spravodlivé hodnotenie žiakov je rozhodujúce odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. V uvedenom odporúčaní psychológ uvedie, ktoré predmety nehodnotiť, ktoré predmety hodnotiť a akým spôsobom, slovne, známkou. Odporúčania je potrebné zapracovať do individuálneho vzdelávacieho programu žiaka so zdravotným postihnutím a následne podľa neho postupovať.

Tento problém sa objavuje dlhodobo.

Často sa opakujúci problém:

Šikana na školách

Medzi základné právo pri vzdelávaní osôb so zdravotným postihnutím patrí bezpečnosť v škole a v školskom zariadení, život bez bolesti, ponižovania a strachu. Aj rodičia detí so zdravotným postihnutím považujú šikanovanie za jeden z najväčších problémov a od učiteľov očakávajú účinnú pomoc a porozumenie.

Preukázanie šikanovania je veľmi zložitý a dlhodobý proces. I keď ani v jednom prípade sa mi nepodarilo šikanovanie preukázať, podľa písomných vyjadrení rodičov šikanovaných detí sa po mojej intervencii vzťahy v škole a medzi žiakmi navzájom upravili.

Prešetrenie podnetov týkajúcich sa šikanovania som ukončila odporúčaním implementovania metódy peer mediacie do prostredia školy.

Dňa 23. októbra 2017 som sa na pôde Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej ako "Ministerstvo školstva") stretla so štátnym tajomníkom Ing. Petrom

Krajňákom a hlavnou školskou inšpektorkou PaedDr. Vierou Kalmárovou. Predmetom stretnutia bolo nastavenie spôsobu spolupráce pri odhaľovaní šikanovania. Výsledkom rokovania je dohoda, na základe ktorej všetky podnety týkajúce sa šikanovania budú postúpené Štátnej školskej inšpekcii, ktorá vykoná prešetrenie podnetu týkajúceho sa šikanovania

PRÍBEH ŠTYRIDSIATY PRVÝ ZABEZPEČENIE ZDRAVOTNÍCKYCH ÚKONOV A ÚKONOV SEBAOBSLUHY POČAS POBYTU DIEŤAŤA V ŠKOLSKOM ZARIADENÍ

V podnetoch sa stretávam i so situáciami, že dieťa so zdravotným postihnutím počas vyučovacieho procesu nemá zabezpečenú pomoc pri úkonoch sebaobsluhy a pri zdravotníckych úkonoch.

Podľa ustanovenia § 16 ods. 1 Zákona o pedagogických zamestnancoch „*Pedagogický asistent podľa požiadaviek učiteľa podieľa na uskutočňovaní školského vzdelávacieho programu základnej školy alebo výchovného programu pre deti a žiakov vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky najmä utváraním rovnosti príležitostí vo výchove a vzdelávaní, na prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér.“.*

Podávateľka podnetu sp. zn. KZP/0356/2016/06R sa obrátila na mňa s problémom, že jej vnučka, žiačka Spojenej školy v Bratislave potrebuje počas vyučovania pomoc pri úkonoch sebaobsluhy. Škola jej tieto činnosti odmieta zabezpečiť s odôvodnením, že to nie je povinnosťou učiteľa ani asistenta učiteľa. Takéto služby poskytuje na škole občianske združenie Gaudeamus, avšak za úhradu, na ktorú jej matka samo živiteľka, nemá prostriedky.

Na základe prešetrovania podnetu podľa § 24 Zákona o komisárovi som podávateľku podnetu informovala, že asistent učiteľa nemá v náplni práce povinnosť poskytovať pomoc pri hygiene, a obliekaní. Asistenciu pri týchto úkonoch poskytuje osobný asistent, ktorý však nie je oprávnený vstúpiť do školy bez povolenia riaditeľa školy. Z daného stavu vyplýva, že škola síce neporušila zákon, ale došlo k porušeniu **Článku 24 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.**

Podávateľka podnetu, ktorý je vedený pod sp. zn. KZP/0427/2017/06R v mene rodičov detí s diagnózou Diabetes, učiteľov, pedagogických zamestnancov a známych združených na facebookovej stránke s počtom cca. 2000 osôb žiada o systémovú zmenu v legislatíve pri inštitútoch osobnej asistencie, pedagogického asistenta a zdravotníckeho pracovníka, tak aby tieto inštitúty vytvorili bezproblémovú školskú integráciu pre deti so zdravotným postihnutím. Upozornila na to, že dieťa s Dg. Diabetes mellitus potrebuje merať glykémiu,

dostať inzulín, zasiahnuť pri hypoglykémii alebo hyperglykémii, nenamáhať sa fyzicky. Vyvstáva teda potreba, kto je povinný po zdravotnej stránke sa o deti v školských zariadeniach postarať.

Od vzniku Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa venujem prešetrovaniu podnetov týkajúcich sa asistencie pre žiakov s ťažkým zdravotným postihnutím počas pobytu v školskom zariadení. Problematiku považujem za natoľko závažnú, že som pred koncom roka 2017 iniciovala vznik pracovnej skupiny zameranej na analýzu, druhov činností a určenie ich rozsahu potrebných na zabezpečenie potrieb žiakov s ťažkým zdravotným postihnutím. So žiadosťou o spoluprácu som sa obrátila na Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky za účelom vytvorenia pracovnej skupiny na analýzu v oblasti asistencie pri všetkých úkonoch, ktoré žiak s ťažkým zdravotným postihnutím potrebuje zabezpečiť počas pobytu v škole a v školskom zariadení.

2.5.4 **Návrhy a odporúčania** podľa §11 ods. 1 zákona č.176/2015 z. z.

V OBLASTI SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Deinštitucionalizácia

Slovenská republika ratifikovaním Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím sa v Článku 19 „*Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti*“ sa okrem iného zaviazala, že pre osoby so zdravotným postihnutím zabezpečí život v reálnych podmienkach mimo pobytových zariadení. Článok 19 spája základné zásady rovnosti, samostatnosti a začlenenia. Uvedené zásady sú jedným z nosných pilierov prístupu spoločnosti k osobám so zdravotným postihnutím.

Pojem deinštitucionalizácia nie je právne definovaná. Úrad vysokého komisára Organizácie spojených národov ju opísal ako *„proces, v ktorom sa mení prostredie osôb so zdravotným postihnutím, v ktorom žijú, a to z inštitucionálneho a iného segregujúceho prostredia na systém umožňujúci sociálnu účasť, v rámci ktorého sa služby poskytujú v komunite podľa individuálnej vôle a priorít“.*

Slovenská republika sa pripojila k celosvetovému trendu systematického odstraňovania izolácie a segregácie osôb so zdravotným postihnutím koncom roka 2011.

Na základe uvedeného navrhujem a odporúčam:

1. reštartovať proces deinštitucionalizácie - postupne ukončiť investovanie do inštitucionálnych zariadení sociálnych služieb a začať v dostatočnom rozsahu financovať služby v komunite,
2. v rámci deinštitucionalizácie zabezpečiť materiálne, finančne a personálne dostatočný počet komunitných zariadení,
3. v rámci deinštitucionalizácie zabezpečiť materiálne, finančne a personálne poskytovanie sociálnych služieb v domácom prostredí,
4. legislatívne upraviť zákonnú povinnosť vyšších územných celkov na území Slovenskej republiky každoročne vypracovávať sociálno-demografickú analýzu umožňujúcu rýchly a podložený odhad potrebných sociálnych služieb s ohľadom na proces deinštitucionalizácie,
5. legislatívne upraviť zákonnú povinnosť vyšších územných celkov zriadiť a financovať v dostatočnom počte komunitné zariadenia poskytujúce sociálne služby samostatne pre deti so zdravotným postihnutím a samostatne pre dospelých so zdravotným postihnutím.

Ďalej navrhujem a odporúčam:

6. vykonávať dôsledné, širokospektrálne a pravidelné kontroly kvality poskytovania sociálnych služieb vo všetkých druhoch zariadení bez ohľadu na to, kto je ich zriaďovateľom.

Na základe mojich skúseností a zistení z osobných návštev vykonaných v priebehu roku 2017 v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou a v ústavoch na výkon väzby a na výkon trestu odňatia slobody si dovolím poukázať na to, že podmienky ochrany súkromia, intimity a ochrany majetku klientov sú v zariadeniach sociálnych služieb veľakrát horšie.

V OBLASTI VZDELÁVANIA

Podľa Článku 24 Vzdelávanie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím sa Slovenská republika zaviazala zabezpečiť právo detí so zdravotným postihnutím na vzdelanie bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí.

Na základe zistených poznatkov navrhujem a odporúčam:

1. právne vymedziť pojem inklúzia a inkluzívna škola,
2. uzákoniť povinnosť školy zabezpečiť deťom so zdravotným postihnutím adekvátnu pomoc v oblasti sebaobsluhy a zdravotníckych úkonov,
3. zabezpečiť materiálne, finančne a personálne dostatočný počet asistentov učiteľov.

2.5.5 Príklady dobrej praxe

ZMENA TRIEDNEHO UČITEĽA PRINÁŠA I ZMENU V PRÍSTUPE K ŽIAKOVI SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Matka žiaka so zdravotným postihnutím sa na mňa obrátila s podnetom pod. sp. zn. KZP/0342/2017/06R, v ktorom ma požiadala o prešetrenie skutočnosti, že jej syn navštevuje Spojenú školu v Šali iba jedenkrát do týždňa. Matka žiadala, aby syn navštevoval školu viackrát do týždňa a aby bol prítomný na viacerých vyučovacích hodinách. Ďalej uviedla, že syn nemá prideleného asistenta učiteľa. Po mesiaci matka svoju žiadosť vzala späť s odôvodnením, že synovi pridelili novú pani učiteľku, bol zaradený do triedneho kolektívu. Predtým bol vzdelávaný individuálne. Do školy chodí riadne na štyri dni týždenne. Synovi sa v škole páči a on i matka sú spokojní.
Prešetrenie podnetu bolo ukončené späť vzatím. Dovoľujem si vyzdvihnúť, že škola pružne zareagovala na potreby žiaka so zdravotným postihnutím k spokojnosti všetkých zainteresovaných.

ASISTENT UČITEĽA PRE DIEŤA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

S podnetom, sa v septembri 2017 počas výjazdového dňa komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím v Michalovciach, sa na mňa obrátili rodičia s podnetom pod sp. zn. KZP/0368/2017/06R, ktorým žiadali o pomoc vo veci priznania pedagogického asistenta učiteľa na 100% úväzok pre ich syna počas vyučovacieho procesu aj počas pobytu v školskom klube. Deväťročný chlapec potreboval zabezpečiť pomoc pri úkonoch sebaobsluhy ale aj pri odbremenení od fyzickej záťaže pri nosení školskej tašky. Základná škola v Michalovciach bola informovaná o zdravotnom stave dieťaťa, ktoré má ťažké zdravotné znevýhodnenie ale nadpriemerný intelekt. Z písomného stanoviska základnej školy vyplynulo, že riaditeľka v zákonnej lehote žiadala na školský rok 2017/2018 o pridelenie asistenta učiteľa. V čase prijatia podnetu tejto žiadosti nebolo vyhovené.
Prešetrením podnetu som zistila, že aj keď nebol porušený zákon, došlo k porušeniu Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a to najmä Článku 5 a Článku 24.
Na základe uvedeného som požiadala o poskytnutie súčinnosti pri riešení podnetu Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Vzhľadom na ústretový prístup štátneho tajomníka Petra Krajňáka bola táto žiadosť v relatívne krátkom čase kladne vybavená.

3 PORADENSTVO

Neodmysliteľnou súčasťou pri vybavovaní podnetov sa stala poradenská činnosť, ktorú vykonávam nad rámec pôsobnosti uvedenej v § 10 ods. 1 Zákona o komisárovi.
Spolu s kolegyňami považujem poskytovanie poradenstva za poslanie pre ľudí, ktorí sa na nás obracajú s prosbou o radu a pomoc pri riešení ich pálčivých životných situácií. Častokrát sa na nás obracajú ako na poslednú inštanciu v zúfalstve, pretože vyčerpali všetky ostatné dostupné prostriedky a nedočkali sa pomoci zo strany kompetentných orgánov verejnej správy

Preukázanie uvedeného stavu potvrdzujú počty prijatých podnetov týkajúcich sa poradenstva. **V roku 2017 z celkového počtu 468 doručených podnetov, bolo 107 žiadostí o poradenstvo** a to v prevažnej väčšine komplexné poradenstvo z celého záberu právnej oblasti. Oproti roku 2016 sa počet doručených podnetov na poskytnutie poradenstiev viac ako zdvojnásobil, pričom **v roku 2017 bolo poskytnutých 106 poradenstiev, čo predstavuje 43,3 % z celkového počtu podnetov vybavených v roku 2017.** Poradenstvo sa týkalo všetkých oblastí, ktoré pokrýva pôsobnosť komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Poradenstvo poskytované touto formou bolo časovo náročné, v mnohých prípadoch poskytované tej istej osobe so zdravotným postihnutím niekoľkokrát opakovane.

Žiadatelia majú právo na to, aby orgány verejnej správy pri výkone svojej činnosti rešpektovali a dodržiavali práva osôb so zdravotným postihnutím uznané Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím. Jedným zo základných práv pre začlenenie osôb so zdravotným postihnutím do života je aj právo na prístup k informáciám. V centre pozornosti poskytnutia informácií je osoba, ktorá potrebuje poradenstvo a pomoc v rôznych oblastiach života pri rôznych druhoch zdravotného postihnutia, so zámerom pomôcť sebe alebo svojím blízkym, prípadne osobám z najbližšieho okolia.
Väčšina žiadostí sa týkala problematiky, riešenie ktorej spadá do kompetencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a orgánov miestnej a regionálnej územnej samosprávy.

V priebehu roka 2017 som žiadateľom poskytla odborné poradenstvo najčastejšie vo veci:

- nároku fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím na rôzne formy peňažných príspevkov na kompenzáciu podľa zákona o peňažných príspevkoch, s otázkou na ktorý úrad sa majú žiadatelia obrátiť a aké doklady je potrebné k žiadosti predložiť,
- ako postupovať pri havarijnej udalosti osobného motorového vozidla, ktoré bolo zakúpené z peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla,
- pomoci pri hľadaní práce,
- neprimeraného zaobchádzania zo strany zamestnávateľa a nevyplatenia mzdy,

- neprimeraných podmienok v chránenej dielni, výšky odškodného v prípade choroby z povolania,
- otázky týkajúce sa exekučných konaní, osobného bankrotu a nepriaznivej finančnej situácie,
- susedských sporov, rodinných vzťahov,
- možností podať ústavnú sťažnosť, odvolaní proti rozhodnutiam verejnej správy, podaní žalôb, ale aj postavenia a práv účastníka súdneho, priestupkového alebo správneho konania,
- bytových otázok a právo na bytovú náhradu,
- súdnych konaní o spôsobilosti na právne úkony a oprávnení opatrovníkov,
- vo veci nárokov na invalidný, starobný, sirotský, vdovský dôchodok, úrazových dávok a dávok v nezamestnanosti a informácií, ako postupovať pri uplatňovaní tohto nároku,
- v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti, v oblasti zdravotného poistenia v Slovenskej republike i v iných členských štátoch Európskej únie a v oblasti schvaľovania zdravotníckych pomôcok,
- vo veciach nároku každoročnej úpravy výšky invalidných a starobných dôchodkov,
- povinnosti či si môže zamestnávateľ pýtať lekárske správy od ťažko zdravotne postihnutej osoby a či má nárok na preplatenie vystavenia potvrdenia od lekára, ktoré vyžaduje zamestnávateľ,
- kto poskytne stomatologické ošetrenie osobe s mentálnym postihnutím alebo dieťaťu s autizmom,
- vo veci dávok v nezamestnanosti a vo veci platenia odvodov na sociálne poistenie,
- riešenia nepriaznivej finančnej situácie a možnosti poskytnutia úveru osobe so zdravotným postihnutím, alebo poskytnutia jednorazového finančného príspevku zo strany príslušnej obce,
- úhrady diaľničnej známky za užívanie vymedzených úsekov diaľnic a rýchlostných ciest a oslobodenia od úhrady diaľničnej známky,
- a iné.

Vzhľadom na rastúcu potrebu poskytovania poradenstva, ktorá je v prevažnej miere zapríčinená zlyhávaním systému – inštitúcií, ktoré majú povinnosť túto činnosť vykonávať je nutné zvážiť prijatie účinných opatrení.

4 AKTIVITY V OBLASTI LEGISLATÍVY

V rámci výkonu pôsobnosti komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím podľa § 10 Zákona o komisárovi osobitne sledujem a vyhodnocujem podania podávateľov, ktorých obsahom sú návrhy na zmenu zákonov Slovenskej republiky.
Neodmysliteľnou súčasťou aktivít spojených s legislatívnou činnosťou je práca v pracovných skupinách ustanovených na prípravu zmeny právnych predpisov a pripomienkovanie predpisov zverejňovaných na predkladanie pripomienok zákonov v rámci medzirezortného pripomienkového konania cez portál SLOV-LEX.

4.1 Podania doručené v roku 2017 v oblasti návrhov na zmenu legislatívy

1. Zákon č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V roku 2017 sa na mňa obrátil podávateľ podnetu s problémom, v ktorom poukázal na problém, ktorý sa týka **zapisovania montáže zariadení** do motorových vozidiel, ktoré majú typové schválenie systému alebo typové schválenie samostatnej technickej jednotky podľa ustanovenia § 8 alebo § 15 zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **do osvedčenia o evidencii alebo technického osvedčenia vozidla na Odboroch cestnej dopravy a pozemných komunikácií príslušných okresných úradov**.
V praxi sa firmy, ktoré montujú zariadenia do motorových vozidiel osôb s telesným postihnutím a s obmedzenou schopnosťou pohybu často stretávajú so situáciou, že osoby s telesným postihnutím a s obmedzenou schopnosťou pohybu majú problém vykonať potrebné zápisy do osvedčenia o evidencii alebo technického osvedčenia vozidla.
Vzhľadom na to, že Ministerstvo dopravy a výstavby SR pripravuje nový zákon o prevádzke vozidiel v cestnej premávke, ktorý nahradí zákon č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **som ministrovi dopravy a výstavby SR navrhla zmenu príslušných ustanovení zákona tak**, aby **odborné firmy,** ktoré montujú schválené systémy alebo samostatné technické jednotky, **mali** v mene osôb so zdravotným postihnutím, na základe plnej moci, **oprávnenie na okresných úradoch vykonávať všetky úkony potrebné s podávaním a vybavovaním žiadostí o vykonanie zápisu do osvedčenia o evidencii alebo technického osvedčenia vozidla, alebo žiadostí o povolenie prestavby vozidla.**
Minister dopravy a výstavby SR mi oznámil, že podľa navrhovaného znenia zákona je v konaní o povolenie prestavby jednotlivého vozidla a zmeny údajov v osvedčení o evidencii

alebo v technickom osvedčení vozidla z dôvodu úpravy na ovládanie vozidla telesne postihnutou osobou príslušný **ktorýkoľvek schvaľovací orgán (Odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií ktoréhokoľvek okresného úradu).**
Účinnosť nového zákona sa navrhuje od 20. mája 2018.

4.2 Účasť v pracovných skupinách

A. ÚČASŤ V PRACOVNEJ SKUPINE, KTOREJ TÉMOU JE VÝSTAVBA BEZBARIÉROVÝCH BYTOV/DOMOV PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM ZA DODRŽANIA PODMIENOK BEZBARIÉROVOSTI

Podľa zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov Ministerstvo dopravy a výstavby SR poskytuje obciam a mestám dotácie na obstaranie nájomných bytov. Z celkového počtu podporených nájomných bytov (7 944) bolo ako bezbariérových nájomných bytov vybudovaných:
v roku 2012 - 7 bytov (0,54 %)
v roku 2013 – 14 bytov (1 %)
v roku 2014 – 4 byty (0,20 %)
v roku 2015 – 5 bytov (0,26 %)
v roku 2016 – 3 byty (0,22 %)

Z uvedeného vyplýva, že v priebehu rokov 2012 až 2014 bolo vybudovaných iba 33 bezbariérových bytov, čo predstavuje 0,42 % z celkového počtu podporených nájomných bytov. Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na bezbariérové bývanie. V súčasnosti však je nedostatok bezbariérových bytov pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.
Skupina poslancov Národnej rady SR podala návrh na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „stavebný zákon“). V prvom čítaní Národná rada SR rozhodla, že nebude pokračovať v rokovaní o tomto návrhu zákona.
Cieľom návrhu na zmenu stavebného zákona je zavedenie podmienky, podľa ktorej bude musieť **každý novopostavený bytový dom obsahovať aspoň 2 % bytov** spĺňajúcich osobitné požiadavky kladené na užívanie stavby osobou s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie (najmä požiadavku bezbariérovosti), **najmenej však 1 byt**. Táto podmienka by mala byť vnímaná ako všeobecná technická požiadavka na stavbu, ktorá je podrobnejšie upravená v § 47 stavebného zákona.
Navrhuje sa, aby sa ustanovenie **§ 47 stavebného zákona doplnilo písmenom n**), ktoré by znelo:

„n) stavba podľa § 43b ods. 2 bola navrhnutá a zhotovená tak, aby osobitné požiadavky na užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, najmä požiadavku bezbariérovosti, spĺňali aspoň 2 % bytov v tejto stavbe, najmenej však jeden byt.“.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR iniciovalo **pracovné stretnutie**, na ktorom sa diskutovalo o najvhodnejšej možnosti riešenia výstavby bezbariérových bytov, vrátane nájomných bezbariérových bytov. Jednou z možností je zmeniť aktuálne platnú právnu úpravu tak, aby **určila percentuálne vyjadrenie bezbariérových bytov v každej novovybudovanej stavbe**, prípadne aby sa zaviedla **povinnosť vybudovať „adaptabilné“ byty**, t. j. byty predpripravené na úpravu na bezbariérový byt.

Ideálny stav by bol, ak by sa každý novopostavený byt dal aj dodatočne bezproblémovo upraviť na bezbariérový a to z dôvodu, že ktorýkoľvek vlastník alebo nájomca bytu sa môže počas svojho života stať obmedzeným v schopnosti pohybu a bude nútený svoj byt bezbariérovo upraviť.

V prípade, ak by bolo možné každý novopostavený byt upraviť ako bezbariérový, výrazne by sa zlepšilo začlenenie osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Výstavba bezbariérových bytov tiež predpokladá, že sa zníži počet žiadostí o príspevok na úpravu bytu podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

B. ÚČASŤ V ODBORNO-LEGISLATÍVNEJ PRACOVNEJ SKUPINE NA PRÍPRAVU NÁVRHU NOVÉHO ZÁKONA O ÚZEMNOM PLÁNOVANÍ A NÁVRHU ZÁKONA O VÝSTAVBE

Ministerstvo dopravy a výstavby SR vytvorilo odborno-legislatívnu pracovnú skupinu na prípravu návrhu **zákona o územnom plánovaní a návrhu zákona o výstavbe**. Do odborno-legislatívnej pracovnej skupiny však prizvalo **iba jedného zástupcu ľudí so zdravotným postihnutím** za Národnú radu občanov so zdravotným postihnutím. Odborno-legislatívnu pracovnú skupinu je potrebné **rozšíriť o ďalších členov zastupujúcich organizácie osôb so zdravotným postihnutím** (napr. osoby s telesným alebo zrakovým postihnutím).

Problematika bezbariérovosti je jednou z kľúčových oblastí mojej činnosti ako komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím. Preto považujem za potrebné a aj spoločensky a právne významné zúčastňovať sa stretnutí a pracovať v odborno-legislatívnej pracovnej skupine pri príprave návrhu zákona o územnom plánovaní a návrhu zákona o výstavbe. Aj napriek mojej žiadosti o prijatie do odborno-legislatívnej pracovnej skupiny Ministerstvo dopravy a výstavby SR nezačlenilo zástupcu Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím do pracovnej skupiny. Ministerstvo dopravy a výstavby SR sa vyjadrilo, že z dôvodu veľkého počtu oslovených subjektov a rozsahu ich pôsobnosti nemohlo osloviť všetky subjekty dotknuté pripravovanými právnymi predpismi.

Ministerstvo dopravy a výstavby SR zároveň oznámilo, že požiadavka prístupnosti stavieb bude komplexne upravená vo **vykonávacích predpisoch** k návrhu zákona o územnom plánovaní a návrhu zákona o výstavbe a bude prerokovaná s dotknutými subjektmi v čase, keď budú

pripravené návrhy zákonov. Na rokovanie týkajúce sa požiadaviek na prístupnosť stavieb prisľúbilo prizvať aj zástupcov Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.
V súvislosti s prípravou **vykonávacích predpisoch** k návrhu zákona o územnom plánovaní a návrhu zákona o výstavbe som Ministerstvu dopravy a výstavby SR navrhla, **aby začalo s prípravou návrhu novej vyhlášky upravujúcej požiadavky na bezbariérové užívanie stavieb** už teraz, **nezávisle od prijatia nových zákonov o územnom plánovaní a o výstavbe**. Podľa môjho názoru pre takúto legislatívnu zmenu nie je nevyhnutné čakať na prijatie, resp. schválenie návrhu zákona o územnom plánovaní a zákona o výstavbe. Navyše prijatie nového zákona o územnom plánovaní a zákona o výstavbe môže trvať dlhšie obdobie.

C. ÚČASŤ V PRACOVNEJ SKUPINE PRIPRAVUJÚCEJ REFORMU OPATROVNÍCTVA – IMPLEMENTÁCIU ČLÁNKU 12 DOHOVORU O PRÁVACH OSÔB SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Za účelom prípravy novely Občianskeho zákonníka v rámci tzv. „opatrovníckej reformy“ bola pri Ministerstve spravodlivosti SR zriadená pracovná skupina, ktorá v období od júna 2017 do októbra 2017 vypracovala návrh vecného zámeru reformy opatrovníctva. Pracovná skupina k tomuto návrhu zasadala dňa 19. septembra 2017 a 26. septembra 2017. Následne sa v dňoch 23. – 24. novembra 2017 konal kongres sudcov vykonávajúcich poručenskú agendu v Omšení s cieľom predstaviť návrh vecného zámeru reformy opatrovníctva. Tento návrh má za úlohu transformovať Článok 12 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a zabezpečiť pomoc ľuďom, ktorých rozhodovacie schopnosti sú oslabené, podporu formou pomoci podporovateľov v systéme podporovaného rozhodovania. Legislatívne návrhy na zmenu v oblasti spôsobilosti na právne úkony presadzujem prostredníctvom tejto pracovnej skupiny.
Pracovná skupina v rámci vecného zámeru reformy opatrovníctva sa venovala aj otázke tzv. „verejného opatrovníka“. Problematika úpravy verejného opatrovníctva má rozsiahly rozmer, pretože sa dotkne v zásade všetkých poskytovateľov sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou, domovov pre seniorov, špecializovaných zariadení a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb. Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím som niekoľkokrát poukazovala na konflikt záujmov medzi týmto opatrovníkom a klientom – prijímateľom sociálnej služby. Považujem za dôležité uviesť, že túto agendu je potrebné rozpracovať komplexne a to aj so zabezpečením jednoznačných kompetencií, dôslednej a efektívnej kontroly, neustáleho vzdelávania verejných opatrovníkov a profesionalizácie vrátane zodpovednosti za škodu a taktiež zodpovednosti za plnenie povinností: napr. rozpracovať podmienky porušenia práv a povinností, trestnú zodpovednosť opatrovníka, namietať a žalovať rozhodnutie opatrovníka vykonané v rozpore so záujmami opatrovanca. Taktiež je vhodné upraviť otázku, či pôjde o rôzne typy opatrovníkov tzv. („odstupňovaný rozsah pomoci“), pretože nie všetky osoby potrebujú využívať inštitút opatrovníctva v rovnakom rozsahu: napr. môže ísť o dôverníka, správcu majetku, asistenta, poradcu, blízku osobu, atď..

D. ÚČASŤ V PRACOVNEJ SKUPINE PRIPRAVUJÚCEJ NOVELU ZÁKONA Č. 447/2008 Z. Z. O PEŇAŽNÝCH PRÍSPEVKOCH NA KOMPENZÁCIU ŤAŽKÉHO ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV

Pracovná skupina ukončila činnosť v roku 2017 predložením návrhu novely zákona.

E. ÚČASŤ V PRACOVNEJ SKUPINE PRIPRAVUJÚCEJ NOVELU ZÁKONA Č. 448/2008 Z. Z. O SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH A O ZMENE A DOPLNENÍ ZÁKONA Č. 455/1991 ZB. O ŽIVNOSTENSKOM PODNIKANÍ (ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON) V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Pracovná skupina ukončila činnosť v roku 2017 predložením návrhu novely zákona.

4.3 Uplatňovanie pripomienok v rámci medzirezortného pripomienkového konania cez portál SLOV-LEX

V rámci pripomienkového konania sme sa zapojili do medzirezortného pripomienkového konania okrem zákonov, v ktorých sme mali osobnú účasť v pracovných skupinách tiež napr.:

A. ZÁKON Č. 576/2004 Z. Z. O ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI, SLUŽBÁCH SÚVISIACICH S POSKYTOVANÍM ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV

Súčasná platná legislatíva mi, ako komisárke pre osoby so zdravotným postihnutím, neumožňuje za účelom posudzovania práv osôb so zdravotným postihnutím v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti vrátane rehabilitačnej starostlivosti, nahliadať do zdravotnej dokumentácie osôb so zdravotným postihnutím. Prístup komisárky do zdravotnej dokumentácie osôb so zdravotným postihnutím nielen v prípade posudzovania podnetov, ale aj v prípade monitorovania dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím, je kľúčovým nástrojom overenia, či u osoby so zdravotným postihnutím nedochádza k porušovaniu jej práv. Preto som v roku 2017 v rámci medzirezortného pripomienkového konania k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon o zdravotnej starostlivosti, uplatnila zásadnú pripomienku smerujúcu k rozšíreniu okruhu osôb oprávnených nahliadať do zdravotnej dokumentácie o komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Návrh na doplnenie zákona som odôvodnila nasledovne: Podľa § 10 ods. 1 Zákona o komisárovi komisár pre osoby so zdravotným postihnutím posudzuje na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv osoby so zdravotným postihnutím a monitoruje dodržiavanie práv osoby so zdravotným postihnutím najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, a uskutočňovaním výskumov a prieskumov na sledovanie stavu a vývoja v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím.

Ku kvalifikovanému výkonu uvedenej pôsobnosti je nevyhnutné nahliadať do zdravotnej dokumentácie dotknutých osôb. Uvedená kompetencia tiež súvisí s ochranou osôb so zdravotným postihnutím pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním, ktorá je garantovaná osobám so zdravotným postihnutím v Článku 15 Dohovoru. Významný pre túto kompetenciu je tiež Článok 14 Dohovoru, podľa ktorého zmluvné strany zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými využívali právo na slobodu a bezpečnosť a neboli nezákonne alebo svojvoľne zbavené osobnej slobody, aby každé zbavenie slobody bolo v súlade so zákonom. V tejto súvislosti ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím prešetrujem podnety týkajúce sa nedobrovoľnej hospitalizácie a/alebo umiestnenie do sieťových postelí, použite popruhov a iných obmedzovacích prostriedkov. Na podporu mojej argumentácie som uviedla, že takýto návrh na zmenu zákona o zdravotnej starostlivosti som uplatnila už i v odporúčaniach na zmenu legislatívy v Správe o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím za rok 2016 (str. 43). Argumentovala som i tým, že takúto kompetenciu prístupnosti k zdravotnej dokumentácii má aj verejná ochrankyňa práv v Českej republike, pričom vo svojich správach zviditeľňuje porušenia, ktoré vďaka tejto kompetencii zistila a prešetrila.

V zmysle záverov z pracovného stretnutia na Ministerstve zdravotníctva Slovenskej republiky, ktoré sa konalo dňa 8. septembra 2017 vo veci prerokovania zásadných pripomienok k návrhu novelizácie Zákona o zdravotnej starostlivosti, som listom č. LN/001/2017/04R zo dňa 27. novembra 2017 požiadala ministra zdravotníctva Slovenskej republiky o určenie expertov – zástupcov uvedeného ministerstva do pracovnej skupiny pre vypracovanie návrhu na zmenu zákona. Na uvedenom pracovnom stretnutí nebola zástupcami ministerstva zdravotníctva akceptovaná moja zásadná pripomienka týkajúca sa doplnenia komisára pre osoby so zdravotným postihnutím do okruhu osôb oprávnených nahliadať do zdravotnej dokumentácie s odôvodnením, že pripomienka bola uplatnená nad rámec novely zákona. S prihliadnutím na vyššie uvedené skutočnosti je mojím zámerom vytvoriť v čo najkratšom čase pracovnú skupinu expertov pre odborné vypracovanie návrhu na zmenu vyššie uvedeného zákona, ktorý by bol prijateľný pre všetkých zúčastnených.

B. ZÁKON Č. 577/2004 Z. Z. O ROZSAHU ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI UHRÁDZANEJ NA ZÁKLADE VEREJNÉHO ZDRAVOTNÉHO POISTENIA A O ÚHRADÁCH ZA SLUŽBY SÚVISIACE S POSKYTOVANÍM ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

V rámci pripomienkového konania k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon o zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony som podala pripomienky smerujúce k novelizácii prílohy č. 7 Zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti a navrhla som nové znenie prílohy č. 7 zákona s vymenovaním zdravotných výkonov ošetrovateľskej starostlivosti

v rozšírenom rozsahu tak, ako bol uvedený v prílohe zrušenej vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 109/2009 Z. z. Uplatnené pripomienky neboli prijaté v navrhovanom znení. Bola však prijatá úprava úhrady zdravotných výkonov ošetrovateľskej starostlivosti doplnením ustanovenia § 6 Zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti o ďalší odsek 15, podľa ktorého na základe verejného zdravotného poistenia sa uhrádza ošetrovateľská starostlivosť v zariadení sociálnych služieb a v zariadení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak majú so zdravotnou poisťovňou uzatvorenú zmluvu podľa osobitného predpisu. Výšku paušálnej úhrady stanovuje osobitný predpis.

C. ZÁKON Č. 461/2003 Z. Z. O SOCIÁLNOM POISTENÍ V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV

Na základe zistení pri posudzovaní podnetu som podala dňa 12. mája 2017 v rámci pripomienkového konania k „Predbežnej informácii PI/2017/106 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov“ pripomienky smerujúce k aktualizácii zoznamu diagnóz a percentuálnych sadzieb poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť na účely dávok sociálneho poistenia podmienených nepriaznivým zdravotným stavom. Moje pripomienky neboli akceptované.

5 MONITOROVANIE DODRŽIAVANIA PRÁV OSÔB SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

5.1 Informácia o monitoringu v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a v ústavoch na výkon väzby

HLAVNÝ CIEĽ A VÝCHODISKÁ

Hlavným cieľom monitoringu dodržiavania práv osôb so zdravotným postihnutím, realizovaného v Ústavoch na výkon trestu odňatia slobody (ďalej aj ako „ÚVTOS“) a v Ústavoch na výkon väzby (ďalej aj ako „ÚVV“) je zistiť, či a akým spôsobom je zabezpečené dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím, so zameraním na dodržiavanie práva na osobnú slobodu a telesnú integritu.

Účelom je predísť zlému zaobchádzaniu s týmito osobami, keďže sa nachádzajú v prostredí, v ktorom dochádza k obmedzeniu ich osobnej slobody a pohybu, podriadeniu sa určitému režimovému prostrediu, pričom je zrejmé, že do kvality a fungovania podmienok, v ktorých sa nachádzajú, osoba so zdravotným postihnutím nemôže podľa svojich predstáv zasiahnuť.

ŠTATISTICKÉ ZISTENIA

Za účelom získania východiskových údajov, potrebných pre vykonanie monitoringu, **bolo oslovených 18 ÚVTOS a ÚVV,** v ktorých sa vykonáva trest odňatia slobody a väzba. Do monitoringu **sa zapojilo všetkých 18 oslovených subjektov** a zaslaný dotazník vyplnilo.

V roku 2016 som sa zamerala na zistenie štatistických údajov týkajúcich sa počtu obvinených a odsúdených so zdravotným postihnutím umiestnených v jednotlivých ÚVTOS a ÚVV, druhov zdravotného postihnutia, ďalej napr. na zmapovanie situácie bez/bariérového prostredia budov, zabezpečovania zdravotnej starostlivosti, ukladania trestov.
Podľa údajov z dotazníkov, vyplnených jednotlivými ústavmi, bolo k 31. augustu 2016 na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody zaradených 433 obvinených a odsúdených so zdravotným postihnutím.
Podľa údajov poskytnutých k 31. augustu 2016, osoby so zdravotným postihnutím vykonávali väzbu alebo trest odňatia slobody v ÚVTOS a ÚVV Ružomberok, Dubnica nad Váhom, Želiezovce, Sučany, Leopoldov, Košice, Košice-Šaca, Prešov, Trenčín, Nitra a Ilava.
Medzi ÚVTOS a ÚVV s najvyšším počtom osôb so zdravotným postihnutím (podľa údajov poskytnutých v dotazníkoch k 31. augustu 2016), patrili Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Prešov (143 osôb), Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav

na výkon väzby Leopoldov (62 osôb) a Nemocnica pre obvinených a odsúdených a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Trenčín (55 osôb).
Podrobnejšie informácie o zisteniach získaných na základe monitorovacích online dotazníkov sú dostupné na webovom portáli komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím: http://www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk/Monitoring/Monitoring-UVTOS-UVV/Sprava-o-monitoringu.

OSOBNÉ NÁVŠTEVY

Vo všetkých 11 ústavoch, ktoré v dotazníku uviedli, že sú v nich umiestnené osoby so zdravotným postihnutím, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím **vykonal v priebehu roku 2017 osobný monitoring.**

Cieľom návštev a rozhovorov s obvinenými a odsúdenými bolo zistiť (aj konfrontovať) informácie od samotných obvinených a odsúdených, tieto informácie porovnať s údajmi poskytnutými jednotlivými ústavmi, vyhodnotiť ich a utvoriť si reálny obraz o stave dodržiavania ľudských práv obvinených a odsúdených osôb so zdravotným postihnutím umiestnených v Ústavoch, v ktorých sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody.
V rámci osobných návštev bol monitoring realizovaný formou dotazníkov, osobnými rozhovormi s obvinenými a odsúdenými a obhliadkou jednotlivých objektov a priestorov, v ktorých sa väzba a trest odňatia slobody vykonávajú.

Obvinené a odsúdené osoby so zdravotným postihnutím, ktoré mali záujem a boli v ústave prítomné, vypĺňali dotazníky. S vyplnením dotazníkov obvineným a odsúdeným ochotne pomáhali sociálni pracovníci, pedagógovia, vychovávatelia alebo iní zamestnanci ústavov, vrátane zamestnancov Úradu komisára.

Obvinení a odsúdení so zdravotným postihnutím využili možnosť nevyplniť dotazník a nezúčastniť sa osobného monitoringu. Niektorí sa vyjadrili, že sú s podmienkami, v akých vykonávajú väzbu alebo trest odňatia slobody spokojní.

V rámci monitoringu bolo zisťované, aký druh zdravotného postihnutia obvinené a odsúdené osoby majú.
Ďalej bolo zisťované, s koľkými obvinenými a odsúdenými na izbách/celách bývajú, nakoľko s tým priamo súvisí dodržiavanie zákonných požiadaviek na ubytovaciu plochu pre obvinených a odsúdených, ale aj možné porušovanie ich práva na súkromie.
Taktiež sme zisťovali, či obvinení a odsúdení so zdravotným postihnutím sú umiestňovaní do ciel spoločne s obvinenými a odsúdenými bez zdravotného postihnutia.

Ďalšie otázky sa týkali poskytovania stravy, zabezpečenia zdravotnej starostlivosti, prístupu lekárov, absolvovania vstupných a preventívnych lekárskych prehliadok, možnosti stretávania sa s rodinou, možnosti pracovať a pod.
Zisťovali sme aj to, aké prekážky (bariéry) sa v jednotlivých ústavoch nachádzajú. Nezabezpečením bezbariérovosti priestorov ÚVTOS a ÚVV určených pre obvinených a odsúdených, ako aj pre ich návštevy, dochádza k porušeniu viacerých práv chránených Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím, najmä k porušeniu Článku 9, ktorý sa týka zabezpečenia prístupnosti fyzického prostredia, ale tiež dochádza k ohrozeniu práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, ktoré garantuje Článok 22 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.
Ďalšie otázky sa týkali umiestnenia obvinených a odsúdených so zdravotným postihnutím do ciel, v ktorých sa vykonávajú disciplinárne tresty, ako aj možného šikanovania osôb so zdravotným postihnutím zo strany zamestnancov ústavu, ale aj zo strany iných obvinených a odsúdených.
Dotazníky vyplnené obvinenými a odsúdenými budú spracované v nasledujúcom období. Po spracovaní zozbieraných údajov bude významné ich vyhodnotenie, analýza zistených skutočností, prekonzultovanie s dotknutými subjektmi a následné zverejnenie výsledkov na webovom portáli komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím.

Zistenia z vykonaných monitoringov budú spracované v mimoriadnej správe.

Už teraz však možno konštatovať, že najväčším a zároveň aj ťažiskovým problémom je vybudovanie chýbajúceho detenčného ústavu.
Potreba vybudovania detenčného ústavu je uvedená aj v programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na roky 2016 až 2020. V samotnom programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky, v časti Trestná politika a väzenstvo, sa uvádza, že vybudovanie detenčného ústavu, ako špeciálneho zariadenia pre zabezpečenie starostlivosti o duševne chorých, ktorí si vyžadujú osobitné podmienky pre ochranu ich samých, ako aj ochranu verejnosti, je prioritou vlády Slovenskej republiky.

Záverom by som rada ocenila ústretovosť, spoluprácu, výbornú organizáciu, komunikáciu a súčinnosť poskytnutú zo strany všetkých ústavov pri realizácii monitoringu.

5.2 Informácia o monitoringoch v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou

HLAVNÝ CIEĽ A VÝCHODISKÁ

Hlavným cieľom monitoringu realizovaného v domovoch sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou (ďalej len „DSS“) bolo zistiť, či, a akým spôsobom je zabezpečené dodržiavanie práv prijímateľov sociálnej služby (ďalej len „prijímateľ“), so zameraním na dodržiavanie práva na súkromie, práva na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, práva na osobnú slobodu a bezpečnosť, telesnú integritu, ľudskú dôstojnosť, práva na ochranu pred mučením alebo krutým, neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním a práva na rešpektovanie súkromia.

Výber tohto druhu zariadenia sociálnej služby nebol náhodný. V Slovenskej republike stále pretrváva poskytovanie sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím v zariadeniach sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou (domovy sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, špecializované zariadenia). Ku koncu roku 2013 sa poskytovala sociálna služba v 1 168 zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, s celkovou kapacitou 42 794 miest, z toho celoročnou pobytovou formou sa poskytovala v rámci 38 249 miest (89,4%). (Zdroj: MPSVR SR Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015–2020.)

Napriek tomu, že Slovenská republika má k dispozícii legislatívny rámec na vytváranie zariadení komunitného typu, ešte stále je zriadených veľa DSS s kapacitou, ktorá niekoľkonásobne prekračuje Zákonom o sociálnych službách odporúčanú kapacitu 40 miest. V zariadeniach s veľkou kapacitou sa ťažšie vytvára priestor na dodržiavanie elementárnych požiadaviek na súkromie, intimitu pri úkonoch sebaobsluhy. Prijímatelia často žijú izolovane, v umelých a segregovaných podmienkach, bez možnosti zvoliť si kde a s kým chcú žiť, čo je v rozpore s požiadavkami Dohovoru.

Cieľom monitoringu bolo tiež zistiť, či súdom ustanovení opatrovníci plnia svoje povinnosti vyplývajúce z funkcie opatrovníka v súlade so zákonmi Slovenskej republiky a či pristupujú k výkonu svojej funkcie zodpovedne. Na základe zistení z vykonaných osobných návštev konštatujem, že v DSS sú skoro všetci klienti pozbavení spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu. Takmer vo všetkých prípadoch je za ich opatrovníkov ustanovené zariadenie alebo štatutárny zástupca tohto zariadenia. Týmto prichádza permanentne ku konfliktom záujmov tohto opatrovníka a opatrovanca.

Základom pre výkon monitoringu je Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a Zákon o sociálnych službách a jeho príloha č. 2 Podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby. Zavedenie, plnenie a hodnotenie podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby je jedným zo základných nástrojov zvyšovania kvality života prijímateľov.

ŠTATISTICKÉ ZISTENIA

Celkovo bolo v septembri 2016 v centrálnom registri evidovaných 274 verejných a neverejných poskytovateľov sociálnej služby v DSS s celoročnou pobytovou formou. Pre účely získania **východiskových údajov potrebných pre vykonanie monitoringu bolo dotazníkovou formou oslovených všetkých 274 poskytovateľov sociálnej služby v DSS s celoročnou pobytovou formou.**

Dotazník bol do DSS zaslaný v **decembri 2016 a opakovane v januári a februári 2017 elektronicky**, na e-mailové adresy získané z Centrálneho registra poskytovateľov sociálnych služieb vedenom Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „Centrálny register“)

https://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb.

Do konca marca 2017 bolo vyplnených 177 dotazníkov.

Dotazník bol koncipovaný predovšetkým na získanie čo najväčšieho počtu štatistických údajov pri poskytovaní sociálnej služby z oblastí:

1. **Identifikačné údaje o zariadení sociálnych služieb** (ďalej len „ZSS“) (názov ZSS, IČO, adresa webového portálu ZSS, telefón, email, údaje o štatutárnom zástupcovi, adresa sídla).
2. **Základné údaje o ZSS (**status poskytovateľa sociálnej služby, údaje o druhu poskytovaných sociálnych službách, ktoré ZSS poskytuje, o počte zamestnancov, adresa miesta poskytovania sociálnej služby, ak má ZSS viacero DSS a ich adresa nie je totožná so sídlom).
3. **Základné údaje o zamestnancoch ZSS** - počet zamestnancov celkom, počet odborných zamestnancov, počet interných a externých zamestnancov, počet vzdelávacích aktivít pre odborných zamestnancov vrátane údajov o spôsobe vzdelávania a informácie, v ktorých oblastiach zamestnanci ZSS žiadajú rozšíriť si svoje odborné vedomosti.
4. **Údaje o prijímateľoch** - údaje týkajúce sa spôsobilosti na právne úkony prijímateľov a predloženia návrhov ZSS na zmenu spôsobilosti na právne úkony prijímateľov, údaje týkajúce sa zamestnania prijímateľov sociálnej služby, kontakty prijímateľov s rodinou, so sociálnym/spoločenským prostredím, vlastníctvo hnuteľných vecí prijímateľom, súkromie, veľkosť izieb, možnosť ich uzamykania, ekonomická situácia prijímateľov - výška a druh dôchodku, výška ekonomicky oprávnených nákladov na poskytovanú sociálnu službu, výška úhrady za poskytovanú sociálnu službu.
5. **Údaje o podmienkach poskytovanej sociálnej služby** v oblasti týkajúcej sa: zdravotnej starostlivosti prijímateľov, telesného a netelesného obmedzenia, bezbariérovosti objektov, súkromia a intimity prijímateľov predovšetkým pri úkonoch osobnej hygieny, možností prijímateľov podávať DSS podnety a sťažnosti.

V záverečnej časti dotazníka dostali ZSS priestor na vyjadrenie sa k alternatívnemu hodnoteniu kvality poskytovanej služby, na zhodnotenie silných a slabých stránok ZSS a na predloženie návrhov na systémové zmeny pri poskytovaní sociálnej služby.

OSOBNÉ NÁVŠTEVY

V auguste 2017 som zahájila osobné návštevy zariadení sociálnych služieb s celoročným pobytom. Do konca roka 2017 som uskutočnila 20 osobných návštev v zariadeniach sociálnych služieb. Ich zoznam uvádzam v tabuľke. Zvláštne postavenie medzi zariadeniami má Lepší svet n. o. kde bolo vykonaných viacero návštev v rámci šetrenia podnetu na porušovanie práv prijímateľov sociálnych služieb. Je možno viac ako signifikantné, že práve Lepší svet n. o., ktorý napokon ukončil svoju činnosť k 31.12. 2017, bol jedným z dvoch zariadení, v ktorých vedenie zariadenia odmietlo súčinnosť pri monitorovaní dodržiavania ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb. Druhým bol DSS Šemša, kde bolo napriek tejto skutočnosti zistené závažné porušenie práv prijímateľov sociálnej služby, o čom budem informovať v samostatnej správe z monitoringov DSS.

Tabuľka 4 Zoznam DSS navštívených v r. 2017

Názov zariadenia s celoročným pobytom	Kraj	Dátum monitoringu
DSS Giraltovce	prešovský	22.08.2017
DOSS - Dom sociálnych služieb n. o., Kráľovský Chlmec	košický	2.10.2017
CSS Dúbrava	prešovský	3.10.2017
DSS Lumen Trebišov	košický	4.10.2017
Charitný dom Trebišov	košický	4.10.2017
DSS Ondava - Rakovec nad Ondavou	košický	5.10.2017
DSS Lúč Šemša	košický	6.10.2017
CSS Orava Medvedzie	žilinský	17.10.2017
DSS a ZS Zákamenné	žilinský	19.10.2017
DSS Hrabiny	banskobystrický	13.11.2017
DSS Čeláre - Kírť	banskobystrický	14.11.2017
ZSS Harlekýn Topoľčany	nitriansky	16.11.2017
DSS Sabinov	prešovský	28.11.2017
DSS Spišské Podhradie	prešovský	29.11.2017
DSS Batizovce	prešovský	30.11.2017
DSS Okoč	trnavský	11.12.2017
CSS Humanity Veľká Lehôtka	trenčiansky	11.12.2017
Svetlo ZSS Olichov	nitriansky	18.12.2017
CSS Domov Javorina	trenčiansky	19.12.2017
Lepší svet n. o.	bratislavský	30.06.-10.10.2017

Osobné návštevy zariadení sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou prebiehali zvyčajne v trvaní 5 – 7 hodín, pričom ich obsahom bola prehliadka vonkajších aj vnútorných priestorov zariadení, dielní, terapeutických miestností, izieb klientov a hygienických zariadení. Súbežne prebiehali rozhovory s vedením zariadenia, odborným personálom aj samotnými klientmi sociálnych služieb. Súčasťou bolo tiež získanie dokumentácie ako sú výročné správy, zmluvy o poskytovaní sociálnych služieb, plány individuálneho rozvoja, plány supervízií a vzdelávania zamestnancov, získaní správ o nakladaní s finančnými prostriedkami klientov, smerníc týkajúcich sa spravovania majetku klientov a dodržiavania ľudských práv.

Z vykonaných monitoringov zariadení sociálnych služieb vyplývajú najmä nasledujúce zistenia:

- vysoký počet klientov pozbavených spôsobilosti na právne úkony, pričom opatrovníkom je obvykle zariadenie sociálnych služieb alebo jeho riaditeľ, pričom nie je stanovaný kolízny opatrovník
- neochota alebo nezáujem poskytnúť klientom možnosť mať vlastné rádio, televízny prijímač alebo mobilný telefón,
- nevyužívanie možností paravánov či závesov na vytvorenie intimity v spoločných kúpeľniach, v izbách s imobilnými ale aj mobilnými klientmi. V jednom zo zariadení paraván hľadali tri hodiny počas mojej návštevy a v inom ho využívali iba ako kulisu pri divadelných vystúpeniach klientov,
- nedostatočná zdravotná starostlivosť, chýbajúce preventívne prehliadky, či starostlivosť o chrup klientov (takmer všetci majú pokazené a vytrhnuté zuby), zlá spolupráca s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti ale aj nedbalosť a chaos v zdravotnej dokumentácii a evidencii pri ošetrovateľskej činnosti,
- znižovanie dlhu a nedoplatkov voči zariadeniu z úspor klientov, pričom úspory vznikajú zo zákonom stanovenej sumy v rámci ochrany príjmu, ktorá je 25% sumy životného minima. Tieto finančné prostriedky majú slúžiť na osobné potreby klientov, častokrát nie sú využité na tieto účely, ale sú cielene odkladané, aby sa následne z nich uspokojili pohľadávky zariadenia voči prijímateľom sociálnych služieb bez schválenia súdu,
- formálne individuálne plány, nečitateľné s porozumením pre klientov,
- nedostatočná skúsenosť prijímateľov sociálnych služieb s nakladaním s vlastnými finančnými prostriedkami, prílišná paternalizácia v tejto oblasti, ktorá vedie k tomu, že s peniazmi nakladajú iba sociálne pracovníčky,
- nedostatočný program pre klientov počas popoludňajších hodín, nakoľko vo väčšine zariadení končí pracovná doba terapeutických zamestnancov medzi 14,00 hod. až 15,00 hod., čo vedie k nedostatku činnosti a vzniku problémových situácií,
- nedostatočná stimulácia imobilných klientov, spojená s minimálnou účasťou na spoločných aktivitách alebo dokonca s nedostatkom či úplnou absenciou pobytu na čerstvom vzduchu,

- neútulnosť priestorov, kde chýbajú osobné veci klientov na izbách, záclony či závesy, dekorácie, vlastná nočná lampa alebo dokonca stolík či stolička,
- úplne katastrofálna situácia v zachovaní intimity a ľudskej dôstojnosti pri hygiene, či prezliekaní klientov. Stretla som sa s vykonávaním potreby priamo v spoločenskej miestnosti medzi ostatnými klientmi, s prebaľovaním dospelej osoby na chodbe, kde chodili ostatní klienti alebo dokonca návštevy. Tento stav je prejavom rozšírenej „profesionálnej slepoty“, ktorou trpia zamestnanci mnohých zariadení,
- negustiózne servírovanie mixovanej stravy (v jednej hmote zmixované napr. mäso, príloha a kompót),
- uzamykanie areálu zariadení sociálnych služieb a nedostatočná sloboda pohybu,
- v niektorých prípadoch budovy a bývanie v absolútne nevyhovujúcom stave, plné architektonických bariér, pričom sa čaká mesiace alebo aj roky na rekonštrukciu a získanie finančných prostriedkov, pričom klienti zariadení žijú a zomierajú v týchto nevyhovujúcich podmienkach, ktoré nespĺňajú základné priestorové a hygienické normy stanovené zákonom,
- nesystémové a neprehľadné poskytovanie investícií zo strany zriaďovateľov do zariadení sociálnych služieb,
- absencia elektronickej evidencie preventívnych a iných lekárskych vyšetrení klientov, podávania a objednávania liekov,
- personálne poddimenzovanie zariadení pričom minimálne odporúčaný štandard uvedený v Zákone o sociálnych službách sa považuje za maximum,
- nízky počet ošetrovateľov počas nočnej služby, čo má dopad na bezpečnosť klientov v zariadeniach – napríklad 2 osoby na 98 prijímateľov sociálnej služby,
- vzdelávanie zamestnancov je síce zabezpečené, ale absentujú v ňom nové poznatky, metódy práce.

Z pozitívnych stránok zariadení sociálnych služieb, ktoré sú dobrými príkladmi pre ďalšie trendy v tejto oblasti, uvádzam predovšetkým:

- snaha o deinštitucionalizáciu za vlastné finančné prostriedky z bežného rozpočtu bez navýšenia zdrojov od zriaďovateľa,
- rekonštrukcie objektov, ktoré vedú k skvalitneniu bývania formou jedno-, dvoj- alebo trojlôžkových izieb s vlastným sociálnym zariadením,
- množstvo kultúrnych, spoločenských a športových podujatí s účasťou klientov sociálnych služieb a so zapojením komunity,
- medzinárodná spolupráca a účasť na rôznych medzinárodných podujatiach, súťažiach s medailovými umiestneniami,

- široké možnosti využitia kreativity v rôznych typoch arteterapeutických dielní a dielní pracovnej rehabilitácie, napr. výroba keramiky, pletenie z papiera, tkanie kobercov, vyšívanie, výroba dekorácií a obrázkov s využitím rôznych techník,
- využívanie snoezelen terapie, bazálnej stimulácie, canisterapie a ďalších foriem stimulácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, prípadne osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu,
- zavádzanie inštitútu kolízneho opatrovníka, príklady precízneho vedenia záznamov o nakladaní s finančnými prostriedkami a zodpovedné riešenie zaobchádzania s finančnými prostriedkami klientov,
- zavádzanie zmlúv a dokonca aj smerníc zariadenia v ľahko čitateľnom jazyku, oboznamovanie s obsahom zmlúv o poskytovaní sociálnych služieb,
- zapájanie klientov do riadenia komunity,
- v ojedinelých prípadoch kvalitne prepracované individuálne plány prijímateľov sociálnych služieb, na ktorých je vidno podiel práce klienta pri stanovovaní cieľov, veľmi vyhovujúca je kombinácia obrazovej formy a fotografiami a kresbami s vedením tabuľkového plánu, ktorý slúži pre potreby zariadenia a sociálnych pracovníkov,
- etablovanie supervízie, mnohokrát žiaľ vykonávanej formálne,
- využívanie moderných prístupov k stravovaniu a podávaniu stravy, ako sú napríklad termoboxy (v jednom zariadení), ktoré uchovávajú nielen teplotu, ale aj kvalitu jedla pri jeho výdaji po dostatočne dlhú dobu,
- úprava areálu, existencia záhrad, pestovanie ovocia alebo zeleniny, prípadne mini zoo s chovom rôznych typov spoločenských zvierat,
- prvé lastovičky v zapájaní dobrovoľníkov do činnosti zariadení,
- využívanie elektronického informačného systému na riadenie chodu zariadení, modernizácia systému riadenia,
- podpora osamostatňovania sa klientov formou podporovaného bývania a podávanie návrhov na prinavrátenie spôsobilosti na právne úkony zo strany zariadení sociálnych služieb ako opatrovníkov.

Monitoringy zariadení sociálnych služieb pokračujú aj v roku 2018 prierezovo vo všetkých samosprávnych krajoch a to aj pri zohľadnení rôznych typov zriaďovateľov od verejných cez neverejné a cirkevné zariadenia.

Vyhodnotenie zistení z monitorovania DSS s celoročnou pobytovou formou bude predmetom mimoriadnej správy.

6 SPOLUPRÁCA

6.1 Výjazdové dni komisárky

Pri výkone pôsobnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa podieľam na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím podporou a presadzovaním práv takejto osobe priznaných. V snahe priblížiť pôsobnosť a činnosť tímu Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím čo najširšiemu počtu občanov som v priebehu roka 2017 vykonala **7 výjazdov do rôznych miest Slovenskej republiky** nasledovne:

29. mája 2017 – Skalica
14. júna 2017 – Levice
27. júla 2017 – Rožňava
23. augusta 2017 – Stropkov
14. septembra 2017 – Michalovce
18. októbra 2017 – Dolný Kubín
15. novembra 2017 – Veľký Krtíš

Cieľom týchto výjazdov bolo nielen oficiálne stretnutie s primátormi miest a ich spolupracovníkmi, ale aj prezentácia pôsobnosti a činnosti Úradu komisára pre odbornú verejnosť (zúčastňovali sa riaditelia, predsedovia a zástupcovia úradov, inštitúcií a mimovládnych organizácií pôsobiacich v navštívenom meste a jeho okolí), ktorá svojimi aktivitami akýmkoľvek spôsobom zasahuje do životov osôb so zdravotným postihnutím. Program celodenného výjazdu vždy zahŕňal návštevu zariadenia sociálnych služieb, návštevu chránenej dielne alebo školy, ktorá ponúkala inkluzívne vzdelávanie. Neodmysliteľnou súčasťou výjazdového dňa bolo zavŕšenie v popoludňajších hodinách, kedy som spolu s kolegyňami právničkami z Úradu komisára spisovala zápisnice o podaní podnetu a poskytovala poradenstvo občanom mesta.

Aj keď som o začatí výkonu činnosti Úradu komisára v priebehu marca 2016 informovala elektronickou poštou predstaviteľov všetkých ministerstiev v Slovenskej republiky, zástupcov vyšších územným celkov, miest a obcí, členské organizácie Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike, mimovládne organizácie obhajujúce práva osôb so zdravotným postihnutím, reálne skúsenosti z rôznych častí Slovenska ma utvrdili v tom, že takéto výjazdy musia zostať súčasťou plánu činnosti Úradu komisára aj v nasledujúcom roku, pretože nie vždy sa informácie o pôsobnosti Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím dostali k širšej verejnosti.

6.2 Účasť na konferenciách, seminároch a diskusiách

V úsilí sprístupniť informácie o práci Úradu komisára a s cieľom pokračovania v dobre nastavenej spolupráci s orgánmi štátnej a verejnej správy, s neziskovými a záujmovými združeniami a odbornými organizáciami som sa ja ako komisárka, osobne, ale aj moji kolegovia samostatne v priebehu roka 2017 zúčastnila na 33 konferenciách a odborných seminároch, ktoré konkrétne spomínam ďalej. Z hľadiska rozširovania informácií o pôsobnosti Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím som sa ja alebo moji kolegovia samostatne zúčastnila rôznych diskusií, schôdzí, pracovných skupín a rozporových konaní ako napríklad : rozporové konanie na Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu SR, seminár Ako sa neutopiť v dlhoch, opakované pracovné stretnutie k legislatívnej zmene zákona 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch, pracovná skupina pre prípravu legislatívnych zmien v oblasti sociálnych služieb, diskusia k téme Medzinárodného dňa nezvestných detí, diskusia pri okrúhlom stole o právach osôb so zdravotným postihnutím v krajinách V4, stretnutie na MŠVVaŠ SR ohľadom pedagogických asistentov, pracovné stretnutie k reforme opatrovníckeho práva SR, stretnutie pracovnej skupiny a rozporové konanie k zákonu o sociálnych službách, okrúhly stôl na Ministerstve zdravotníctva SR, pracovné stretnutie k zákonu o sociálnych službách, okrúhly stôl na Ministerstve zdravotníctva SR, pracovné stretnutie na tému „ Preukaz pre ľudí s autizmom“, zasadnutie Rady vlády pre ľudské práva, Valné zhromaždenie ZPMP v SR, konferencia Ako zlepšiť prístup lekárov k ľuďom so zdravotným postihnutím, stretnutie na pôde Ministerstva dopravy SR k návrhu zákona o územnom plánovaní a debarierizácii, 15. pracovné stretnutie sudcov vybavujúcich poručenskú agendu v Omšení a spolupráca na detailoch Národného programu rozvoja podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2017-2020.

Aktívnym prispením k programu diskusie či seminára prezentáciou, ktorú sprevádzali konkrétne príklady z praxe, sa mi v priebehu celého roka 2017 darilo zvyšovať povedomie o právach osôb so zdravotným postihnutím, spájať skupiny ľudí so spoločným záujmom o zlepšenie podmienok osôb so zdravotným postihnutím a zároveň šíriť informácie o dobrej praxi v úprimnej snahe napomôcť tam, kde sa to zatiaľ nepodarilo.

6.3 Spolupráca s inštitúciami pôsobiacimi v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím

Pri výkone pôsobnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorú zameriavam na odstraňovanie porušovania práv osôb so zdravotným postihnutím a dodržiavanie jednotlivých článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, považujem za mimoriadne dôležité ďalšie rozširovanie spolupráce s mimovládnymi organizáciami,

neziskovými, občianskymi združeniami, ktoré pôsobia v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Podľa § 10 Zákona o komisároch, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím vykonáva svoju pôsobnosť aj v úzkej súčinnosti s osobami so zdravotným postihnutím priamo alebo prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím, pričom konzultuje s osobami so zdravotným postihnutím veci, ktoré sa ich týkajú, skúma názory osôb so zdravotným postihnutím, podporuje ich záujem o verejné otázky a podporuje zvyšovanie povedomia o právach osoby so zdravotným postihnutím v spoločnosti.

Od začiatku výkonu funkcie komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím som sa zamerala na vytvorenie čo najširšej spolupráce s mimovládnymi organizáciami, so subjektami, ktoré majú významnú úlohu v poskytovaní pomoci ľuďom so zdravotným postihnutím, ale aj so školami za účelom šírenia informácií a vzdelávania študentov o právach osôb so zdravotným postihnutím. Podrobne som o týchto aktivitách informovala na webovom portáli komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk v článkoch aktualít a tiež aj prostredníctvom zverejnených aktivít všetkých zamestnancov Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

V roku 2017 som sa osobne a aj s kolegyňami z Úradu komisára, zúčastnila:

54 pracovných stretnutí so zástupcami orgánov štátnej a verejnej správy,
20 zasadnutí výborov a zasadnutí odborných pracovných skupín,
4 pracovných stretnutí so zástupcami akademickej obce,
18 pracovných stretnutí so zástupcami mimovládnych organizácií,
18 aktivít organizovaných mimovládnymi organizáciami pri príležitosti ich výročných udalostí,
10 odborných aktivít v spolupráci so zahraničnými partnermi,
9 pracovných stretnutí s poslancami Národnej rady SR,
8 stretnutí so zástupcami médií,
15 návštev zariadení sociálnych služieb (s výnimkou monitoringov zariadení sociálnych služieb),
33 konferencií, seminárov a školení,
20 monitoringov zariadení sociálnych služieb,
11 monitoringov ÚVTOS,
17 súdnych pojednávaní.

Za dvanásť mesiacov práce v roku 2017 sme sa zúčastnili spolu na 237 aktivitách a absolvovali sme nespočetne veľa pracovných stretnutí iného druhu.

6.4 Spolupráca s orgánmi štátnej a verejnej správy

Podľa § 27 Zákona o komisároch, komisár pri výkone svojej pôsobnosti spolupracuje s príslušnými orgánmi verejnej moci. Verejnú moc štát vykonáva predovšetkým prostredníctvom orgánov moci zákonodarnej, výkonnej a za určitých podmienok ju môže vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov.
Orgány verejnej moci sú významné tým, že rozhodujú o právach a povinnostiach iných osôb.
S cieľom pokračovania v nadviazanej spolupráci som sa ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím sama alebo spolu so zamestnancami Úradu komisára v priebehu roku 2017 stretla s verejnou ochrankyňou práv a s komisárkou pre deti, so štatutárnymi zástupcami/zástupkyňami, resp. zamestnancami Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Ministerstva spravodlivosti, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu, Ministerstva zdravotníctva, Centra právnej pomoci, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenského štatistického úradu SR, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, zástupcami Mesta Skalica, Levice, Rožňava, Stropkov, Michalovce, Dolný Kubín, Veľký Krtíš, Senec, Sociálnej poisťovne, Generálnej prokuratúry SR. S návrhom na spoločné pracovné stretnutie spojené s prezentáciou pre odbornú verejnosť a následnou ponukou zbierania podnetov občanov a poskytovania konzultácií som oslovila sedem miest, v ktorých sme spoločne zorganizovali stretnutia, predstavila som Úrad komisára a uplatňovanie článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Veľký význam z hľadiska spolupráce s inštitúciami, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv, mali aj pracovné stretnutia s odborníkmi na zasadnutiach výborov Rady vlády SR, ktorá je odborným, koordinačným a konzultatívnym orgánom vlády Slovenskej republiky v rôznych oblastiach a na zasadnutiach Výborov zriadených pri MPSVaR SR, ktoré koordinujú a kontrolujú opatrenia zamerané na ľudské práva. V priebehu roka 2017 som sa zúčastnila na zasadnutiach: Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím Rady vlády SR pre ľudské práva, Rady vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie, Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, pracovnej skupiny Národného programu rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím.
V decembri 2017 som iniciovala vytvorenie pracovnej skupiny zloženej z progresívne zmýšľajúcich riaditeľov zariadení sociálnych služieb s cieľom vypracovať jednotnú metodiku prístupu k príprave klientov ZSS na súdne pojednávanie smerujúce k prinavráteniu spôsobilosti na právne úkony.

Pokračovanie v spolupráci s orgánmi štátnej a verejnej správy v číslach:
54 pracovných stretnutí.

6.5 Spolupráca s akademickou obcou

Výsledkom úsilia vynaloženého v predchádzajúcom roku bolo podpísanie memoranda o spolupráci s predstaviteľmi Univerzity Komenského v Bratislave a Trnavskej univerzity v Trnave v prvých mesiacoch roku 2017 a následné vypísanie tém záverečných prác študentov Trnavskej univerzity na akademický rok 2017/2018.
Významné a zaujímavé boli tiež stretnutia s docentkou Slovenskej technickej univerzity v Bratislave zamerané na univerzálne navrhovanie objektov komunitných služieb a identifikáciu architektonických bariér v prostredí a ďalšia spolupráca prostredníctvom stretnutí v pracovných skupinách, ktoré smerujú k eliminácii fyzických bariér v existujúcich a novopostavených objektoch.

Spolupráca s akademickou obcou:

A. vypísanie tém záverečných prác so zameraním na problematiku Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím pre študentov:

Štyri relatívne náročné a aj rozsiahle témy pre diplomové práce v 2. stupni VŠ štúdia, Mgr.

1. Postavenie osoby s psychickým, intelektuálnym a zmyslovým postihnutím v jednotlivých štádiách trestného konania.
2. Ochrana ľudských práv pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti osobe s pozbavenou alebo obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony.
3. Ochrana ľudských práv v psychiatrických liečebniach a psychiatrických oddeleniach.
4. Ochrana ľudských práv v domovoch sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou.

Jedna téma na ukončenie štúdia v 1. stupni VŠ, Bc.

5. Definícia osoby so zdravotným postihnutím v právnom poriadku SR.

B. nadviazanie dialógu s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici pre ďalšiu spoluprácu v oblasti reflektujúcej problematiku osôb so zdravotným postihnutím,

C. individuálna spolupráca so študentmi s cieľom lepšieho pochopenia rozmeru ochrany ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím.

6.6 Spolupráca s mimovládnymi organizáciami a ich členmi

Ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím a kolegovia Úradu komisára sme od samého začiatku fungovania Úradu komisára organizovali a zúčastňovali sa stretnutí so zástupcami mimovládnych organizácií pôsobiacimi v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutí. Cieľom bolo nadviazať spoluprácu, informovať o postavení a kompetenciách komisárky a zamestnancov Úradu komisára, ale tiež konzultovať a pomáhať riešiť otázky, ktoré sa dotýkajú osôb so zdravotným postihnutím, zapojiť sa do aktivít na podporu ich záujmov. Témou stretnutí bola tiež informácia o kompetenciách a možnostiach komisára pre osoby so zdravotným postihnutím,

o úlohách Úradu komisára, o možnostiach obrátiť sa s podnetom na komisárku v prípade, ak sa osoby domnievajú, že bolo porušené právo osoby so zdravotným postihnutím ale aj predstavenie skúseností a príkladov dobrej praxe.

Spolu s kolegyňami Úradu komisára som sa v priebehu roka 2017 stretla so štatutárnymi zástupcami/zástupkyňami alebo zamestnancami Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike, Asociácie organizácií sluchovo postihnutých v SR – AOSP, o. z., Organizácie muskulárnych dystrofikov v SR o. z., CVEK – Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Asociácie organizácií zdravotne postihnutých občanov v SR, Asociácie na ochranu práv pacientov Slovenskej republiky, Republikovej centrály Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike, Slovenského zväzu telesne postihnutých športovcov, Spoločnosti na pomoc osobám s autizmom, Občianskeho združenia Slovenský pacient, Platformy rodičov detí so zdravotným znevýhodnením, TENENET o. z., nadácie PONTIS, neziskovej organizácie EPIC.
Významným zdrojom prehĺbenia spolupráce je účasť na podujatiach a aktivitách organizovaných mimovládnymi organizáciami a na stretnutiach s ich členmi. V priebehu roka som sa osobne a aj s kolegyňami Úradu komisára, zúčastnila niekoľkých vzácnych podujatí organizovaných mimovládnymi organizáciami, ako napr.: slávnostný koncert k výročiu založenia Ligy za duševné zdravie, Deň krivých zrkadiel, kampaň Belasý motýľ, galavečer Human Integra Cup, Tulipánový pochod, Ďakovné podujatie Jeden a milión svetov, spomienkové zhromaždenia k výročiam obetí zdravotne postihnutých občanov, krsty a predstavenia kníh s témou osôb so zdravotným postihnutím, PARADA – Paralympijský deň malých aj veľkých v Novom Meste nad Váhom, slávnostné stretnutie pri príležitosti Medzinárodného dňa osôb so zdravotným postihnutím na Strednej priemyselnej škole stavebnej, Nitrianske kultúrne leto – Žime spolu!, Radničkine trhy, 21. ročník benefičného koncertu SZTP s názvom Umelci srdcom, filmový festival izraelských filmov – KolNoa, Celoslovenské stretnutie seniorov - Mesiac úcty k starším, 5. výročie založenia organizácie Grace Sport and Art Veľká Paka.

Spolupráca s mimovládnymi organizáciami v číslach:

18 pracovných stretnutí so zástupcami mimovládnych organizácií,

18 účastí na aktivitách organizovaných mimovládnymi organizáciami.

6.7 Médiá a komunikácia s verejnosťou

Podľa § 10 ods. 1 písm. d) Zákona o komisárovi, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím podporuje zvyšovanie povedomia o právach osôb so zdravotným postihnutím. Účinným nástrojom na zvyšovanie povedomia a informovanosti verejnosti o právach osôb so zdravotným postihnutím a o uplatňovaní týchto práv sú média.

Hlavným cieľom v komunikácii s médiami v roku 2017 bolo predovšetkým informovať verejnosť o činnosti komisárky, o jej poslaní a kompetenciách, o jej úlohách a zisteniach. V priebehu roka sa komunikácia s médiami rozšírila o správy o činnosti komisárky, ako aj o odborné stanoviská, postoje a vyjadrenia komisárky k otázkam novinárov k témam týkajúcich sa práv osôb so zdravotným postihnutím. Cieľom komunikácie s médiami bolo aj prostredníctvom médií pokračovať v informovaní ľudí so zdravotným postihnutím akým spôsobom a kde môžu riešiť svoj problém a zároveň posilniť ich sebadôveru na príkladoch dobrej praxe, ako aj poukázať na nesprávne postoje a rozhodnutia zasahujúce do práv osôb so zdravotným postihnutím.
Informácie o aktivitách a činnosti komisárky a Úradu komisára, o stanoviskách a vyjadreniach komisárky k medializovaným prípadom osôb so zdravotným postihnutím, boli v priebehu roka 2017 zverejnené:

- v časopisoch: Mosty, Paraolympionik, Korzár Gemer, My Levice, Informácie ZPMP v SR, To sme my (ZPMP v SR), Vozíčkar, AV-Mobility, Krídla, Nový život, Fórum seniorov,
- v dennej tlači: Plus1Deň, Denník N, Aktuality.sk, Sme.sk,
- v reláciách rozhlasovej stanice SRO 1 – Nočná pyramída, Rádiožurnál RTVS,
- v televíznych a rozhlasových reláciách: televízne spravodajstvá, relácie TV Markíza, diskusná relácia rádia Lumen,
- na tlačovej konferencii k projektu Autisti v práci,
- prostredníctvom newsletteru komisárky pre osoby pre osoby so zdravotným postihnutím,
- prostredníctvom informačných letákov Úradu komisára,
- prostredníctvom webového portálu www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk,
- prostredníctvom webového portálu organizácií, ktoré sa zaoberajú právami osôb so zdravotným postihnutím.

Média a komunikácia s verejnosťou v číslach:

8 mediálnych výstupov,
15 príspevkov bolo publikovaných v dennej tlači a časopisoch.

6.8 Medzinárodná spolupráca

Medzinárodná spolupráca so zahraničnými a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv osoby so zdravotným postihnutím alebo na ochrane práv osoby so zdravotným postihnutím je obrovským zdrojom inšpirácií a poznania toho, ako sa vnímajú ľudské práva osôb so zdravotným postihnutím v zahraničí. V priebehu roka 2017 som ako komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím spolu s kolegyňami Úradu komisára, pokračovala v získavaní vedomostí z iných krajín. Cieľom bolo najmä prezentovať pokrokové postavenie, pôsobnosť komisárky a aktivity Úradu komisára v oblasti obhajoby práv ľudí so zdravotným postihnutím, nadviazať vzťahy so zahraničnými ombudsmanmi a spoluprácu so zástupcami medzinárodných

organizácií pôsobiacich v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a taktiež čerpať z príkladov dobrej praxe. Dôkazom aktívnej medzinárodnej spolupráce je zorganizovanie služobnej cesty do Berlína, Nemecko, kde som mala možnosť stretnúť sa s poverenkyňou nemeckej vlády pre práva osôb so zdravotným postihnutím pani Verenou Bentele, ktorá ocenila postavenie a nezávislosť komisára pre ľudí so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike. Počas návštevy s poslankyňou Bundestagu pani Mechthild Rawert v parlamente sme diskutovali o spolupráci s rôznymi mimovládnymi organizáciami v našich krajinách a navzájom sme našli množstvo argumentov podporujúcich nevyhnutnosť úzkej spolupráce s inštitúciami a organizáciami, ktoré svojou činnosťou zasahujú do života osôb so zdravotným postihnutím. Ďalšou podnetnou skúsenosťou bolo stretnutie s Dr. Leandrom Palleitom, ktorý pracuje ako výskumný pracovník – senior poradca v Národnom monitorovacom mechanizme Nemeckého inštitútu pre ľudské práva, ktorý sa živo zaujímal o nález Ústavného súdu SR týkajúceho sa ústavného volebného práva ľudí pozbavených spôsobilosti na právne úkony. Riaditeľ spoločnosti GETEQ, pán Stefan Schenck, ma oboznámil so životom a prácou ľudí s mentálnym postihnutím v Nemecku v oblasti monitoringu dodržiavania ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím. Takisto som navštívila obyvateľov v bytoch chráneného bývania, ktorí sa ochotne podelili o svoje skúsenosti z nezávislého spôsobu života.

Ďalšími dôležitými medzníkmi v nadväzovaní medzinárodnej spolupráce boli :

- stretnutie komisárky s veľvyslancom USA pri príležitosti odovzdávania cien slovenským lídrom v oblasti ľudských práv,
- pracovné stretnutie komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím s verejnou ochrankyňou práv Českej republiky,
- účasť na Konferencii Europe in Action 2017 v Prahe, ktorá bola venovaná vzťahom a priateľstvám,
- účasť na Konferencii pre zmenu v Prahe,
- účasť na Medzinárodnej konferencii Zjišťování názoru dítěte v soudní praxi v Brne.

Medzinárodná spolupráca v číslach:

3 účasti na medzinárodných odborných fórach v zahraničí,

5 pracovných stretnutí v zahraničí zameraných na nadviazanie spolupráce a príklady dobrej praxe,

2 stretnutia konané so zástupcami zahraničných organizácií v Bratislave.

7 TÍM KOMISÁRKY

7.1 Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím je právnická osoba zriadená zákonom, podľa § 12 Zákona o komisároch. Sídlom Úradu komisára je Bratislava. Štatutárnym orgánom Úradu komisára je komisár pre osoby so zdravotným postihnutím. Funkcia komisára je verejná funkcia, ktorá sa nevykonáva v pracovnoprávnom vzťahu.

Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím začal vykonávať svoju činnosť dňom 1. marca 2016 v priestoroch nachádzajúcich sa v budove na adrese Račianska 153, Bratislava. Budova Úradu komisára je vrátane jej vstupu, sociálneho zariadenia ako i priestorov Úradu bezbariérová a spĺňa kritériá bezbariérovosti pre všetky osoby so zdravotným postihnutím. Pred budovou sú pre držiteľov parkovacieho preukazu k dispozícii bezplatné parkovacie miesta. Pre návštevy Úradu komisára je zabezpečené bezplatné parkovanie v garážovom dome za budovou Úradu komisára. Pre osoby so sťaženou mierou orientácie je k dispozícii sprevádzanie od vstupu do budovy až do priestorov Úradu komisára.

Zamestnanci Úradu komisára patria do kategórie zamestnancov pracujúcich v právnom vzťahu podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov. Základným rámcom pre plnenie úloh zamestnancov Úradu komisára sú záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a z Opčného protokolu k Dohovoru. Zamestnanci Úradu komisára sa pri plnení úloh riadia Ústavou Slovenskej republiky, Zákonom o komisároch, právnymi predpismi Slovenskej republiky a internými právnymi aktami Úradu komisára.

Podávatelia podnetov môžu prísť na Úrad komisára každý pracovný deň, v pondelok a v stredu od 7,30 hod. do 17,00 hod., v utorok a vo štvrtok od 7,30 hod. do 16,00 hod. a v piatok od 7,30 hod. do 14,00 hod. Podávateľ podnetu má možnosť dohodnúť si termín stretnutia vopred telefonicky alebo prostredníctvom webového portálu komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím.

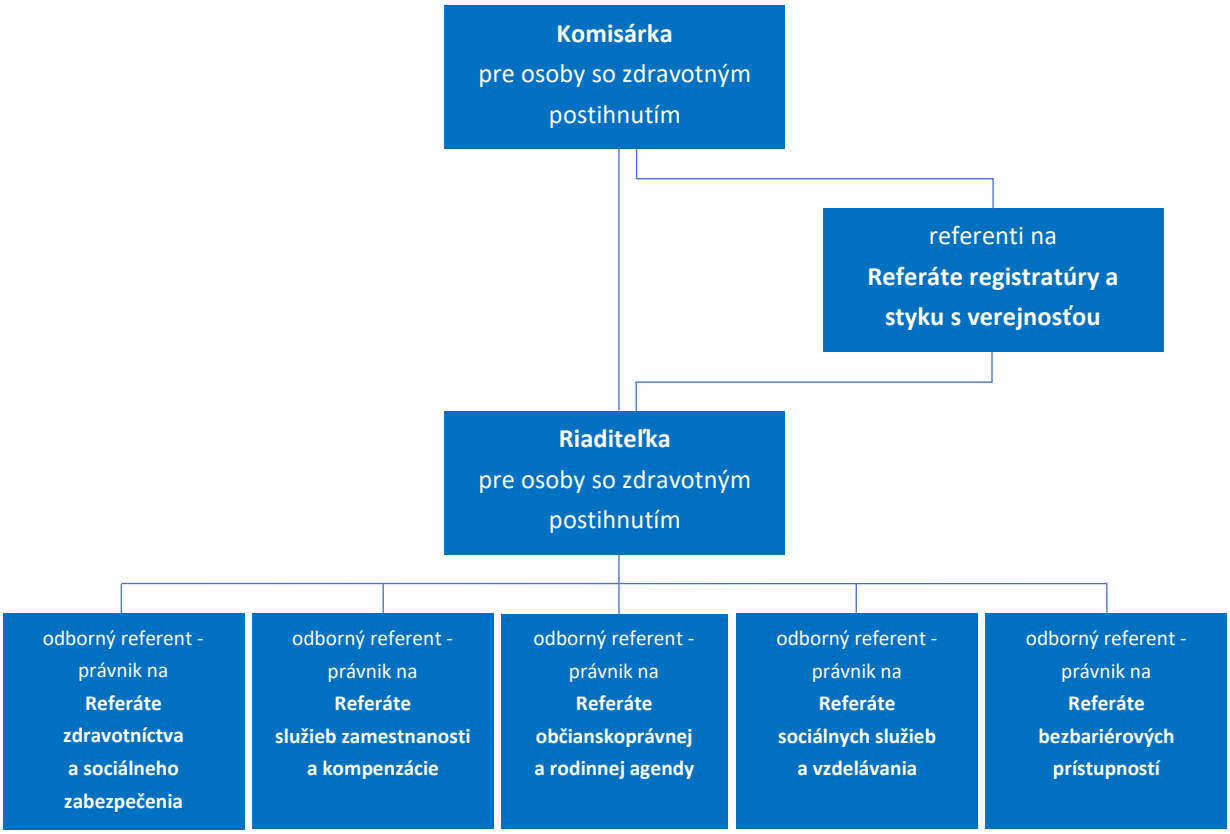
Podrobnosti o vnútorných pomeroch Úradu komisára, o činnosti a povinnostiach zamestnancov upravuje Štatút Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Organizačný poriadok Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a Pracovný poriadok Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.

7.2 Organizačná štruktúra a personálne obsadenie úradu komisára

Organizačná štruktúra Úradu komisára tvorí neoddeliteľnú prílohou Štatútu Úradu komisára. V zmysle tohto Štatútu a Organizačného poriadku sa Úrad komisára organizačne člení na referáty, s vecnou náplňou tak, aby boli zabezpečené všetky činnosti podľa jednotlivých článkov Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Zamestnanci úradu sú v priamej riadiacej pôsobnosti riaditeľky Úradu komisára. V roku 2017 sme pracovali podľa organizačnej štruktúry, ktorá bola nastavená 1. júna 2016 a zohľadňovala počty podnetov, s ktorými sa na komisárku obracali osoby so žiadosťou o posúdenie porušenia práv osôb so zdravotným postihnutím.

V organizácii bolo funkčných 6 referátov:

1. Referát registratúry a styku s verejnosťou
2. Referát služieb zamestnanosti a kompenzácií
3. Referát občianskoprávnej a rodinnej agendy
4. Referát zdravotníctva a sociálneho poistenia
5. Referát bezbariérových prístupností
6. Referát sociálnych služieb a vzdelávania



V zmysle odporúčaní uvedených v Doložke vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a na financovanie návrhu výšky dotácie zo štátneho rozpočtu, mal Úrad komisára v roku 2017 vytvorených 9 funkčných miest, a to nasledovne: 1 miesto riaditeľka Úradu komisára, 6 miest odborní zamestnanci - právnici (odborní referenti) a 2 miesta ostatní zamestnanci (1 referent a 1 analytik špecialista). Podľa skutočného stavu bolo na Úrade komisára v roku 2017 v pracovnom pomere k 31. decembru 2017 deväť zamestnancov na plný pracovný úväzok + komisárka. Osem zamestnancov má ukončené vysokoškolské vzdelanie najmenej 2.stupňa, jedna zamestnankyňa má ukončené stredoškolské vzdelanie.
Výber a nástup zamestnancov do pracovného pomeru na jednotlivé pracovné pozície bol na Úrade komisára realizovaný postupne, podľa splnenia kritérií požadovaného vzdelania (stupeň a zameranie) a po preukázaní požadovaných odborných znalostí a osobnostných vlastností a predpokladov.

Tabuľka 5 Pracovné pozície zamestnancov Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

Pracovná pozícia zamestnancov Úradu komisára	Pracovný pomer od	Pracovný úväzok
riaditeľka Úradu komisára	**1.marca 2016**	**plný**
referent na Referáte registratúry a styku s verejnosťou	**1.marca 2016**	**plný**
odborný referent – právnik na Referáte občianskoprávnej a rodinnej agendy	**1.marca 2016**	**plný**
odborný referent – právnik na Referáte bezbariérových prístupností	**1.apríla 2016**	**plný**
odborní referenti – právnik na Referáte sociálnych služieb a vzdelávania	**1.mája 2016**	**plný**
odborný referent – právnik na Referáte zdravotníctva a sociálneho poistenia	**1.júna 2016**	**plný**
odborný referent – právnik na Referáte služieb zamestnanosti a kompenzácií	**1.júna 2016**	**plný**
odborný referent na Referáte registratúry a styku s verejnosťou	**1.júla 2017**	**plný**
analytik špecialista na Referáte sociálnych služieb a vzdelávania	**1.decembra 2017**	**plný**

Okrem zamestnancov, ktorí plnili úlohy Úradu komisára v riadnom pracovnom pomere, bolo v roku 2017 aktívnych 11 dohôd o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru a to na:
- spracovávanie miezd zamestnancov Úradu komisára,
- vývoj webového portálu komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím,
- upratovanie priestorov Úradu komisára,
- drobné rutinné administratívne práce,
- odbornú pomoc pri monitorovacích aktivitách.

7.3 Zhodnotenie pôsobnosti komisárky v číslach

Komisárke bolo v roku 2017 doručených 468 podaní, z toho:

345 podaní na preskúmanie,

107 žiadostí o poskytnutie poradenstva,

16 podnetov na zmenu legislatívy.

Podnety doručené v roku 2017 boli rozdelené na vybavenie do referátov takto:

185 služby zamestnanosti a kompenzácií,

69 občianskoprávna a rodinná agenda,

90 zdravotníctvo a sociálne poistenie,

64 bezbariérová prístupnosť,

60 sociálne služby a vzdelávanie.

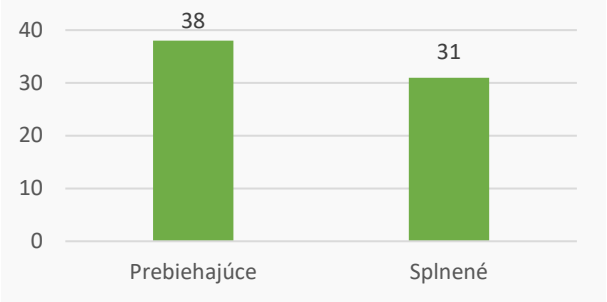
K 31.12.2017 bolo z podnetov doručených komisárke za rok 2016 (466 podnetov) **a za rok 2017** (468 podnetov) **ukončených 720 podnetov, z ktorých bolo ukončených 466 podnetov na preskúmanie, 221 poskytnutých poradenstiev a 33 podnetov na zmenu legislatívy.**

Zo 466 ukončených podnetov na preskúmanie bolo v 185 prípadoch konštatované porušenie alebo ohrozenie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím

Do 31.12.2017 (roky 2016 a 2017) bolo na odstránenie zásahu alebo zabránenie jeho vzniku zo strany orgánov verejnej správy:
56 uložených opatrení na nápravu (§ 10 ods. 2 písm. a) bod 4. Zákona o komisárovi) **a k nim uložených 69 úloh.**

Na základe uložených opatrení:
31 úloh je splnených a zasahujúci stav bol odstránený,
38 úloh je v štádiu priebežného sledovania.

Graf 37 Porovnanie celkom



Tabuľka 6 Porovnanie celkom

Prebiehajúce	Splnené	Spolu
38	31	**69**

Tabuľka 7 Opatrenia uložené na nápravu

Značka podnetu	Úloha	Stav
KZP/0352/2017/06R	Spracovať analýzu na zistenie potrieb pre poskytovanie sociálnej služby pre maloleté deti a ich rodičov zariadení sociálnych služieb na riešenie akútnej situácie v rodinách	**Prebieha**
KZP/0375/2017/06R	Vypracovanie sociálno-demografickej analýzy	**Prebieha**
KZP/0013/2017/05R	Zmena a úprava stanov	**Prebieha**
KZP/0352/2017/06R	Predloženie analýzy	**Prebieha**
KZP/0091/2016/05R	Zvolať zhromaždenie vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Prebieha**
KZP/0224/2016/05R	Vybudovať bezbariérový vstup do bytového domu	**Prebieha**
KZP/0003/2016/05R	Vybudovať bezbariérový vstup do bytového domu	**Prebieha**
KZP/0078/2016/05R	Zabezpečiť bezbariérový vstup do budovy, v ktorej sa poskytuje lekárska služba prvej pomoci pre dospelých	**Prebieha**
KZP/0290/2016/05R	Zabezpečiť bezbariérový vstup do budovy, zabezpečiť bezbariérový prístup v budovách	**Prebieha**
KZP/0124/2016/05R	Zabezpečiť bezbariérový vstup do bazéna v hoteli Nivy	**Prebieha**
KZP/0298/2017/05R	Zvolanie schôdze vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Prebieha**
KZP/0044/2016/05R	Zvolať Zhromaždenie vlastníkov bytov a nebytových priestorov a zabezpečiť bezodkladnú montáž šikmej schodiskovej plošiny v bytovom dome	**Prebieha**
KZP/0333/2016/05R	Výmena výťahu	**Prebieha**
KZP/0016/2016/05R	Vybudovať výťah	**Prebieha**
KZP/0309/2016/05R	Zrealizovať bezbariérový vstup	**Prebieha**
KZP/0457/2017/05R	Povinnosť informovať o prijatej zmene	**Prebieha**
KZP/0375/2017/06R	Zriadenie zariadení poskytujúcich sociálne služby	**Prebieha**
KZP/0355/2017/05R	Zabezpečenie bezbariérového prístupu v bytovom dome - sprevádzkovanie výťahu	**Prebieha**
KZP/0312/2017/05R	Informovanie o začatí a ukončení rekonštrukcie	**Prebieha**
KZP/0486/2017/05R	Povinnosť informovať o vybudovaní bezbariérového vstupu	**Prebieha**
KZP/0163/2016/05R	Vyznačenie vyhradeného parkovacieho miesta v súlade s vyhláškou	**Prebieha**
KZP/0008/2016/02R	Zamestnávateľ je povinný prijať primerané opatrenia, ktoré zabezpečia právo na prácu.	**Prebieha**
KZP/0100/2016/02R	Vytvoriť pracovné podmienky vhodné pre podávateľa a zabezpečiť primerané úpravy výkonu práce	**Prebieha**
KZP/0110/2016/06R	Predloženie internej smernice na postup komunikácie s rodičmi a deťmi zo strany školy	**Prebieha**

KZP/0057/2017/05R	Vyriešiť bytovú situáciu podávateľky	**Prebieha**
KZP/0397/2016/05R	Preveriť možnosti presťahovania pobočky	**Prebieha**
KZP/0398/2016/05R	Zaobstaranie všetkých dokladov potrebných na vybudovanie bezbariérového prístupu	**Prebieha**
KZP/0076/2017/05R	Uskutočnenie schôdze vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Prebieha**
KZP/0283/2017/05R	Preveriť možnosti riešenia	**Prebieha**
KZP/0222/2017/05R	Povinnosť generálneho riaditeľa zvolať stretnutie	**Prebieha**
KZP/0399/2016/05R	Zabezpečenie bezbariérového vstupu do pobočky pošty	**Prebieha**
KZP/0338/2016/05R	Zrealizovať bezbariérový vstup	**Prebieha**
KZP/0110/2016/06R	Predloženie internej smernice	**Prebieha**
KZP/0165/2016/05R	Umožniť vstup s vodiacim psom do predajne	**Prebieha**
KZP/0275/2016/05R	Prerokovanie, prehodnotenie a zníženie výšky sadzby dane za užívanie verejného priestranstva	**Prebieha**
KZP/0241/2016/05R	Prerokovanie, prehodnotenie a zníženie výšky sadzby dane za užívanie verejného priestranstva	**Prebieha**
KZP/0408/2016/06R	Škola je povinná zaradiť peer mediáciu do prostredia školy	**Prebieha**
KZP/0408/2016/06R	Peer mediácia	**Prebieha**
KZP/0053/2016/02R	Zabezpečenie informácii na webovej stránke	**Ukončené**
KZP/0053/2016/02R	informovanie o bezbariérovom vstupe	**Ukončené**
KZP/0053/2016/02R	Inštalácia a označenie zvončeka	**Ukončené**
KZP/0053/2016/02R	Zabezpečenie služby pre osobu s obmedzenou schopnosťou pohybu	**Ukončené**
KZP/0337/2016/06R	Prepracovanie zmlúv a dodatkov	**Ukončené**
KZP/0352/2016/06R	Vrátenie neoprávnene prijatej sumy	**Ukončené**
KZP/0253/2016/03R	Odstrániť prieťahy v súdnom konaní	**Ukončené**
KZP/0349/2017/06R	Zabezpečiť odstránenie konania	**Ukončené**
KZP/0349/2017/06R	Vyškoliť zamestnancov klientskeho centra a priebežne ich vzdelávať	**Ukončené**
KZP/0248/2016/05R	Preverenie technických možností riešenia zabezpečenia prístupnosti automatov na kúpu cestovných lístkov a zvolanie stretnutia	**Ukončené**
KZP/0323/2016/05R	Zabezpečiť poskytovanie sociálnej služby podávateľovi	**Ukončené**
KZP/0223/2017/06R	Zabezpečiť pokračovanie žiaka vo vzdelávaní	**Ukončené**
KZP/0003/2016/05R	Zvolať schôdzu vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Ukončené**
KZP/0224/2016/05R	Zvolať schôdzu vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Ukončené**
KZP/0016/2016/05R	Zvolať schôdzu vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Ukončené**

KZP/0333/2016/05R	Zvolať schôdzu vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Ukončené**
KZP/0309/2016/05R	Zvolať schôdzu vlastníkov bytov a nebytových priestorov	**Ukončené**
KZP/0163/2016/05R	Vrátenie dane za užívanie verejného priestranstva	**Ukončené**
KZP/0054/2016/02R	Prijať zamestnanca do práce a prideľovať mu prácu v súlade s jeho pracovnou zmluvou a zdravotným stavom.	**Ukončené**
KZP/0088/2016/06R	Predloženie individuálneho plánu	**Ukončené**
KZP/0318/2016/04R	Vyplatiť poistné	**Ukončené**
KZP/0399/2016/05R	Zvolanie stretnutia dotknutých strán	**Ukončené**
KZP/0338/2016/05R	Zvolať stretnutie	**Ukončené**
KZP/0337/2016/06R	Upraviť znenie zmluvy o úschove	**Ukončené**
KZP/0365/2016/05R	Rozšíriť vstupenky typu „ZŤP-S vstupenka zdarma“ aj na osoby s iným druhom zdravotného postihnutia, zvýšiť počet miest určených pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím	**Ukončené**
KZP/0254/2017/03R	Zápis otca na rodný list dieťaťa	**Ukončené**
KZP/0035/2016/06R	Upraviť domáci poriadok	**Ukončené**
KZP/0086/2017/02R	Bezodkladné rozhodnutie úradu práce v súlade so Správnym poriadkom	**Ukončené**
KZP/0435/2016/02R	Spracovať interný postup a prijať organizačno - technické opatrenie	**Ukončené**
KZP/0143/2017/02R	rozhodnúť bezodkladne o peňažnom príspevku na osobnú asistenciu po vrátení spisovej dokumentácie z Ústredia práce	**Ukončené**
KZP/0171/2017/02R	Bezodkladne rozhodnúť v súlade so Správnym poriadkom	**Ukončené**

7.4 Vzdelávanie zamestnancov

Odborné vzdelávacie aktivity boli pre zamestnancov Úradu komisára realizované internou a externou formou.

Od roku 2017 sme zjednodušili spôsob vzdelávania zamestnancov uzatvorením zmluvy o poskytovaní odborného školenia zamestnancov v oblasti BOZP, PO a školenia vodičov služobných motorových vozidiel formou on-line certifikovaných tréningov, ktoré absolvovali postupne všetci zamestnanci. Rovnako sme počas celého roka systematicky poskytovali zamestnancom dostupné nové informácie prostredníctvom právneho on-line systému, ktorým si dopĺňali vedomosti v dynamicky sa meniacom právnom prostredí. Zo vzdelávacích aktivít poskytovaných externou formou boli tiež realizované školenia v oblasti elektronického úradovania a verejného obstarávania.

Možnosti výmeny skúseností z dobrej praxe, obohatenie o názory a poznatky odborníkov, ale tiež odborná diskusia, viedli zamestnancov Úradu komisára k účasti na rôznych odborných konferenciách, seminároch, odborných diskusiách. Na mnohých z týchto podujatí boli aktívni, predniesli príspevky, prezentovali činnosť Úradu komisára, odpovedali na množstvo otázok. Zúčastnili sa napr. na konferencii Vyrovnávacie opatrenia a ich implementácia v programovom období 2014 - 2020, na Konferencii o ľudských právach, na Konferencii Fóra pre pomoc starším v Bojniciach, na Konferencii Byť nepočujúcim v Európe, na Konferencii na tému Aktuálny stav a perspektívy uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím, na Konferencii SOIL A predsa sa učí – Nové prístupy k vzdelávaniu rôznorodých žiakov, na Konferencii o Implementácii dokumentu OSN „Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím“ v krajinách V4, na konferencii Múzeum a galérie pre všetkých, ktorá bola venovaná debarierizácii kultúrnych inštitúcií, na Kongrese sudcov vykonávajúcich poručenskú agendu v Omšení, na Konferencii Osobná asistencia - overený spôsob začlenenia osôb s ťažkým telesným postihnutím.

Účasť zamestnancov na niektorých odborných vzdelávacích aktivitách však bola limitovaná finančnými možnosťami Úradu komisára.

Vzdelávacie aktivity v číslach:

33 odborných konferencií, seminárov a školení.

7.5 Rozpočet a jeho čerpanie

Podľa Zákona o komisárovi, výkon funkcie komisárky a činnosť Úradu komisára sú financované z dotácií zo štátneho rozpočtu podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Takáto forma financovania je plne v súlade s Parížskymi princípmi (prijatými rezolúciou Valného zhromaždenia OSN číslo 48/134 z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv). Úrad komisára zostavuje svoj rozpočet príjmov a výdavkov, pričom výšku jednotlivých výdavkových položiek určí na základe celkového limitu výdavkov. Podrobnosti o štruktúre rozpočtu príjmov a výdavkov sú upravené v štatúte Úradu komisára.

Dotácia na rok 2017 bola Úradu komisára schválená Národnou radou Slovenskej republiky podľa kvantifikácie uvedenej v Doložke vplyvov na rozpočet verejnej správy, na zamestnanosť vo verejnej správe a financovanie návrhu v celkovej výške **273 046 EUR**, z toho **268 046 EUR** bežné výdavky a **5 000 EUR** kapitálové výdavky. Na základe žiadosti komisárky o navýšenie finančných prostriedkov na rok 2017 boli Ministerstvom financií SR uvoľnené a Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím zaslané finančné prostriedky v sume **55 443 EUR** určené na bežné výdavky (jún 2017) a ďalšie finančné prostriedky v sume **25 000 EUR** na mzdy a poistné (september 2017).

To znamená, že v roku 2017 bola Úradu komisára poskytnutá dotácia zo štátneho rozpočtu vo výške **353 489 EUR**, z toho na **bežné výdavky 348 489 EUR** a na **kapitálové výdavky 5 000 EUR**. Táto dotácia zo štátneho rozpočtu bola jediným zdrojom prostriedkov potrebných na činnosť Úradu komisára. Okrem mzdových prostriedkov boli **z bežných výdavkov** čerpané finančné prostriedky predovšetkým na materiálno-technické vybavenie a na prevádzku Úradu komisára, napr. na nákup kancelárskych potrieb, čistiacich prostriedkov, odbornej právnickej literatúry, na prevádzkové náklady spojené s nájmom a energiou, na všeobecné služby, na servisné prehliadky dvoch služobných osobných motorových vozidiel (Toyota Verso a Toyota Auris), na právny systém EPI, na cestovné, na povinné školenia, na služobné cesty, ktoré boli spojené s monitoringami a s prešetrovaním podnetov občanov so zdravotným postihnutím v rámci celého Slovenska, keďže mnohí z dôvodu zdravotného postihnutia nie sú schopní cestovať, nie sú im poskytované kompenzácie sociálnych dôsledkov a nemajú finančné prostriedky na cestovanie.

Skutočné čerpanie dotácie Úradu komisára k 31.decembru 2017 bolo vo výške **353 406,56 EUR**, z toho na **bežné výdavky 348 486,56 EUR** a na **kapitálové výdavky 4 920 EUR.**

Z kapitálových výdavkov sme vyčerpali **2 351 EUR** z roku 2016 a **2 569 EUR** z roku 2017. Nevyčerpané finančné prostriedky na kapitálové výdavky **vo výške 2 431 EUR** boli v súlade so zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov **presunuté do rozpočtu Úradu komisára na rok 2018**.

Tabuľka 8 Výška poskytnutej a skutočne čerpanej dotácie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v r. 2017

Názov položky	Dotácia poskytnutá zo štátneho rozpočtu v EUR	Skutočné čerpanie dotácie v EUR k 31.12.2017	Rozdiel medzi poskytnutou a skutočne čerpanou dotáciou v EUR – prostriedky presunuté do roku 2018
Bežné výdavky	348 489	348 486,56	2,44
Kapitálové výdavky	5 000	2 569	2 431
Kapitálové výdavky z roku 2016	2 351	2 351	-
SPOLU	355 840	353 406,56	2 433,44

Tabuľka 9 Detaily k čerpaniu dotácie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím k 31. 12. 2017

Názov položky	Skutočné čerpanie dotácie v EUR
Bežné výdavky	348 486,56
z toho:	
Mzda, príplatky, odmeny, ostatné osobné vyrovnania	181 926,25
Poistné a príspevok do poisťovní	65 200,78
Cestovné náhrady	3 478,82
Energie, voda, komunikácie, nájomné	47 723,84
Materiál (kancelárske potreby, čistiace prostriedky, odborná literatúra, EPI právny systém, reprezentačné, podporné SW programy, sezónne pneumatiky na 2 služobné vozidlá …)	8 255,15
Iné (výdavky za služby, stravovanie zamestnancov, tvorba sociálneho fondu, tlačenie materiálov)	34 212,84
Dopravné náklady	7 688,88
KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY (licencia ImportMail - zásuvný modul pre MS Outlook)	4 920